

การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

TEACHER DEVELOPMENT FOR CRITICAL THINKING SKILL DEVELOPMENT OF STUDENTS AT MENYAI SCHOOL UNDER THE OFFICE OF MAHA SARAKHAM EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

ดาริน บุญพรมมา¹ ผศ.ดร.ศิริ ถีอาสนา² ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง³

Darin Boonpromma¹ Assistant Professor Dr. Siri Theeasana² Dr. Natchanok Jansawang³

¹ คุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริการจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ กศ.ด.(วิทยาศาสตร์ศึกษา) อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 2) สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรกลุ่มเป้า หมาย 143 คน จัดสนทริยสนทนากับกลุ่มผู้วิจัย จำนวน 16 คน โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะครูกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และ 3) การทดลองและศึกษาผลการทดลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการตั้งคำถาม ด้านการระดมสมอง ด้านการจำแนก ด้านการสร้างผังมโนทัศน์ และด้านการทำโครงงาน ตามลำดับ ผลการพัฒนาครูโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูมีพฤติกรรมและมีเจตคติในการจัดการเรียนรู้อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น ส่วนผลการทดลองการจัดการเรียนรู้อเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ใน วงรอบที่ 1 พบว่า คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประภมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 2 คน ระดับดี จำนวน 6 คน และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุงแต่อย่างใด ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 2 ห้อง ระดับดี จำนวน 6 ห้อง และเมื่อติดตามผลการ จัดการเรียนรู้อของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในวงรอบที่ 2 พบว่า คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของครู มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 7 คน ระดับดี จำนวน 1 คน ส่วนผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 ห้อง ระดับดี จำนวน 2 ห้อง และไม่มีห้องใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง แต่อย่างใด

คำสำคัญ : การพัฒนาครู, การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน.

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the knowledge of critical thinking skills of teachers for critical thinking skill development of students at Menyai School under the Office of Maha Sarakham Educational Service Area 1. The research methodology was divided into three phases: 1) problem analysis, 2) workshop on critical thinking skill development, and 3) implementation and evaluation. Questionnaire and meeting report were used to collect the data from 16 teachers, 112 students and 15 parents of the students at Menyai School and analyze critical thinking skill of students. The workshop on critical thinking skill was organized for critical thinking development and positive attitude of 16 teachers and administrators at Menyai school in phase two. The critical thinking learning activities were implemented by 8 teachers at Menyai school who participated in the workshop and evaluated by using classroom action research method.

The research finding indicated that the average level of the problem in critical thinking skill was high. The five-high-rate-levels of the critical thinking learning activities were questioning, brainstorming, classification, writing conceptual framework and project management. The finding showed that the behavior and attitude of teachers and administrators on the critical thinking activities increased dramatically.

The finding indicated that the average level of the lesson plans of two teachers regarding the quality was very high and the average level of the lesson plans of four teachers was high. In action research spiral 1, the finding indicated that the average level of the critical thinking skill of students in two classes was very high and the average level of the critical thinking skill of students in four classes was high. In action research spiral 2, the finding indicated that the average level of the lesson plans of 6 teachers regarding the quality was very high and the average level of the lesson plans of one teacher regarding the quality was high. The finding indicated that the average level of the critical thinking skill of students in six classes was very high and the average level of the critical thinking skill of students in one class was high.

Keyword : Teacher Development, Critical Thinking Skill Development of Students.

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 มีสาระสำคัญว่า ให้สถานศึกษาฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 [5] จึงมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ ปฏิบัติเป็น ไฝ่เรียน รู้จักท้องถิ่นของตน และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ในขณะที่เดียวกันสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) [8] ได้กำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรฐานที่ 4 ความว่า ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น โดยมีตัวบ่งชี้ย่อยประกอบด้วย ผู้เรียนมีความ สามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 48 ของ พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดสาระสำคัญไว้ว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองต่อความต้องการ ของนักเรียน

การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องสร้างให้นักเรียนเป็นฝ่ายรุก สนใจใฝ่รู้ รู้จักคิดตั้งคำถาม พิจารณาแยกแยะ ค้นหาคำตอบ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ จำแนก จัดหมวดหมู่ สรุป ประยุกต์ และคาดการณ์ได้ เพราะเป้าหมายการศึกษาอยู่ที่การเรียนรู้ การสอนต่างกับการเรียนรู้ กล่าวคือ การสอนเป็นเครื่องสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ เมื่อครูสอนเสร็จนักเรียนต้องเกิดการเรียนรู้ในวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้น นักเรียนจะต้องมีความรู้มีศักยภาพมีเจตคติเพื่อการเรียนรู้ ต้องสนใจชวนช่วยหาความรู้ การเรียนรู้ของนักเรียน จึงไม่จบเพียงการสอนเสร็จ [2] การจัดการเรียนรู้จะต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน กิจกรรมที่จัดจะต้องเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น สนองตอบกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อเสริมทักษะเกิดความชำนาญ ซึ่งจะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง [3]

จากรายงานผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบที่สองของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 การคิดวิเคราะห์ จำนวน 119 แห่ง พบว่า โรงเรียนที่ผ่านการประเมินมีเพียง 44 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 36.97 และโรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินจำนวน 75 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 63.03 รวมทั้งจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ 2 [8] ของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ [10] สถานศึกษาไม่ได้รับรองในมาตรฐานที่ 4 ครูผู้สอนยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่หลากหลาย ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับพอใช้ สมศ. ได้ให้ข้อเสนอแนะสำคัญ และกำหนดระยะเวลา ที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาสู่มาตรฐาน โดยจัดอบรมให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมากขึ้นเน้นกระบวนการบูรณาการเรียนการสอน แบบโครงงาน และควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา 1 ปีการศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สนใจพัฒนาและศึกษาผลการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทำการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จากนั้นจึงทดลองใช้และศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ให้เกิดทักษะด้านการจำแนก การสร้างผังมโนทัศน์ การตั้งคำถาม การทำโครงงาน และการระดมสมอง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่เป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนต่าง ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

2. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3. เพื่อทดลองและศึกษาผลการทดลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน และสัมพันธเชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 16 คน นักเรียน จำนวน 112 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 143 คน

1.1.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน

1.1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้สำหรับสัมพันธเชิงลึกเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จำนวน 5 คน

1.2 ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1.2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน

1.2.2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1 คน ครูเชี่ยวชาญ 3 คน จำนวน 5 คน

1.2.3 กลุ่มวิทยากร ได้แก่ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ จำนวน 4 คน

1.3 ระยะเวลาที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1.3.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 8 คน

1.3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 8 คน

1.3.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1 คน ครูเชี่ยวชาญ 3 คน จำนวน 5 คน

1.3.4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารเชี่ยวชาญ จำนวน 1 คน ครูเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 1 คน จำนวน 5 คน

1.3.5 นักเรียน ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2553 เป็นกลุ่มทดลองเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 วิธีการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน มี 5 ด้าน ดังนี้ การจำแนก การสร้างผังมโนทัศน์ การตั้งคำถาม การทำโครงงาน และการระดมสมอง

2.2 การพัฒนาครู ผู้วิจัยและคณะครูจะพัฒนาครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน 3 ด้าน ดังนี้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

3. ขอบเขตด้านสถานที่

โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และหอประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

มิถุนายน 2553 – กุมภาพันธ์ 2554

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครู เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1. กิจกรรมที่ดำเนินการ 3 กิจกรรม หลัก ประกอบด้วย สัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สำรวจสภาพปัญหา การพัฒนาครู เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา เพื่อศึกษาปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. เครื่องมือ

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 แบบสอบถาม

2.3 แบบบันทึกสุนทรียสนทนา

3. ระยะเวลา เดือน มิถุนายน 2553

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การสรุปประเด็นข้อความเพื่อสังเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครูตนเองของครู ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 ข้อมูลการศึกษาปัญหาการพัฒนาครูตนเองของครูโดยวิธีการสุนทรียสนทนา (Dialogue) ใช้การสรุปประเด็นข้อความ เพื่อหาความถี่แล้วคิดเป็นร้อยละ

4.4 ผลลัพธ์

4.4.1 วิธีการจัดการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 5 ด้าน

4.4.2 ปัญหาการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติการพัฒนาครูทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1. กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ

2. เครื่องมือ

2.1 เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.2 แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.3 แบบสอบถามเจตคติต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

2.4 วิทยากร จำนวน 4 ท่าน

3. ระยะเวลา

วันที่ 27 - 28 กันยายน 2553 จำนวน 2 วัน ณ ห้องประชุมพระราชสารคามมุนี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามเจตคติต่อการพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ผลลัพธ์ ครูมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

1. กิจกรรม ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 2 วงรอบ ตามขั้นตอนวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล

2. เครื่องมือ

2.1 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน

2.3 แบบสังเกตการสอน

2.4 แบบสัมภาษณ์ครู

2.5 แบบประเมินผลงานเพื่อสะท้อนทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3. ระยะเวลา

เดือน พฤศจิกายน 2553 - มีนาคม 2554

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมินผลงาน ซึ่งเป็นข้อมูล ซึ่งคุณภาพนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

4.2 ผลลัพธ์ แนวทางการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการทดลอง มิถุนายน 53 ถึง มีนาคม 54

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครู

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นสอดคล้อง และสนับสนุนการพัฒนาทักษะของการคิดวิเคราะห์ทั้ง 5 ด้าน ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มานั้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะทั้ง 5 ด้าน และ ผลการสำรวจสภาพปัญหา การ

พัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ครูมี ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ส่วน ผลการ ศึกษาปัญหาการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การประชุมด้วยวิธีการสุนทรียสนทนา (Dialogue) พบว่า คณะครูได้พูดคุยสนทนากัน โดยทุกคนยอมรับความจริงว่า ที่ผ่านมามตนเองมี ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทุกคนยอมรับว่ายังจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นตัวครูเป็นสำคัญ ยังยึดติดกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบรรยาย สอนให้นักเรียนท่องจำ จดบันทึกเนื้อหาสาระองค์ความรู้ต่าง ๆ ในหนังสือเรียนลงในสมุด

2. ผลการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติการพัฒนาครูทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนการทดสอบครูที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน พบว่า ครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 16 คน ที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน มีคะแนนทดสอบก่อนอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 8.07 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.36 และมีคะแนนหลังอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 14.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.21 ส่วน ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมครูผู้เข้ารับการพัฒนาระหว่างการอบรม พบว่า ครูผู้เข้ารับการพัฒนาระหว่างการอบรม มีพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับ ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการติดตามจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน : การติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู รอบที่ 1 – 2

หลังจากพัฒนาครูโรงเรียน บ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนแล้ว อีกประมาณ 1 เดือน ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ออกติดตามผลกา รจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ทำการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้และสะท้อนผลปฏิบัติตามวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผล

3.1 ผลการติดตามประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รอบที่ 1 (Loop₁)

3.1.1 วางแผน (Plan₁) เชิญประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการ กำหนด วัน เวลา สถานที่ ดำเนินการ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการประเมิน กำหนดวิธีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

3.1.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₁) ผู้วิจัยได้เชิญคณะครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาครู มีผู้มาร่วมประชุม จำนวน ทั้งหมด 16 คน ครอบคลุมที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยและคณะครูได้กำหนดประเด็นสำหรับประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน คือ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ วิธีการประเมิน ได้แบ่งครูที่เข้ารับการประเมินออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ครูผู้สอนแต่ละคนได้นำเสนอแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้เพื่อนครูในกลุ่มทราบรายละเอียด จากนั้นให้เพื่อนครูได้วิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ลงในแบบประเมินซึ่งมีลักษณะแบบประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละคน ทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.1.3 สังเกต (Observe₁) ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของคณะครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง

3.1.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₁) จากการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เข้ารับการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มีสาระสำคัญอันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นในการดำเนินงานครั้งต่อไป คือ ควรจัดทุกระดับชั้นและกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการผลิตสื่อและแหล่งเรียนรู้ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม มีการอบรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.2 ผลการติดตามประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รอบที่ 2 (Loop₂)

3.2.1 วางแผน (Plan₂) ผู้วิจัยเชิญประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการ กำหนด วัน เวลา สถานที่ ดำเนินการ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการประเมิน กำหนดวิธีการประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3.2.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₂) ผู้วิจัยได้เชิญคณะครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย ารพัฒนาครู โดยผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และคณะครูได้กำหนดประเด็นสำหรับประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน วิธีการประเมิน ได้แบ่งครูที่เข้ารับการประเมินออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนแต่ละคนได้นำเสนอผลงาน หรือชิ้นงานที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เพื่อนครูในกลุ่มทราบ รายละเอียด จากนั้นให้เพื่อนครูได้วิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมินผล ซึ่งมีลักษณะแบบประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละคน ทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2.3 สังเกต (Observe₂) ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของคณะครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง

3.2.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₂) จากการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจัย คณะครูภายในโรงเรียน และคณะครูผู้เข้ารับการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ มีสาระสำคัญอันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นในการดำเนินงานครั้งต่อไป คือ ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะนั้น ทุกคนยืนยันว่าควรจะนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้ สอนในวิชาและระดับชั้นที่ตนเองรับผิดชอบ และผู้บริหารก็ยินดีที่จะสนับสนุนส่งเสริม และเผยแพร่ผลการพัฒนา โดยจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้กับชุมชนและโรงเรียนใกล้เคียงได้รับรู้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ผลการศึกษา สภาพปัญหาการพัฒนาครู ตนเอง ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวม พบข้อมูลสำคัญ กล่าวคือ ครูมีปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน อยู่ใน

ระดับมากถึง 5 ด้าน ซึ่งการที่ครูมีปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะในการ คิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน นั้นแสดง ว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ครูส่วนใหญ่มักจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นตนเองเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการสังเคราะห์ แนวคิดของบลูม มาร์ซาโน [16] และสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และควรจะอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ

2. การพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติการพัฒนาครูทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของ นักเรียน

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการ พัฒนาดตนเองของครูเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ในภาพรวม พบข้อมูล สำคัญ กล่าวคือ ครูมี ปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนอยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกครูในโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ เพื่อทำการ พัฒนาให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติการพัฒนาครูทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยมีความ เชื่อว่า ความรู้ ทักษะ และเจตคติ เป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมและการพัฒนา และ ผลการพัฒนา ครูเพื่อพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รอบที่ 1- 2 นั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตหลาย ประการและขออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

2.1 ข้อสังเกตจากการใช้หลักกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนา ครูเพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ส่วนใหญ่ ประสบความสำเร็จด้วยดี ผลการพัฒนาความรู้ พบว่า ครูมีความรู้เป็นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนด จะเห็นได้จาก คะแนนทดสอบหลังอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนอบรม และครูมีคะแนนพัฒนาการทุกคน ด้านความสามารถในการ เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เข้าอบรมสามารถปฏิบัติงานตามใบงาน /แบบฝึกหัดในระหว่างการ ฝึกอบรมได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดเช่นกัน ด้านเจตคติที่มีต่อ อกการอบรมพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามหลักการของการวิจัยแบบนี้ ดังเช่น [11]

2.2 ข้อสังเกตจากการพัฒนา ครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่น ใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ทั้งในระหว่างการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการ ติดตามประเมินผลแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จะเห็นได้ว่า ประสบความสำเร็จเช่นกัน ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจ จะเห็นได้จากการสะท้อนผลของกลุ่มเป้าหมาย ได้ สะท้อนความรู้สึก ให้ข้อเสนอแนะในช่วงของการสะท้อนผลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR) จะสอดคล้อง ชารี มณีศรี กล่าวว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นกลวิธีที่จัดให้บุคคล เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ทักษะ มุ่งเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น สอดคล้องกับ ชงชัย สันติวงษ์ ซึ่งกล่าวว่าการ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้การพัฒนาบุคคลากรซึ่งการอบรมเป็นกระบวนการที่มีระบบมุ่งพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของบุคลากร ผู้ที่ได้รับการ ฝึกอบรมจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในระยะที่ 2 พัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 คล้ายคลึงกับ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดย [12]

2.3 จากการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู พบว่า ครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ มีความรู้ ทักษะ และเจตคติเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของกานเย รูปแบบ

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย เป็นรูปแบบมุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกริเริ่ม จิตดี ค่านิยม คุณธรรม และ จริยธรรมที่พึงประสงค์ และเป็นไปตามแนวคิดของศิริ ถีอาสนา [12] กล่าวถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการ

2.4 ผลจากการติดตามประเมินผลแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ของครูโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ พบว่า ผลการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 2 คน คิด เป็นร้อยละ 25.00 ระดับดี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับ ปรับปรุง ผู้วิจัยเห็นว่าที่ผลออกมาเช่นนี้ เชื่อมโยงว่าเกิดจากการพัฒนาอย่างเข้มข้น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีส่วนช่วยได้มาก ดังเช่น ชารี มณีศรี ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นสิ่งที่จำเป็น บุคคลที่ ทำงานใหม่ย่อมต้องการทักษะในการทำงาน ต้องการเข้าใจนโยบายวิธีการดำเนิน ในส่วนผู้มีประสบการณ์ก็ ต้องการความรู้ขั้นสูงเพื่อปรับประยุกต์กับการทำงาน

2.5 ผลจากการติดตามประเมินผลทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ระดับชั้นที่ครูกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สพป . มหาสารคาม เขต 1 วงรอบที่ 2 พบว่า ผลการ ประเมินที่นักเรียนมี ทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 ระดับดี จำนวน 2 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และไม่มีห้องใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง ผู้วิจัยเห็นว่าที่ผล ออกมาเช่นนี้เพราะว่า ครูได้นำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจาก การอบรมเชิงปฏิบัติการตาม หลักสูตรฝึกอบรม และคำแนะนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้ใน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับทฤษฎีของ ชาร์ลส เดวีส์ [7] แบคเนอร์ และคอร์เน็ต กล่าวไว้ว่า สมมุติฐานเบื้องต้นของการจัดกิจกรรม นักเรียน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วน เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ได้ใช้พลังงานอันเหลือเฟือไปในทางที่ถูกต้องปลอดภัย เพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้รับการ ยอมรับนับถือ การได้รับความสำเร็จ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครู

1.1 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ใน การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทุกประการ

1.2 ผลการ สสำรวจสภาพปัญหา การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน พบว่า ครูมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากถึง 5 ด้าน

1.3 ครูยังขาด ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเทคนิค วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขาดที่ปรึกษา ที่จะคอยให้คำแนะนำ ช่วย เหลือ มีความกังวล กลัวว่าจะสอนเนื้อหา สาระความรู้ต่าง ๆ ในหนังสือเรียนให้นักเรียนไม่ทัน และ มีภาระหน้าที่ งานพิเศษ มาก

2. ผลการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติการพัฒนาครูทักษะการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียน

2.1 ผลการวิเคราะห์คะแนนการทดสอบครูที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ จำนวน 14 คน พบว่า มีคะแนนทดสอบก่อนอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 8.07 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.36 และมีคะแนนหลังอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 14.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.21

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมครูผู้เข้ารับการพัฒนาระหว่างการอบรม พบว่า ครูผู้เข้ารับ การพัฒนาระหว่างการอบรม มีพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการติดตามจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน :

การติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู รอบที่ 1 – 2

3.1 ผลการติดตามประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียน บ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รอบที่ 1 (Loop₁)

3.1.1 วางแผน (Plan₁) เชิญประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการ กำหนด วัน เวลา สถานที่ ดำเนินการ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการประเมิน กำหนดวิธีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

3.1.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₁) ผู้วิจัยได้เชิญคณะครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมาร่วมประชุม กำหนดประเด็นสำหรับประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ คือ 1) สารสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ มี 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนแต่ละคนได้นำเสนอแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เพื่อนครูในกลุ่มทราบ รายละเอียด จากนั้นให้เพื่อนครูได้วิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ลงในแบบประเมินซึ่งมีลักษณะแบบประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละคน ทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.1.3 สังเกต (Observe₁) ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของคณะครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับดีมาก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ระดับดี 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง ส่วนผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นที่ครูกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ ส.พ. มหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับดีมาก จำนวน 2 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ระดับดี จำนวน 6 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 และไม่มีห้องใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง

3.1.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₁) ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำหน้าที่ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะนั้น ว่าควรลดบทบาท เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กิจกรรมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่ครูจะใช้ในการจัดทำสื่อประกอบการสอน และมีการแต่งตั้งคณะครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันคอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นที่ยปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำเพิ่มเติมด้วย

3.2 ผลการติดตามประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียน บ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 รอบที่ 2 (Loop₂)

3.2.1 วางแผน (Plan₂) ผู้วิจัยเชิญประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการ กำหนด วัน เวลา สถานที่ดำเนินการ กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการประเมิน กำหนดวิธีการประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

3.2.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₂) ผู้วิจัยได้เชิญคณะครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาครู โดยผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และคณะครูได้กำหนดประเด็นสำหรับประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน วิธีการประเมิน ได้แบ่งครูที่เข้ารับการประเมินออกเป็น 5 กลุ่ม สาระการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนแต่ละคน ได้นำเสนอผลงาน หรือชิ้นงานที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เพื่อนครูในกลุ่มทราบรายละเอียด จากนั้นให้เพื่อนครูได้วิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมินผลซึ่งมีลักษณะแบบประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละคน ทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2.3 สังเกต (Observe₂) ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของคณะครู โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลการประเมินที่

มีคุณภาพระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ระดับดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และไม่มีผู้ใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง และผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นที่ครูกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 คน พบว่า ผลการประเมินที่นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 75.00 ระดับดี จำนวน 2 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 25.00 และไม่มีห้องใดที่มีผลการประเมินระดับปรับปรุง

3.2.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₂) ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะนั้น ทุกคนยืนยันว่าควรที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไปใช้ สอนในวิชาและทุกระดับชั้นและกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนและสนับสนุนเรื่องงบประมาณในการผลิตสื่อสนับสนุนส่งเสริม และเผยแพร่ผลการพัฒนา โดยจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานของนักเรียนให้กับชุมชนและโรงเรียนใกล้เคียงได้รับรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการผลิตสื่อนวัตกรรม ซึ่งจะนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป

1.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ และทักษะใหม่ ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ในขณะที่ดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้บริหารควรลดภาระงานอยู่ ว่างอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 ควรดำเนินการพร้อมกันทั้งโรงเรียน เพื่อให้เกิดการส่งต่อการพัฒนาครูและคุณภาพนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียน

2.2 ควรวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

2.3 ควรทำการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ของครู เพื่อจะได้หาแนวทางพัฒนาเพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนต่อไป

2.4 จากการสะท้อนผลการวิจัย พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการจัดกิจกรรมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ควรทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวทั้งระบบ ซึ่งหากปล่อยปัญหานี้เอาไว้ ก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริ ถีอาสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ดร.เนตรชนก จันท์สว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมเจตน์ ภูศรี ที่เป็นประธานกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] กองบรรณาธิการสถานปฏิรูป. สอนแบบक्रमมีอาชีพ (3) ศิลปะในการตั้งคำถาม. **สถานปฏิรูป**. 7(80) : 28-30, ธันวาคม, 2547.
- [2] เกษม วัฒนชัย. **การปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : 21 เซนจูรี จำกัด, 2545.
- [3] คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด : กรุงเทพมหานคร, 2552.
- [4] คณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. **แผนงานวิจัยและกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วน ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551 – 2553)**. 2551.
- [5] คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **การปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 สู่การปฏิบัติ ยุทธศาสตร์ที่จะพาประเทศพ้นวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2544.
- [6] ณัฐ วัฒนพานิช. **รูปแบบการจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับกลุ่มบุคลากรโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ดุษฎีนิพนธ์** ปร.ด.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- [7] ทิศนา ขัมมณี. "การพัฒนากระบวนการคิด : แนวทางที่หลากหลายสำหรับครู". **ราชบัณฑิตยสถาน**. 28(1) : 38-54. 2546.
- [8] รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- [9] ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, 2546.
- [10] โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่. **รายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน**. มหาสารคาม : โรงเรียนบ้านแม่ใหญ่, 2549.
- [11] วิโรจน์ สารรัตน์. **ผู้บริหารโรงเรียนสามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ์, 2548.
- [12] ศิริ ถีอาสนา. **การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม : มหาสารคาม, 2553.
- [13] สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิทย์พัฒน์ จำกัด, 2550.
- [14] สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, 2545.

- [15] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์**. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย : กรุงเทพมหานคร, 2549.
- [16] Bloom, Benjamin S.; et al. **Taxonomy of Educational Objectives Book 1 : Cognitive Domain**. London : Logman Group Limited, 1956.
- [17] Carroll, Lynda ; Leander, Susan. **Improving Student Motivation through the Use of Active Learning Strategies**. Retrieved November 29, 2004 from EDRS. ED 455 961, 2001.

พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย

Multiple Intelligences of Female Community Leaders, Thailand

จริยาภรณ์ รุจิโมระ¹ ภัทรพล มหาพันธ์² คีรีบุณ จงวุฒิเวศย์³ ราชันย์ บุญธิมา⁴

Jariyaporn Rujimora¹, Pattarapon Maharkan², Kiriboon Jungwuttwes³, Racchan Boontima⁴

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษาด้านจิตวิทยาและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³Ph.D. (Higher and Adult Education University of Missouri) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

⁴ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย และปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) แบ่งตามเขตการปกครองของประเทศไทย 6 ภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 585 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ชุดแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลภูมิหลัง แบบสอบถามปัจจัยเกื้อหนุน และแบบประเมินตนเองในพหุปัญญา 8 ด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยในระดับมาก ได้แก่ ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ความสามารถทางภาษา และความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ส่วนความสามารถทางดนตรีและความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การแสวงหาความรู้ การขัดเกลาทางสังคม การพึ่งตนเอง กระบวนการติดต่อสื่อสาร การสนับสนุนทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจในการทำงาน ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการ เจตคติต่อภาวะผู้นำ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

คำสำคัญ : พหุปัญญา/สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย

Abstract

This study aimed at exploring the multiple intelligences levels of female community leaders in Thailand and their supporting factors. 585 questionnaire respondents were multi-stages randomly selected from Thai female community leaders all parts of Thailand, enlisted by the Division of Community Development. The research data were collected from the questionnaire set of the multiple intelligences test and its supporting factors survey, including the respondents' personal data part, developed by the researcher. The data was statistical analyzed by percentage, mean and standard deviation with Stepwise Multiple Regression Analysis. The finding showed that (1) Thai female community leaders had high competence level of Intrapersonal Intelligence, Naturalist Intelligence, Interpersonal Intelligence, Linguistic Intelligence, Visual-Spatial Intelligence Bodily-Kinesthetic Intelligence, and also had moderate competence level of Musical Intelligence and Logical-Mathematical Intelligence (2) Those multiple intelligences levels were supported by 13 factors as Self-directed Learning, Transformational Leadership, Learning Motivation, Socialization, Self-reliance, Communication Ability, Social Support, Emotional Intelligence, Self-esteem, Work Motivation, Coping Strategy, Attitude toward Leadership and Adversity Intelligence. The research also specific analyzed these factors for each multiple intelligence dimensions and gave some recommendations for developing Thai female community leaders' multiple intelligences.

Keyword : Multiple intelligences/Female Community Leaders, Thailand

บทนำ

ปัจจุบันแนวคิดในการพัฒนาสตรีได้พัฒนาไป โดยมุ่งเน้นให้สตรีเป็นทรื พยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้สตรีมีศักยภาพได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมและได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุรุษเพศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นไปตามสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งแนวทางการพัฒนาสตรีดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 30 และมาตรา 80 บัญญัติให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ...รัฐต้องส่งเสริม ความเสมอภาคของหญิงและชาย ... อย่างไรก็ตามโอกาสของสตรีในการเข้าถึงความต้องการพื้นฐาน การเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรรวมทั้งบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในทุกๆระดับยังมีน้อยมาก (อัมชนา วุฒิสมาชิก. 2549 : 1- 3) เนื่องจากสังคมไทยมีความเชื่อหลัก เกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรีว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ จึงควรอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ดูแลรับผิดชอบเรื่องการบ้านการเรือน และความเป็นอยู่ของลูกกับสามีไม่ให้ขาดตกบกพร่องเท่านั้นเป็นพอ ไม่จำเป็นต้องออกไปใช้ชีวิตโลดโผนด้วยการทำงานนอกบ้าน ปล่อยให้ทำหน้าที่ของสามีออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งทัศนคติเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากในปัจจุบัน

ที่ผ่านมาบทบาทของสตรีไทยมีความสำคัญต่อความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของสังคมมาแต่โบราณโดยเริ่มตั้งแต่หน่วยเล็กๆ คือ สังคมระดับครอบครัวจนถึงหน่วยที่ใหญ่ที่สุด คือ สังคมระดับ ประเทศ บทบาทของสตรีในยุคก่อนไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านวัฒนธรรม ประเพณี สังคม การศึกษา โอกาสของสตรีจึงเป็นเพียงผู้ที่มีบทบาทอยู่เบื้องหลังความสำเร็จของบุรุษในด้านต่างๆ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามสตรีในยุคก่อนยังมีบทบาทที่สำคัญอยู่ หลายด้าน โดยเฉพาะบทบาทในครอบครัว การประกอบอาชีพ การอบรมเลี้ยงดูบุตร และอื่น ๆ เมื่อมีความจำเป็นสตรีก็สามารถเข้ามามีบทบาทเคียงคู่บุรุษในการทำศึก

สงครามเพื่อปกป้องประเทศชาติให้มั่นคงสืบไป ดังเช่น วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ไทย(ตั้งแต่สมัยอยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์)

จากวันนั้นจนถึงวันนี้ องค์การสหประชาชาติได้ยอมรับความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยมองความเท่าเทียมกันระหว่างเพศในแง่ของสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญและได้มีการผลักดันให้สตรีเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาที่สำคัญๆ ในทุกๆ ด้าน และยังให้สตรีมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนากระแสหลักของโลก ดังนั้นการพัฒนาสตรีจึงเป็นงานสำคัญที่จะต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (สุทธิรักษ์ หงสะมัด . 2551:1) จากรายงานสถานการณ์สตรี ปี 2552 : ผลการพัฒนาช่วงสองทศวรรษขององค์การสหประชาชาติได้จัดทำดัชนีเพื่อวัดความก้าวหน้าของการพัฒนาคนและความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศขึ้นและได้จัดทำรายงานการพัฒนาคนเพื่อแสดงถึงสถานการณ์ของประเทศต่าง ๆ ในโลก โดย ปี 2551 การจัดลำดับดัชนีการพัฒนาคคน (Human Development Index : HDI) ของประเทศต่าง ๆ ทั้งหมด 179 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 81 ดัชนีการพัฒนามิติหญิงชาย (Gender-related Development Index : GDI) อยู่ในลำดับ 67 จาก 157 ประเทศ และดัชนีวัดความเข้มแข็งของสตรี (Gender Empowerment Measure : GEM) อยู่ในลำดับที่ 78 จาก 108 ประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน 10 ประเทศ พบว่า ดัชนีการพัฒนาคคน (HDI) และดัชนีพัฒนามิติหญิงชาย (GDI) ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 4 ส่วนดัชนีวัดความเข้มแข็งของสตรี (GEM) อยู่ในลำดับที่ 5 ซึ่งจากข้อมูลดัชนีการพัฒนามิติหญิงชาย (Gender-Related Development Index Plus : GDI Plus) เป็นดัชนีที่พัฒนาขึ้นใหม่ โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) พัฒนาขึ้น โดยเป็นดัชนีที่แสดงให้เห็นถึงช่องว่างของผลการพัฒนาประเทศระหว่างหญิงและชาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมในโอกาสระหว่างหญิงและชาย โดยปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดให้เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่สามารถบ่งชี้สถานการณ์การพัฒนามิติหญิงและชาย เน้นการนำเสนอความไม่เท่าเทียมกันของการพัฒนาหญิงชายในระดับจังหวัดและภาคในปีเดียวกัน ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญทั้งในเชิง นโยบายและการปฏิบัติ องค์ประกอบดัชนีการพัฒนามิติหญิงชาย ประกอบด้วยดัชนีย่อย 6 ด้าน 21 ตัวชี้วัด ที่แสดงถึงวงจรในการดำเนินชีวิต รวมทั้งการมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนา ตลอดจนการได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคจากการร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของหญิงและชาย โดยมีองค์ประกอบของดัชนีย่อย ได้แก่ ดัชนีการพัฒนามิติหญิงชายด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน ด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านบทบาทผู้นำ (รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2552 : ผลการพัฒนาช่วงสองทศวรรษ. 2552 : 4-9)

จากการที่สังคมจะปรับเปลี่ยนทัศนคติ ที่มีต่อผู้หญิง รวมไปถึงสถานภาพทางสังคมจะพัฒนามากยิ่งขึ้น หากผู้หญิงมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการที่ผู้หญิงจะมองเห็นถึงความจำเป็นนั้น ก็ต้องมีการสร้างศักยภาพ โดยอาศัยเครื่องมือที่สำคัญที่สุดนั่นก็คือ “การศึกษา” การศึกษาเป็น เครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างโอกาส และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชากรให้มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เต็มประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่า การให้การศึกษาแก่สตรีถือเป็นการลงทุนที่ได้รับผลตอบแทนสูงมากในการพัฒนาทั้งด้านสังคม และเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากเมื่อให้การศึกษาแก่สตรีหนึ่งคน สมาชิกทั้งหมดในครอบครัวจะได้รับการศึกษาไปด้วย (สตรี : ความท้าทายจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000) การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในอันที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองและเป็นการเตรียมความพร้อมให้สตรีเกิดความมั่นใจในตนเองและพร้อมที่จะเลือกประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการและได้รับการยอมรับทางสังคม ประกอบกับรัฐบาลได้เดินหน้านโยบาย “กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้กับกลุ่มและเครือข่ายสตรีซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของ

สังคม ผู้หญิงไทย 18 ล้านคน จาก 33 ล้านคนยังยากจนไม่มีรายได้พอเลี้ยงชีวิตและครอบครัว แต่ยังมีขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน ให้มีเงินทุน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ นำเงินกลับไปเลี้ยงครอบครัว ทั้งนี้ กล่าวได้ว่ากองทุนสตรีเป็นกองทุนที่ต่อยอดจากกองทุนหมู่บ้าน ที่เล็งเห็นศักยภาพของเครือข่ายสตรีในระดับตำบล ที่จะสร้างรายได้ลดปัญหา พัฒนาเครือข่าย ตามที่นายกรัฐมนตรีมีวิสัยทัศน์ว่า การยกระดับคุณภาพชีวิตของสตรี คือการยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัว และที่สุดคือการยกระดับรายได้ของประเทศ (กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. 2555)

จากสภาวการณ์แข่งขันในตลาดโลกเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งได้ระบุอย่างชัดเจนว่า “การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝน การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้เป็นครรลองของชีวิตที่เกิดขึ้นทุกแห่ง ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนาน ไปตราบนานแสนนาน พฤติกรรมของบุคคลเริ่มเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย แหล่งการเรียนรู้ สถาบันการศึกษา สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและเรียนรู้จากวิถีสังคม กว้างไกลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สังคมไทยไม่สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ในท่ามกลางภาวะแข่งขันในตลาดโลก สังคมไทยต้องเร่งสร้างความได้เปรียบในด้านทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยี เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ ยุคใหม่ที่มีความสามารถแข่งขันในเวทีการค้าโลก ทิศทางการพัฒนาประเทศต้องเน้นการอยู่รอด ทางเศรษฐกิจ พร้อมกับความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นสังคมที่มีการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีอันเป็นเอกลักษณ์แบบไทยให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงได้ โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณค่าทางปัญญาของคนในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : 1)

มนุษย์ทุกคนได้สะสมความสามารถเป็นทักษะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ มากมาย “สติปัญญา” เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแก้ปัญหาไฮเวอร์ต การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ใช้หลักฐานจากการวิจัยเกี่ยวกับสมอง พัฒนาการมนุษย์และวิวัฒนาการของมนุษย์ประกอบการเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วเลือกสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานหลายๆ ด้านโดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับ “สติปัญญา” ซึ่งต่างจากวิธีการทางจิตวิทยาที่เคยทำกันมาในการกำหนดความหมายของ “สติปัญญา” จากการศึกษาของ การ์ดเนอร์ กล่าวว่า “สติปัญญา” ด้านต่างๆ ล้วนแต่ มีลักษณะที่ไม่ต้องอาศัยสติปัญญาด้านอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการทำงานของบุคคลในหน้าที่ควบคุมสติปัญญาด้านนั้นๆ ถูกทำลาย ก็จะสูญเสียความสามารถในด้านนั้น โดยที่ความสามารถด้านอื่นยังคงอยู่ตามปกติ

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ไฮเวอร์ต การ์ดเนอร์ (Howard Gardner. 2006) ได้นำเสนอแนวคิด ทฤษฎีของเชาวันปัญญา ในลักษณะบูรณาการการใช้ศักยภาพของสมองซีกซ้าย ซีกขวา โดยเชื่อว่า คนเก่ง กล่าว ดี มีความสุข ความสำเร็จจะต้องใช้เชาวันปัญญาที่ หลากหลายหรือทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ได้ระบุว่า ความฉลาดหรือเชาวันปัญญาน่าจะเกี่ยวกับความสามารถใน 2 ส่วน คือ การแก้ปัญหาและการออกแบบงานและผลงานชนิดต่างๆ ในสถานการณ์ธรรมชาติ ซึ่งได้จำแนกความสามารถของมนุษย์ออกเป็น 9 ด้าน คือ ความสามารถทางภาษา (Linguistic Intelligence) ความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ความสามารถทางดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily-Kinesthetic Intelligence) ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ (Visual-Spatial Intelligence) ความสามารถทางมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) ความสามารถด้านจิตวิญญาณแห่งชีวิต (Spiritual Intelligence) ซึ่งความสามารถด้านจิตวิญญาณ

แห่งชีวิต ยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย จึงนำเสนอเพียง 8 ด้าน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา (อารี สัตนหจวี. 2551 : 192)

ที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับพหุปัญญาเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าคนเรามีพหุปัญญาด้านใด มากน้อยเพียงใด และแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนวิชาใด ตลอดจนการอธิบายว่าผู้ที่มีพหุปัญญาด้านใดเด่น จะมีลักษณะอย่างไร ส่วนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พหุปัญญา ยังมีการศึกษาไว้ไม่มากนัก ในการพัฒนาพหุปัญญานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ ต้องพัฒนาปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องไปพร้อมๆ กัน โฮเวอร์ต การ์ดเนอร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพหุปัญญาคือ 1) คนส่วนใหญ่จะพัฒนา พหุปัญญา ได้ ถึงระดับหนึ่งของศักยภาพ โดยต้องได้รับกำลังใจ การส่งเสริมจากแหล่งเรียนรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี 2) มีวิถีทางมากมายที่จะช่วยให้คนเรามี “ปัญญา” หรือความสามารถตามศักยภาพที่จะพัฒนาได้ ทุกชนิดของพหุปัญญา และ 3) มีปัจจัยอย่างน้อย 3 ปัจจัยที่จะชี้บ่งระดับศักยภาพของพหุปัญญา คือ พันธุกรรม ประวัติส่วนบุคคลที่สั่งสม จากประสบการณ์และวัฒนธรรม และสังคมกับสิ่งแวดล้อม (นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. 2550)

กระบวนการในการพัฒนาตนเองสามารถทำได้โดยผ่านรูปแบบของการเรียนรู้ในลักษณะ ต่าง ๆ ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเองจากปัญหา ประสบการณ์ในชีวิตจริง การลงมือปฏิบัติ และการทำงานร่วมกันในรูปของกลุ่ม เครือข่าย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันความเป็นไปของสถานการณ์รอบตัว ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และเข้าใจสังคม ที่อาศัยอยู่ สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินความถูกต้องได้ตรงตามความเป็นจริง และเกิดเป็นความเชื่อมั่นที่จะสามารถช่วยเหลือและพึ่งตนเองได้ โดยทั้งนี้ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนจึงเป็นเพียงการส่งเสริมและสนับสนุนการทำกิจกรรมของคนในชุมชนที่จะต้องตระหนักถึงการทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อเอื้อต่อการพึ่งตนเองได้ในระยะยาว (ณัชฎา อินทรสุวรรณ. 2545 : 30)

ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริง จะต้องให้ความสำคัญกับการมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ไม่จำกัดว่าจะเป็นเพศใด ที่ต่างก็สามารถเรียนรู้ แก้ไข ผิดพลาด พัฒนาตนเองได้ โดยมองข้ามมิติหญิงชาย โดยเฉพาะการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ ทำให้สตรีเกิดความเชื่อมั่นและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และสามารถปรับบทบาทระหว่างสตรีด้วยกันให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ในการพัฒนาศักยภาพสตรีนั้นได้เน้นเรื่องการศึกษา รัฐบาลได้ตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีกับบุรุษในเรื่องการศึกษา จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้โอกาสสตรีได้รับการศึกษาตลอดชีพ ในอดีตและปัจจุบันไม่ว่าประเทศใด ๆ ก็ทราบกันดีว่า เพศหญิงมีความไม่เท่าเทียมกับเพศชาย โดยเฉพาะในประเทศที่เคร่งครัดต่อประเพณี หรือศาสนาที่ถือว่าหญิงเป็นสิทธิ์ของชาย ทำให้เด็กหญิงที่ชาญฉลาดมีความยากลำบากในการปรับตัวหรือการไขว่คว้าหาความสำเร็จใด ๆ

ประเทศไทยถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายรองรับสิทธิมนุษยชนโดยระบุให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ เท่าเทียมกัน แต่ถ้าว่อมไม่สร้างโอกาสและส่งเสริมให้ลูกผู้หญิงได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการให้กำลังใจ คำแนะนำ ซึ่งในต่างประเทศได้เริ่มต้นมีการรณรงค์เคลื่อนไหวที่จะให้สตรีมีบทบาทขึ้นเท่าเทียมเพศชาย สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้หากที่บ้านไม่ได้สร้างรากฐานแห่งความเท่าเทียมกันให้ประจักษ์ เด็กผู้หญิงที่เก่ง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสติปัญญาดีนั้น อาจจะมีปัญหาได้ หากพ่อแม่ไม่เข้าใจ เพราะสังคมยังมีกฎเกณฑ์หลายอย่างที่ ทำให้ผู้หญิงไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมทางสังคมที่มีมานับร้อยนับพันปี เช่น หญิงต้องเป็นช่างเท้าหลัง , เป็นผู้หญิงอย่าเด่นเกินชาย , อาชีพนี้ผู้หญิงทำไม่ได้หรอก เป็นต้น (อุษณีย์ โพธิ์สุข . 2542) จะเห็นได้ว่าหน่วยงานบางหน่วยงานของรัฐมีผู้หญิงเป็นแสนๆ คนทำงานอยู่ มีผู้ชายอยู่น้อยกว่าผู้หญิง

มากมายหลายเท่า แต่พอถึงระดับบริหารสูงสุดกลับกลายเป็นผู้ชายเกือบทั้งหมด หลายคนอาจไม่เข้าใจว่า ผู้หญิงเก่งนั้นรู้สึกอึดอัดเพียงใดกับกรอบของสังคมที่ปิดกั้นโอกาส เมื่อมีลูกผู้หญิงเก่งจึงต้องหาวิธีส่งเสริมลูกได้แสดงความสามารถ แสดงศักดิ์ศรีของตนในฐานะบุคคล ๆ หนึ่งที่มีคุณค่ากับสังคม สร้างคุณประโยชน์ได้เท่าเทียมชายโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การที่สตรีจะมีบทบาทอย่างไรในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งทางด้านการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ภูมิหลังของการขัดเกลาอบรมจากครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และที่สำคัญคือ การได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและทัศนคติของตัวเอง ให้มีความเคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง เพื่อนำไปสู่แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและสามารถเข้าร่วมรับผิดชอบพัฒนาชุมชนโดยไม่นำความแตกต่างทางเพศมาเป็นอุปสรรค (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2543 :179)

การปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของสตรีให้สตรีมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพึ่งพาตนเองได้ มีสุขภาพ ภายและจิตสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา เพิ่มความสามารถในการทำงานและโอกาสของสตรีในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเพิ่มสัดส่วนสตรีในคณะกรรมการที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติเป็น 50 : 50 สตรีในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและการบริหาร ให้สตรีได้รับการปฏิบัติจากบุคคล องค์กรภาครัฐ เอกชน และสังคมโดยรวมอย่างเสมอภาค ให้สื่อทุกประเภทนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีโดยปราศจากอคติทางเพศและสะท้อนถึงศักยภาพและความสามารถของสตรีในองค์กรพัฒนาสตรีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทุกระดับ

กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการให้การศึกษและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยการปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนโดยจัดตั้งและพัฒนากลุ่มประชาชนเป้าหมายเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสตรี จึงได้ดำเนินการพัฒนาสตรีในชนบท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 จนถึงปัจจุบัน มีองค์กรสตรีทั้งสิ้น 90,150 คณะ มีสมาชิกรวม 1,301,067 คน โดยมุ่งให้องค์กรสตรีและเครือข่ายได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและสิ่งแวดล้อม โดยการเชื่อมประสานและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสตรี โดยยึดแนวนโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยรวม จากการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินงานพัฒนาสตรีมาเป็นเวลารวม 50 ปี มีองค์กรสตรีที่เข้มแข็งกระจายอยู่ใน ส่วนภูมิภาคทุกจังหวัดเป็นจำนวนมาก และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายเสริมสร้างศักยภาพองค์กรสตรีให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศไทย โดยการส่งเสริมให้องค์กรสตรี มีบทบาทต่อสังคมอย่างเด่นชัดมากขึ้นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์รวมทั้งกำหนดแนวทางในการประสานการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศไทย

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสตรีต่อการพัฒนาข้างต้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ปัจจุบันความเชื่อที่มองว่า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลังนั้น จะยังคงเป็นอุปสรรคในการทำงานของผู้หญิงหรือไม่ ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมของผู้หญิงชาวบ้านส่วนหนึ่งในชนบทได้เริ่มมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและชุมชนมากขึ้น และการที่สตรีตระหนักถึงศักยภาพหรือขีดความสามารถของตนเองในแต่ละด้านได้ก็ต่อ มีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วจึงพยายามที่จะบรรลุไปสู่ศักยภาพ การพัฒนาตนเองจึงเป็นการนำเอาความสามารถของคนที่มืออยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามความสามารถอันควรแก่อัตภาพ ขณะเดียวกันก็นำความสามารถของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สตรีไทยได้รับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพโดยผ่านกระบวนการและเทคนิควิธีการต่าง ๆ มากมาย ภายใต้การพัฒนาศักยภาพนี้ สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทราบและพัฒนาควบคู่กันคือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมศักยภาพ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจและจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนปัญหา

สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เพื่อการส่งเสริมสตรีไทย พร้อมทั้งเป็นข้อมูลแนวทางส่วนหนึ่งในการวางแผนการพัฒนาสตรีในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สตรีที่ได้รับการพัฒนาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรี พ.ศ.2538 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาสตรี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ปัจจุบันมีองค์กรสตรีทั้งสิ้น 90,150 คณะ จำนวน 1,301,067 คน โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สตรีผู้นำชุมชนทั่วประเทศที่ได้รับการพัฒนาจากกรมการพัฒนาชุมชนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) นำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์ (รศ.ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์) ได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างจากสตรีผู้นำชุมชน 77 จังหวัด แบ่งตามเขตการปกครองของประเทศไทย 6 ภูมิภาค จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 585 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย
2. แบบสอบถาม เรื่อง พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย จำนวน 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบประเมินตนเองพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ลักษณะคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. แนวทางการพัฒนาพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย และภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยศิลปากร ถึงผู้ตอบแบบสอบถามขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามสำหรับการวิจัยให้แก่ สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยที่กำหนดไว้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. กำหนดช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ
 - 1.2 ข้อมูลระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 1.3 ข้อมูลระดับปัจจัยเกื้อหนุนพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 1.4 ข้อมูลปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับ พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis : MRA) แบบขั้นต้น (Stepwise)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 2.1 ข้อมูลการวิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์ กับพหุปัญญาของสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
 - 2.2 ข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยใน 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวความคิดของการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดของการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรต้นที่เกี่ยวข้องกับพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการ วัดตัวแปรตามที่เป็นพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน สรุปประเด็นหลักๆ ดังนี้

ปัจจัยพื้นฐานจากกรอบแนวคิดของการวิจัยยังไม่ครอบคลุมตัวแปรปัจจัยพื้นฐานเท่าที่ควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปอภิปรายผลควรเพิ่มเติม ปัจจัยระดับการศึกษา , อาชีพ, ศาสนา, ประสบการณ์การทำงาน และระยะเวลาการเป็นผู้นำ พร้อมทั้งเพิ่มเติมและปรับปัจจัยเกื้อหนุนบางตัว ได้แก่ การขัดเกลาทางสังคม , การสนับสนุนทางสังคม , เจตคติต่อภาวะผู้นำ , แรงจูงใจการทำงาน , ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง , ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการ และกระบวนการติดต่อสื่อสาร

ตัวแปรตาม “พหุปัญญา” 8 ด้าน ตามแนวคิดของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ถ้าใช้ทฤษฎีทั้ง 8 ด้าน ผู้ทรงคุณวุฒิสรุปว่าไม่ต้องเพิ่มเติมอะไร แต่ควรเก็บประเด็นในเรื่องของ ความสามารถทางภาษา ในการติดต่อสื่อสาร สื่อสารคล่องแคล่ว สื่อสารถ่ายทอดได้ข้อความเข้าใจชัดเจน ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ต้องเข้าใจสังคมด้วย เพราะธรรมชาติก็คือสังคมนั้นๆ ตัว การตีความกว้างๆ ของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ไม่มีปัญญาทางการมองสังคมนั้นๆ ดังนั้น ความสามารถด้านนี้คิดว่าควรรวมความสามารถทางสังคมขยายให้ กว้างออกไป และในการสร้างเครื่องมือควรมุ่งเน้นถึงบริบทของสังคมไทย

ภาพรวม “งานวิจัยเป็นการค้นหาคำตอบจากผลของงานวิจัย องค์ความรู้ที่ได้นำไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาสตรีผู้นำชุมชนที่ตรงจุดมากขึ้น”

2. ระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย มีผลการประเมินความสามารถเป็นรายด้าน พบว่า พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยมีผลการประเมินความสามารถอยู่ระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ($\bar{X} = 3.892$) ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.807$) ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.664$) ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.535$) ความสามารถทางภาษา ($\bar{X} = 3.523$) และความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ($\bar{X} = 3.518$) ตามลำดับ ส่วนอีก 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสามารถทางดนตรี ($\bar{X} = 3.489$) และความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 3.488$)

3. ปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ดังนี้

3.1 ด้านความสามารถทางภาษา พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 5 ตัว มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางภาษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .540 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางภาษาได้ร้อยละ 29.2 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางภาษา ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}), ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7), การแสวงหาความรู้ (X_{12}), การขัดเกลาทางสังคม (X_1) และการพึ่งตนเอง (X_{10})

3.2 ด้านความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .472 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 22.3 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}), การพึ่งตนเอง (X_{10}), กระบวนการติดต่อสื่อสาร (X_6), การแสวงหาความรู้ (X_{12})

3.3 ด้านความสามารถทางมิติสัมพันธ์ พบว่า มีตัวแปรอิสระเพียง 5 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางมิติสัมพันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .417 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางมิติสัมพันธ์ได้ร้อยละ 17.4 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ดังนี้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}), ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7), การขัดเกลาทางสังคม (X_1), การสนับสนุนทางสังคม (X_2) การแสวงหาความรู้ (X_{12})

3.4 ด้านความสามารถทางดนตรี พบว่า ตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางดนตรี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .381 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางดนตรีได้ร้อยละ 14.5 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางดนตรี ดังนี้ 1) ความฉลาดทางอารมณ์ (X_5) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}) การขัดเกลาทางสังคม (X_1) การสนับสนุนทางสังคม (X_2)

3.5 ด้านความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว พบว่าตัวแปรอิสระเพียง 5 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางร่างกายและการ

เคลื่อนไหว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .474 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ได้ร้อยละ 22.5 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7), การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}) การขัดเกลาทางสังคม (X_1), ความฉลาดทางอารมณ์ (X_5) และการสนับสนุนทางสังคม (X_2)

3.6 ด้านความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้าน ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .476 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ได้ร้อยละ 22.7 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ด้านความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7), การเห็นคุณค่าในตนเอง (X_3), การแสวงหาความรู้ (X_{12}), แรงจูงใจในการทำงาน (X_4)

3.7 ด้านความสามารถทางการเข้าใจตนเอง พบว่าตัวแปรอิสระเพียง 7 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้าน ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .590 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้าน ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ได้ร้อยละ 34.8 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชน ของประเทศไทย ด้านความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ดังนี้ ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการ (X_9), ความฉลาดทางอารมณ์ (X_5), การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}), เจตคติต่อภาวะผู้นำ (X_8), การขัดเกลาทางสังคม (X_1), แรงจูงใจในการทำงาน (X_4) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (X_{13})

3.8 ด้านความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ พบว่า ตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้าน ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณเท่ากับ .422 และสามารถอธิบายพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้าน ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ได้ร้อยละ 17.8 จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) เพื่อพิจารณาลำดับความสำคัญให้แก่ตัวแปรที่มีต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้านความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ดังนี้ กระบวนการติดต่อสื่อสาร (X_6), การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}) เจตคติต่อภาวะผู้นำ (X_8) การขัดเกลาทางสังคม (X_1)

4. การหาแนวทางการพัฒนาพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview)

4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

จากผลการวิจัยตัวแปรอิสระ “ปัจจัยเกื้อหนุน” กับตัวแปรตาม “พหุปัญญา” มีความสัมพันธ์กันในบางตัว และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายถึง ปัจจัยตัวนั้นสามารถอธิบายถึงกลุ่มประชากรได้ และมีความแม่นยำมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถหาวิธีการและการออกแบบรูปแบบในการพัฒนาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยได้ โดยพิจารณาตัวแปรปัจจัยเกื้อหนุนมาใช้ ในการหาวิธีการและการออกแบบ ซึ่งจากข้อมูลจะทำให้เราได้รูปแบบที่หลากหลายและภาพรวมในการพัฒนา

4.2 แนวทาง/วิธีการในการพัฒนาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย

จากผลการวิจัยสตรีเก่งไม่ต้องส่งเสริมบทบาทมาก เพราะสตรีเหล่านั้นใช้เวลาและการบ่มเพาะมานานสั่งสม เรียนรู้ ทักษะประสบการณ์และโอกาสที่เปิดและไม่เปิดให้มันสร้างความเข้มแข็งให้ตนเองในการใช้ภูมิรู้ในชุมชนที่เป็นทุนสังคมในชีวิต

สิ่งที่สตรีขาดหายไป อาจจะเนื่องมาจากอยู่ในชุมชนชนบทหรืออย่างไรก็ตาม ควรมีการกระตุ้นให้สตรีได้ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ Internet เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือใช้ Face Book ในการติดต่อสื่อสารกับเครือข่าย เสริมการเรียนรู้เพื่อไปต่อยอดภูมิปัญญาผนวกกับจิตวิญญาณที่มีอยู่
แนวทางการพัฒนา /รูปแบบการพัฒนาสตรีนั้น สิ่งที่ควรเติมเต็มให้กับสตรีผู้นำชุมชนคือ การตระหนักรู้และหาเวทีตั้งศักยภาพของสตรีผู้นำชุมชนออกมาใช้ เช่นความสามารถทางภาษา

ผู้เชี่ยวชาญยกตัวอย่างจากข้อมูลสมการพยากรณ์ความสามารถทางภาษา \hat{Y}_1 (ความสามารถทางภาษา) = $1.880 + 0.175(X_{11}) + 0.221(X_7) + 0.143(X_{12}) - 0.189(X_1) + 0.087(X_{10})$

จะเห็นได้ว่าถ้าเราต้องการให้สตรีผู้นำชุมชนมี ด้านความสามารถทางภาษาสูงขึ้นจะต้องหาวิธีการและรูปแบบในการส่งเสริมสตรีผู้ดำเนินการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_7) รวมทั้งการแสวงหาความรู้ (X_{12}) การขัดเกลาทางสังคม (X_1) และการพึ่งตนเอง (X_{10}) ซึ่งคงต้องทบทวนวรรณกรรมวิธีการและรูปแบบการส่งเสริมความสามารถด้านภาษาว่าควรจะมีวิธีการและรูปแบบเป็นอย่างไร

หลังจากนั้นก็พิจารณาที่ละสมการ \hat{Y}_2 (ด้านความสามารถทางตรรกะคณิตศาสตร์), \hat{Y}_3 (ด้านความสามารถทางมิติสัมพันธ์) \hat{Y}_4 (ด้านความสามารถทางดนตรี) \hat{Y}_5 (ด้านความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว) \hat{Y}_6 (ด้านความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์) \hat{Y}_7 (ด้านความสามารถทางการเข้าใจตนเอง) และ \hat{Y}_8 (ด้านความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ)

นอกจากนี้หากผู้วิจัยพิจารณาในภาพรวมโดยดูว่ามีตัวแปรปัจจัยเกื้อหนุนในแต่ละสมการว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยหลาย ๆ ตัว ก็จะเป็นการหาวิธีการและรูปแบบเพียงครั้งเดียวที่จะสามารถพัฒนาตัวแปรพหุปัญญาได้หลายด้านพร้อม ๆ กัน ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (X_{11}) มีอยู่ในแทบทุกสมการ ยกเว้น ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (\hat{Y}_5) ซึ่งจะมีค่าอิทธิพลมากน้อยแตกต่างกันไป หากเราสามารถหาวิธีการและรูปแบบในการส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ให้แก่สตรีผู้นำชุมชนได้ชัดเจน ก็สามารถพัฒนาพหุปัญญาให้สตรีผู้นำชุมชนได้เกือบทุกด้านจะดูว่าปัจจัยด้านไหนที่ต้องการส่งเสริมจากภายนอก เช่น ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ต้องอาศัยสื่อ วิทยากรต่าง ๆ ความสามารถทางด้านดนตรี เป็นการพัฒนาที่ ต้องอาศัยการมีฝึกฝน ความสามารถด้านการรู้จักตนเอง ต้อง หาวิธีการพัฒนาด้วยตนเอง ก็จะทำให้เห็นแนวทาง วิธีการและรูปแบบการพัฒนาสตรีผู้นำชุมชนได้ตามต้องการ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยควรหันกลับไปพิจารณาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีไทย ที่ได้ทำการทบทวนไว้ โดยแบ่งเป็น 4 เรื่อง จากกรอบแนวคิดการวิจัย รวมทั้งวิธีการและรูปแบบใหม่ ๆ ในอนาคต เพราะโลกเป็นยุคข่าวสารข้อมูล ที่มี Social network แล้ว

สรุปผลและการอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง พหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย ผู้วิจัยสรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ ซึ่งสนับสนุนกันกล่าวคือผลการวิจัยข้อ 1 พบว่า ระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ ด้าน ความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ความสามารถทางการเข้าใจธรรมชาติ ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถทางมิติสัมพันธ์ ความสามารถทางภาษา และความสามารถทางร่างกายและการเคลื่อนไหว และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถทางดนตรีและความสามารถทางตรรกะ-คณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการ์ดเนอร์ (Gardner, 1983) ที่

อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน แต่ทุกคนมีปัญญา 8 ด้านมากน้อยต่างกันไป ซึ่งบางคนอาจจะมีปัญญาทั้ง 8 ด้านสูงมากทุกด้าน แต่บางคนอาจจะมีเพียงหนึ่งหรือสองด้าน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่สูงนัก โดยปัญญาต่างๆ สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งการ์ดเนอร์ได้ชี้แจงว่า การแบ่งลักษณะของปัญญาแต่ละด้านเป็นเพียงการอธิบายลักษณะของปัญญาแต่ละด้านเท่านั้น แท้จริงแล้วปัญญาหลาย ๆ ด้านจะทำงานร่วมกัน เช่น ในการประกอบอาหารก็ต้องสามารถอ่านวิธีทำ (ด้านภาษา) คิดคำนวณปริมาณของส่วนผสม (ด้านคณิตศาสตร์) เมื่อประกอบอาหารเสร็จก็ทำให้สมาชิกทุกคนในบ้านพอใจ (ด้านมนุษยสัมพันธ์) และทำให้ตนเองมีความสุข (ด้านการเข้าใจตนเอง) เป็นต้น

การ์ดเนอร์ (Howard Gardner. 1993) ได้ใช้ฐานความคิดจากศาสตร์ทางการรับรู้ (Cognitive Science) และศาสตร์การทำงานของสมอง (Neure Science) และใช้คำจำกัดความคำว่า “ปัญญา” ว่าเป็นความสามารถเชิงชีวจิต (Biopsychological Potential) นั่นคือ คนทุกคนสามารถแสดงออกซึ่งองค์แห่งปัญญาที่สามารถและพัฒนาความสามารถนั้นกับบริบทต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของตน ทั้งนี้ปัญญาทั้ง 8 มีปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างน้อย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ประวัติส่วนบุคคลที่สั่งสมจากประสบการณ์ และ 2) วัฒนธรรมและสังคมกับสิ่งแวดล้อม ดังที่ผลการวิจัยข้อ 2 พบว่า มีปัจจัยเกื้อหนุนที่สัมพันธ์กับระดับพหุปัญญาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย จำนวน 13 ปัจจัย โดยผู้วิจัยจำแนกปัจจัยเกื้อหนุนดังกล่าวเป็น 2 กลุ่มอิทธิพลตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติส่วนบุคคลที่สั่งสมจากประสบการณ์ เป็นสิ่งที่มุ่งไปที่ความคิดและความรู้สึกเป็นสำคัญ และสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของจิตใจที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมซึ่งแสดงออกเป็นศักยภาพ การ์ดเนอร์เชื่อว่า ปัญญาแต่ละด้านจะเป็นกระบวนการทางจิตใจหรือความสามารถที่จะค้นหา แก้ปัญหา และสร้างผลผลิตคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2544 : 23 ; อ่างใน เจดศักดิ์ ชุมนุม. 2540) โดยผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยเกื้อหนุน 11 ปัจจัย เป็นประวัติส่วนบุคคลที่สั่งสมจากประสบการณ์ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเจตคติต่อภาวะผู้นำ แรงจูงใจในการทำงานและความสามารถทักษะการบริหารจัดการ การพึ่งตนเอง การเรียนรู้ด้วยก ารนำตนเองและการแสวงหาความรู้ ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และกระบวนการติดต่อสื่อสาร

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเจตคติต่อภาวะผู้นำ

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย แสดงความมุ่งมั่นที่จะทำให้อะไรก็ตามที่ผู้ร่วมงานตั้งใจไว้ บรรลุความสำเร็จ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นสิ่งจำเป็นและมีเป้าหมายในการทำงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งมาตรฐานในการทำงานสูง แสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในอุดมคติ ความเชื่อและค่านิยมในตัวผู้นำ จากแนวคิดของ Burns (1978 อ้างถึงใน Bass and Riggio, 2006 ; Bolden et al., 2003 ; Norhouse, 2007) เสนอว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมักจะส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเกิดสติปัญญา มีวิสัยทัศน์ และแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จมากที่สุดเกินกว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานอำนาจเดิมที่มีอยู่โดยผู้นำจะมีเป้าหมายร่วมกันกับผู้ร่วมงานในการพยายามกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ยกระดับตนเองให้มีจริยธรรมและแรงจูงใจที่สูงขึ้นกว่าเดิมด้วยวิธีการยกระดับจิตสำนึกของผู้ร่วมงานโดยส่งเสริม ในสิ่งที่ผู้ร่วมงานต้องการ และพยายามจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีจริยธรรม ความยุติธรรม และความสงบสุขมากขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งผู้นำและผู้ร่วมงาน โดยผู้ร่วมงานจะเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วนผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำที่แสดงพลังทางด้านจริยธรรมออกมาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามที่ต้องการ และจากรายงานการวิจัย Eagly, Johannesen-Schmidt และ Engen (2003) ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงด้วยการวิเคราะห์อภิमान พบว่า ผู้หญิงจะมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากกว่าผู้ชาย

1.2 แรงจูงใจในการทำงานและความสามารถทักษะการบริหารจัดการ Wagner and Sternberg (1995 อ้างใน วีระวัฒน์ ปันนิตานัย, 2545 : 59-60) ได้เสนอว่า พฤติกรรมของผู้ที่ชาญฉลาดด้านเชาวน์ในการปฏิบัติ (Practical intelligence) เอื้อต่อความสำเร็จในวิชาชีพ ในการบริหารและในชีวิต แบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ 1) การครองตน (Managing self) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในแต่ละวันให้บรรลุเป้าหมายผลผลิตสูง อาทิการจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องทำ การกระตุ้นซึ่งกันและกันให้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ การสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง 2) การครองคน (Managing others) หมายถึง ทักษะความรู้ในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์อันดีทางสังคม ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มอบหมายงานให้ทำตรงกับทักษะความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแต่ละคน ให้รางวัลตามผล งานที่ปฏิบัติ 3) การครองงาน (Managing career) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การสร้างชื่อเสียงและประโยชน์ต่อองค์การ สังคม และประเทศชาติ โนม์นำผู้ที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญเห็นถึงมด้วย และจากงานวิจัยของ ฌ็ชญา อินทรสุวรรณ (2545 : 129-130) ได้ศึกษาขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชน พบว่า สตรีที่เป็นกรรมการบริหารกลุ่มอาชีพสตรีมีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า ด้านความสามารถทางการบริหาร และภาวะความเป็นผู้นำ มีขีดความสามารถอยู่ในระดับสูง

1.3 การพึ่งตนเอง ฌ็ชญา อินทรสุวรรณ. (2545 : 48) ได้กล่าวถึง ศักยภาพหรือขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองคือ ระดับความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ ทั้งในการดำรงเลี้ยงชีพตนเองทางเศรษฐกิจ มีความสามารถทางการบริหารและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะเป็นผู้นำสตรี รวมถึงการมีภาวะผู้นำที่เป็นอิสระจากการครอบงำหรือชี้นำจากผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง ตลอดจนสามารถทำกิจกรรมด้านต่างๆ เพื่อชุมชนได้ตามศักยภาพของตน และจากการทดสอบสมมติฐานของฌ็ชญา อินทรสุวรรณ (2545 : 129-130) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและค่านิยมการพึ่งตนเอง มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถในด้านกรพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ด้านการบริหารงานกลุ่ม และด้านภาวะความเป็นผู้นำ ค่านิยมการรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศ รษฐกิจและด้านภาวะความเป็นผู้นำและการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน อายุและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถทางการบริหารและด้านภาวะความเป็นผู้นำ

การที่สตรีได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและเชื่อมั่น ในศักยภาพและความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้ โดยพยายามเรียนรู้ แก้ไข ผิดพลาด พัฒนาความสามารถที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนส่วนรวม ทั้งนี้ การพึ่งตนเองด้วยการช่วยเหลือตนเองของสตรีดังกล่าวจึงเป็นไปเพื่อการพัฒนาตนเอง และการนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกันและส่วนรวมก็สามารถย้อนกลับมาสู่การพัฒนาตนเองได้ ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาตนเองและชุมชนจึงเปรียบเหมือนเหรียญสองด้านที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน (ฌ็ชญา อินทรสุวรรณ. 2545 : 19)

1.4 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการแสวงหาความรู้ จากผลการวิจัยพบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย สามารถอธิบายความสนใจที่จะเรียนในเรื่องที่ใส่ใจต่อผู้รู้ เมื่ออยากรู้เรื่องอะไรจะมีการวางแผนที่จะไปเรียนเรื่องนั้น หรือเดินทางไปพบผู้รู้ และสามารถทราบถึงความสำเร็จของการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นโดยลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้ใญ่ มีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น และเป็นกระบวนการที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต ได้แก่ 1) การพึ่งตนเอง การที่บุคคลเรียนรู้การพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในตนเอง 2) การทำงานและการแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีทักษะการบริหาร เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือจากชุมชนหรือบุคคลอื่นๆ เป็นการนำไปสู่การเป็นผู้นำกลุ่ม 3) การแสวงหาความรู้และข้อมูลเป็นการสร้างวิสัยทัศน์และเป็นคุณสมบัติหนึ่งของการเป็นผู้นำที่ดี ซึ่งถือเป็นหลักการข้อหนึ่งของ

การศึกษาตลอดชีวิต 4) การพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิตเป็นผลสรุปมาจากการพึ่งตนเอง การทำงานและการแสวงหาความรู้มาใช้ในการทำงาน

ณัชฎา อินทรสุวรรณ (2545 : 30) กล่าวว่า กระบวนการในการพัฒนาตนเองสามารถทำได้โดยผ่านรูปแบบของการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากปัญหาประสบการณ์ในชีวิตจริง การลงมือปฏิบัติและการทำงานร่วมกันในรูปของกลุ่ม เครือข่าย เพื่อสามารถรู้เท่าทันความเป็นไปของสถานการณ์รอบตัว ทำให้เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจสังคมที่อาศัยอยู่ สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินความถูกต้องได้ตรงตามความเป็นจริงและเกิดเป็นความเชื่อมั่นในตนเองที่จะสามารถช่วยเหลือและพึ่งตนเองได้ ซึ่งการที่บุคคลจะตระหนักถึงศักยภาพหรือขีดความสามารถของตนเองดังกล่าวก็ต้องมีความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วจึงพยายามที่จะบรรลุไปสู่ศักยภาพหรือความสามารถนั้น ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้ที่มีฐานะตำแหน่งหน้าที่การงานสูงหรือคนร่ำรวย แต่สตรีที่เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปต่างก็สามารถมีความเข้าใจความเป็นจริงของโลกที่เขาอาศัยอยู่ การพัฒนาตนเองจึงเป็นการนำเอาความสามารถที่ตนมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างมีความสุขตามความสามารถควรแก่สภาพของเขา ขณะเดียวกันก็นำความสามารถของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมได้ ซึ่ง กุหลาบ ศรีหาผล (2551 : 50) ได้สรุปจาก

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นการเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้พบว่า พลังความรู้ที่เกิดจากการจัดการความรู้ในท้องถิ่นกับความรู้ในแนวสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทุกด้าน โดยน่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งดี ๆ ในท้องถิ่นจากผู้รู้ในท้องถิ่นที่อุดมไปด้วยภูมิรู้ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่ในชุมชน จึงเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ขุดค้นความรู้ ภูมิปัญญาเหล่านั้นออกมาเรียนรู้และบันทึกไว้ เพื่อถ่ายทอดสืบต่อไป จากผลการวิจัยพบว่า ในการแสวงหาความรู้สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย มีวิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการติดตามรายการข่าว รายการ สารคดีและรายการบันเทิงต่าง ๆ เช่นเดียวกับกับการรับข้อมูลทางวิทยุจากรายการข่าว จากการอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารทางวิชาการ รวมทั้งการเข้ารับการอบรม/สัมมนาทางวิชาการ การศึกษาหาความรู้จาก Internet และชอบสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมงาน ส่วนใหญ่เป็นประเด็นการทำงาน ด้านอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ ข่าวสารบ้านเมือง การเรียนรู้รูปแบบใหม่ ๆ เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาหมู่บ้าน

สเคเจอร์ (Skager. 1977 : 133) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้เรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะความสามารถในการวางแผน การบริหารการจัดการและการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน และ Brookfield (1984 : 61) สรุปการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย การเรียนที่ชัดเจน ควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนในด้านเนื้อหาและวิธีการเรียน ซึ่งอาจขอความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนด และใช้หนังสือประกอบ การเรียนหรือบทความต่าง ๆ จากบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องมีการส่งเสริม ให้สตรีมีคุณลักษณะของการชี้นำตนเองในการเรียนรู้เพื่อให้บุคคลมีประสบการณ์ และมีศักยภาพในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับ วัฒนพร ระงับทุกข์ (2545 : 50-51) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้จัดกิจกรรมต้องศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง และการร่วมมือกันประเมินและจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในการเรียนรู้ด้วยตนเองมีแนวโน้มที่จะเป็นแนวคิดที่สำคัญของวงการศึกษานานาชาติ นอกจากนั้นคาดว่าจะมีแนวคิดที่มีพลัง

ขับเคลื่อนให้ทางการศึกษาก้าวหน้าอย่างมาก แต่ควรคำนึงถึงการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเน้นถึงความรับผิดชอบของบุคคลและเชื่อในศักยภาพ ที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ (Never-Ending Potential of Human) ในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ประสบผลสำเร็จผู้จัดการเรียนรู้ต้องมีบทบาทในการร่วมปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นแหล่งความรู้ตามที่ต้องการ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน มีส่วนร่วมในการถ่ายโอนบทบาท การเรียนการสอนและสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดอย่างแตกฉาน

1.5 ความฉลาดทางอารมณ์ จากผลการวิจัยพบว่า สตรีผู้นำชุมชนสามารถทราบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ทราบถึงอารมณ์และความต้องการของตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ สำหรับแนวคิดของโฮเวอร์ด์ การ์ดเนอร์ กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถทางมนุษย์สัมพันธ์คือ ต้องสามารถปรับตนและมีปฏิสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันบุคคลอื่น ทำงานกลุ่มได้ดี มีความเป็นผู้นำ เป็นสมาชิกกลุ่มที่ดี และรับรู้บทบาทตนเองในแต่ละสถานการณ์ อันเป็นเรื่องของความฉลาดทางอารมณ์ โดย สนับสนุนพหุปัญญาสตรีความสามารถทางการเข้าใจตนเอง ซึ่งผู้นำชุมชนของประเทศไทย มีผลการประเมินด้านความสามารถทางการเข้าใจตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยมักจะทำให้กำลังใจตนเองเสมอ สามารถปรับสภาพจิตใจให้ผ่อนคลายได้โดยง่าย และการให้คุณค่าอย่างมากกับความเป็นอิสระของตนเองทั้งด้านความคิดและการปฏิบัติตน รวมทั้งรู้เท่าทันอารมณ์และความต้องการของตนเอง ซึ่งผู้ที่มีความสามารถทางการเข้าใจตนเองนี้ จะทำให้รู้จักตนเองตามความสามารถเป็นจริง เช่น มีจุดอ่อน จุดแข็งในเรื่องใด

จากผลการวิจัยยังพบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย สามารถที่จะขจัดปมปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและกลุ่มงาน สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้และมีสติในการหยุดคิดไตร่ตรองเรื่องต่างๆ ได้ และเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นสามารถให้กำลังใจตนเอง เตือนสติและสั่งสอนตนเองได้ ซึ่ง Bar-on (1992 อ้างใน Goleman, 1998 : 370-371) ได้กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนบุคคล ด้านอารมณ์ และด้านสังคมของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Mayer and Salovey (1990 : 185-211) Bar-on (1997 อ้างใน วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2545 : 30) และ Mayer and Salovey (1997 : 11) ความฉลาดทางอารมณ์เป็นขีดความสามารถในการตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึก การรับรู้ ทักษะทางจิตพิสัย และสภาวะอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างแรงจูงใจให้ตนเองและความรู้สึกที่ดี ที่เกื้อกูลความคิดได้ รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ เข้าใจ แยกแยะ วิเคราะห์อารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่นและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.6 การเห็นคุณค่าในตนเอง จากผลการวิจัยพบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย มีความภูมิใจเมื่อสังคมและชุมชนให้ความสำคัญและการยอมรับในความสามารถ เมื่อมีกิจกรรมใดๆ ทุกคนจะขอคำปรึกษาและอยากให้ไปร่วมงาน ส่วนใหญ่งานมักจะประสบความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคมความต้องการมีคุณค่าในตนเองจะเกิดขึ้นจากความต้องการ 2 ประการคือ 1) การนับถือตนเอง (Self Respect) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มั่นใจในศักยภาพของตนเอง มีความเป็นอิสระ ยึดตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน ต้องการงานที่ท้าทายความสามารถ นับถือและภาคภูมิใจกับการประสบความสำเร็จในชีวิตแล งานที่ทำ 2) การมีคุณค่าในสายตาผู้อื่น (Esteem From Others) เป็นความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น การมีชื่อเสียงเกียรติยศจะส่งเสริมความเชื่อมั่นและการนับถือตนเองมากขึ้น (กนกวรรณ อังกะสิทธิ์. 2540 : 16) ซึ่งนักจิตวิทยามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลแตกต่างกันไปบ้าง แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบเชิงจิตวิทยาแล้ว พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกและทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านบวก โดยมองตนเองว่าเป็นคนที่มีความสามารถ ความสำเร็จ มีความสำคัญ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

รวมถึงต้องการการยอมรับและความเชื่อถือจากบุคคลอื่น เพื่อให้ตนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองและนับถือตนเอง การที่สตรีจะมีบทบาทอย่างไรในสังคมนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังที่ ปารีชาติ วัลย์เสถียร (2543 : 179) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสตรีว่าต้องปรับเปลี่ยน นวัตกรรมและทัศนคติของตัวสตรีเอง ให้มีความเคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง เพื่อนำไปสู่แรงจูงใจ ในการพัฒนาตนเองและสามารถเข้าร่วมรับผิดชอบพัฒนาชุมชนโดยไม่นำความแตกต่างทางเพศมาเป็นอุปสรรค

จากแนวคิดของคลิงและคนอื่นๆ (Kling and others. 1980 : 112 ; อ้างถึงใน บุญญาภา แจ็งสี . 2544) สรุปว่า การเห็นคุณค่าในตนเองคือ สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร รวมทั้งแสดงพฤติกรรมอย่างไร และนอกจากนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองยังสัมพันธ์กับการปรับตัวได้ดี เช่น การผ่านพ้นวิกฤตความทุกข์ผ่านพ้นสถานการณ์ประจำวัน และการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่ทำนายความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เช่น บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเผชิญกับข้อมูลทางลบที่สะท้อนกลับมาสู่ตนได้ดีกว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

1.7 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย จากผลการวิจัย พบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยพร้อมที่จะเปิดใจเจรจา เมื่อพบความขัดแย้งกับสมาชิกในกลุ่ม เมื่อตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่แล้วพร้อมจะรับคำวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้นสามารถแสดงความรับผิดชอบและแก้ปัญหาถือว่าเป็นประสบการณ์พร้อมที่จะลุกขึ้นมาสู้ใหม่ จากแนวคิด Stoltz (1997 : 7) ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคจะสามารถบอกถึงความอดทน ความสามารถในการเอาชนะอุปสรรคความยากลำบากต่าง ๆ พร้อมทั้งพยากรณ์ได้ว่า ใครจะสามารถสกัดกั้นและเอาชนะวิกฤติได้ ใครจะเป็นผู้ก้าวข้ามความวิกฤติได้ ใครจะทำไต่เหนือความคาดหวัง ใครจะทำไม่ได้ตามที่หวัง ใครจะยอมแพ้ ใครจะเอาชนะได้ ริชาร์ดส์ กัมบรอนาร์กซ์ (2548 : 20) กล่าวสรุปว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคเป็นความฉลาดในการฝ่าวิกฤต ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการประสบความสำเร็จในชีวิตและการพัฒนาปัญหา สอดคล้องกับทฤษฎี แบน ดุรา (Bandura : 1977) มีความเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น มีผลต่อการกระทำของบุคคล บุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่ต่างกัน แต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ แต่ถ้าวินิจฉัยความสามารถของตนเองในแต่ละสภาพการณ์แตกต่างกัน ก็อาจจะแสดงพฤติกรรมออกมาได้แตกต่างกันเช่นกัน ดังนั้นสิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออกจึงขึ้นอยู่กับรับรู้ความสามารถของตนเองในสภาวะการณ์นั้นๆ นั่นคือ คนที่เชื่อว่าตนเองมีความสามารถจะมีความอดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด (Evans. 1989)

1.8 กระบวนการติดต่อสื่อสาร สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย มีวิธีการสื่อสารหลาย ๆ วิธีในการติดต่อกับเพื่อนร่วมงาน เช่น ด้วยวาจา รูปภาพ ตัวเลข ที่สามารถทำให้เข้าใจได้ง่าย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงตามจุดประสงค์ และเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานพูดคุย แลกเปลี่ยน ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร พร้อมทั้งจัดการประชุมเป็นประจำภายใน กลุ่มงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็น พูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร อย่างอิสระ เมื่อมีเรื่องสำคัญจะแจ้งด้วยวาจาโดยตรงและจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและตรงตามจุดประสงค์ สอดคล้องกับ บุญเลิศ รอดโธม (2538 : 23) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จระดับต่าง ๆ ของจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรีเกิดขึ้นได้จาก ปัจจัยทางด้าน สื่อสาร เช่น การติดต่อพบปะเจ้าหน้าที่ การเข้าเมือง และประสบการณ์การฝึกอบรม

การส่งเสริมประวัติส่วนบุคคลที่สั่งสมจากประสบการณ์ ให้เกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริงจะต้องให้ความสำคัญกับการมีเสรีภาพขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โดยไม่จำกัดว่าจะอยู่เพศใด ต่างก็สามารถ ทรียนรู้แก้ไข ฝึกฝน พัฒนาตนเองได้ โดยไม่มองข้ามมิติหญิงชาย โดยเฉพาะการเสริมสร้างพลังอำนาจ

(Empowerment) ให้กับสตรีได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ โดยการทำให้สตรีเกิดความเชื่อมั่นและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) และสามารถปรับบทบาทระหว่างสตรีด้วยกันเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังที่ สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์ และ คณาพร คมสัน (2544 : 30) ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และบังอร เสรีรัตน์ (2543 : 7-9) ได้อธิบายถึงลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความสามารถทางการเข้าใจตนเอง นับถือตนเอง มั่นใจในตนเอง วางแผนการทำงานของตนเองและหาแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เก่งสูงสุดและพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ มีวิธีการเปลี่ยนแปลงตนเองให้เหมาะสมและเตือนตนเองให้ทำงานตามที่วางแผนไว้จนบรรลุเป้าหมาย และมีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้อื่น

2. วัฒนธรรมและสังคมกับสิ่งแวดล้อม การ์ดเนอร์ได้กล่าวว่า ตลอดระยะเวลา สถานที่ที่เกิดและเติบโตมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมปัญญา บางด้าน ประสบการณ์ที่ช่วยตกผลึกหรือกระตุ้นเป็นจุดสำคัญในการพัฒนาปัญญาและความสามารถ และยังช่วยปลูกเร้าปัญญาที่มีอยู่ให้พัฒนาจนถึงขั้นสูงสุดเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ (Howard Gardner. 1983 : 69-72) โดยอาศัยการขัดเกลาและการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยเกื้อหนุน ที่พบจากงานวิจัยนี้ ซึ่งสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทยสามารถเรียนรู้ที่จะเป็นคนดีด้วยตนเอง พ่อแม่และญาติๆ สอนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี และจาก คำสอนในศาสนาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การที่มนุษย์จะสามารถเป็นสมาชิกของสังคมหรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับระเบียบ แบบแผน จารีตประเพณีของสังคมนั้นๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมนั้นหรือชุมชนคนอื่นๆ โดยอาศัยการอบรมสั่งสอนปลูกฝังวัฒนธรรมจากทั้งบุคคลและสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

จากผลการวิจัยพบว่าสตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เมื่อประสบความสำเร็จในการทำงานสมาชิกในครอบครัวจะแสดงถึงความภาคภูมิใจและให้กำลังใจในวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานจะแสดงความห่วงใย ใส่ใจในความรู้สึกและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ซึ่ง กิติพัฒน์ นนทบุรีมะตุล (2535 : 170) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมเป็นการเกื้อกูลของบุคคลทางสังคมในระดับการให้ความเอาใจใส่เห็นคุณค่าที่ได้รับการยกย่อง ทำให้บุคคลมีความรู้สึกทว่าอยู่ในสังคมเดียวกัน และเกิดความสำคัญซึ่งกันและกัน มีความช่วยเหลือกันในด้านสิ่งของ แรงงาน และเวลา แรงสนับสนุนทางสังคมจะช่วยส่งผลต่อจิตใจ อารมณ์ ตลอดจนการรับรู้จากบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงานและคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับวีสิส (Wesis. 1972 : อ้างอิงใน อารีย์ เขียวระมุข. 2534) การสนับสนุนทางสังคมแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) ความผูกพันและรักใคร่สนิทสนม (Attachment) เป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีคนรักและเอาใจใส่ เกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจ รู้สึกอบอุ่นปลอดภัย 2) การมีส่วนร่วมหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social Integration) เกิดจากการที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของกลุ่มทำให้เกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนทางด้านความคิด กำลังทรัพย์และกำลังบุคคลตามโอกาสอันควร เกิดความห่วงใยและเข้าใจต่อกัน 3) โอกาสที่จะช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity of Nurture) การที่บุคคลมีความผูกพันกับบุคคลอื่นซึ่งต่อยกว่า จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นและผู้อื่นพึ่งพาได้ 4) การส่งเสริมให้รู้ถึงคุณค่าแห่งตน (Reassurance of Worth) เป็นการได้รับการยอมรับเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถ (Social Role) เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน ความสามารถช่วยเหลือเรื่องต่างๆ ในครอบครัว 5) ความรู้สึกพึ่งพาอาศัยกัน (A Sense of Reliable Alliable Alliance) มักเกิดในสัมพันธ์ภาพของครอบครัวสายตรง โดยสมาชิกแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างต่อเนื่อง 6) การได้รับคำแนะนำชี้แนะ (The Obtaining of Guidance) เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลนั้นตกอยู่ในภาวะตึงเครียด จึงเกิดวิกฤตการณ์ทางอารมณ์ จิตใจ ทำให้บุคคลต้องการคำปลอบใจ กำลังใจ คำแนะนำ คำชี้แจงหรือการแนะนำในการทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผ่อนคลายภาวะตึงเครียดที่

บุคคลประสบอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา วงศ์ มงคล (2533) กล่าวว่า การรับรู้การมีภาระทางครอบครัวน้อย โดยเฉพาะในกลุ่มสตรี ถ้าได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก จะเป็นผู้ที่เรียนต่อและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนต่อมาก

สุพัตรา สุภาพ (2549) และ Kathy Stolley (2005) กล่าวสอดคล้องกันว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมตลอดชีวิต ประกอบไปด้วยการเรียนรู้ซึ่งแบบแผนทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ทำที่ คุณค่า ประเพณี พฤติกรรม และความคาดหวังของสังคม ซึ่งตลอดระยะเวลาของการขัดเกลาทางสังคมนั้น มนุษย์ได้เรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน และกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยในการปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับบทบาทและสภาพที่ตนดำรงอยู่ ทั้งนี้ วัฒนธรรมและรูปแบบทางสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งผ่านการขัดเกลาทางสังคมนั่นเอง ซึ่ง ปพาณี จิตวิวัฒนา (2544) ถือว่าเป็นตัวตน (Self) ที่เกิดขึ้นมานี้เป็นผลของการขัดเกลาทางสังคม เพราะเป็นเรื่องที่บุคคลยอมรับเอาค่านิยมของกลุ่ม เป็นผลจากการที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และมีการปรับความต้องการและการกระทำของตนเองให้เข้ากับกลุ่มสิทธิ และหน้าที่ที่สังคมกำหนดหรือยอมรับ สอดคล้องกับ Stolley (2005) ที่กล่าวตรงกันว่าความเป็นตัวตนเกิดจากการขัดเกลาทางสังคม เพราะบุคคลยอมที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มหรือสังคมอันเป็นผลจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมนั่นเองความเป็นตัวตนจึงเป็นผลผลิตของการขัดเกลาทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถด้านภาวะความเป็นผู้นำด้วย นอกจากนี้ นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพหุปัญญาของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาที่มีปัจจัยด้านครอบครัว ด้านสังคมและด้านจิตลักษณะสูง มีพหุปัญญาอยู่ในระดับสูง 2) สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การรับรู้ความสามารถในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถร่วมกันทำนายพหุปัญญาได้ร้อยละ 32.8

สังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดต่อสตรีและพัฒนาสตรีโดยเฉพาะกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การพึ่งตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การแสวงหาความรู้ ความฉลาดทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจในการทำงาน เจตคติต่อภาวะผู้นำ ความสามารถทักษะการบริหารจัดการ ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค และกระบวนการติดต่อสื่อสาร เพิ่มมากขึ้น แตกต่างจากในอดีต ที่มีความเชื่อว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ จึงควรอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ดูแลรับผิดชอบเรื่องบ้านการเรือน และความเป็นอยู่ของลูกกับสามีไม่ให้อาตมาออกไปทำงานนอกบ้านหาเลี้ยงครอบครัว เพศหญิงจึงไม่มีความไม่เท่าเทียมกับเพศชาย โดยเฉพาะประเทศที่เคร่งครัดต่อประเพณี ศาสนาที่ถือว่าหญิงเป็นสิทธิ์ของชายทำให้เด็กที่ชาญฉลาดแต่เกิดมาเป็นเพศหญิงอาจมีความยากลำบากกว่าเพศชายในการปรับตัวหรือการไขว่คว้าหาความสำเร็จใดๆ

สำหรับการพัฒนาสติปัญญาในแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism Theories) ถือว่า ความเสมอภาคทางสติปัญญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและไม่เกี่ยวข้องกับเพศ โดยเชื่อว่าสตรีมีความสามารถในการใช้เหตุผลพอๆ กับผู้ชาย การที่สตรีไม่ได้ตระหนักในส่วนนี้ข องตน เพราะสตรีถูกกีดกันไม่ให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา การเลือกปฏิบัติระหว่างสตรีและผู้ชาย และความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเกิดจากการอบรมบ่มเพาะ การศึกษาและกฎหมาย เช่น การเปลี่ยนแนวคิดและกฎหมาย “การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคม โดยให้การทำงานบ้านเป็นวิชาชีพ ลดภาระงานบ้านของสตรี งานบ้านทุกอย่างเป็นงานบริการที่มีค่าจ้างตอบแทนไม่ใช่งานบริการให้เปล่า เด็กเล็กจะถูกส่งไปสถานเลี้ยงเด็กเล็ก งานเหล่านี้ควรจะได้ค่าตอบแทนที่ดี เพื่อให้ผู้ที่มีความชำนาญทำเป็นอาชีพได้” เฟมินิสต์แนวเสรีนิยม เชื่อว่าคนเราย่อมมีความพึงพอใจที่ ได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่” (เบ็ตตี้ ฟรีดแมน. 1963)

ผลการวิจัยครั้งนี้เองก็มีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว พบว่า สตรีผู้นำชุมชนของประเทศไทย เชื่อว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถได้รับการยอมรับจากสังคมและชุมชน จะเห็นได้จากเมื่อมีกิจกรรมใดๆ ทุกคนอยากให้ไปร่วมงานและมาขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหา ปารีชาติ วลัยเสถียร (2541 : 211-213) สนับสนุนว่ากระบวนการเรียนรู้ของสตรีในการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้นำเพื่อการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน เกิดจากการเรียนรู้จากการเป็นผู้นำประสบการณ์ใกล้ตัวและกลุ่มสตรีด้วยกันเอง โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง จากความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ คือ โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริมในชุมชน ทำให้สตรีได้เรียนรู้การทำงาน การติดต่อกับแหล่งทรัพยากรภายนอกชุมชน มีโอกาสแสดงความสามารถในการทำงานซึ่งมีผลให้ได้รับการยอมรับจากครอบครัวและชุมชน และที่สำคัญคือ มีโอกาสได้สร้างความเชื่อมั่นในตนเองได้มากกว่าการที่จะไปเริ่มทำงานในกลุ่มผู้ชาย ตรงกับที่ อุษณีย์ โพธิสุข (2542) เสนอว่า ในประเทศไทยถึงแม้ว่าจะดีกว่าหลายประเทศในเรื่องการพัฒนาศักยภาพ แต่พ่อแม่ก็ควรช่วยให้ลูกผู้หญิงได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการให้กำลังใจ แนะนำ ซึ่งในต่างประเทศเริ่มต้นมีการณรงค์เคลื่อนไหวที่จะให้สตรีมีบทบาทขึ้นเท่าเทียมกับเพศชาย สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้หากที่บ้านไม่ได้สร้างรากฐานแห่งความเท่าเทียมกันให้ประจักษ์ เด็กผู้หญิงที่เก่งๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสติปัญญาดีนั้น สามารถมีปัญหาได้หากพ่อแม่ไม่เข้าใจ ทั้งๆ ที่สตรีสามารถยืนหยัดแสดงความสามารถ แสดงศักดิ์ศรีของตนในฐานะบุคคลๆ หนึ่งที่สามารถมีคุณค่ากับสังคมได้เท่าเทียมชาย โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

ดังนั้น ปัจจัยภายนอกทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาปัญญา ได้แก่ การได้รับการส่งเสริมจากครอบครัวที่ดี การได้ครูที่ดี การได้อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี ถูกเวลาและสถานการณ์ ซึ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญาในทางที่ถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร .ภัทรพล มหาพันธ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร .ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ อาจารย์ ดร .ราชันย์ บุญธิมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชิตชงค์ นันทนาเนตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร .ปัญญา แสนทวี และผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่าน สตรีผู้นำชุมชนทั่วประเทศ เจ้ าของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกเรื่องและผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ รวมถึงขอบคุณเพื่อนนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาดุสิตชีวิตและการพัฒนามนุษย์ เพื่อนร่วมวิชาชีพ ร่วมอุดมการณ์ ลูกศิษย์ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าใดๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่พระคุณของพ่อนิยม แม่สมจิตต์ รุจิโมระ ที่ทำให้ลูกได้มีโอกาสด้านการศึกษาและอาชีพ ครูอาจารย์ ผู้ให้แสงสว่างและสร้างฐานทางปัญญาความสำเร็จในครั้งนี้ขอมอบให้กับครอบครัวรุจิโมระที่มีส่วนร่วมในการเติมเต็ม ดูแล ความห่วงใย ให้การสนับสนุนและเอื้ออาทรตลอดมา จนกระทั่งประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- [1] การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. (2552) รายงานสถานการณ์สตรีปี. 2552 : ผลการพัฒนาช่วงสองทศวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- [2] ณิชฎา อินทรสุวรรณ. (2545). การศึกษาขีดความสามารถของสตรีในการพัฒนาตนเองและชุมชนของจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [3] นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [4] ปภาณี ฐิตวัฒนา. (2544). การขัดเกลาทางสังคม. ในโครงการวิชาบูรณาการหมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มนุษย์กับสังคม (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] ลักษณ์ สรวิวัฒน์. (2544). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- [6] เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2551). คู่มือการสรรหาและคัดเลือกสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- [7] สุทธิรักษ์ หงสะมัด. (2551). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านการพัฒนาสตรีโดยกระบวนการมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต กศ.ด.สาขาการศึกษาผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [8] อารี สันหจวี. (2551). พหุปัญญาประยุกต์. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- [9] อัมชณา วุฒิสุมบูรณ์. (2549). รายงานสถานการณ์สตรี.../สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรุงเทพฯ.
- [10] อุษณีย์ โพธิสุข. (2542). กลยุทธ์สร้างลูกให้เป็นเด็กปัญญาเลิศเล่ม 4. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง จำกัด.
- [11] Bandura, A., Adam, N.E. and Beyer, J. (1977). **Cognitive process mediating behavioral chand.** Journal Personal Social Psychology, 35 : 125 – 133.
- [12] Howard Gardner. (2006). **Multiple Intelligences New Horizons.** Published by Basic Books
- [13] Moran, P. B. and J. Eckenrode. (1991) . “**Gender Difference in the Costs and Benefits of Peer Relationship During Adodescence**”. Adolescent Research. 6.
- [14] Shell D.F., Murphy C. C. and Bruning R. H. (1989). **Self-efficacy and outcome expectancy mechanisms in reading and writing achievement.** Journal of Educational Psychology 81, pp. 91-100.

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนล่าง**

**FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF THE SMALL SCHOOL WITH
INADEQUATE CLASSROOM TEACHERS OFFICE OF COMMISSION FOR
BASIC EDUCATION IN THE NORTHEASTERN PART DISSERTATION**

คนอง ไทยประสงค¹, วิชัย วงษ์ใหญ่², จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรย³, สงวนพงษ์ ชานชม⁴

Khanong Thaiprasong¹, WiChai Wongyai², Chamreanrat Chitjirachan³, Sanguanpong Chaunchom⁴

¹นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁴อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้ปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่ผ่านการรับรองการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสอง 8 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ โยธาธรและอุบลราชธานี ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1,368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ 1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ 2) แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครอง

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter และวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านครูส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านการบริหารปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น และตัว

แปรปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ได้ร้อยละ 35

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า แบบจำลองเชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานก่อนดำเนินการปรับแบบจำลองเชิงสาเหตุไม่ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภายหลังดำเนินการปรับแบบจำลองเชิงสาเหตุความสัมพันธ์โดยการตัดเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกแล้ว ดำเนินการปรับแบบจำลองเชิงสาเหตุพบว่า แบบจำลองเชิงสาเหตุมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 106.35 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.39$) ประกอบกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .98 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\geq .90$) ตลอดจนดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .008 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$)

ผลการศึกษาดำเนินการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า แบบจำลองเชิงสาเหตุของปัจจัยด้านต่าง ๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นได้ร้อยละ 56 โดยปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .69 , .12 ส่วนปัจจัยที่ส่งทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .24 .20 และ .03 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น, ภาคอีสานตอนล่าง

ABSTRACT

The purposes of this research were to factors affecting the effectiveness of small schools with Inadequate Classroom Teachers. And to check the consistency of the causal model with empirical data. The sample used in research were Administrators, Academic teachers and parents of small school with Inadequate Classroom Teachers Office of the department of education in the northeastern part. Certification of the Bureau of Standards and Quality Assessment in the second round of eight. Including. Chaiyaphum Nakhon Ratchasima, Surin, Si Saket. Buri Ram Amnatcharoen. Yasothon and Ubon Ratchathani. The personnel of the school to three people each. each consisting of three school administrators. Academic teachers. And school board members who represent parents. Which is derived from a simple random draw, with the proportion of the population in each area of study. Tools used in the research a questionnaire 2 to 1) survey for school administrators and teachers, academic 2) for the school board.

The statistics used for data analysis Including mean, standard deviation, skewness and kurtosis values and the correlation coefficient of Pearson. And the correlation coefficient of Pearson. Analysis of factors affecting the effectiveness of small schools where teachers do not. Using multiple regression analysis (Multiple Regression Analysis) with the Enter and check the consistency of the model to analyze

the causal factors affecting the effectiveness of small schools with teachers and not empirical data. By analyzing the path (Path Analysis).

The Findings. Were as follows

1. Factors Affecting the Effectiveness of Small School with Inadequate Classroom Teachers In the northeastern part, The variables that affect the effectiveness of teachers, school teachers, small classes are not statistically significant at the .01 level of other factors. We can not affect the effectiveness of small schools with teachers and the teachers do not. Management factors. Factor management. Parental factors and the variance of the effectiveness of small schools where teachers do not have 35 percent.

2. Check the consistency of modeling causal factors affecting the effectiveness of small schools with Inadequate Classroom Teachers In the northeastern part. Under the Office of Basic Education in the Northeastern part with the empirical data showed that the model assumes a causal conditions prior to the causal model is consistent with empirical data. Upon implementation of the model of a causal relationship with the cutting path was not statistically significant, then adjust the model is the model that is consistent with the empirical data by the chi - square is equal to 106.35, with no statistical significance ($p = .39$) measured with the harmonized index (GFI) is equal to 0.98 and the index measuring the degree of shading correction (AGFI) is equal. 96 through a predetermined threshold (0.90) and the index error of estimation (RMSEA) is equal to 0.008 over a set threshold (<0.05).

The study by the Anti Sommt factors affecting the effectiveness of small schools with Inadequate Classroom Teachers In the northeastern part. Department of education in the northeastern part of the structural model of the causal factors. Variance of the effectiveness of small schools where teachers do not have 56 percent of the factors affecting the effectiveness of small schools where teachers are not the most. Teachers. B. thuringiensis subsp. Factor management. The influence coefficients were .69, .12 and indirect factors on the effectiveness of small schools that do not include teachers. Management factors. B. thuringiensis subsp. Factor management. The influence coefficients were .24, .20 and .03 respectively.

Keyword : Effectiveness , Small School with Inadequate Classroom Teachers , eastern part under

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย [1] การจัดการเรียนรู้อตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอ กันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และ มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ถือว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคน พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้น [2] การจัดการศึกษาจึงมี

ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนมีคุณภาพ กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์เป็นกระบวนการทางเลือกในการเรียนรู้ที่สำคัญต่อประชาชนที่ต้องหาด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความคาดหวังของคนไทย และสังคมไทยที่อยากเห็นโรงเรียนที่มีคุณภาพเป็นโรงเรียนที่ให้บริการทางการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข [3]

รัฐบาลมีนโยบายด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) [4] โดยมียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดผลในทางปฏิบัติทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตบนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรอบการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมียุทธศาสตร์ พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2551 - 2553 คือ พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา เสริมสร้างความพร้อม และความเข้มแข็งของโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพและเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ และให้คงอยู่อย่างมีคุณภาพ [5] ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กไว้ 4 ยุทธศาสตร์ คือ 1) พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ 2) พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา 3) เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และมีมติคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เพิ่มเงินอุดหนุนรายหัวให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับเพิ่มเงินอุดหนุนรายหัวจาก 1,900 บาท เป็น 2,400 บาทต่อคนต่อปี เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมาย คือ 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นร้อยละ 3 ต่อปี 2) อัตราครุตื่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก 1 : 20

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [6] เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และมีภารกิจหลักที่ต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพควบคู่กันไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด โดยเฉพาะการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่ประชากรอาศัยอยู่ ปัจจุบันเกิดภาวการณ์ลดลงของประชากรวัยเรียนในหลายพื้นที่โดยเฉพาะในเขตชนบท ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด 32,879 แห่ง เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมาจำนวน 10,877 แห่ง และโรงเรียนจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนตั้งแต่ 60 คนลงมาถึง 1,766 แห่ง โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหาสำคัญ คือ 1) นักเรียนมีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบ เทียบกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ 2) ครูไม่ครบชั้น 3) ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ โดยเฉพาะสื่อด้านเทคโนโลยี 4) โรงเรียนขนาดเล็กไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จากการประเมินมาตรฐานการศึกษา ปี 2551 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีอัตราผ่านการรับรองมาตรฐานต่ำสุด คือ เข้ารับการประเมินทั้งหมด 14,796 แห่ง ผ่านการรับรองเพียง 11,209 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.76 และไม่ผ่านการรับรอง 3,587 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24.24 โดยภาพรวมมาตรฐานที่ไม่ผ่าน คือ มาตรฐานด้านวิชาการ และมาตรฐานด้านการคิดวิเคราะห์ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 5) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีการลงทุนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า เช่น อัตราส่วน : นักเรียน ซึ่งมาตรฐานต้อง 1 : 15 แต่สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อัตราครุ : นักเรียนเท่ากับ 1 : 12.6

คุณภาพรวมของทั้งประเทศ 1: 20 ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือนครูสูงมาก 6) โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงชันทุกปี มีจำนวนมากถึงร้อยละ 45.82 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด เนื่องจากโครงสร้างอัตราการเกิดลดลง และความนิยมของผู้ปกครองที่ส่งบุตรไปโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมและมีคุณภาพได้มาตรฐาน การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ดีเพียงพอ ขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่พอใจ [7] ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้กระจายอยู่ตามหมู่บ้านตำบลในชนบท เป็นโรงเรียนที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในชนบทอีกมาก

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอื่นๆ เพราะโรงเรียนขนาดเล็กถือว่าเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชน ที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้ได้มาตรฐานเท่ากับเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนชนบทให้ดีขึ้น จึงเป็นปัญหาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขหาวิธีการที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ให้มีความพร้อมทางด้านทรัพยากร สามารถบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมกันคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามีการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย นโยบายที่จะรวมและยุบโรงเรียนขนาดเล็กทำได้ยาก ผู้บริหารการศึกษาในทุกๆระดับ จึงควรจะหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างจริงจังจึงให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพโดยไม่ดูซ้ำทรัพยากรจากโรงเรียนอื่น โรงเรียนต้องบริหาร จัดการให้สมดุลทั้งด้านบริหารและด้านวิชาการ มีการบริหารงานที่เป็นระบบ สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานที่เป็นระบบครบวงจร มีการประเมินงานอย่างจริงจัง และนำผลการประเมินมาพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ [8] ปรับบทบาทบริหารโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีชีวิต มีคุณภาพ [9] อาศัยหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในกาบริหารจัดการเพื่อให้เกิด การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วิธีการบริหารที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าอาศัยหลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความถูกต้องสุจริตเป็นธรรม โดยเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของงานดำเนินงานทั้งในแง่ของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และความคุ้มค่าของงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพของคน และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากความสำคัญ ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีคล้ายกันคือด้านการบริหาร ด้านผู้บริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านปัจจัยสนับสนุน ด้านอาคารสถานที่ และด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน แต่ในสภาพปัจจุบันยังมีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นที่สามารถบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนางานปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา หรือมีผลการจัดการศึกษาในระดับดี มีวิธีการปฏิบัติที่ดี ที่เป็นแบบอย่างได้ (Best Practice) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในแนวโน้มของปัญหาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ว่ามีปัจจัยใดบ้าง และความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านั้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นและนำไป ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของคนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและผู้ปกครอง โรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ อำนาจเจริญ ยโสธร และอุบลราชธานี จำนวน 3,133 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และผู้ปกครองนักเรียน ที่เป็นกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านการรับรองการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบสอง จำนวน 342 โรงเรียน ซึ่งวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [10] เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 342 คน ครูวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 342 คน ผู้ปกครองโรงเรียนละ 2 คน จำนวน 684 คน รวม 1,368 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิคเอร์ต (Likert) จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ใช้สำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนฝ่ายวิชาการเป็นผู้ให้ข้อมูล ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารและด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ฉบับที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้ปกครอง สำหรับผู้ปกครองที่เป็นกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล การหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .06 ถึง 1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ครูวิชาการ ผู้ปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นด้านการบริหาร .92 ด้านผู้บริหาร .94 ด้านครู .95 ด้านผู้ปกครอง .96 ด้านประสิทธิผลของโรงเรียน .88

4. การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,368 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 1,136 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.04 แล้วดำเนินการตรวจสอบโดยวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เบื้องต้น ความเบ้ และความเอนเบนมาตรฐาน ความโด่ง ความเบ้ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter และวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย แต่ละตัวกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาแสดงดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละตัวกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
ปัจจัยด้านครู (X ₁)	1.000	.293**	.277**	.132**	.582**
ปัจจัยด้านผู้บริหาร (X ₂)		1.000	.710**	.298**	.260**
ปัจจัยด้านการบริหาร (X ₃)			1.000	.278**	.256**
ปัจจัยด้านผู้ปกครอง (X ₄)				1.000	.127**
ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น (Y)					1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .582 รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้าน ผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .260 .256 และ .127 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยพบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .132 - .710

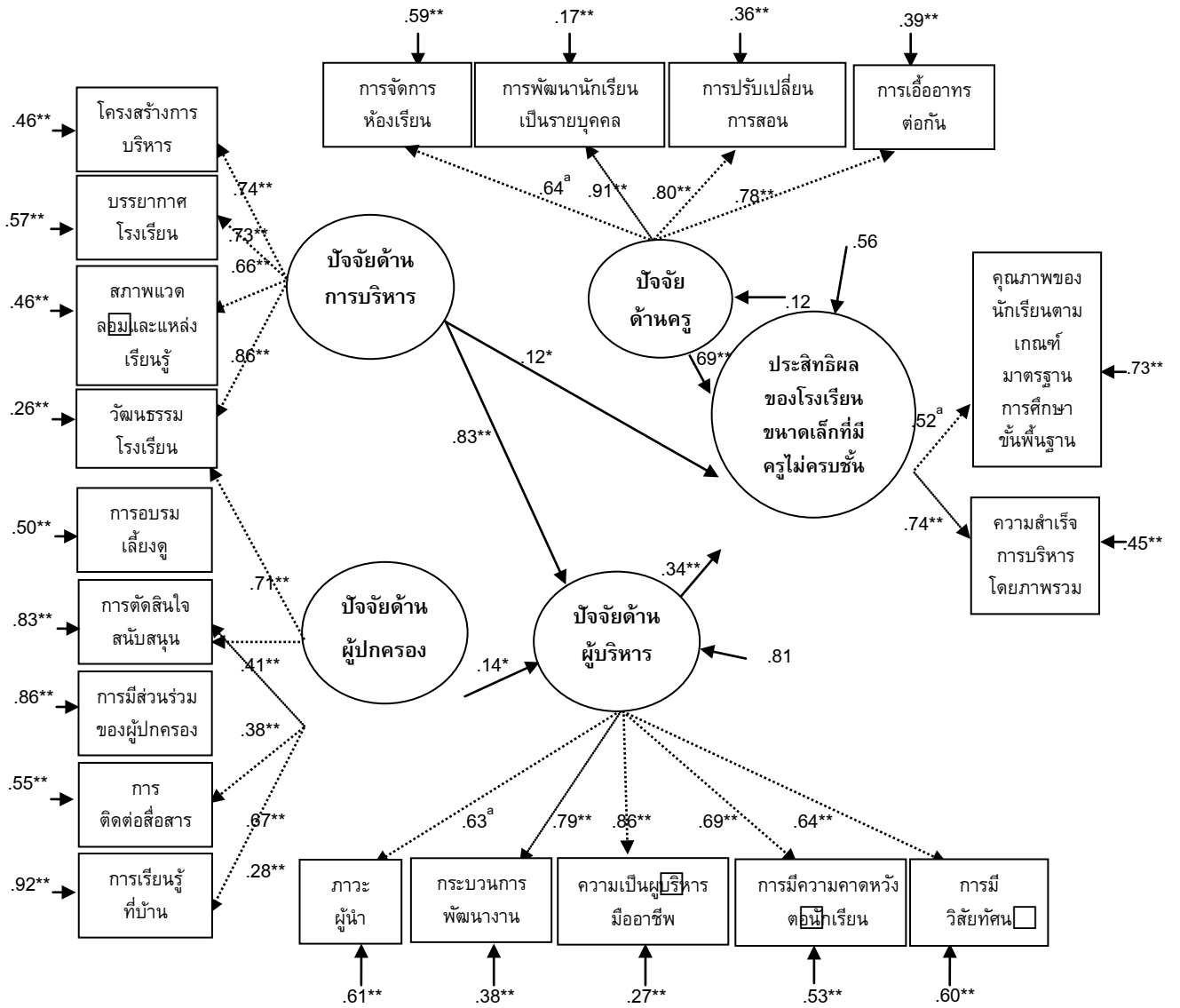
2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลผลการตอบแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับตัวแปร 5 ตัวได้แก่ ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยใช้ข้อมูลจากผลการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารจำนวน 284 คน ครูจำนวน 284 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 568 คน มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างภายใต้แบบจำลองสมมติฐานโดยวิเคราะห์ความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า เส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 4 เส้นทางได้แก่ เส้นทางจากปัจจัยด้านการบริหารไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ปัจจัยด้านการบริหารไปยังปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้ปกครองไปยังปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านผู้บริหารไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น โดยจากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า แบบจำลองไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลแสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างก่อนปรับ

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ
ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	$p \geq .05$	$\chi^2 = 766.23, df = 162, p = .00$
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	.90	.88
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (AGFI)	.90	.85
ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)	<.05	.081

จากตาราง 2 พบว่า ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 766.23 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = .00$) แสดงว่าแบบจำลองไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .88 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ .85 ซึ่งมีค่าไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .90 ส่วนดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .081 มีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ .05 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องปรับแบบจำลองโดยการตัดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางจากปัจจัยด้านการบริหารไปยังปัจจัยด้านครู เส้นทางจากปัจจัยด้านผู้ปกครองไปยังปัจจัยด้านครู และเส้นทางจากปัจจัยด้านผู้บริหารไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของตัวแปรต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันได้ โดยในการปรับแบบจำลองจะพิจารณาค่าเสนอแนะจากโปรแกรมหรือดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) ร่วมกับค่าการเปลี่ยนแปลงพารามิเตอร์ที่คาดหวังมาตรฐาน (Standardized Expected Parameter Change: SEPC) ได้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 106.35 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .39$) ประกอบกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .98 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (.90) ตลอดจนดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .008 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<.05) จนได้โมเดลแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหลังปรับ

จากผลการปรับแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในครั้งสุดท้ายจะได้ค่าอิทธิพล ทางตรง (Direct Effect) ค่าอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect) และค่าอิทธิพลรวม (Total Effect) ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรในแบบจำลองความสัมพันธ์
เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรที่เป็นผล

ตัวแปร สาเหตุ	ตัวแปรที่เป็นผล								
	ประสิทธิผลของโรงเรียน ขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น			ปัจจัยด้านครู			ปัจจัยด้านผู้บริหาร		
	อิทธิพล ทางตรง	อิทธิพล ทางอ้อม	อิทธิพล รวม	อิทธิพล ทางตรง	อิทธิพล ทางอ้อม	อิทธิพล รวม	อิทธิพล ทางตรง	อิทธิพล ทางอ้อม	อิทธิพล รวม
ปัจจัยด้าน ครู	.69	-	.69	-	-	-	-	-	-
ปัจจัยด้าน ผู้บริหาร	-	.24	.24	.34	-	.34	-	-	-
ปัจจัยด้าน การบริหาร	.12	.20	.32	-	.29	.29	.83	-	.83
ปัจจัยด้าน ผู้ปกครอง	-	.03	.03	-	.05	.05	.14	-	.14

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ปัจจัยด้านครูและปัจจัยด้านการบริหารโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .69 และ .12 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครองโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .24 .20 และ .03 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านครูได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .34 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยด้านครูได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .29 และ .05 ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อ ปัจจัยด้านผู้บริหารได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านผู้ปกครอง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .83 และ .14 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผล

1.1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านครู ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านการบริหาร และ ด้านผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

1.2 ตัวแปรปัจจัยทั้งหมด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของ ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้ร้อยละ 35

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า แบบจำลองเชิงสาเหตุตามภาวะสันนิษฐานก่อนดำเนินการปรับแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภายหลังดำเนินการปรับแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์โดยการตัดเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออกแล้วดำเนินการปรับแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ใหม่ พบว่า แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า ค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 106.35 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.39$) ประกอบกับค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .98 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ .96 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\geq .90$) ตลอดจนดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .008 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($< .05$)

ผลการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างพบว่า แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นได้ร้อยละ 56 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .69 และ .32 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น มากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .69 และ .12 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหาร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .24 และ .20

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมีประเด็นที่น่าสนใจ อภิปรายผล ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านการบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .69 และ .12 ตามลำดับ โดยปัจจัยด้านการบริหาร ด้านผู้ปกครอง ด้านผู้บริหารและปัจจัยด้านครูร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ได้ร้อยละ 56 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านครูเป็นปัจจัยที่สร้างเสริมประสิทธิผลด้านการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและการสอนโดยเน้นบทบาทของครูในการออกแบบการเรียนรู้ การใช้วัตกรรมการที่สนใจเพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดความมุ่งมั่น ใฝ่ใฝ่เรียนทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนอย่างแท้จริง โดยครูดำเนินการปรับเปลี่ยนการสอนในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศปลูกเร้าจูงใจ ให้ตื่นตัวต่อการเรียนรู้ เชื่อมโยงเนื้อหาและสอดคล้องกับชีวิตจริง มีการจัดการห้องเรียน โดยครูผู้สอนดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม - ล้อมทางกายภาพ จัดแบ่งพื้นที่สำหรับการปฏิบัติกิจกรรม และจัดบรรยากาศทั่วไปของห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบคณะชั้นหรือบูรณาการในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น มีการเอื้ออาทรต่อกัน โดยการดูแลนักเรียน จัดบรรยากาศห้องเรียนเสมือนบ้านรักนักเรียนเสมือนลูก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน มีการนำนวัตกรรมการศึกษาเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [11] ที่เสนอว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการเรียนการสอน และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับตัวครูมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของนักเรียนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งนอกจากครูต้องสอนดีแล้วครูยังต้องมีลักษณะของครูที่ดีด้วย สอดคล้องกับสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ [12] ที่กล่าวว่า ครูควรปรับบทบาทการเรียนการสอนโดยครูต้องเป็นผู้รักเด็ก สร้างบรรยากาศของความเป็นกันเองในห้องเรียน รู้จักการยกย่องชมเชย สร้างความมั่นใจในตนเอง จัดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่นักเรียนอยู่เสมออันจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับ สอดคล้องกับสุภัทรา วีรุฒิ [13] ที่ศึกษาเรื่องปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ส่วนปัจจัยด้านการบริหารนั้นเป็นการพัฒนางานที่ทำให้เกิดประสิทธิผล เกิดความยั่งยืนในการพัฒนางานที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น โดยเป็นการจัดขอบข่ายความสัมพันธ์ของงานในโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อช่วยให้การบังคับบัญชา และการ ควบคุมการทำงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย การจัดขอบข่ายการจัดลำดับความสำคัญ การกำหนดบทบาท หน้าที่ การมอบหมายงานให้รับผิดชอบ ระเบียบแนวทางปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดโครงสร้างการบริหารต้องทำให้ดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศน์ มหารัตน์สกุล [14] ที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างการบริหารงานว่าต้องทำให้ดีมีเช่นนั้น โครงสร้างนั้นจะทำลายตนเอง ส่วนบรรยากาศโรงเรียน เป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยพิจารณาจากพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของผู้บริหาร และบุคลากรครูมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความรัก ความผูกพัน ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อกันก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความสำเร็จของงาน มีความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ เป็นการพัฒนาลักษณะทางกายภาพ ทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็กให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ องค์กร หรือชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ เพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสมยศ นาวิการ [15] ที่กล่าวถึง อิทธิพลของบรรยากาศที่มีต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานว่าการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารโรงเรียน จะช่วย สนับสนุนให้การทำงานเป็นไปตามธรรมชาติและเกิดประสิทธิผล ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมกรปฏิบัติงานของบุคลากรที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาภายในโรงเรียนเกิดเป็นวัฒนธรรม จนทำให้เกิดแนวทางเฉพาะตัว มีความคิดริเริ่มในการทำงาน มุ่งแสวงหาหรือสร้างสิ่งใหม่ๆ เพื่อความก้าวหน้า ของโรงเรียน และเน้นผลสำเร็จของการปฏิบัติงานสูง มีความพึงพอใจของสมาชิก และผู้รับบริการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของมานะ สินธุวงษานนท์ [16] ที่ศึกษาปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กระบวนการบริหารคุณภาพ โครงสร้างบริหารโรงเรียนและพันธกิจที่ชัดเจนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสอดคล้องกับถาวร เสงี่ยม [17] พบว่า พฤติกรรมกรบริหารแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านครู โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .34 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างผ่านปัจจัยด้านครู โดยปัจจัยด้านการบริหาร ด้านผู้ปกครอง และด้านผู้บริหารร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยด้านครูได้ร้อยละ 12 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านผู้บริหารซึ่งเป็นพฤติกรรมกรทำงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลต่อผลการดำเนินการพัฒนางานให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืนมีความเป็นผู้ บริหารมืออาชีพเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมกรบริหารงานของผู้บริหารมีความรู้ มีเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นผู้เฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงใช้วิธีการบริหารในเชิงรุกสามารถสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชนได้ดีและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความรับผิดชอบ ร่วมกันการวางแผนในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน มีวิสัยทัศน์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารที่สามารถมองภาพ

อนาคตของโรงเรียนที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน มีความเป็นไปได้ และสามารถมองเห็นวิธีการปฏิบัติที่จะดำเนินให้บรรลุผลสำเร็จโดยมีพื้นฐานอยู่บนความจริงในปัจจุบัน สอดคล้องกับเป้าหมาย ของโรงเรียน มีความคาดหวัง □
 นักเรียน เป็นพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารที่มีเป้าหมายที่คาดหวังในความสำเร็จของนักเรียน สร้างความตระหนักให้บุคลากรของโรงเรียนให้ใช้ □บาทเชิงรุกในการดูแล □ย้เหลือนักเรียนเพื่อความสำเร็จตามที่คาดหวังต่อนักเรียน มีกระบวนการ ิพัฒนา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่นำความรู้ ความสามารถ วิธีการ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา มาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพ มีภาวะผู้นำอันเป็นพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารที่ใช้ศักยภาพของตนใช้เทคนิคในการบริหารจัดการกระตุ้นให้ครู ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของงาน มีการกำหนดเป้าหมายการวางแผนและการนำแผนไปปฏิบัติ การนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฤวิล อรรถเวช [18] ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารมีอาชีพในการจูงใจเพื่อนร่วม มงานว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีในตัวบุคคลที่สามารถโน้มน้าวหรือจูงใจเพื่อนร่วมงานให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่องานสูง ประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม รู้จักการให้คำชมเชย ให้รางวัลหรือบำเหน็จความชอบ อันทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แก่ครูนั้นทำงานอย่างเต็มความสามารถ และสอดคล้องกับนงลักษณ์ เรือนทอง [19] ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารมีอาชีพว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการให้กำลังใจและสร้างจิตสำนึกของบุคลากรทุกคนในองค์กรให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจแก่ครูผู้สอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และผลักดันให้มีการเรียนการสอนที่เกิดการพัฒนาผู้เรียน ให้ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อครู เพื่อส่งผ่านไปยังนักเรียนและโรงเรียนต่อไป

2.3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการบริหาร และปัจจัยด้านผู้ปกครองมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านผู้บริหารด้วยขนาดอิทธิพลเท่ากับ .83 และ .14 และปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านผู้ปกครองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างผ่านปัจจัยด้านผู้บริหาร โดยปัจจัยด้านการบริหารและปัจจัยด้านผู้ปกครองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยด้านผู้บริหารได้ร้อยละ 81 ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านการบริหารเป็นองค์ประกอบการพัฒนาที่เกิประสิ ทธิผลเกิดความยั่งยืนในการพัฒนางานที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ประกอบด้วย 1) โครงสร้างบริหารซึ่งเป็นการจัดขอบข่ายและความสัมพันธ์ของงานในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อช่วยให้การบังคับบัญชาและการควบคุมการทำงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผล 2) บรรยากาศโรงเรียน เป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยพิจารณาจากพฤติกรรมปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรครูมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความรัก ความผูกพัน ความมีน้ำใจ เอื้อเอื้อกันก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความสำเร็จอง งาน มีความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น 3) สภาพแวดล้อม □และแหล่งเรียนรู้ เป็นการพัฒนาลักษณะทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็กให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) วัฒนธรรมโรงเรียน เป็นแนวทางเฉพาะตัวมีความคิดริเริ่มในการทำงานมุ่งแสวงหาหรือสร้าง สิ่งใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าของโรงเรียน และเน้นผลสำเร็จของการปฏิบัติงานสูง มีความพึงพอใจของสมาชิกและผู้รับบริการ สอดคล้องกับแนวคิดของนิรมล กิติกุล [20] ที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างองค์การโดยการกำหนดความสัมพันธ์ในองค์กร กำหนดว่าใครเป็นผู้บังคับบัญชา ใครทำงาน นสัมพันธ์กับใคร อย่างไร มีการควบคุมอย่างไรให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของงานและโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ที่ได้จัดทำหนดไว้ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้บริหารว่าเป็นอย่างไรในสายงานบังคับบัญชา [21] เน้นว่าการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการ บริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนอันจะช่วยสนับสนุนให้การ ทำงานเป็นไปตามธรรมชาติ ส่วนปัจจัยด้านผู้ปกครอง ซึ่งเป็นประสิทธิผลด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นบรรยากาศของความร่มมือกันของผู้เกี่ยวข้อง การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการศึกษา การบริหารและการระดมทรัพยากร 2) การตัดสินใจสนับสนุนเข้าร่วมในการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมของโรงเรียนรวมถึงให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียนให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย 3) การเรียนรู้ที่บ้าน เป็นการที่ผู้ปกครองได้ส่งเสริมนักเรียนในเรื่องการเรียน การกระตุ้นการให้กำลังใจ และกวดขันต่อการเรียนและงานมอบหมายงานที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียน 4) การติดต่อสื่อสาร เป็นการใช้เทคนิควิธีการและช่องทางในการสื่อสาร ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วนและสอดคล้องตรงกัน เพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน 5) การอบรมเลี้ยงดูเป็นการเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนนักเรียนในขณะที่อยู่บ้าน ผู้ปกครองเข้าใจในศักยภาพของนักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน และมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับอู๋ย บัญประเสริฐ [22] ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีบทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่าหรือตัวแทนนักเรียนใน 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นการกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ การเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของผู้ปกครองนั้นมีผลต่อการตัดสินใจและการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง และสอดคล้องกับสภาพ สังข์ชาวสุทธิรักษ์ [23] พบว่าการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภายนอกองค์กรหรือชุมชน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาจะต้องมีการประสานงานหรือร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน บทบาทของสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นผู้นำวิชาการและการพัฒนาสถานศึกษา โดยปัจจุบันสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และการกำหนดนโยบายในการบริหารงานรวมถึงให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านผู้ปกครองมีผลโดยตรงต่อผู้บริหารโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ราชกิจจานุเบกษา (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.
- [2] ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา.
- [3] อารุง จันทวานิช. (2547). แนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนคุณภาพ. กรุงเทพฯ : พริกหวานการพิมพ์.
- [4] สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). นโยบายการพัฒนาการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2553. จาก <http://www.moe.go.th/moe/upload/news20/FileUpload/15543-7442.pdf>.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา และการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). นวัตกรรมพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ 2550. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- [7] เจตนา มูลเมื่อ. (2552). "การพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก".

วารสารการศึกษาไทย. 6 (55) : 26.

- [8] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). “บทบาทการบริหารอย่างประกันคุณภาพของบทบาทผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา.” เดลินิวส์ : 6.
- [9] ธเนศ ขำเกิด. (2553). “ฝันถึงโรงเรียนที่มีชีวิตในบ้านเรา ตอน 2”. วารสารวิทยาจารย์. 109 (3) : 17.
- [10] Krejcie, Robert V. And Morgan, Daryle W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 1970 (30) : 607-610
- [11] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รายงานการประเมินผลตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา
- [12] สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาใหม่ 2552 – 2555. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2553. จาก http://www2.feu.ac.th/mba/articles_detail.php?id=135
- [13] สุภัทรา วีระวุฒิ. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- [14] ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2549). การพัฒนาองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เม็ดทรายปรินต์ติ้ง.
- [15] สมยศ นาวิกการ. (2549). การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- [16] มานะ สินธุวงษานนท์. (2550). “ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา : 18 (2) : 115-116.
- [17] ถาวร เส็งเอียด. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [18] ถวิล อรัญเวศ. (2544). “ นักบริหารมืออาชีพในยุคเขตพื้นที่การศึกษา ” วารสารวิชาการ .4(2) : 17- 18;
- [19] นงลักษณ์ ใสือนทอง. (2550). รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [20] นิรมล กิติกุล (2551). องค์กรและการจัดการ. กาญจนบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- [21] กรมวิชาการ (2543). การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ศูนย์สภานาถพริ้ว.
- [22] อุทัย บุญประเสริฐ (2545). การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [23] สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์. (2550). ปัจจัยที่จำแนกการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสิทธิผล. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต

Student Operation Strategies in Campuses of the Institute of Physical Education

บัณฑิต หาญธงชัย¹ รศ.ดร.สมเจตน์ ภูศรี² ผศ.ดร.ทวีชัย บุญเต็ม³

Bandit Hanthongchai¹ Assoc.Prof.Dr.Somjet Poosri² Asst.Prof.Dr.Thaveechai Bunterm³

¹ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริการจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ กศ.ด.(วิทยาศาสตร์ศึกษา) อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ให้เหมาะสมกับบริบทและเป็นไปได้ กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 488 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถาม การสำรวจความคิดเห็น ซึ่งผ่านการหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว การวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนร่างยุทธศาสตร์ วิธิตำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1.1การวิเคราะห์เอกสาร 1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก 1.4 การสำรวจความคิดเห็น 1.5 กรณีศึกษาแบบพหุกรณี ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนายุทธศาสตร์ประกอบด้วย 2.1 การตรวจสอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิอิงผู้เชี่ยวชาญหรือสทนากลุ่ม 2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2.3 นำเสนอผู้บริหารระดับสูง สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่รับจากการสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยจับประเด็นที่สำคัญ เสนอเป็นความเรียง เป็นหมวดหมู่ สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความคาดหวังและแนวทางพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประเมินผลเชิงปริมาณ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ประจำวิทยาเขตประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 2 ด้าน พบว่ามีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ด้านกิจการนักศึกษา ประกอบด้วย 1.1 ยุทธศาสตร์งานองค์กรนักศึกษามี 2 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการบริหารองค์กร และการพัฒนาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมขององค์กร 1.2 ยุทธศาสตร์งานกิจการนักศึกษามี 2 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษา และการพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรม 1.3 ยุทธศาสตร์งานพัฒนาบุคลิกภาพและวินัยมี 2 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และการพัฒนาการประสานงานกิจกรรมนักศึกษา 1.4 ยุทธศาสตร์การประสานงานกิจการนักศึกษามี 4 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาการศึกษากลยุทธ์ที่ 2. การพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ที่ 3. การพัฒนาการสร้างทีมงานและร่วมมือ 4. การพัฒนาการบริหารที่มั่งคั่ง

2. ด้านสวัสดิการนักศึกษา ประกอบด้วย 2.1 ยุทธศาสตร์งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ มี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการส่งเสริมความรู้ทางการศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับนักศึกษา 3. การพัฒนาคุณภาพการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 4. การพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2.2 ยุทธศาสตร์งานพยาบาล มี 2 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการรักษาสุขภาพนักศึกษา และการพัฒนาการจัดสวัสดิการด้านพยาบาล 2.3 ยุทธศาสตร์งานสวัสดิการหอพักมี 2 กลยุทธ์ คือ การพัฒนาการบริหารจัดการ และการพัฒนาด้านการจัดสวัสดิการและกิจกรรมหอพัก

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงาน, กิจการนักศึกษา, สถาบันการพลศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to determine contextual and proper student affairs operation strategies in campuses of the institute of physical education. The target group composed of experts, administrators, lecturers, staffs, and stakeholders totally 488 in numbers. The research instruments were structured interview, questionnaires, expert examination, workshop seminar and higher administrator report. Two research phrases were employed. Phrases 1: strategies drafting compose research methodologies employed were 1.1 document analysis, 1.2 interview, 1.3 in depth interview, 1.4 survey ; and 1.5 multi-case. Phrase 2: strategies developing compose of 2.1 specialists focus group discussion, 2.2 stakeholders in 2.3 present to policy maker inform data analysis, qualitative data obtained through interviewing was analyzed and presented in the form of description by categorizing focused on current problems, expectation, and develop guideline whereas quantitative data was analyzed through computer program by the means of percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows:

The strategic research to develop student affairs of a campus results included 2 dimensions. The relevant strategies were

1. Student affairs composed of 4 strategies which were 1.1 student affair strategies composed of 1.1.1 organization administrative development and 1.1.2 activities promotion of organization. 1.2 student activities composed of 2 strategies which were 1.2.1 student activities development and 1.2.2 activities promotion development strategies. 1.3 students discipline and personality development composed of 1.3.1 student quality improvement 1.3.2 student activity coordination. 1.4 student affair coordination composed of 4 strategies which were 1.4.1 educational development 1.4.2 planning development , 1.4.3 team work and cooperation development, and 1.4.4 team work management

2. Student welfare composed of 2.1 education guidance and future career composed of 4 strategies which were 2.1.1 education promotion , 2.1.2 student welfare development, 2.1.3 public relation quality of educational development , future career development, and 2.1.4 student quality development 2.2 student health care development composed of 2 strategies which were 2.2.1 student

health promotion , 2.2.2 health welfare management 2.3 dormitory student welfare composed of 2 strategies which were 2.3.1 managing development strategy and 2.3.2 dormitory welfare development.

Keyword : Student Operation Strategies, Institute of Physical Education

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคน และเป็นเรื่องสำคัญในการเตรียมคนและสังคมให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสังคมประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลไกในการผลิตกำลังคนในระดับสูง รวมทั้งการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศ และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทะนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพที่จะนำการพัฒนาประเทศได้อย่าง [1] สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันและอนาคตมีภารกิจสำคัญคือ การสร้างความรู้และสร้างคนให้มีพื้นฐานที่แข็งแกร่ง ทั้งนี้อุดมศึกษาจึงต้องมีบทบาททั้งในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล หากสังคมใดให้การศึกษาที่ดีแก่ชนในชาติได้อย่างครบถ้วนเหมาะสมทุกด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีคุณภาพ ประเทศชาติก็จะมั่นคงและพัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น [1]

สถาบันการพลศึกษา เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ การจัดการศึกษาด้านพลศึกษา สุขศึกษาและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาวิจัยให้บริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แก่ท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษทางการกีฬา นันทนาการ และที่บกพร่องทางร่างกาย ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นเมืองและกีฬาไทย มุ่งพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางด้านความรู้ ความสามารถทางสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง การที่จะได้มาซึ่งผลผลิตที่มีความสมบูรณ์ทุกด้าน งานกิจกรรมนักศึกษาซึ่งมีหน้าที่บริการ ในการช่วยเหลือนักศึกษาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สถาบันการพลศึกษาได้ตระหนักถึงงานกิจกรรมนักศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างหนึ่งในการพัฒนานักศึกษา เพราะมีหน้าที่ควบคุมและประสานงานเกี่ยวกับองค์การนักศึกษา การจัดสวัสดิการ การปฐมพยาบาล ส่งเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตในการทำงานร่วมกัน ชุมชน ท้องถิ่นและในฐานะผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการแนะแนวและอาชีพปฏิบัติงาน สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย โดยรับผิดชอบในฝ่ายกิจการนักศึกษา และประสานกับคณะในวิทยาเขต [4] ฝ่ายกิจการนักศึกษาซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนางานกิจกรรมนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีโลกทัศน์ที่เหมาะสม แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า ฝ่ายกิจการนักศึกษายังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่านักศึกษาไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในตนเอง อายุที่จะเข้าร่วมกิจกรรม สาเหตุที่สำคัญ คือ กลัวผลการเรียนต่ำ กลัวเรียนไม่ทันเพื่อน อาจารย์ที่ปรึกษาบางคนขาดความเอาใจใส่ ปลอ่ยให้นักเรียนจัดกิจกรรมตามลำพังไม่มีการให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหาไม่มีอาจารย์ช่วยแก้ไข ไม่อุทิศเวลาให้กับงานกิจกรรมเกรงว่าจะสอนไม่ทัน ไม่มีเวลาเตรียมการสอน ทำให้ฝ่ายกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ [2]

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ .ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47-51 ว่าด้วยมาตรฐาน การประกันคุณภาพกำหนดให้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ทุกระดับ เพื่อสร้างความมั่นใจ ฟังพอใจ ต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ผู้สำเร็จการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน การตรวจสอบภายในและการประกันคุณภาพภายนอก สถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขตต่าง ๆ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2550 ได้สรุป จุดอ่อน มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต พบจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา คือ 1) ขาดการส่งเสริมด้านกีฬาและสุขภาพอย่างจริงจังนอกเหนือจากการกีฬา 2) ระบบสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ 3) งบประมาณสนับสนุนค่อนข้างน้อยมีไม่เพียงพอ ส่วนมาตรฐานด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จุดอ่อนที่ต้องมีการพัฒนา คือ 1) การขาดความเอาใจใส่ของอาจารย์ที่ปรึกษา 2) การจัดระบบแนะแนวอาชีพยังไม่เป็นระบบ 3) ขาดความร่วมมือการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา

จากการศึกษาของผู้วิจัยในการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ รองคณบดีคณะศิลปศาสตร์ รองคณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต 17 แห่ง โดยการสุ่มตัวอย่างภาคละ 2 แห่ง ได้พบปัญหาการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ดังนี้

1. ด้านกิจการนักศึกษา ประกอบด้วย 4 งานคือ 1.1 การประสานงานกิจการนักศึกษา ปัญหาที่พบคือ นักศึกษามาก มีปัญหาด้านการสนระหว่างคณะ เวลาจัดกิจกรรมควรกำหนดให้ชัดเจน บุคลากรในคณะไปราชการบ่อย มีภาระงานมาก บุคลากรเลยภาระงานในหน้าที่ 1.2 งานกิจกรรมนักศึกษา ปัญหาที่พบคือ มีงานนอกมาก บริการตัดสินใจให้ชุมชนมากเกินไป นักกีฬาความเป็นเลิศที่เล่นกีฬาทีมชาติมีปัญหาการเรียน บุคลากรมีภาระการสอนและการจัดการแข่งขันกีฬาค่อนข้างมาก บุคลากรขาดความรับผิดชอบ มีอาจารย์พิเศษรับผิดชอบ 1.3 งานพัฒนาบุคลิกภาพและวินัย ปัญหาที่พบคือ อาจารย์มีภาระงานมาก ทำให้นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสถาบัน การตรงต่อเวลามีน้อย ความประพฤติต้องปรับปรุง การแต่งตัว การพูดจา ความมีน้ำใจ ต้องปรับปรุง 1.4 งานองค์การนักศึกษา มีปัญหาคือ นักศึกษาไม่เป็นระบบ ไม่มีการวางแผน นักศึกษาไม่ค่อยรู้จักหน้าที่ ขาดการเป็นผู้นำ งบประมาณ และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่มีมาตรการสำหรับผู้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

2. ด้านสวัสดิการนักศึกษา ประกอบด้วย 3 งาน คือ 2.1 งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพปัญหาที่พบคือระบบกองทุนกู้ยืมนักศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการกรอกข้อมูลเข้าระบบ นักศึกษาไม่ปรึกษาส่วนตัว ชอบปรึกษาเพื่อน ผู้รับผิดชอบมีงานสอนมาก ผู้ปฏิบัติยังไม่เข้าใจระบบ งานกิจการนักศึกษาในระบบอุดมศึกษายังใช้การทำงานแบบวิทยาลัยพลศึกษา 2.2 งานพยาบาล ปัญหาที่พบคือ เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ นักศึกษาไม่นิยมมารับบริการ มักจะไปที่คลินิกแทน ชอบกลับบ้านเมื่อเกิดการเจ็บป่วย สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการจัดบริการด้านพยาบาลสำหรับบุคลากรและนักศึกษา 2.3 งานสวัสดิการหอพัก ปัญหาที่พบคือ หอพักไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา หอพักไม่ได้มาตรฐาน ขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีผู้ดำเนินการหอพักและดูแลควบคุมอย่างแท้จริง ไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านกิจการนักศึกษาโดยตรง จึงมีความประสงค์ที่จะกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขตทั่วประเทศ 17 แห่ง ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตตามเป้าหมายของสถาบันการพลศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต

2. เพื่อทราบผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต
3. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานกิจการนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 กลุ่มประชากร
 - 1.1.1 ผู้บริหาร จำนวน 187 คน
 - 1.1.2 ผู้เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษาจำนวน 60 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ให้ใช้ขนาดเครซีและมอร์แกน (Kecjce and Morgan) [3]

 - 1.2.1 ผู้บริหาร จำนวน 123 คน
 - 1.2.2 ผู้เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา จำนวน 52 คน
2. กลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้
 - 2.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการจัดกลุ่มสนทนา มีจำนวน 10 คน เลือกมาโดยการเจาะจง และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์ จำนวน 13 คน
 - 2.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา เพื่อตรวจสอบและพัฒนายุทธศาสตร์ จำนวน 34 คน
 - 2.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินยุทธศาสตร์เพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์ จำนวน 9 คน
3. เนื้อหาสาระของงานกิจการนักศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และร่างยุทธศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย ใช้วิธีวิจัย หลายประเภทโดยดำเนินการควบคู่กันไป ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย วิธีเชิงปริมาณ และระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ การวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะคือ

1. ระยะที่ 1 ร่างยุทธศาสตร์

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ โดยระเบียบวิจัยแต่ละประเภทจะดำเนินการไปพร้อมกับคู่ขนาน และข้อมูลที่ได้รับจากผลการวิจัยแต่ละประเภทได้นำไปใช้ในการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนออย่างเท่าเทียมกัน ตามแนวคิดวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม [5] มี 5 แบบ โดยการแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็นดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มเป้าหมาย โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูง ทั้งอดีตและปัจจุบันทางด้านพลศึกษาและกีฬา สถาบันการพลศึกษา

ส่วนกลาง สำนักงานการกีฬาและนันทนาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย ไทย สมาคมกีฬา โดยใช้วิธี Snow-Ball Technique จำนวน 10 คน เพื่อจะได้นำไปเป็นกรอบยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต

1.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย

1.3.1 กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในฝ่ายกิจการนักศึกษา 7 งาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต มหาสารคามและวิทยาเขตอื่น จำนวน 13 คน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ ในการวิจัยเป็นชุดเดียวกับการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าว

1.3.3 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้หนังสือของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดำเนินการสัมภาษณ์

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจับประเด็น ให้เป็นข้อเสนอที่สำคัญเสนอไว้เป็นความเรียงโดยนำเอา “ข้อความให้สัมภาษณ์” ที่สำคัญมาอ้างอิงประกอบ

การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในฝ่ายกิจการนักศึกษา 7 งาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1.4 การสำรวจความคิดเห็น

1.4.1 กลุ่มที่ศึกษา ในการสำรวจความคิดเห็นที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด ประกอบด้วย ผู้บริหาร ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขตที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต 17 แห่ง

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบ สอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ชนิด ปลายเปิด ในประเด็น 2 ด้าน คือ ด้านกิจการนักศึกษา และด้านสวัสดิการนักศึกษา

1.4.3 การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ ปลายเปิด การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต

(2) สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดตามนิยามศัพท์

(3) เสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

(4) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาคำถามในแบบทดสอบถามมีความเหมาะสม และสอดคล้องของวัตถุประสงค์การวิจัยอันเป็นเชิงตรงเนื้อหาหรือไม่ โดยใช้เทคนิคการวัดตรงนี้ความสอดคล้องของข้อคำถามกับ บัณฑิตวิทยาลัย (IOC) ใช้เกณฑ์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในช่วง 0.5

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงเกินกว่า 0.50 ทุกข้อ ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แต่มีคำถามบางข้อที่ต้องปรับปรุงสำนวนการใช้ภาษาไทย ถ้อยคำตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ให้มีความเหมาะสมและสื่อความหมายตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษามากขึ้น

2) การหาความเชื่อมั่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 แบบ คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น 2) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้หาคุณภาพทางเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

(1) คุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และ หาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา แบบครอนบาค [3] ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.876

(2) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริงในสถาบันการพลศึกษาจำนวน 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3) การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษา โดยใช้หนังสือของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย ในเวลาที่กำหนด ได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 112 ฉบับ คิดเป็น 100 %

4) การวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดเป็น ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล จึงใช้วิธีการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความคาดหวังและแนวทางพัฒนา

การสำรวจความคิดเห็นผู้บริหาร อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต 17 แห่ง ประกอบด้วย กลุ่มภาคเหนือ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มภาคกลางและกลุ่มภาคใต้ โดยการสุ่มตัวอย่างภาคละ 2 แห่ง แบบ Cluster Random Sampling

การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากคำถามปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหายุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงาน ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปผลเป็นความเรียง

1.5 กรณีศึกษาแบบพหุกรณี

1.5.1 การศึกษาการบริหารจัดการงานกิจการนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยภายในประเทศ จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะการจัดกิจกรรมนักศึกษาและกีฬา ได้รับการยอมรับในด้านกีฬาและกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงด้านการศึกษาและการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพด้านการบริการชุมชนและเป็นสถาบันอุดมศึกษาใหม่ ที่เน้นท้องถิ่น และปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง

ในการเข้าสู่พื้นที่สถานศึกษาทั้งสามแห่งดังกล่าว ใช้วิธีการโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้ากับผู้บริหารและอาจารย์ แล้วเดินทางไปศึกษาและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีหนังสือขออนุญาตในการศึกษาวิจัยลงนามโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามไปด้วย

ในการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตสภาพทั่วไป การรับฟังจากเทปบรรยาย การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหลัก เช่น รองคณบดี ผู้ช่วยอธิการบดี หัวหน้างาน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย 7 งาน นอกจากนั้น ได้รับมอบเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อการศึกษาด้วย ซึ่งผลจากการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอเป็นความเรียง จำแนกเป็นรายด้านและมีภาพประกอบ

1.5.2 การศึกษาการบริหารจัดการงานกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยภายนอกประเทศ จำนวน 2 แห่ง คือ สถาบันวิทยาศาสตร์การกีฬาและมหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติเกาหลี ประเทศ เกาหลี การศึกษาดูงานด้านการศึกษากีฬา และศูนย์วิทยาศาสตร์ การกีฬา ณ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผลจากการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นความเรียง จำแนกออกเป็นรายด้าน และมีภาพประกอบ

2. ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนายุทธศาสตร์

ในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วยวิธีการ 3 ขั้นตอนดังนี้

- 2.1 การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ อิงผู้เชี่ยวชาญ หรือสนทนากลุ่ม
- 2.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 นำเสนอผู้บริหารระดับสูงสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ประจำวิทยาเขตประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 2 ด้าน พบว่ามีกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ด้านกิจการนักศึกษา ประกอบด้วย 1.1 ยุทธศาสตร์งานองค์กรนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการบริหารองค์การ 2. การพัฒนาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมขององค์การ 1.2 ยุทธศาสตร์งานกิจการนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษา 2. การพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรม 1.3 ยุทธศาสตร์งานพัฒนาบุคลากรภาพและวินัยมี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2. การพัฒนาการประสานงานกิจกรรมนักศึกษา 1.4 ยุทธศาสตร์การประสานงานกิจการนักศึกษามี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการศึกษา 2. การพัฒนาการวางแผน 3. การพัฒนาการสร้างทีมงานและร่วมมือ 4. การพัฒนาการบริหารทีมงาน

2. ด้านสวัสดิการนักศึกษา ประกอบด้วย 2.1 ยุทธศาสตร์งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพมี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการส่งเสริมความรู้ทางการศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับนักศึกษา 3. การพัฒนาคุณภาพการประชาสัมพันธ์ งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 4. การพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2.2 ยุทธศาสตร์งานพยาบาล มี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการรักษาสุขภาพนักศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการด้านพยาบาล 2.3 ยุทธศาสตร์งานสวัสดิการหอพักมี 2 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาการด้านบริหารจัดการ 2. การพัฒนาด้านการจัดสวัสดิการและกิจกรรมหอพัก

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยของการศึกษาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ได้พบกลยุทธ์และมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านกิจการนักศึกษา

ประกอบด้วย 1.1 ยุทธศาสตร์งานองค์กรนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1.การพัฒนาการบริหารองค์การ 2. การพัฒนาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมขององค์การ 1.2 ยุทธศาสตร์งานกิจการนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษา 2.การพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรม 1.3 ยุทธศาสตร์งานพัฒนาบุคลากรภาพและวินัยมี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2. การพัฒนาการประสานงานกิจกรรมนักศึกษา 1.4 ยุทธศาสตร์การประสานงานกิจการนักศึกษามี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการศึกษา 2. การพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ที่ 1.4.3 การพัฒนาการสร้างทีมงานและร่วมมือกลยุทธ์ที่ 1.4.4 การพัฒนาการบริหารทีมงาน สอดคล้องกับสำเนา วี ขจรศิลป์ [11] ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเปิดโอกาสให้

นักศึกษาพัฒนาการเป็นผู้นำและเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดในหลักสูตร สอดคล้องกับวิจิตร ศรีสะอาด [6] ยังได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม กระบวนการศึกษาจะต้องควบคู่ไปกับการใช้ประสบการณ์ชีวิตในรูปแบบของการจัดการศึกษาไม่เป็นทางการ ฝึกให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์นอกชั้นเรียนที่สำคัญ

2. ด้านสวัสดิการนักศึกษา ประกอบด้วย 2.1 ยุทธศาสตร์งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพมี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการส่งเสริมความรู้ทางการศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับนักศึกษาทุกหลักสูตรที่ 3. การพัฒนาคุณภาพการประชาสัมพันธ์ งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 4. การพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2.2 ยุทธศาสตร์งานพยาบาล มี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการรักษาสุขภาพนักศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการด้านพยาบาล 2.3 ยุทธศาสตร์งานสวัสดิการหอพักมี 2 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาการด้านบริหารจัดการ 2.การพัฒนาด้านการจัดสวัสดิการ และกิจกรรมหอพัก จากมาตรการที่ค้นพบดังกล่าวเกี่ยวกับงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพได้กลยุทธ์ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่มาตรการเป้าหมายในการปฏิบัติเพื่อเกิดประสิทธิภาพที่สุดเป็นบทบาทหน้าที่หลักของงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพที่จะต้องให้ความสำคัญและสถาบันการศึกษาจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ตลอดจนจนเป็นการปรับปรุงแก้ไข้ปัญหาและส่งเสริมให้นักศึกษามีความเจริญทางด้าน อารมณ์ สังคม ร่างกายและจิตใจตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นคำกล่าวของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา [7] และกล่าวเพิ่มเติมว่างานแนะแนวจะต้องจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมหรืออาจารย์แนะแนวที่มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือให้แนวความคิดหรือแนวทางการจัดกิจกรรมให้สามารถจัดได้อย่างเหมาะสมน่าชื่นชม และเป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาความเป็นไทย รู้จักภาคภูมิใจในความมีเอกลักษณ์ของชาติ ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี ดนตรี นาฏศิลป์ไทยให้มีบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความประพฤติที่ดั่งงามสอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมของคนไทย เป็นบุคคลที่มีประโยชน์เป็นที่ต้องการของสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเรียนการสอน สอดคล้องกับศรีธัญย์ ดำริสุข [8] ยังได้กล่าวถึงการบริหารงานกิจการนักศึกษาโดยเฉพาะด้านขอบข่ายของงานแนะแนวได้แก่ การบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษา เป็ นต้นว่า การบริหารให้คำปรึกษาทั่วไป และการบริการให้คำปรึกษาด้านวิชาชีพและวิชาการ การบริการจัดหางาน จัดหางานให้นักศึกษาให้มีรายได้ช่วยตนเอง เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงินของนักศึกษา และฝึกให้นักศึกษาทำงานอันจะนำไปสู่การรู้จักการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า การบริการยืมเงินและทุนการศึกษาจัดให้นักศึกษาได้รับทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือด้านการเงิน กระบวนการระเบียบวินัยและการปกครองได้แก่ การควบคุมดูแลป้องกัน ส่งเสริม แก้ไขนักศึกษา การออกวางระเบียบข้อบังคับในด้านสาระสำคัญ และวัตถุประสงค์ในงานและแนว การศึกษาและอาชีพ นอกจากนี้ สำเนาวิ ขจรศิลป์ [11] กล่าวว่าถึงการจัดบริการให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือ การพัฒนาความเหมาะสมด้านบุคลิกภาพ พัฒนาศักยภาพในการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้นักศึกษามีน้ำใจกว้างขวางฝึกความรับผิดชอบ รู้จักปกครองตนเองในการเป็นผู้นำและผู้ตาม ความคิดและการตัดสินใจให้รักศิลปวัฒนธรรมไทยและประเพณีไทยเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพในอนาคต รู้จักทักษะทางสังคมรู้จักเสียสละและทำงานให้ส่วนรวม ให้พัฒนาลักษณะนิสัยและความคิดที่ดีมีความสามารถให้พัฒนาความกตัญญูต่อสถาบัน นอก จากนี้มีลเลอร์และวินสตันจูเนียร์ [13] กล่าวว่าฝ่ายกิจการนักศึกษางานแนะแนวมี่หน้าที่รับผิดชอบนักศึกษานอกชั้นเรียนและบางกรณีก็รับผิดชอบในชั้นเรียนด้วย ขอบข่ายของฝ่ายกิจการนักศึกษามีขอบข่ายทั้งการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษา การให้ความร่วมมือกับ ฝ่ายวิชาการ เพื่อคัดเลือกอาจารย์ที่มีความสามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้ การปฐม นิเทศให้นักศึกษาใหม่ บริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ บริการให้คำปรึกษา ปัญหาส่วนตัวและสังคม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ

ในการศึกษา บริการจัดทุนการศึกษา การนิเทศน์ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา บริการทางด้านสุขภาพจิต การจัดทำทะเบียนนักศึกษา บริหารจัดหางาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยของการศึกษาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดำเนินงานกิจการนักศึกษา ในสถาบันการพลศึกษา ประจำวิทยาเขต ได้พบกลยุทธ์และมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านกิจการนักศึกษา

ประกอบด้วย 1.1 ยุทธศาสตร์งานองค์กรนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1.การพัฒนาการบริหาร องค์กร 2. การพัฒนาการส่งเสริมการจัดกิจกรรมขององค์กร 1.2 ยุทธศาสตร์งานกิจการนักศึกษามี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษา 2.การพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรม 1.3 ยุทธศาสตร์งานพัฒนา บุคลิกภาพและวินัยมี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษา 2. การพัฒนาการ ประสานงานกิจกรรมนักศึกษา 1.4 ยุทธศาสตร์การประสานงานกิจการนักศึกษามี 4 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนา การศึกษา 2. การพัฒนาการวางแผนกลยุทธ์ที่ 1.4.3 การพัฒนาการสร้างทีมงานและร่วมมือกลยุทธ์ที่ 1.4.4 การพัฒนาการบริหารทีมงาน สอดคล้องกับ สำเนา ขจรศิลป์ [11] ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะ เปิดโอกาสให้นักศึกษาพัฒนาการเป็นผู้นำและเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดในหลักสูตร

2. ด้านสวัสดิการนักศึกษา ประกอบด้วย 2.1 ยุทธศาสตร์งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพมี 4

กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาการส่งเสริมความรู้ทางการศึกษา 2. การพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับนักศึกษา กลยุทธ์ที่ 3. การพัฒนาคุณภาพการประชาสัมพันธ์ งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ 4. การพัฒนาคุณภาพ นักศึกษา 2.2 ยุทธศาสตร์งานพยาบาล มี 2 กลยุทธ์คือ 1. การพัฒนาการรักษาสุขภาพนักศึกษา 2. การ พัฒนาการจัดสวัสดิการด้านพยาบาล 2.3 ยุทธศาสตร์งานสวัสดิการหอพักมี 2 กลยุทธ์ คือ 1. การพัฒนาการ ด้านบริหารจัดการ 2.การพัฒนาด้านการจัดสวัสดิการและกิจกรรมหอพัก จากมาตรการที่ค้นพบดังกล่าวเกี่ยวกับ งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพได้กลยุทธ์ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่มาตรการ ระบุเป้าหมายในการปฏิบัติเพื่อเกิด ประสิทธิภาพที่สุดเป็นบทบาทหน้าที่หลักของงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพที่จะต้องให้ความสำคัญและสถาบัน การพลศึกษาจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เกิดความพร้อม ในการศึกษาเล่าเรียนและเปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้แสดงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ตลอดจนเป็น การปรับปรุงแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้นักศึกษามีความเจริญทางด้าน อารมณ์ สังคม ร่างกายและจิตใจตาม ศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นคำกล่าวของวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา [7] และกล่าวเพิ่มเติมว่างานแนะแนว จะต้องจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมหรืออาจารย์แนะแนวที่มีประสบการณ์ด้านกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือให้ แนวความคิดหรือแนวทางการจัดกิจกรรมให้สามารถจัดได้อย่างเหมาะสมน่าชื่นชม และเป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อให้ นักศึกษามีการพัฒนาความเป็นไทย รู้จักภาคภูมิใจในความเป็นไทย ทัศนคติของชาติ ชื่นชมศิลปวัฒนธรรม ระเบียบ ประเพณี ดนตรี นาฏศิลป์ไทยให้มีบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความประพฤติที่งดงามสอดคล้องกับ ลักษณะวัฒนธรรมของคนไทย เป็นบุคคลที่มีประโยชน์เป็นที่ต้องการของสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการ เรียนการสอน สอดคล้องกับศรี ฌณ์ ดำริสุข [8] ยังได้กล่าวถึงการบริหารงานกิจการนักศึกษาโดยเฉพาะด้าน ขอบข่ายของงานแนะแนวได้แก่ การบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักศึกษา เป็นต้นว่า การบริการให้คำปรึกษา ทั่วไป และการบริการให้คำปรึกษาด้านวิชาชีพและวิชาการ การบริการจัดหางาน จัดหางานให้ นักศึกษาให้มี รายได้ช่วยตนเอง เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนทางด้านการเงินของนักศึกษา และฝึกให้นักศึกษาทำงานอื่นจะ นำไปสู่การรู้จักการประกอบอาชีพในวันข้างหน้า การบริการยืมเงินและทุนการศึกษาจัดให้นักศึกษาได้รับ ทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือด้านการเงิน กระบวนการระเบียบวินัยและการปกครองได้แก่ การควบคุมดูแลป้องกัน

ส่งเสริม แก่ไข่นักศึกษา การออกวางระเบียบข้อบังคับในด้านสาระสำคัญ และวัตถุประสงค์ในงานและแนว การศึกษาและอาชีพนอกจากนี้ สำเนา ขจรศิลป์ [11] กล่าวว่าถึงการจัดบริการให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือการพัฒนาความเหมาะสมด้านบุคลิกภาพ พัฒนาความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ใน การทำงานร่วมกับผู้อื่นให้นักศึกษามีน้ำใจกว้างขวางฝึกความรับผิดชอบ รู้จักปกครองตนเองในการเป็นผู้นำและผู้ ตาม ความคิดและการตัดสินใจให้รักศิลปวัฒนธรรมไทยและประเพณีไทยเพิ่มพูนค ความรู้ด้านอาชีพในอนาคต รู้จักทักษะทางสังคมรู้จักเสียสละและทำงานให้ส่วนรวม ให้พัฒนาลักษณะนิสัยและความคิดที่ดีมีความสามารถให้ พัฒนาความกตัญญูต่อสถาบัน นอกจากนี้มีลเลอร์และวินสตันจูเนียร์ (Miller and Winston, Jr. 1994 : 118 -A) กล่าวว่าฝ่ายกิจการนักศึกษางานแนะแนวมีหน้าที่รับผิดชอบนักศึกษาออกชั้นเรียนและบางกรณีก็รับผิดชอบในชั้น เรียนด้วย ขอบข่ายของฝ่ายกิจการศึกษามีขอบข่ายทั้งการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษา การให้ความร่วมมือ กับฝ่ายวิชาการ เพื่อคัดเลือกอาจารย์ที่มีความสามารถให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาได้ การ ปรุปรุ นิสิตให้นักศึกษา ใหม่ บริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ บริการให้คำปรึกษา ปัญหาส่วนตัวและสังคม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการศึกษา บริการจัดทุนการศึกษา การนิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับ กิจกรรมนักศึกษา บริการทางด้านสุขภาพจิต การจัดทำทะเบียนนักศึกษา บริหารจัดหางาน

เอกสารอ้างอิง

- [1] คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **สภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544.
- [2] ไชยกร สินปัญญา. **เป็นผู้ให้สัมภาษณ์**, อาทิตย์ เสารงใหญ่ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2544.
- [3] บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2535.
- [4] วิทยาเขตมหาสารคาม, สถาบันการพลศึกษา. **คำสั่งสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม**. ที่ 058/2549 หน้า 3 , 1 มิถุนายน 2549.
- [5] วิโรจน์ สารรัตนะ. **นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy and Policy Research)**. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [6] วิจิตร ศรีอ้าน. **ปรัชญาของงานกิจกรรมศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2539
- [7] วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. "งานกิจการนักศึกษา" ใน **การบริหารกิจการนักศึกษา**. เอกสารการ ประชุมสัมมนา อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษา. หน้า 44. พิษณุโลก : สหวิทยาลัย พุทธชินราช, 2539.
- [8] ศรีธัญย์ ตำรัสข. "แนวคิดในการบริหารกิจการนักศึกษาในวิทยาลัยครู" **วารสารแนะแนว**. 56 : 50 – 57 ; เมษายน, 2539.
- [9] สถาบันการพลศึกษา. **คู่มือนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม**. มหาสารคาม : หยก การพิมพ์, 2548.
- [10] _____. **ยุทธศาสตร์สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตมหาสารคามประจำปี 2550-2554**. วิทยาเขต มหาสารคาม. มหาสารคาม : หยกการพิมพ์, 2550.
- [11] สำเนา ขจรศิลป์. **มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 1 : พื้นฐานการบริการนักศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2537.

- [12] _____. **มติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 : พื้นฐานและบริการนักศึกษา.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2538.
- [13] Miller, T.k., & Winstor, Jr. R.B **Administration and Leadership in StuentAffairs : Actualizing Student Development in Higher Education.** Muncie, IN : Accelerated Development Inc, 1961.

องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

LEARNING ORGANIZATIONSHIP FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

จิราวรรณ บุญศรีวงษ์¹, ธีระ รุญเจริญ², ไพศาล หวังพานิช³, กรองทิพย์ นาควิชิต⁴

Jirawan Boonsriwong¹, Teera runcharean², Paisal Wangphanit³, Krongtip Nakvichet⁴

¹นิสิตการศึกษาดุขุฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1)ศึกษาระดับการดำเนินการตามองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (2)ศึกษาระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ (3)ศึกษาองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดภาคใต้ จำนวน 15 เขตพื้นที่ จำนวน 360 คน ใช้เกณฑ์การคำนวณสูตรการเลือกกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่ครอบคลุมความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ค่าความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.42) ผลทดลองใช้เครื่องมือมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อทุกข้อมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .384-.843 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Co-efficient และการวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ

ผลการวิจัย พบว่า

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีระดับการดำเนินการตามองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการจัดองค์การ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเรียนรู้ ด้านการจัดการความรู้และด้านเทคโนโลยี ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จทางการเงิน ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน และด้านความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนา ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน
3. องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง และส่งผลหรืออธิบายประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ร้อยละ 64.70

คำสำคัญ : องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ประสิทธิผลองค์การ

Abstract

The research objectives were 1) to investigate the learning organization of the primary education service area, 2) to identify effectiveness of the primary education service area and 3) to study the learning organization which affected the effectiveness of the primary education service area. The sampling subjects included the administrator, work group directors and members of the service area committee of the Southern provinces with total of 360 subjects by utilizing formula of Taro Yamane ($\alpha .05$) The developed questionnaire which was checked by IOC ($\bar{X}=4.42$) and reliability of 0.983 and item-total correlation ranging 0.384-0.843. The percentage, \bar{X} , S.D. And analyzes the organization of learning that contribute to organizational effectiveness. The results were as follows.

1. All factors of learning organization, including, organizing, leading, learning, knowledge management and information technology utilizing, were operated "much"
2. The effectiveness of the education service area, including, budgeting, stakeholders' satisfaction, work achievement and learning achievement, was "much".
3. There was considerably "high" relationship between learning organization and effectiveness of the education service area and learning organization could predict the effectiveness of the education service area by 64.70%

Keyword: Learning Organization Factors, Effectiveness

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้และกระบวนการบริหารจากองค์กรหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความห่างไกลไม่ใช่อุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ร่วมกัน ความจำเป็นในการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพมีความสำคัญต่อความอยู่รอดความก้าวหน้าขององค์กรมาก นั่นคือทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น [1] คนและองค์กรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์โดยอาศัยการเรียนรู้ เพราะโลกยุคใหม่จะทำให้เกิดรูปแบบใหม่ ของกฎ ระเบียบ เงื่อนไขและข้อตกลงใหม่หรือที่เรียกว่า "Set of Rules & Regulation" แต่เนื่องจากโลกนี้เป็นโลกแห่งการแข่งขันที่รุนแรงในลักษณะของสงครามแห่งการแข่งขัน จึงอาจเรียกว่า ไม่มีกระบวนทัศน์ (No Paradigm) ก็อาจเป็นไปได้ ถึงอย่างไรก็ตามการที่คนและองค์กร เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องอย่างน้อยจะช่วยให้เรื่อง 1)เพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน 2)เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถขององค์กร 3)เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง 4)เพื่อเป็นผู้สร้างความเปลี่ยนแปลง [2]

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ส่วนราชการไปสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 ว่า "ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดย ต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและ พัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคคล ากรที่มี ประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับ การบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้ " [3] และได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา มีการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้ ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในมาตรฐานที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนากระบวนการ จัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เกณฑ์การประเมินที่ 2 “มีการพัฒนาองค์การให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้” [4]

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและส่วนราชการอื่นๆ ได้นำเอาความคิดเรื่ององค์การแห่งการ เรียนรู้ไปดำเนินการในองค์กรต่างๆ รวมถึง ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน ถือได้ว่าสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแต่ละเขตได้รับรู้ รับทราบและดำเนินการเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และจากการ ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้กับประสิทธิผลองค์กรส่วนใหญ่ จะเป็น การศึกษาในระดับสถานศึกษาหรือองค์กรอื่น ๆ แต่สำหรับงานวิจัยองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรนั้น ยังไม่พบว่ามีผู้ใดทำการศึกษาวินิจฉัยไว้และยังมีปัญหาหลายประการที่กระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงาน กอปรทั้งในปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาได้มีการจัดระเบียบ บริหารราชการในเขตพื้นที่การศึกษา โดยแยกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2553

ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อได้ สารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้สอดคล้องกับ ทิศทางในการพัฒนาสังคมไทยและสังคมโลกในอนาคต อีกทั้งเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาหรือ รักษาเสถียรภาพของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตามองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ บุคลากรและกรรมการเขตพื้นที่ การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดภาคใต้ 30 เขต จำนวน 3,068 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 499 คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 2,089 คน และกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 480 คน กลุ่ม ตัวอย่าง ใช้สุทธของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 109 คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 145 คน และกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 106 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนประชากรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เรื่อง องค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และ ประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สร้าง โดยผู้วิจัยนำเอาองค์ประกอบที่ได้จาก

กรอบแนวคิดในการศึกษามาแปลความว่าในแต่ละองค์ประกอบควรมีข้อคำถามใดบ้าง แล้วสร้างข้อคำถามในแต่ละประเด็นตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องตามโครงสร้างเนื้อหา แล้วนำข้อคำถามที่ได้จากการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษามาสร้างเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ข้อมูลองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อมูลประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .384 - .843 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง ได้รับกลับคืนมา จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1)วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) 2)วิเคราะห์ระดับการดำเนินการเกี่ยวกับองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3)วิเคราะห์ระดับการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 4)วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Conefficient และการวิเคราะห์ องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่ององค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า

1. ระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ 14 จังหวัด อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเรียนรู้ ด้านการจัดการความรู้และด้านเทคโนโลยี
2. ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ 14 จังหวัด อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จทางการเงิน ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านความสำเร็จในการดำเนินงานและด้านความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนา
3. องค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูงและส่งผลหรืออธิบายประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ร้อยละ 64.70

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ 14 จังหวัด อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเรียนรู้ ด้านการจัดการความรู้และด้านเทคโนโลยี

2. ระดับประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ 14 จังหวัด อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จทางการเงิน ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านความสำเร็จในการดำเนินงานและด้านความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนา

3. องค์กรประกอบของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอยู่ในระดับสูง และองค์กรประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทุกด้าน ร่วมกันส่งผลหรืออธิบายประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาได้ถึงร้อยละ 64.70

อภิปรายผล

1. องค์กรประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านการจัดองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการเรียนรู้ ด้านการจัดการความรู้และด้านเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านการจัดองค์กร พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการจัดโครงสร้างระบบการบริหารและการมอบหมายงานชัดเจน เป็นที่รับทราบทั่วไป มีการกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีแผนปฏิบัติการที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และมีการจัดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนและคล่องตัว ทำให้การสื่อสารและการเรียนรู้ในทุกกระดับ สะดวก รวดเร็ว ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันในทุกระดับขององค์กร

2) ด้านภาวะผู้นำ พบว่าผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการสื่อสารที่ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เป้าหมายขององค์กร ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายมีความเป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีการแจ้งแนวทางในการทำงานให้กับผู้ร่วมงานอย่างชัดเจน แสดงความเชื่อมั่นว่าผู้ร่วมงานจะปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย

3) ด้านการเรียนรู้ พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสนับสนุนและคาดหวังให้บุคลากรมีทักษะในการเรียนรู้ ยึดหลักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ สนับสนุนให้มีการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์กร บุคลากรดำเนินงานได้ตามเป้าหมายและแผนงานที่วางไว้ มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไป

4) ด้านการจัดการความรู้ พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรนำข้อมูลจากการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคลากรสามารถปรับใช้ระบบซอฟต์แวร์ในการจัดเก็บ ถ่ายโอนข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการใช้ ส่งเสริมให้มีการแสวงหาและสะสมข้อมูลทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน บุคลากรให้ความสำคัญกับความจำเป็นในการเก็บรักษาข้อมูลที่มีประโยชน์และการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

5) ด้านเทคโนโลยี พบว่าบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน บุคลากรใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้จากภายในและภายนอกองค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจัดให้มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย สอดคล้องกับภารกิจและมี การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีขององค์กรอย่างต่อเนื่อง มีการนำระบบข้อมูลบนฐานคอมพิวเตอร์ ที่มีประสิทธิภาพมาอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ขององค์กรและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลขององค์กรความรู้ขององค์กรโดยใช้เทคโนโลยี สนับสนุนการปฏิบัติงาน

จากข้อค้นพบ สามารถอธิบายได้ว่า การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา มีระดับการดำเนินการเกี่ยวกับองค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมากในทุกด้าน อาจเป็นเพราะ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [4] ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในมาตรฐานที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และพัฒนากระบวนการจัดการตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เกณฑ์การประเมินที่ 2 “มีการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ” และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ [5] ที่กล่าวว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กร และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [7] ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่วนราชการไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 ว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอโดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้”

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมาลี สิบกระแสา [6] ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และสามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์อยู่ในระดับมากร้อยละ 65.30 ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตนะและอัญชลี สารรัตนะ [7] ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่าโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารแต่ละปัจจัยอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของสมศักดิ์ ชาญสูงเนิน [8] ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน พบว่า 1) โรงเรียนมีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก แต่ละโรงเรียนมีระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แตกต่างกันพอสมควร 2) ระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ระดับแรงจูงใจใฝ่รู้อาจารย์ ระดับเจตคติของครู ที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนและระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนต่างมีความสัมพันธ์ในทางบวกซึ่งกันและกันอย่างสูง 3) ระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและระดับเจตคติของครูที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนร่วมกันส่งผลทางบวกต่อระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ได้ร้อยละ 90 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีระดับสูงตั้งแต่ระดับโรงเรียนถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือด้านความสำเร็จทางการเงินมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ด้านความสำเร็จในการดำเนินงานและด้านความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนา โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านความสำเร็จทางการเงิน พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถใช้อาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ได้อย่างคุ้มค่า สามารถบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามภารกิจ วัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบภายในระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินการบริหารงบประมาณ มีงบประมาณเพียงพอและเหมาะสม มีผลการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมายและสามารถใช้จ่ายเงินและคนได้อย่างคุ้มค่า

2) ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่าผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นที่ได้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้มารับบริการอื่น ๆ มีความพึงพอใจที่ได้รับการตอบสนองความต้องการตามความคาดหวัง ประชาชนในเขตบริการพึงพอใจคุณภาพนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประชาชนในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อการที่บุตรหลานได้เข้าเรียน และผู้ปกครองพึงพอใจในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในความปกครอง

3) ด้านความสำเร็จในการดำเนินงาน พบว่าบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กร มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีกระบวนการทำงานและมีผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเอื้อต่อการทำงานของบุคลากร และบุคลากรทุกคนปฏิบัติงานอย่างมีความสุข

4) ด้านความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนา พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีระบบ ICT เพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยถือว่าความรู้ ความสามารถของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และมีผลงานวิจัยและพัฒนาคุณภาพระบบการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดองค์กรและสถานศึกษาในสังกัด

จากข้อค้นพบ สามารถอธิบายได้ว่า การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีระดับประสิทธิภาพองค์กรอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดต้องรับการประเมินผลการปฏิบัติ ราชการของส่วนราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ และระยะเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนด เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผลคุ้มค่า บังเกิดความพึงพอใจต่อประชาชนและสามารถยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้นได้ อย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง จึงต้องบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อนักเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [4] ได้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานแห่งการพัฒนาและเป็นเป้าหมายเบื้องต้นในการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้จัดทำรายงานการประเมินตนเองของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการประเมินผลตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาธิศ กัญญา [9] ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก รองลงมาคือปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร และปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรเชิงลบ สอดคล้องกับ ธวัช กรุณมณี [10] ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยของโรงเรียนทั้งระดับบุคคล

ระดับกลุ่มและระดับองค์การอยู่ ในระดับมากทุกระดับ ส่วนประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในภาพรวม พบว่าปัจจัยระดับองค์การส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและสามารถอธิบายความแปรปรวนประสิทธิผลขององค์การได้ร้อยละ 71.30 และสอดคล้องกับญานิสดา บุญจิตรี [11] ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน รองลงมาคือด้านผู้บริหารและด้านการเงินตามลำดับ ส่วนด้านการเรียนรู้และการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้

3. องค์ประกอบของความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอยู่ในระดับสูงและองค์ประกอบความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ด้านคือ ด้านการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการจัดองค์การ และด้านการจัดการความรู้ ร่วมกันส่งผลหรืออธิบายประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาได้ถึงร้อยละ 64.70 ซึ่งเป็นการส่งผลหรืออธิบายประสิทธิผลองค์การได้ค่อนข้างสูง

จากข้อค้นพบ สามารถอธิบายได้ว่าความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการที่จะนำองค์การไปสู่ประสิทธิผล สอดรับกับ ชินภัทร ภูมิรัตน์ [12] ที่กล่าวว่าในสังคมฐานความรู้ การจะอยู่รอดและการดำรงความสามารถในการแข่งขัน สถานประกอบการและองค์กรต่าง ๆ จะต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับทุนทางปัญญา ทุกคนจึงต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการความรู้และการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [13] ที่กล่าวว่าการพัฒนาเพื่อก้าวสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ควรเกิดขึ้นกับองค์กรทุกประเภทโดยเฉพาะสถานศึกษา เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันขับเคลื่อนด้วยความรู้ มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และมีการแข่งขันสูงใน ทุกด้าน ดังนั้นการที่องค์กรทางการศึกษาจะยืนหยัดอยู่ได้ จะต้องเสริมสร้างและพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรทุกระดับ สร้างการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรทุกคน ให้การส่งเสริมการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่จะทำให้องค์กรพัฒนาก้าวหน้า ประกอบกับการสนับสนุนปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในองค์การเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และผสมผสานเข้ากับสภาพแวดล้อมในชีวิตและการทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้องค์กรสามารถก้าวหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของผดุงศักดิ์ หงส์ทอง [14] ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้กับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1)สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน 2)ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประเมินผลโดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี 3)การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านการมีแบบแผนความคิดและด้านความคิดเชิงระบบมีความสัมพันธ์กับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .058 และงานวิจัยของปาลิกา นิธิประเสริฐกุล [15] ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า 1)ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาและประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก 2)ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง และ 3)ปัจจัยด้านภาวะผู้นำเชิงจัดการ แบบการจัดการโดยการยกเว้นและองค์การแห่งการเรียนรู้ด้านแบบแผนความคิดอ่าน ด้านการมี

วิสัยทัศน์ร่วมและด้านความคิดเชิงระบบ สามารถพยากรณ์และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับกับการศึกษาของอีลินเจอร์และคณะ [16] ได้ศึกษาผลกระทบของมิติความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อผลงานขององค์กร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 400 คน ในโรงงานอุตสาหกรรม ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลงานขององค์กร ซึ่ง ใกล้เคียงกับผลการวิจัยครั้งนี้

ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ [3] ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาส่วนราชการไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้องมีการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามที่จะระบุไว้ในมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ [5] ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กร โดยอาศัยรูปแบบการทำงานเป็นทีม และเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนมีความคิด ความเข้าใจในเชิงระบบที่จะประสานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความได้เปรียบที่ยั่งยืนต่อการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ จากข้อค้นพบและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์กร ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยิ่งยวด เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์.
- [2] พิชัย เสี่ยงมจิตต์. (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2550) . “การบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรอัจฉริยะ”. *วารสารครุทัศน์*. (9) : 13-19.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2547). *กรอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการระดับกระทรวง กลุ่มภารกิจและส่วนราชการระดับเทียบเท่า บัญชีประมาณ พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาระบบราชการ.
- [4] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2552) *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การดำเนินงานตามกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์งานพระพุทธรศาสนาแห่งชาติ.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). *เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเองหลักสูตร ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานบริหารในสถานศึกษา*, กรุงเทพฯ : องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- [6] มาลี สืบกระแสน. (2552). *การพัฒนา รูปแบบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม
- [7] วิโรจน์ สารรัตน์ และอัญชลี สารรัตน์. (2545). *ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- [8] สมศักดิ์ ชาญสูงเนิน. (2552). *ตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- [9] ชยารัตน์ กัญหา. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปริญญาโทศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

- [10] ธวัช กรุดมณี. (2550). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] ญาณิศา บุญจิตร์.(2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [12] ชินภัทร ภูมิตัน. (2554). การจัดการความรู้ในการจัดการศึกษา(Knowledge Management in Education). สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2554 จาก<http://www.eng.ubu.ac.th/~personnel/personneldata/.../KM1.doc>
- [13] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). การควบคุม การวัดประเมินและการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [14] ผดุงศักดิ์ หงส์ทอง. (2547). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้กับผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- [15] ปาลิกา นิธิประเสริฐกุล. (2547). ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [16] Ellinger, A.D., Yang, B. & Ellinger, A.E. (2000). *Is the Learning Organization for Real? Examining the Impacts of the Dimensions of the Learning Organization on Performance*. [On-line]. Available : <http://www.edst.educ.ubc.ca/aerc/2000/ellingeraetall-final.pdf>.

การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ
นักเรียน : การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีโรงเรียนผดุงนารี สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

**ENHANCEMENT OF THE STUDENTS IN VIRTUE AND MORAL BASED UPON
THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH PARTICIPATORY
ACTION RESEARCH: A CASE OF PHADUNGNAREE SCHOOL UNDER
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 26**

ภักดี เอ่อราษฎร์¹, ปรีชา คัมภีรปกรณ์²,ศิริ ถีอาสนา³

Phakdee Uarat¹, Preecha Kampirapakorn²,Siri Thee-asana³

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม

²รองศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 26 2) กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง ของนักเรียนกรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 และ 3) ประเมิน
การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดำเนินการ
ใน 2 วงรอบ กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 300 คนได้มาโดยการเลือก
แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์
แบบบันทึกข้อมูล แบบตรวจสอบหรือบันทึก แบบบันทึกการประชุม แบบรายงานโครงการ แบบสอบถาม แบบ
ประเมินโครงการ และแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) วิธีการตีความสร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน
โรงเรียนผดุงนารี มีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก โดยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลาย ประการ จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน และพบว่า
นักเรียนมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก จึงได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน
จำนวน 6 ด้าน 18 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความระมัดระวัง ความสุจริต ความซื่อสัตย์ ความอดทน การแบ่งปัน และมีความ
มีเหตุผล ดำเนินการตามโครงการจำนวน 6 โครงการ 18 กิจกรรม ผลการดำเนินงานตามโครงการทำให้มีการ
เปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังโดยนักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพิ่มขึ้นและและบรรลุเป้าหมายทุกตัวชี้วัด นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : คุณธรรม จริยธรรม, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of the research were to: 1) study the problematic condition and need for enhancement of the students in virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency economy through participatory action research: a case of Phadungnaree School under Secondary Educational Service Area Office 26, 2) set up the guideline for enhancement of the students in virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency economy, and 3) evaluate the enhancement of the students in virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency economy. The research was conducted using two cycles. The target group consisted of 300 students who were studying from grade 1 through 6 and were selected through purposive sampling. The instruments used in the research consisted of observation form, pretest and posttest after the workshop, interview form, information record, investigation form, meeting record, project report, questionnaire, project assessment and student behavior form. The analysis used with quantitative data was frequency, percentage, mean, standard deviation and also content analysis for qualitative data. Interpretation to make the conclusion was used by inductive logic. The results were found as follows: The overall of Phadungnaree students performed in virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency in economy were at a high level. Students performed poorly in behavior, they currently needed to change. It was also found that the students needed to improve themselves in virtue and moral based actions upon the philosophy of sufficiency economy at a high level as a whole. The six aspects: carefulness, integrity, honest, tolerance, apportionment, rationality and eighteen indicators were operated under the six projects and eighteen activities. The results of the operations changed their behavior to the researchers' expectation. The students improved themselves and reached the target in all indicators. The students were satisfied towards the enhancement of virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency economy at the highest level as a whole. The teachers and guardians were also satisfied towards the enhancement of the students in virtue and moral based upon the philosophy of sufficiency economy at the highest level. The evaluation of virtue and moral projects of the students was rated at the highest level as a whole.

Keyword : Virtue and Moral, the Philosophy of Sufficiency Economy, Participatory Action Research

บทนำ

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ สยามมินทราธิราช บรมนาถบพิตร มหาราช รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา วันที่ 28 พฤศจิกายน 2515 ตอนหนึ่งความว่า [1] “เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวให้ตกต่ำหรือให้เป็นปัญหาแก่สังคมประการใดแท้จริงต้องการเป็นคนดีที่มีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำควบคุมให้ดำเนินไปโดยถูกต้องในฐานะหน้าที่ที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุดเพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้าน รองลงมาจากบิดามารดา ” นั่นคือนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติที่สำคัญต้องได้รับการเอาใจใส่ ดูแล ที่ถูกต้อง เพื่อป้องกัน ลดภาวะของปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาจิตใจ อารมณ์และความคิดได้อย่างเหมาะสม

ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในยุคบริโภคนิยม ตกเป็นทาสของวัตถุ [2] การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ส่งผลต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว เกิดการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก เกิดปัญหาสังคมทั้งเรื่องยาเสพติด อาชญากรรม สังคมไทยยังขาดภูมิคุ้มกัน มีการรับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายผ่านสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอไม่สร้างสรรค์ ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน ปัญหามีความซับซ้อน กระทั่งต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม [3] จึงมีการเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีจุดเน้นให้คนและสังคมไทยสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงใน มิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรู้เท่าทันภายใต้หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง การมีภูมิคุ้มกัน และการสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นในทุกมิติ ควบคู่ไปกับการนำทุนในสังคมไทย ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริมสร้างให้เข้มแข็ง กำหนดแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้างทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน [4] สอดรับกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ที่มีวิสัยทัศน์การพัฒนาให้คนไทยทุกคนมีการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพมีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพ ร่างกาย มีคุณธรรม จริยธรรม มีสมาธิที่ดำรงชีวิตอย่างสันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทย บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นพลโลกที่มีคุณภาพ [3]

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ [5] กระทรวงศึกษาธิการจัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (พ.ศ. 2550-2554) เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการสถานศึกษา เกิดผลในทางปฏิบัติทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล [6] โดยมีแนวทางระดับสถานศึกษา ได้แก่ กำหนดเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และครูเป็นบุคลากรสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ แต่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง/ไม่พอเพียงของตนเอง และครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง [7]

แม้ว่าสถานศึกษาจะดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องแต่จากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ผลของการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนหนึ่ง ๆ ไม่

สามารถทำให้บังเกิดผลด้านใดด้านหนึ่งได้ร้อยละร้อย ปัญหาที่พบมาก คือ การติดเกม ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาใหญ่มากกว่าปัญหามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการเรียนรู้อัตนธรรมจริยธรรม พบว่า สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของนักเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านมีส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนน้อย นักเรียนไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง ทำให้มีปัญหาด้านพฤติกรรม การกำหนดกิจกรรมของสถานศึกษาไม่ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมกำหนดคุณธรรมจริยธรรม การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมตามที่สถานศึกษากำหนด [8] และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้ดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่ยังคงพบว่า นักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น การใช้คำพูดเพ้อเจ้อ เลียนแบบโดยขาดการไตร่ตรองด้วยเหตุผล ขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ลอกผลงานผู้อื่น ขาดการแสวงหาความรู้ ไม่เพียรพยายามทำงานให้ประสบความสำเร็จ ไม่อดทนต่อความยากลำบาก ไม่มีวินัยในตนเอง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยเร่งด่วน [9]

โรงเรียนมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนมีแนวทางได้แก่ จัดสภาพแวดล้อม วิเคราะห์แยกแยะดี-ชั่ว ให้มีสติรู้เท่าทันความคิด สอนให้รู้และปฏิบัติเป็น ความรู้เน้นพัฒนาคุณภาพพัฒนาจิตเน้นพฤติกรรมที่แสดงออก ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางปัญญา เน้นการฝึกพฤติกรรมจากต้นแบบที่ดีและสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กระบวนการวัดผลยึดหยุ่นตามความเหมาะสม เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่สัมพันธ์กับบทบาทของครอบครัว โรงเรียน วัดและชุมชน และกระบวนการเรียนรู้เกิดได้ทั้งในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย [10] อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจะประสบผลสำเร็จมีองค์ประกอบหลายประการ คือ บุคลากรในสถานศึกษา เช่น ครู เพื่อน นักเรียน บุคลากรภายนอกสถานศึกษาเช่น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา สารที่กำหนดไว้ในหลักสูตร วิธีการอบรม ชัดเจน และจัดทำหลักสูตรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ [10] สิ่งสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูทุกคน รวมถึงผู้บริหารโรงเรียนซึ่งย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของงานอย่างยิ่ง [11]

โรงเรียนผดุงนารี มีขนาดใหญ่พิเศษ สภาพชุมชนโดยรอบเป็นชุมชนเมือง ได้แก่ ตลาดสด สถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ ร้านค้า ที่พักข้าราชการ [12] ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เสนอแนะว่า ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังค่านิยมการมีวินัย ความซื่อสัตย์ และควรได้รับการช่วยเหลือดูแลอย่างทั่วถึงทั้งด้านวิชาการ ทักษะการใช้ชีวิต เนื่องจากแต่ละห้องมีผู้เรียนต่อห้องจำนวนมาก [13] และรายงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี 2551 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายประการ ได้แก่ มาโรงเรียนไม่ตรงเวลา ใช้คำพูดเพ้อเจ้อ ติดเกม ซึ่งต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน [14] โรงเรียนผดุงนารีกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยหลักการมีส่วนร่วม อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักหวงแหนความเป็นไทย ความเป็นท้องถิ่น และเป็นคนดีของสังคมโลกเป็นผู้นำทางวิชาการในระดับมาตรฐานสากล และมีนโยบายข้อหนึ่งไว้ว่า จะสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของบุคลากรโดยยึดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดีของสังคมโลก ด้วยกิจกรรมบูรณาการที่หลากหลาย [12] และจากผลการติดตามการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาปีงบประมาณ 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า โรงเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสื่อการเรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสหกรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนมีส่วน

ร่วม บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความอ่อนโยน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ แบ่งปัน มีเหตุผล ประหยัดและออม สุขภาพจิตดี มีความสุข ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของมูลนิธิสยามกัมมาจล พบว่า นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ ความอดทน อดออม มีเหตุผล มีความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มีปัญญา เข้าใจชีวิต รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมเพิ่มขึ้น [15] สะท้อนให้เห็นว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดี กระทรวงศึกษาธิการจึงนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานการเรียนรู้เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะ และเจตคติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสมดุล และยั่งยืน [6]

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมทำวิจัยตลอดกระบวนการในฐานะนักวิจัยคนหนึ่ง การทำวิจัยเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ ยึดหลักประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายต่างมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มุ่งส่งเสริมให้สมาชิกได้เกิดความรู้สึกตระหนักในศักยภาพของตนในการร่วมพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดทั้งบรรลุเป้าหมายตามแนวทางการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26
3. เพื่อประเมินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีการดำเนินการใน 2 วรรจบ 8 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ดำเนินการดังนี้ 1.1) การเตรียมความพร้อมของผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ 1.1.1) ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน ปรีชาหาริอ ช้าง วัตถุประสงค์การวิจัยและได้พูดคุยกับครูผู้สอนทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับกลุ่มงาน 1.1.2) ขั้นตอนการสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับหลัก การ ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและยอมรับสิทธิของผู้ที่ไม่ประสงค์จะร่วมวิจัย โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครึ่งวัน 1.1.3) ขั้นตอนการวางแผนการทำงาน (Road Map) โดยร่วมกันวางแผนเตรียมบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ ทรัพยากร และอื่น ๆ ตอนท้ายการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แผนที่การทำงาน(Road Map)ตลอดปีการศึกษา 2552 1.2) การจัดทำแผนพัฒนา ดำเนินการคือ 1.2.1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนา โดยได้ร่วมกันเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 1 วัน 1.2.2) ขั้นตอนกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจ

ปัญหา โดยนำข้อสรุปจากการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาและปัญหาที่เกิดขึ้นนำเสนอต่อที่ประชุมเพื่อร่วมกันสรุป 1.2.3) ชั้นประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยร่วมกันประเมินสาเหตุและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตามเกณฑ์ ได้คุณธรรม จริยธรรมตาม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่จำเป็นต้องพัฒนา 1.2.4) ชั้นสร้างแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โดยร่วมกันเตรียมบุคคล รูปแบบ/รูปแบบ/โครงการ/กิจกรรม การจัดกลุ่มแบบอิงกัน หน้าที่ และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 1 วัน 1.2.5) ชั้นประเมินและสรุปโดยร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนา แผนงาน โครงการ ความถูกต้อง เหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ซึ่งจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งวัน แล้วนำแนวทางที่สร้าง ขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 ท่าน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและมอบให้ ผู้วิจัยวิจัยทุกคนเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Acting) โดยแต่ละทีมนำแผนงาน /โครงการ/กิจกรรมสู่การปฏิบัติในวงรอบที่ 1 คือ 1 กรกฎาคม 2555 -10 ตุลาคม 2552 มีการดำเนินการดังนี้ 2.1) ชั้นกำหนดแนวทางปฏิบัติ โดยร่วมกันกำหนดแนวทางและเก็บข้อมูลนักเรียนตามแบบประเมินเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป 2.2) ชั้นปฏิบัติการกิจกรรม โดยดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนตามแผนงานโครงการ กิจกรรม และร่วมกันสังเกตผลการดำเนินงาน สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ตามที่กำหนดและมอบหมาย 2.3) ชั้นประเมินและสรุปผล โดยกำหนดประชุมเดือนละครั้ง ในแต่ละครั้ง ให้นำข้อมูลร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกผลความก้าวหน้าและปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต (Observing) มีการดำเนินการคือ 3.1) ชั้นการกำหนดรูปแบบและวิธีการ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการติดตามผลแผนงาน /โครงการ กิจกรรม แล้วร่วมกันกำหนดรูปแบบการสังเกตผลแนวทาง วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย 3.2) ชั้นการสังเกตและนำเสนอรายงาน โดยกำหนดให้มีการสังเกตในทุกๆ ขั้นตอนย่อย เมื่อได้ผลการสังเกตแล้ว แต่ละทีมวิเคราะห์ นำเสนอรายงานและขอความเห็นจากทีมผู้วิจัย โดยจัดประชุมปฏิบัติการครั้งวัน 3.3) ชั้นการประเมินและสรุปผล โดยร่วมกันสรุปว่าตัวชี้วัดใดบรรลุ ไม่บรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด เพื่อชี้วางแผนการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) มีการดำเนินการคือ 4.1) ชั้นการสังเคราะห์ความรู้ โดยแต่ละทีมร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะและเตรียมนำเสนอที่ประชุม 4.2) ชั้นการนำเสนอรายงาน โดยแต่ละทีมเสนอรายงานต่อที่ประชุม รับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น 4.3) ชั้นการประเมินและสรุปผล โดยร่วมกันประเมินและสรุปผลของการสะท้อนผล และจัดทำเป็นเอกสารรายงานแจกทุกคน ซึ่งได้ข้อสรุปว่าโรงเรียนได้ดำเนินการแล้วจำนวน 9 กิจกรรม ยังไม่ได้ดำเนินการ 9 กิจกรรม และผลการประเมินตามตัวชี้วัดโครงการจำนวน 6 โครงการ 18 ตัวชี้วัด พบว่าบรรลุผลตามตัวชี้วัดจำนวน 13 ตัวชี้วัด ยังไม่บรรลุผลจำนวน 5 ตัวชี้วัด ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงได้ดำเนินการในขั้นตอนที่ 5 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนใหม่ (Re-planning) โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งวัน เพื่อถอดบทเรียน ทบทวนผลการดำเนินงานและจัดทำแผนปฏิบัติงานใหม่ มีการดำเนินการดังนี้ 5.1) ชั้นวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง โดยร่วมกันเล่าประสบการณ์ที่พบในวงรอบที่ 1 ตามขั้นตอนที่ 1-4 เกี่ยวกับการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ ไม่ประสบผลสำเร็จอย่างไร 5.2) ชั้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา โดยให้ร่วมกันวิเคราะห์และวิพากษ์ผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จ ไม่ประสบผลสำเร็จ สภาพปัญหาการดำเนินงาน และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการแก้ไข 5.3) ชั้นประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยร่วมกันประเมินสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมตัวชี้วัดที่ต้องการพัฒนา 5.4) ชั้นการจัดทำ

แผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมใหม่ โดยร่วมกันปรับปรุงแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม ที่ได้กำหนดไว้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น 5.5) ขั้นการประเมินและสรุปผล โดยร่วมกันสรุปและปรับปรุงแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม จัดทำเอกสารมอบให้ผู้ร่วมวิจัยทุกราย

ขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) ผู้ร่วมวิจัยแต่ละทีมโครงการนำแผนงาน โครงการ ที่ปรับปรุงใหม่ไปปฏิบัติ ในระหว่างวงรอบที่ 2 ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2553 ซึ่งในขั้นตอนที่ 6 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) มีการดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 คือ 6.1) ขั้นตอน กำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้แต่ละทีมได้นำแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่ได้ที่ปรับปรุงใหม่จากขั้นตอนที่ 5 เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติอย่างชัดเจน 6.2) ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม โดยดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ปรับปรุงขึ้นใหม่จากขั้นตอนที่ 5 และผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ตามที่กำหนดและมอบหมาย เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติในขั้นตอนที่ 7 ต่อไป 6.3) ขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยกำหนดให้มีการประชุม เข้มข้นอย่างน้อย เดือนละ 2 ครั้ง และแต่ละครั้งผู้ร่วมวิจัยนำเอาบันทึก ข้อมูลมาร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการบันทึกผลความก้าวหน้าและปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การสังเกตใหม่ (Re-observing) มีการดำเนินการดังนี้ 7.1) ขั้นการกำหนดรูปแบบและวิธีการ โดยใช้รูปแบบการสังเกตผล แนวทาง วิธีการการเก็บรวบรวม ข้อมูลเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 7.2) ขั้นการสังเกตและนำเสนอรายงาน โดยให้มีการสังเกตในทุกๆ ขั้นตอนย่อย เมื่อได้ผลการสังเกตจากการดำเนินงานในทุกๆ ขั้นตอน มาแล้ว นำมาสรุป เสนอที่ประชุมเพื่อตรวจสอบ วิจัย ยืนยัน สรุปผลการดำเนินงาน นำเสนอรายงาน การประเมิน และขอความเห็นชอบจากที่ประชุมโดยจัดประชุมปฏิบัติการครั้งวัน 7.3) ขั้นการประเมินและสรุปผล โดยร่วมกันประเมินและสรุปผลย้อนในขั้นการสังเกตและนำเสนอรายงาน ให้ทราบว่ามีความดีใจหรือไม่บรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่ เพียงใด

ขั้นตอนที่ 8 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting) มีการดำเนินการ คือ 8.1) ขั้นการสังเคราะห์ โดยแต่ละทีมร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด และนำเสนอที่ประชุมจำนวนครั้งวัน 8.2) ขั้นการนำเสนอรายงาน โดยแต่ละทีมเสนอรายงานต่อที่ประชุมเพื่อรับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข และผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น 8.3) ขั้นการประเมินและสรุปผล โดยร่วมกันประเมินและสรุปผลของการสะท้อนผล และจัดทำเป็นเอกสารรายงานแจกทุกคน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) จากขั้นตอนที่ 5-7 และครั้งที่ 2 จัดประชุมเชิงวิชาการ “การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 26 ” จำนวนครั้งวัน โดยร่วมกันสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1-8 และขอสรุปประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ การปฏิบัติ และองค์ความรู้ การปฏิบัติ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสุจริตอยู่ในระดับมาก ความอดทนอยู่ในระดับมาก ความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และนักเรียนมีความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความระมัดระวังอยู่ในระดับมากที่สุด ความสุจริตอยู่ในระดับมาก ความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และผลการประเมินปัญหาที่ต้องการ

พัฒนา พบว่า ลำดับความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่ต้องการแก้ปัญหาและพัฒนาเรียง ลำดับตามความสำคัญ ได้ดังนี้ ความระมัดระวัง ความสุจริต ความซื่อสัตย์ ความอดทน การแบ่งปัน และความมีเหตุผล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า มีการดำเนินงานใน 2 วงรอบ ดังนี้ 2.1) โครงการ/กิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนผดุงนารี มีทั้งหมด 6 โครงการ 18 กิจกรรม ได้แก่ 2.1.1) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างอนาคตร่วมกันโดยโครงการ เป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความระมัดระวัง มีกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมอบรมปฏิบัติการการจัดทำโครงการนักเรียน กิจกรรมการดำเนินงานจัดทำโครงการนักเรียน และกิจกรรมการจัดแสดงผลงานโครงการนักเรียน 2.1.2) โครงการพึงธรรมชาติตลอดกาลเป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความสุจริตมีกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพึงธรรมชาติทุกวันพระ 15 คำ และกิจกรรมค่ายคุณธรรม 2.1.3) โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสุดสัปดาห์เป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ มีกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม ๗ วิชากรให้ความรู้วันสุดสัปดาห์และกิจกรรมของหายได้คืน (คนดีศรีผดุงนารี) 2.1.4) โครงการวัยใสห่างไกลยาเสพติดเป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความอดทน มีกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ อบรมให้ความรู้ด้านยาเสพติด กิจกรรมผดุงนารีร่วมใจห่างไกลยาเสพติด กิจกรรมตาสับประรด กิจกรรมบำบัด พิษิตยาเสพติด และกิจกรรมกีฬาห่างไกลยาเสพติด 2.1.5) โครงการเติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา คีนผืนป่าให้แผ่นดิน ช่วยลดโลกร้อนเป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านการแบ่งปันมีกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมบัตถกวาดลานวัด บัตถกวาดจิตใจ และกิจกรรมเยี่ยมตายายไร้ญาติมิตร และ 2.1.6) โครงการรวมใจเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีเหตุผลมีกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร่วมกันสรุปบทเรียน กิจกรรมส่งทุกงานผ่านทุกคน และกิจกรรมสภานักเรียน 2.2) การแบ่งทีมทำงานแบ่งออกเป็น 3 ทีม ได้แก่ ทีมที่ปรึกษา ทีมนำ และทีมทำ โดยแต่ละทีมมีองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) ทีมที่ปรึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายปกครอง รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานแนะแนว หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และหัวหน้างานพฤติกรรมนักเรียน จำนวน 6 คน มีบทบาทหน้าที่ ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก กำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามกำหนด 2) ทีมนำ ประกอบด้วย หัวหน้างานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 12 คน มีบทบาทหน้าที่ อำนวยความสะดวก ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนทีมทำ เสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ของทีมทำ ทั้ง 6 โครงการ 3) ทีมทำ มีจำนวน 6 ทีม ใช้คุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการเสริมสร้างเป็นชื่อทีม ได้แก่ ทีมความระมัดระวัง ทีมความสุจริต ทีมความซื่อสัตย์ ทีมความอดทน ทีมการแบ่งปัน และทีมความมีเหตุผล ประกอบด้วย ครูที่ปรึกษานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ทีมละ 10 คน มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ดำเนินการตามโครงการให้เป็นไปตามกำหนดตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูลตามเครื่องมือที่กำหนด รายงานโครงการตามกำหนดเวลา วิเคราะห์ เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มีความเหมาะสมบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ 2.3) ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 พบว่า มีความครอบคลุม มีความเหมาะสม มีความถูกต้องตามแบบฟอร์ม และจากผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารีโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในมากทุกด้าน คือ ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. ผลประเมินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี พบว่าการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุก โครงการทุกกิจกรรม ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ค่าความสำเร็จเกินเป้าหมายทุกตัวชี้วัด 3.2) ผลการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวัง มีดังนี้ 3.2.1)ระดับบุคคล ที่สำคัญได้แก่ นักเรียนมีสุขภาพกายดีขึ้น มีสุขภาพจิตที่ดี มีพฤติกรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์เหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นต้น ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะในการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วยเหลือ ดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง เป็นต้น ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างทีมงานในลักษณะที่คุณภาพ (Quality Teamwork) เป็นต้นและผู้ปกครอง ชุมชนให้ความร่วมมือดูแลเอาใจใส่นักเรียน เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น 3.2.2) ระดับกลุ่มบุคคล ที่สำคัญได้แก่ นักเรียนมีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ครูมีบทบาทร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบและร่วมยินดีในผลสำเร็จของการดำเนินงานมากขึ้น เป็นต้น คณะผู้บริหารมีความร่วมมือการทำงาน ประสานกันเพิ่มมากขึ้น เป็นต้นและผู้ปกครองให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือกันในการดูแลนักเรียนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น 3.2.3) ระดับโรงเรียน ที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนมีการกระจายอำนาจมากขึ้น มีการสร้างทีมงานคุณภาพ เป็นต้น 3.3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกโครงการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสุดสัปดาห์ในระดับมากที่สุด โครงการเติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา คีนผืนป่าให้แผ่นดิน ช่วยลดโลกร้อน อยู่ในระดับมากที่สุดและโครงการพึงธรรมชาติตลอดกาล อยู่ในระดับมากที่สุด 3.4) ครูและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกโครงการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสุดสัปดาห์ อยู่ในระดับมากที่สุด โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างอนาคตร่วมกันโดยโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด โครงการเติมเต็มชีวิตด้วยจิตอาสา คีนผืนป่าให้แผ่นดิน ช่วยลดโลกร้อนอยู่ในระดับมากที่สุด 3.5) ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบริบท อยู่ในระดับมากที่สุด ด้าน ปัจจัยเบื้องต้น อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่านักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนที่ต้องการแก้ปัญหาและพัฒนาเรียงลำดับได้คือ ความระมัดระวัง ความสุจริต ความซื่อสัตย์ ความอดทน การแบ่งปัน และความมีเหตุผล ตามลำดับ แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี ดำเนินงานใน 2 วงรอบ มีโครงการ /กิจกรรมจำนวน 6 โครงการ 18 กิจกรรม มีการแบ่งทีมทำงานการ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี แบ่งออกเป็น 3 ทีม ได้แก่ ทีมที่ปรึกษา ทีมนำ และทีมทำ ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี มีความครอบคลุม มีความเหมาะสม และผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ระดับมาก ผลการเปลี่ยนแปลงตามค่าคาดหวังมีค่าความสำเร็จของตัวชี้วัดโครงการเพิ่มขึ้นทุกตัวชี้วัด และบรรลุเป้าหมายตามค่าคาดหวังทุกตัวชี้วัด และผลการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล ระดับโรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูและผู้บริหารมีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายในประเด็นจากคำถามการวิจัยและประเด็นอื่น ๆ ที่พบจากการวิจัย ดังนี้

1. นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนผดุงนารีได้จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและกำหนดเป้าประสงค์ไว้ชัดเจน [12] จัดทำโครงการ กิจกรรมไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ รักษาดินดิน อบรมประจำสัปดาห์ เป็นต้น [14] ซึ่งสอดคล้องกับ [16] ที่กำหนดกรอบแนวคิดคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาได้มาจากแหล่ง [๑๓๓๓] ได้แก่ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี เป็นต้น และจากผลการวิจัยมีคุณธรรม จริยธรรมบางด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอาจจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลาย ครอบคลุมสภาพปัญหาผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ [17] ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนเครือข่ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังไม่สามารถจัดได้หลากหลายและยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ เนื่องจากข้อจำกัดของการขาดบุคลากรในโรงเรียนและขาดองค์ความรู้ การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่พบได้ในสถานศึกษาทั่วไป จึงกล่าวได้ว่า สภาพการปฏิบัติตนด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนผดุงนารี มีคุณธรรมบางด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่บางด้านยังไม่น่าพอใจและควรได้รับการปรับปรุงให้สูงขึ้น

2. นักเรียนมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์อย่างมีความสุข คุณธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์และมีโทษน้อย [18] นักเรียนมีการปรับตัวทางจริยธรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม [19] นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งเป็นช่วงพัฒนาการทางจริยธรรมระดับตามกฎเกณฑ์ บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอกแต่มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาทสังคมได้ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ส่วนขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้สึกถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมจึงถือว่าตนมี หน้าที่ทำตามกฎหมายต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง [20] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ [21] ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสงพบว่าตัวชี้วัดความต้องการจำเป็น และความเป็นไปได้ของโครงการ อยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารี มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ ระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากศึกษาสภาพปัญหา สภาพความต้องการ การวิเคราะห์และเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย ครุมีบทบาทสำคัญในการคิด การตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ตามรูปแบบที่กำหนด ก่อนนำไปใช้ปฏิบัติจริง และ โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบ ชัดเจน โดยสร้างอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน นำองค์กรและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความเป็นผู้นำการสอนอย่างมืออาชีพ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อการเรียนรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน [22] และผ่านการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องก่อนนำมาใช้จริงในการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน จึงทำให้แนวทางมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนผดุงนารี ผลการวิจัย สอดคล้องกับ [23] ที่ได้ศึกษาการประกันคุณภาพนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนกโกรลาศวิทยา ผลการศึกษาขั้นตอนการศึกษาและเตรียมการ (P) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

4. ผลการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังทั้ง 6 โครงการ 18 กิจกรรม 18 ตัวชี้วัด มีค่าความสำเร็จเพิ่มขึ้นทุกตัวชี้วัดและบรรลุเป้าหมายตามค่าคาดหวังทุกตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำระเบียบวิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ที่อยู่บนพื้นฐานของบทบาทคนในการกำหนดเนื้อหา มีส่วนร่วมในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลและการควบคุมการใช้ผลที่เกิดจากการวิจัย [24] เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ทำให้ครูสร้างและวิเคราะห์ทางเลือกและตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ มีเหตุผลและสร้างสรรค์ เพราะมองทางเลือกได้กว้างขวางและลึกซึ้ง และผลจากการวิจัยจะเป็นรูปธรรม หรือเป็นร่องรอยของผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู [25] และจากหลักการสำคัญการมีส่วนร่วมที่ต้องให้คนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการได้รับประโยชน์ [26] การใช้ทักษะที่หลากหลาย มุ่งการเปลี่ยนแปลง มุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อการบรรลุผลรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน วิเคราะห์ วิพากษ์และประเมินตนเอง การมีบันทึกของผู้ร่วมวิจัยทุกคน [27] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ [28] ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ระดับการดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. ผลการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และในระดับโรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายทั้งในเวลาเรียน นอกเวลาเรียน ในห้องเรียน นอกห้องเรียน นักเรียนได้เห็น การปฏิบัติ การฝึกการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ครู ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผลจากการจัดกิจกรรมและการได้มีส่วนร่วม จึงอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังซึ่งเป็นผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน กรณีโรงเรียนผดุงนารีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมต่าง ๆ สนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียน มีความหลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วม มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันในเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านวิชาการ ด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ให้ความร่วมมือร่วมใจ เป็นหนึ่งเดียว รักศักดิ์ศรีในความเป็นผดุงนารี สอดคล้องกับผลการศึกษาคณะ [29] ที่ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริม

คุณธรรม จริยธรรม ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านเป่าวิทยา พบว่าครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หลังดำเนินงานมากกว่าก่อนดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ [21] ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง พบว่า ควรจัดกิจกรรมสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนให้หลากหลายเพื่อสร้างแนวร่วมในการรณรงค์และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

7. ครูและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนกรณีโรงเรียนผดุงนารีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ตั้งแต่การศึกษาบริบท การเตรียมปัจจัยเบื้องต้น การดำเนินงานตามแผนงานโครงการ การเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล รายงานข้อมูลเป็นระยะ เมื่อสิ้นสุดโครงการมีการประเมินอย่างเหมาะสม และครูเป็นผู้ร่วมวิจัยจึงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มองเห็นการดำเนินงานตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ ส่วนผู้ปกครองนักเรียนก็เห็นว่า

บุตรหลานมีพฤติกรรมที่ดียิ่งๆ ขึ้นจึงเกิดความรู้สึก ทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนสอดคล้องกับผลการศึกษาของ [30] ที่ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการดำเนินงานโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพุทธชินราชพิทยา พบว่าผลการประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

8. ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนกรณีโรงเรียนผดุงนารี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนจัดรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ ตามองค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผน กระบวนการจัดกิจกรรม การประเมินผลการจัดกิจกรรมและปัจจัยเกื้อหนุน โดยกำหนดกิจกรรมจากวิสัยทัศน์ของโรงเรียนปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนในเรื่องปัญหาความต้องการความถนัดและความสนใจ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ สื่อ สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลการประกอบอาชีพในท้องถิ่นและสถานประกอบการในท้องถิ่น ข้อมูลประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น [17] สอดคล้องกับผลการศึกษาของ [31] ที่ได้ประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยใช้หลักการะชาธรรมนาชีวิตโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม พบว่า ก่อนดำเนินงานเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง หลังดำเนินโครงการเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานส่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. (2551). พระราชดำรัส/พระบรมราโชวาทด้านการศึกษา สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2551, จาก <http://www.identity.opm.go.th/identity/king>
- [2] กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- [3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2555) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.
- [6] กระทรวงศึกษาธิการกระทรวง. (2550). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2550-2554)*. ม.ป.ท.

- [7] ปรียานุช พิบูลสรารุท. (2550). *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- [8] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550 ก). *รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- [9] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. (2550). *รายงานผลการจัดการศึกษาประจำปี 2549*. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1.
- [10] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550 ข). *รายงานเบื้องต้นการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีการพิมพ์.
- [11] กิติมา ปรีดีลภ. (2529). *ทฤษฎีการบริหารองค์การ*. กรุงเทพฯ : ชนะการพิมพ์.
- [12] โรงเรียนผดุงนารี. (2552). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2552*. มหาสารคาม : โรงเรียนผดุงนารี.
- [13] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). *คู่มือสำหรับผู้บริหารโรงเรียนผดุงนารี*. ม.ป.ท.
- [14] โรงเรียนผดุงนารี. (2551). *รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปี 2551*. มหาสารคาม : โรงเรียนผดุงนารี.
- [15] กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2551*. ม.ป.ท..
- [16] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). *กรอบแนวทางการประเมินคุณธรรมของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- [17] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- [18] ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2550). *การพัฒนาจริยธรรมตำราจิตวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [19] Good Carter V. (1997). *Dictionary of Educational*. 5rd ed. New York : McGraw-Hill.
- [20] ประภาศรี สีหอำไพ. (2548). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [21] เลิศชาย ขจรจิตต์เมตต์. (2552): *รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง*. เพชรบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1.
- [22] สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : สำนัก ทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- [23] สุทน ทับจาก. (2553). *รายงานการพัฒนาการประกันคุณภาพนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของโรงเรียนกมลไกรลาศวิทยา*. สุโขทัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1.
- [24] กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *น่านานวัตกรรมวิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ : เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- [25] ประวิต เอราวรรณ์. (2542). *การวิจัยปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ : ยูแพคอินเตอร์.
- [26] สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร. (2546). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วนิดา เพรส.

- [27] วิโรจน์ สารัตนะ. (2553). การวิจัย : ทางการบริหารการศึกษา แนวคิดและกรณีศึกษา. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- [28] นฤบาล วงษ์ขารี. (2551). การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- [29] แสงดาว คงนางวัง. (2550). รายงานการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนโรงเรียนบ้านเป่าวิทยา อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. ชัยภูมิ : โรงเรียนบ้านเป่าวิทยา.
- [30] สุวพี พรหมมีเนตร. (2553). รายงานผลการพัฒนากระบวนการดำเนินงานโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพุทธชินราชพิทยา. พิษณุโลก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1.
- [31] มุณี สุระสาย. (2551). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยใช้หลักศีลธรรมนำชีวิตในโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม. ราชบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.

ปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

SELF-MANAGEMENT FACTORS EFFECTING PERFORMANCE OF PRIVATE VOCATIONAL SCHOOL ADMINISTRATORS

พรพิมล ศรีมณี¹, สนั่น ประจงจิตร²

Phonpimon Srimani¹, Sanan Prachongchit

¹นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารตนเองกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และเพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นของปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 360 คน ได้มาโดยการสุ่มจากผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 1,257 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืน 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson และการวิเคราะห์เส้นโยง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัยการบริหารตนเองมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และ 2) การวางแผน/การตั้งเป้าหมาย การจัดการการเข้าถึง มีอิทธิพลทางตรงต่อ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และการรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้ของตนเองที่เกิดจากผลปฏิบัติงาน ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนโดยส่งผ่านการวางแผน/การตั้งเป้าหมาย การจัดการการเข้าถึง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่า Chi-Square/df=1.95, GFI=0.98, AGFI=0.96, SRMR=0.01 และ RMSEA=0.01) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพสูง านสูงได้ร้อยละ 57.00 และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 56.00 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารตนเอง ผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร

Abstract

The objectives of this research were to study effects of self-management factors on performance of private vocational school administrators, and to study the relationship causal model of self-management factors effecting performance of private vocational school administrators. A sample of 360 was randomly selected from 1,257 administrators of private vocational schools. The research

instrument was a questionnaire developed by the researcher. The data from 300 usable questionnaire returns, or 83.33 per cent, were analyzed in terms of frequency, percentage, mean score, standard deviation, Pearson Product Moment, and path analysis.

The research results were as follows. 1) Self-management factors were related to performance of private vocational school administrators. 2) Planning/goal setting, and access management had direct influence on performance of the administrators, while self perceived performance, self efficacy, self knowledge of performance, feedback from supervisor had indirect influence on performance through mediating functions of planning/goal setting and access management. The adjusted model of the self-management factors was consistent with empirical data since goodness of fit measures were found to be Chi-Square/df =1.95, GFI=0.98, AGFI=0.96, SRMR=0.01 and RMSEA=0.01. This model could explain 57.00 percent of high quality performance variance, followed by 56.00 percent of performance evaluation variance.

Keywords : self-management, performance, administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ในการที่จะเป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ และบริหารจัดการได้ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสถานศึกษา [1] องค์การใดจะล้มลุก ลุกคลาน หรือเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ในการทำงานเพื่อสร้างประสิทธิภาพของงาน การขับเคลื่อนองค์การให้เติบโตอย่างมั่นคง การสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดขวัญและกำลังใจ เกิดพลังในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มี ระดับสติปัญญาสูงขึ้น มีความรู้ในสรรพวิทยาการต่าง ๆ ถือว่าเป็นความสำเร็จของงานที่เกิดจากการบริหารของผู้บริหารเอง การที่ผู้บริหารมีความสามารถกระทำเช่นนั้นได้นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่ยากยิ่งสำหรับตัวผู้บริหารเองที่ต้องรู้จักตนเองและสามารถควบคุมตนเองให้ได้ ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีการบริหารตนเอง เพื่อนำผลจากการเรียนรู้จากการบริหารตนเองมาปรับใช้ในพฤติกรรมการทำงาน และสามารถบริหารตนเองให้ได้ในทุกสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความสำเร็จของงาน และสร้างระดับผลการปฏิบัติงานที่สูง เพื่อสร้างความรู้สึกพึงพอใจและความภาคภูมิใจให้กับตนเองและองค์การ [2] การบริหารตนเองจึงเป็นการควบคุมพฤติกรรมตนเอง โดยพยายามจัดการกับสิ่งเร้า และกระบวนการภายใน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้บริหารจะมีความเป็นอิสระในการบริหารตนเองโดยจะต้องควบคุมตนเอง และสามารถนำมาปรับพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพของงาน และความสำเร็จทางอาชีพของงานให้ดีขึ้น [3] ตามแนวคิดของปัจจัยการบริหารตนเองของ คลาสซานีตา , โคลเลนโค,และอัลแดง [4] ประกอบด้วย คือ ผลการปฏิบัติด้านการรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน การวางแผน /การตั้งเป้าหมาย และการจัดการการเข้าถึง ผู้บริหารที่จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเอกชนจำเป็นต้องมีการบริหารตนเองเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในองค์กร เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาองค์กรสู่ความมีประสิทธิภาพของงาน สอดคล้องกับอนันต์ พันนึก [5] กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ และทักษะที่จำเป็นบริหารจัดการการศึกษาเพื่อสร้าง และพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศ

ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และสร้างความสำเร็จขององค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารตนเองกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นของปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ตัวอย่างการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครซี และมอแกน ได้จำนวนผู้บริหาร 300 คน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประจำภาคตามที่สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกำหนดไว้ หากกลุ่มภาค ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างจำนวน 120 โรงเรียนแต่ละโรงเรียนส่งแบบสอบถาม ให้ตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจำนวนโรงเรียนละสามคน ได้ตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ลักษณะของแบบสอบถามพัฒนาขึ้นจากเครื่องมือวัดการฝึกปฏิบัติการบริหารตนเอง SMPS (self-management practices scale) มี 7 ระดับ เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจพิจารณาความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการคำนวณค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคืนจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ความเบ้ และความโด่งโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เส้นโยง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความโด่ง และความเบ้ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แสดงไว้ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความโด่ง และความเบ้ของตัวแปร

ตัวแปร	\bar{X}	S.D	V	Skewness	Kurtosis
ปัจจัยด้านการวางแผน/ การตั้งเป้าหมาย	5.45	0.98	0.96	0.24	0.71
ปัจจัยด้านการมีผลงานดีเด่น	5.35	0.95	0.91	-0.39	0.04
ปัจจัยด้านคุณภาพงานสูง	5.34	0.99	0.97	-0.42	0.02
ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานดี	5.29	0.95	0.90	-0.42	0.23
ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน	5.27	1.04	1.09	-0.32	0.23
ปัจจัยด้านการจัดการการเข้าถึง	5.26	1.35	1.82	0.54	0.24
ปัจจัยด้านผลงานที่มีผลกระทบเชิงบวก	5.24	0.95	0.90	-0.38	0.28
ปัจจัยด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน	5.16	1.01	1.01	-0.37	0.02
ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติด้านการรับรู้ในตนเอง	5.09	0.87	0.77	-0.06	-0.33
ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง	2.95	1.20	1.44	0.43	-0.33
ปัจจัยด้านข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีอำนาจ ตรวจสอบเกี่ยวกับผลปฏิบัติงาน	5.20	1.17	1.36	-0.14	-0.75

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ต่อปัจจัยด้าน การวางแผน /การตั้งเป้าหมาย อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย (mean) 5.45 จัดการการเข้าถึง ความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีอำนาจ ตรวจสอบเกี่ยวกับผลปฏิบัติงาน และ ปัจจัยด้านการรับรู้ในตนเอง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 5.26, 5.27, 5.20 และ 5.09 ตามลำดับ และให้ความสำคัญ ต่อปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง อยู่ในระดับความสำคัญค่อนข้างมาก มีค่าเฉลี่ย 2.95

ส่วนปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการปฏิบัติงานด้านคุณภาพงานสูง การมีผลงานดีเด่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 5.34 และ 5.35 ปัจจัยด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานดี ผลงานที่มีผลกระทบเชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างมากโดยมีค่าเฉลี่ย 5.16, 5.29 และ 5.24 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (skewness) พบว่า อยู่ระหว่าง -0.06 ถึง 0.54 แสดงว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ ตัวแปรในการวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) ตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบลักษณะค่อนข้างมาทางลบ และมีส่วนน้อยที่มีลักษณะเบ้ขวา (ค่าความเบ้เป็นบวก) ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน /การตั้งเป้าหมาย ปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ปัจจัยด้านการจัดการการเข้าถึง

2. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน แสดงไว้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

	perc	abilL	know	feed	plan	acce	app	work	hq	vp	pi
perc	1.000										
abil	.186**	1.000									
know	.583**	-.291**	1.000								
feed	.590**	-.255**	.609**	1.000							
plan	.590**	.263**	.675**	.557**	1.000						
acce	.416**	-.092	.368**	.317**	.409**	1.000					
app	.536**	-.257**	.577**	.520**	.532**	.343**	1.000				
work	.509**	-.253**	.567**	.510**	.520**	.367**	.894**	1.000			
hq	.482**	-.258**	.560**	.482**	.556**	.313**	.838**	.847**	1.000		
vp	.490**	-.296**	.568**	.537**	.551**	.372**	.852**	.874**	.825**	1.000	
pi	.505**	-.242**	.529**	.528**	.490**	.286**	.848**	.870**	.843**	.850**	1.000

** $p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 11 ตัว มีค่าระหว่าง 0.296 ถึง 0.894 ซึ่งมีค่าต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวแปรด้านปัจจัยการบริหารตนเอง ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยผลการปฏิบัติงาน การรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีอำนาจตรวจสอบเกี่ยวกับผลปฏิบัติงาน ที่ ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า มีตัวแปรจำนวน 6 คู่ โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีอำนาจตรวจสอบเกี่ยวกับผลปฏิบัติงาน และตัวแปรความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน ($r=0.609$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($r=-0.291$)

ในกลุ่มตัวแปรคั่นกลาง ได้แก่ ตัวแปร ปัจจัยด้านการวางแผน /การตั้งเป้าหมาย การจัดการการเข้าถึง พบว่า มีตัวแปรจำนวน 9 คู่ โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านการวางแผน/การตั้งเป้าหมาย และตัวแปรความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน ($r=-0.675$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านการจัดการการเข้าถึง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($r=-0.092$)

ในกลุ่มตัวแปรปัจจัยผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยการประเมินผลการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานดี การมีคุณภาพงานสูง การมีผลงานดีเด่น ผลงานที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อองค์กร พบว่า มีตัวแปรจำนวน 40 คู่ โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดได้แก่ ตัวแปรปัจจัยการปฏิบัติงานดี และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($r=-0.894$) ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยด้านการมีผลงานดีเด่น และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($r=-0.296$)

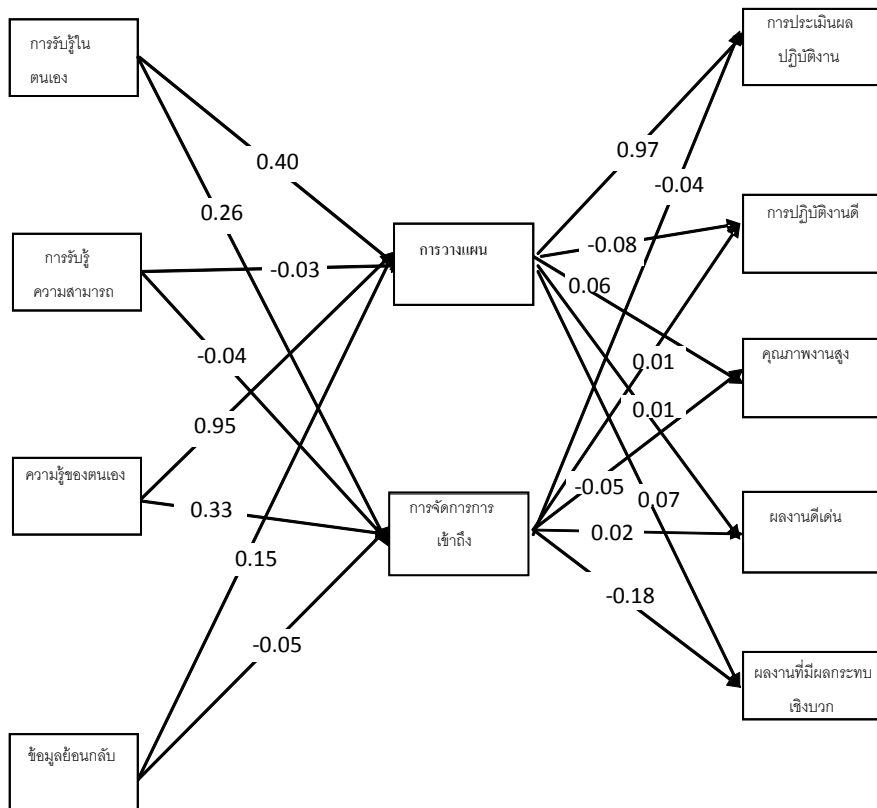
3. ผลการวิเคราะห์ ตัวแบบเส้นโยง ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. ในการศึกษาปัจจัยการบริหารตนเอง ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จากผลการวิเคราะห์ตัวแบบเส้นโยงเริ่มต้นในการตรวจสอบสมมติฐานดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบเส้นโยงเริ่มต้นตามสมมติฐาน

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ	5657.86	ไม่ผ่านเกณฑ์
GFI	> 0.90	0.59	ไม่ผ่านเกณฑ์
AGFI	> 0.90	0.55	ไม่ผ่านเกณฑ์
SRMR	< 0.05	0.11	ไม่ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.05	0.10	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าดัชนีความกลมกลืนไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ ตัวแบบสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่า $\chi^2=5657.86$, GFI=0.59, AGFI=0.55, SRMR=0.11 และ RMSEA=0.10 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบนั้นควรมีค่า χ^2 ควรมีค่าเข้าใกล้ศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ , GFI > 0.90, AGFI > 0.90, SRMR < 0.05 และ RMSEA < 0.05 [6] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับแก้ตัวแบบตามคำแนะนำของโปรแกรม เพื่อให้ตัวแบบเส้นโยงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุด และตัวแบบที่ได้จะต้องมีความเป็นไปได้ และสามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล โดยผู้วิจัยพิจารณาจากความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์หรืออิทธิพลระหว่างตัวแปร และพิจารณาจากค่าดัชนีการปรับตัวแบบ (modification indices) ที่ได้เสนอไว้ในการวิเคราะห์ตัวแบบเส้นโยงเริ่มต้น มาใช้เป็นเกณฑ์ในการปรับตัวแบบให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงปรับ ตัวแบบเส้นโยงของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนใหม่ดังภาพที่ 1

Chi-Square / df=1.95, p=0.90, RMSEA=0.01, GFI=0.98, AGFI=0.96

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบเส้นโยงที่ปรับแก้ให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบเส้นโยงของปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ตัวแบบเส้นโยงที่ปรับแก้แล้วสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยได้ค่า Chi-Square /df=1.95, GFI=0.98, AGFI=0.96, SRMR=0.01 และ RMSEA=0.01 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาความกลมกลืนของตัวแบบนั้นค่า Chi-Square ควรมีค่าเข้าใกล้ศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ, GFI > 0.90, AGFI > 0.90, SRMR < 0.05 และ RMSEA < 0.05 และได้สรุปผลการวิเคราะห์ อิทธิพลของ ปัจจัยการบริหารตนเองที่ ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลรวม (TE) ของปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ปัจจัย	การวางแผน	การจัดการการเข้าถึง	การประเมินผลการปฏิบัติงาน			การปฏิบัติงานดี			คุณภาพงานสูง			ผลงานดีเด่น			ผลงานที่มีผลกระทบเชิงบวก		
			DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การรับรู้ในตนเอง	0.40	0.26	-	0.21	0.21	-	0.20	0.20	-	0.21	0.21	-	0.21	0.21	-	0.18	0.18
การรับรู้ความสามารถ	-0.03	-0.04	-	-0.01	-0.01	-	-0.01	-0.01	-	-0.01	-0.01	-	-0.01	-0.01	-	-0.01	-0.01
ความรู้ของตนเอง	0.95	0.33	-	0.51	0.51	-	0.48	0.48	-	0.51	0.51	-	0.50	0.50	-	0.47	0.47
ข้อมูลย้อนกลับ	0.15	-0.05	-	0.08	0.08	-	0.07	0.07	-	0.09	0.09	-	0.08	0.08	-	0.09	0.09
การวางแผน	-		0.97		0.97	-0.08	-	-0.08	0.06	-	0.06	0.01	-	0.01	0.07	-	0.07
การจัดการเข้าถึง		-	-0.04	-	-0.04	0.01	-	0.01	0.05	-	-0.05	0.02	-	0.02	-0.18	-	-0.18
R ²	0.63	0.28	0.56			0.51			0.57			0.54			0.49		

Chi-Square / df=1.95, p=0.90, RMSEA=0.01, GFI=0.98, AGFI=0.96

จากตารางที่ 4 ตัวแปรด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงานมีอิทธิพลสูงสุดต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ตัวแปรด้านการรับรู้ในตนเอง มีอิทธิพลเป็นบวกค่าเท่ากับ 0.95, 0.40 ตามลำดับ โดยส่งผ่านตัวแปรด้านการวางแผน /การตั้งเป้าหมาย มากที่สุด รองลงมาคือ ตัวแปรด้านการจัดการการเข้าถึง ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และผลงานเด่น มีค่าอิทธิพลเป็นบวกเท่ากับ 0.97, 0.02 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (squared multiple correlation: R²) หรือค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) ของตัวแบบเส้นโยง พบว่า ตัวแปรผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารในตัวแบบนี้ สามารถอธิบายด้วยตัวแปรการประเมินผลการปฏิบัติงาน ตัวแปรปฏิบัติงานดี ตัวแปรการมีคุณภาพงานสูง ตัวแปรการมีผลงานดีเด่น ตัวแปรผลงานที่มีผลกระทบเชิงบวก มีค่า R²เท่ากับ 0.56 0.51 0.57 0.54 และ 0.49 และการพิจารณาแบบจำลองโมเดลเส้นทางว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ร้อยละ 57.00 และ 56.00

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการบริหารตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านการรับรู้ในตนเอง ความรู้เกี่ยวกับตนเองของการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีอำนาจตรวจสอบ วางแผน /การตั้งเป้าหมาย การจัดการการเข้าถึง มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

โดยมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ในตนเอง ตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตัวแปรปัจจัยด้านความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ตัวแปรปัจจัยด้านข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ตัวแปรปัจจัยด้านการวางแผน / การตั้งเป้าหมาย และ ตัวแปรปัจจัยด้านการจัดการการเข้าถึง ของผู้บริหาร สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ปัจจัยการบริหารตนเองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยมีตัวแปรวางแผน / การตั้งเป้าหมาย การจัดการการเข้าถึง เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารได้รับอิทธิพลทางอ้อมมาจากตัวแปรปัจจัยการบริหารตนเอง ได้แก่ ผลการปฏิบัติด้านการรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานส่งผ่านตัวแปรคั่นกลาง คือ การวางแผน / การตั้งเป้าหมาย และการจัดการการเข้าถึง ผู้บริหารจะมีผลการปฏิบัติงานดีนั้นต้องได้รับการบริหารตนเอง โดยฝึกด้านผลการ ปฏิบัติด้านการรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน และได้รับการตรวจสอบจากผู้มีอำนาจตรวจสอบโดยตรวจสอบจากข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ซึ่งมีควรจะมีการวางแผน / การตั้งเป้าหมาย และการจัดการการเข้าถึง ซึ่งเป็น ตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตนเอง และผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติการบริหารตนเอง ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่เป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ และผลสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กร ดังนั้น การบริหารตนเองจึงเป็นการนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จของผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรมีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อค้นพบ ปัจจัยด้านความรู้ของตนเอง มีอิทธิพลรวมสูงสุดที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และคุณภาพงานสูงของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาหาความรู้สำหรับตนเอง ความรู้ที่ผู้บริหารสามารถได้นั้นนั้นอาจเกิดจาก การศึกษาจากความรู้ในผล งานที่ทำ ศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จ ศึกษาจากการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดการองค์การแห่งการเรียนรู้ และศึกษาจากสังคมแห่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาพัฒนาตนเองจะเป็นการให้ความสำคัญต่อความรู้ของตนเองและเกิดความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม องค์กร ผลที่ได้นั้นเป็นความรู้ในผลงานที่ทำ ความรับผิดชอบในผลงานที่แสดงออก ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูงจะแสดงให้เห็นการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อความมีความสามารถวิเคราะห์ในงาน และความรู้ของงาน ซึ่งจะแสดงออกทางผลการปฏิบัติงาน

2. ข้อค้นพบ ปัจจัยการบริหารตนเอง ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติด้านการรับรู้ในตนเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความรู้ของตนเองเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้ดีขึ้น จะเกิดเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพของสังคม มีความสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

3. ข้อค้นพบ การวางแผน / การตั้งเป้าหมาย เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการบริหารตนเองกับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเพราะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง และเป็นตัวเชื่อมโยงให้ปัจจัยการบริหารตนเองมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
ข้อเสนอแนะผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการกระบวนการบริหารจัดการ

สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีมาตรฐานทัดเทียมกับสถานศึกษาอารยประเทศ โดยควรมีการจัดทำคู่มือการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน โดยกระบวนการบริหารจัดการนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนงาน/การตั้งเป้าหมาย และการจัดการการเข้าถึง เป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญในระบบกระบวนการบริหารที่สร้างความก้าวหน้า การคาดคะเนอนาคต และกำหนดวิธีการที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสูง

4. ข้อค้นพบ การวางแผน/การตั้งเป้าหมายมีอิทธิพลตรงที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเขียนและจัดอบรมแผนเชิงปฏิบัติการเพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยมีรูปแบบของการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี ที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยองค์กร และปัจจัยบุคคล

5. ข้อค้นพบ ปัจจัยด้านความรู้ของตนเอง มีอิทธิพลสูงสุดที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน รองลงมาปัจจัยด้านการรับรู้ ในตนเองโดยมีตัวแปรการวางแผน การตั้งเป้าหมาย และการจัดการการเข้าถึงเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านความรู้ของตนเอง การรับรู้ในตนเอง กับปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน และรองลงมาคือปัจจัยด้านการจัดการการเข้าถึง

ข้อเสนอแนะผู้บริหารสถานศึกษาควรฝึกปฏิบัติการรับรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ของตนเอง ซึ่งการรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่แสดงออกมาถึงความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจต่อสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัส ทั้ง หูคือ การได้ยิน การได้ยิน การสัมผัส การลิ้มรส และการได้กลิ่น แล้วมีการแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีจุดหมาย โดยมีแรงผลักดันจากความรู้และประสบการณ์เดิม ดังนั้น การฝึกปฏิบัติการรับรู้ที่ผู้บริหารควรปฏิบัติคือ การฝึกปฏิบัติเชิงปฏิบัติการ การฝึกทักษะเพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการศึกษาจากงานวิจัย เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น จากการฝึกปฏิบัติการรับรู้เพื่อให้เกิดเรียนรู้นั้น เมื่อผู้บริหารสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จะมีแนวคิดอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา รู้จักวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจน และจะเกิดการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อค้นพบ ปัจจัยการบริหารตนเองมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อเสนอแนะ เมื่อผู้บริหารได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการการบริหารตนเองและสามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้การอบรมเชิงปฏิบัติการการบริหารตนเองให้กับครูเพื่อครูจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้นำรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาในระดับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จึงควรมีการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษาในภาครัฐบาล เพื่อศึกษาดูว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. งานวิจัยในครั้งต่อไปควรพิจารณาปัจจัยความสัมพันธ์ เรื่อง การมีคุณภาพงานสูง มาประกอบกับการศึกษาของผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เนื่องจากการมีคุณภาพงานสูงที่เกิดจากผลการปฏิบัติงานของ

ผู้บริหารเป็นปัจจัยการบริหารจัดการที่สำคัญที่สุดของผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร
โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

3. ควรมีการศึกษาตัวแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชนโดยการประยุกต์ใช้กับตัวแปรอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เช่น การ
วางแผนที่ดี การมีความรู้ในตนเองของผู้บริหาร การมีคุณภาพงานสูง และการประเมิน ผลการปฏิบัติงานของ
ผู้บริหารส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ของตนเอง การรับรู้ในตนเอง การวางแผน/
การตั้งเป้าหมาย กับการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

5. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการบริหารตนเองที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน
อาชีวศึกษาเอกชนที่สำคัญมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านความรู้ในตนเองของผู้บริหาร ดังนั้นควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนา
รูปแบบการสร้างความรู้ในตนเองของผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก และมีความชัดเจนยิ่งขึ้นถึงวิธีการพัฒนา
ความรู้ในตนเองของผู้บริหาร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกันอันจะนำไปสู่การสร้างองค์
ความรู้ เรื่องความรู้ในตนเองของผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

- [1] Cunningham, W. G. and P. A. Cordeiro. (2000). *Educational Administration. A Problem-Based Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- [2] Scotter, V. J., S. J. Motowidloand, and T. C. Cross. (2000). Effect of task performance and contextual performance on systemic reward, *Journal of Applied Psychology* 85: 526-535.
- [3] Jeffrey, D. B. (1974). A comparison of the effect of external control and self-control on the modification and maintenance of weight. *Journal of Abnormal Psychology* 83: 404-410
- [4] Castaneda, M., T. A. Kolenko, and R. J. Aldag. (1999). Self-Management Perception and Practices: A Structural Equations Analysis. *Journal of Organizational Behavior*. 20: 101-120.
- [5] อนันต์ พันนึก. (2554). การวิจัย และพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปรียญานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- [6] นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย โรงเรียนเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of a Training Course to Enhance Teachers' Competency in
Organizing Learning Activities for Private Primary School Students in the
Northeastern Region

อัญญาทร ห่อไธสง

Ananyaphat Horthaisong

¹นักศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการศึกษเอกสารในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยของครู 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ด้วยการสร้างโครงสร้างโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมแล้วนำไปตรวจสอบโดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน 3) การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ด้วยการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่เป็นครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 30 คน เวลา 30 ชั่วโมง ในรูปแบบการทดลอง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง 4) การติดตามผลการฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลด้วยการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยการประเมินเด็กว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ว่ามีความถูกต้องเหมาะสม และเด็กมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ผ่านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกคน และ 5) การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t - test

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 องค์ประกอบของหลักสูตรพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) และตอนที่ 2 แผนการนำหลักสูตรไปใช้ฝึกอบรมพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$)
2. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้โดยกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติกิจกรรมและความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.25$) ค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติกิจกรรมและการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.24$) ค่าคะแนนเฉลี่ยของการออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยอยู่

ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.32$) ค่าคะแนนเฉลี่ยของการนำเสนอผลงานและการฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.67$) และผลการติดตามการใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่าผู้เรียนผ่านการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 6 กิจกรรม

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of this research were to develop a training course to enhance teachers' competency in organizing learning activities for private primary school students in the Northeastern Region, and to examine the efficiency of the training course. The research included five steps: 1) study and analysis of primary data by studying relevant documents on organization of learning activities for private primary students as done by 30 private school teachers in the Northeastern Region, 2) development of training course by making a training course outline, had it examined by 10-expert-focus group, tested by organizing a teacher training, and improved before the real use, 3) efficiency test of the training course by having it tested by 30 private primary school teachers under supervision of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7 for 30 hours. The test was conducted in the form of an experiment with a control group and an experimental group. 4) monitoring and evaluation of the training. The training was evaluated at two months after the training. and 5) Improvement of the training course. A test was used as a research instrument. Collected data were analyzed by a computer package program for statistical values, i.e. percentage, standard deviation, and t-test.

The research results revealed that:

1. The training course to enhance teachers' competency in organizing learning activities for private primary school students in the Northeastern Region consisted of two parts: Part. 1 It was found that the course elements were appropriate at the most level ($\bar{X} = 4.31$), and Part 2. It was found that the course application planning was appropriate at most level ($\bar{X} = 4.31$).

2. The training course to enhance teachers' competency in organizing learning activities for private primary school students in the Northeastern Region was efficient and could be applied in organizing learning activities for private primary school students in the Northeastern Region. The mean of the experimental group was higher than the one of the control group at the 0.05 level of statistical significance. According to the results, the followings were found: The mean of activity performance and knowledge on development and learning of primary students was at the very good level ($\bar{X} = 4.25$). The mean of activity performance and planning of activity organization for primary students was at the very good level ($\bar{X} = 4.24$). The mean of activity plan designing and plan making was at the very good level ($\bar{X} = 4.32$). The mean of course presentation and practice was at the good level ($\bar{X} = 3.67$). The monitoring of course application indicated that trainees passed the evaluation of the required characteristics in all six activities.

Keyword : Competency, Organizing learning activities

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 [1] กำหนดให้ครูที่จัดการเรียนรู้เด็ก ต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 6 กิจกรรมในแต่ละวันซึ่งจะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ปัจจุบันครูที่สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนส่วนมากจะไม่จบสาขาปฐมวัย ดังนั้นการฝึกอบรมครูเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนา เพื่อเสริมสมรรถนะให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสร้างทักษะในการสอนที่เกิดจากการฝึกอบรมให้เกิดความเชี่ยวชาญ หากครูไม่ได้รับการฝึกอบรมก็จะไม่เกิดความเชี่ยวชาญ และเกิดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยได้ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เด็กมีพัฒนาการทุกด้านได้อย่างรวดเร็วที่สุดและพัฒนาได้สูงที่สุด การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ถูกต้องในช่วงนี้เปรียบเสมือนเสาเข็มแห่งชีวิต ที่จะส่งผลต่อบุคลิกภาพการเรียนรู้ และชีวิตที่มีคุณภาพในอนาคต การจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยจึงควรส่งเสริมให้ครูเน้นให้เด็กมีสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงกำหนดจุดมุ่งหมายให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงวัยซึ่ง ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย ในการจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 6 กิจกรรมในแต่ละวัน การพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ กล่าวได้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็น การศึกษาที่สำคัญยิ่งเพื่อปลูกฝังและสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของคนให้เกิดขึ้นทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา การปูพื้นฐานให้กับเด็กเล็กนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเมื่อเติบโตใหญ่ เพราะเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ขวบ นั้นเป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลังของเด็กเป็นอย่างมาก (สโลพร ตรีพงษ์พันธ์, 2545 : 35-37) [2]

การพัฒนาครูถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดคือครู เพราะครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอน หากครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คนส่วนใหญ่จะยอมรับว่าครู คือ ผู้สร้างคน สร้างชาติ สร้างศาสตร์ สร้างภูมิปัญญาและศักดิ์ศรีของชาติ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่และการพัฒนาชาติบ้านเมือง (สมหวัง พิริยานุวัฒน์, 2545 : 3) [3] ครูโรงเรียนเอกชนมีปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากจำเป็นต้องรับครูที่จบไม่ตรงสาขาและครูโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่เมื่อมีประสบการณ์ก็จะไปสอบรับราชการหรือไปสมัครในโรงเรียนเอกชนที่ใหญ่ขึ้น จนทำให้โรงเรียนเอกชนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดแคลนครู ทำให้ครูไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน และในปัจจุบันภาระงานของครูมีมากเกินไป ส่วนใหญ่จะเน้นเอกสารเป็นสำคัญจนทำให้เวลาในการจัดเตรียมการเรียนการสอนน้อยลง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ครูจะได้รับความรู้และมีทักษะในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กพร้อมกับการปรับปรุงตนเองเพื่อรับสิ่งใหม่ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรม

การพัฒนาครูยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง ทำให้ครูมีแนวโน้มมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติและความเป็นครูลดต่ำลงซึ่งเป็นผลส่วนหนึ่งจากระบบการพัฒนาครู อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 7 ครู ศึกษาราย และบุคลากรทางการศึกษามีเจตนารมณ์ในการปฏิรูปวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มุ่งพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ สามารถ จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงต้องเร่งรัดปรับปรุงแก้ไข ระบบการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาคุณภาพของครูคุณภาพการศึกษาโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเร่งรัดปรับปรุงแก้ไขระบบพัฒนาครูเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งขององค์กรกลางในการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและหน่วยงาน ที่

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูที่จะต้องเร่งดำเนินการ นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครู คุณภาพครูนี้แล้ว ในปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีโรงเรียนทั้งหมด 62 โรงเรียน ครู 406 คน ผู้บริหาร 102 คน ซึ่ง แต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งสภาพที่ตั้ง ขนาด วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ คุณภาพครูและคุณภาพของ นักเรียนทำให้แต่ละโรงเรียนมีคุณภาพการพัฒนาครูและคุณภาพของนักเรียนแตกต่างกัน (สำนักงานประเมิน มาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษา , 2545 : 2) [4]

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียน เอกชน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการสอน มีความสามารถในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยโดยร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรม เพื่อเสริมสมรรถนะให้กับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยแต่ละสถานศึกษาถือเป็นสิ่งจำเป็นใน สภาพปัจจุบัน ความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าครูเป็นผู้บุกเบิกทางแห่งปัญญา ครูเป็นผู้พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้ เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ทั้งความรู้ ทักษะ และกระบวนการคิดใหม่แก่ ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 :7) [5] การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อยู่ที่ความรู้ ความเข้าใจ และ ทักษะของครูที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ ดมมากที่สุด ถึงแม้ครูจะมีความชำนาญใน การสอนมานาน ก็ต้องมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ทราบว่าครูมีปัญหาลักษณะใดบ้างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะได้ปรับ แก้ไขหรือเสริม ความคิดใหม่ ๆ เพื่อสร้างให้เด็กเรียนรู้ คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็ก ปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียน เอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชน ผู้วิจัย ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนและวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการวิเคราะห์มูลพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เด็กปฐมวัยโดยยึดหลักแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เด็กปฐมวัยของสิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2551) [6] และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของสำนักเลขาธิการ สภาการศึกษา (2550) [7] และผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาใช้สำหรับการสร้างหลักสูตรโดยแบ่งเป็นความรู้ 6 ด้าน คือ 1) ครูควรมีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) ความรู้ ความสามารถ ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ 4) ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมเสรี 5) ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง และ 6) ความรู้ ความสามารถ ในการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 และสร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นนี้เป็นการร่างหลักสูตรฝึกอบรมโดยการนำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม
2. ขั้นตอนประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมใช้วิธีการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะโดยแสดงความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมและสร้างเครื่องมือในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นและลงความเห็นในการปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป
3. ขั้นตอนแก้ไขปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นตอนนี้เป็นการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นซึ่งได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรให้สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดย

1. ทดลองใช้หลักสูตร
2. นำแผนการสอนของครูที่เกิดจากการฝึกอบรมไปใช้กับนักเรียน โดยครูที่เข้ารับการอบรม จำนวน 30 คน แบ่งกลุ่มครูออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ไปเขียนแผนเกี่ยวกับจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายสัปดาห์ กลุ่มละ 1 กิจกรรม หลังจากนั้นติดตามแผน และนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้กับนักเรียนเป็นเวลา 1 สัปดาห์ มีการประเมินเด็กตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผน

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเป็นครูปฐมวัยโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 30 คน

2) แบบแผนการทดลองการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลองโดยการแบ่งครูเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและมี การทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมดังผังการทดลอง

ขั้นตอนที่ 3.1 การติดตามผลการฝึกอบรม

1) หลังจากเสร็จสิ้นการอบรม 2 เดือน ผู้วิจัยได้แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญชุดใหม่ 2 คนไปติดตามดูผลการใช้หลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลด้วยการสังเกตการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยประเมินครู และประเมินเด็กว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดให้ว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด

2) แต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน 2 คน หลังจากประเมินครั้งก่อน 2 เดือน กับครูกลุ่มเดิมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ มีทั้งหมด 6 แผน ดังนี้

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะใช้เวลา 30 นาที
2. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ใช้เวลา 30 นาที
3. กิจกรรมสร้างสรรค์ใช้เวลา 30 นาที
4. กิจกรรมเสรีใช้เวลา 30 นาที
5. กิจกรรมกลางแจ้งใช้เวลา 30 นาที
6. กิจกรรมเกมการศึกษาใช้เวลา 30 นาที

3) ประเมินผลหลังการฝึกอบรม ได้ประเมินครูโดยการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย จากสภาพจริงเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในส่วนของการประเมินนักเรียนสังเกตจากการมีพัฒนาการและการเล่นกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90 ขึ้นไปในกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะดูทิศทางเคลื่อนไหว ซึ่งประกอบไปด้วย เคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง เคลื่อนไหวไปทางซ้ายและทางขวา เคลื่อนไหวขึ้นลง เคลื่อนไหวรอบทิศทาง

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ดูการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยสังเกตการณ์พูด การตอบคำถาม การแก้ปัญหา การใช้เหตุผลของเด็ก

กิจกรรมสร้างสรรค์ความรู้สึกรู้จักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่นการเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ การตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์

กิจกรรมเสรีดูการเลือกเล่นอย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เช่น เครื่องเล่นสัมผัส เครื่องเล่นสนาม

กิจกรรมกลางแจ้งดูการเคลื่อนไหวร่างกายและการแสดงออกอย่างอิสระ การออกไปเล่นนอกห้องเรียนเพื่อออกกำลังกาย การปีนป่าย การเล่นทราย เล่นน้ำ

กิจกรรมเกมการศึกษาดูการเล่นคนเดียวและเล่นเป็นกลุ่มของเด็ก การคิดหาเหตุผล การคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท

4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยจากการประเมินของคณะกรรมการติดตามผลการฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3.2 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมหลังจากนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้มีการประเมินผลและติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการเสนอแนะจากครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อไป

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการประเมินองค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (N = 10)

องค์ประกอบของหลักสูตร	ความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการของหลักสูตร	4.56	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาและระยะเวลา	4.22	0.67	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรม	4.11	0.78	มาก
5. สื่อที่ใช้ในการอบรม	4.22	0.83	มากที่สุด
6. การวัดและการประเมินผลการฝึกอบรม	4.22	0.83	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.31	0.69	มากที่สุด

จากตาราง 1 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าหลักการของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาได้แก่เนื้อหาและระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมและการวัดและการประเมินผลการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และหลักการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ตามลำดับ

ตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลองก่อนและหลังฝึกอบรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มควบคุม	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig
กลุ่มควบคุม	30	30			1.09	0.28
ก่อนการฝึกอบรม	30	30	11.70	1.82		
หลังการฝึกอบรม	30	30	12.10	0.84		
กลุ่มทดลอง	30	30			36.27*	0.00
ก่อนการฝึกอบรม	30	30	12.76	1.85		
หลังการฝึกอบรม	30	30	25.90	0.71		

*P < 0.05

จากตาราง 2 พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X} = 11.70$) และหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = 12.10$) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มทดลองพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = 25.90$) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X} = 12.76$) ซึ่งกลุ่มทดลองครั้งที่สองมีค่าคะแนนสูงกว่าการทดลองครั้งแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 3 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การปฏิบัติกิจกรรมและความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D
1. ความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4.37	0.72
2. ความแตกต่างระหว่างพัฒนาการการเรียนรู้แต่ละด้านของเด็กปฐมวัย	4.50	0.57
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในชีวิตประจำวัน	4.30	0.75
4. พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย	4.10	0.80
5. พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กปฐมวัย	4.17	0.65
6. พัฒนาการด้านสังคมเด็กปฐมวัย	4.27	0.69
7. พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย	4.37	0.72
8. ความหมายพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเด็กปฐมวัย	4.37	0.61
9. บทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย	4.03	0.76
10. คุณสมบัติที่ดีของครูปฐมวัย	4.17	0.79
เฉลี่ยรวม	4.25	0.17

จากตาราง 3 พบว่าผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การปฏิบัติกิจกรรมและความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือความแตกต่างระหว่างพัฒนาการการเรียนรู้แต่ละด้านของเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยและความหมายพัฒนาการทั้ง 4 ด้านเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.37$) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.30$) พัฒนาการด้านสังคมเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.27$) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กปฐมวัยและคุณสมบัติที่ดีของครูปฐมวัย ($\bar{X} = 4.17$) พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.10$) และบทบาทหน้าที่ของครูปฐมวัย ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

ตาราง 4 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมและการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D
1.ความสำคัญของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	4.27	0.64
2.ความสำคัญของกิจกรรมเสริมประสบการณ์	4.27	0.69
3.ความสำคัญของกิจกรรมสร้างสรรค์	4.30	0.75
4.ความสำคัญของกิจกรรมเสรี	4.23	0.68
5.ความสำคัญของกิจกรรมกลางแจ้ง	4.17	0.79
6.ความสำคัญของกิจกรรมเกมการศึกษา	4.20	0.71
เฉลี่ยรวม	4.24	0.23

จากตาราง 4 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมและการวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยพบว่าค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงสุดคือความสำคัญของกิจกรรมสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมาคือความสำคัญของกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะและความสำคัญของกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ ($\bar{X} = 4.27$) ความสำคัญของกิจกรรมเสรี ($\bar{X} = 4.23$) และความสำคัญของการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D
1.ความสำคัญของการออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.30	0.70
2.การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เด็กปฐมวัย	4.43	0.63
3.ลำดับความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้	4.23	0.63
เฉลี่ยรวม	4.32	0.40

จากตาราง 5 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เด็ก

ปฐมวัยค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมาคือความสำคัญของการออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.30$) และลำดับความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยได้ ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ผลการประเมินจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การนำเสนอผลงานและการฝึกปฏิบัติ

รายการประเมิน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ผ่าน/ไม่ผ่าน
1.กลุ่มที่ 1	30	5	3	ผ่าน
2.กลุ่มที่ 2	30	5	4	ผ่าน
3.กลุ่มที่ 3	30	5	4	ผ่าน
4.กลุ่มที่ 4	30	5	4	ผ่าน
5.กลุ่มที่ 5	30	5	3	ผ่าน
6.กลุ่มที่ 6	30	5	4	ผ่าน
\bar{X}			3.67	ผ่าน
S.D			0.47	

จากตาราง 6 ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การนำเสนอผลงานและการฝึกปฏิบัติพบว่าการจัดกลุ่มเพื่อเสนอผลงานกลุ่มและการฝึกปฏิบัติหลังจากที่ครูอบรมและฟังการบรรยายจากวิทยากรแล้วสามารถสอบผ่านการประเมินทุกกลุ่มค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 3.67

ผลการติดตามผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

หลังการฝึกอบรม 2 เดือน ผู้วิจัยได้แต่งตั้งกรรมการประเมินผลการนำความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยใน 6 กิจกรรม โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์

ตาราง 7 ผลประเมินสมรรถนะการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย

รายการประเมิน สมรรถนะการจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย	ผลการประเมิน		
	N	\bar{X}	SD
1.กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	22	14.05	93.64
2.กิจกรรมเสริมประสบการณ์	22	17.14	85.68
3.กิจกรรมสร้างสรรค์	22	8.27	82.70
4.กิจกรรมเสรี	22	14.36	95.76
5.กิจกรรมกลางแจ้ง	22	17.23	86.14
6.กิจกรรมเกมการศึกษา	22	17.09	85.45
เฉลี่ยรวม		14.69	88.23

จากตาราง 7 แสดงว่าผลการประเมินการนำความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยจากการเข้ารับการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติของครูอยู่ในระดับดีมากจากการดูผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กโดยเด็กสามารถผ่านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมร้อย ยละ 88.23 ซึ่ง

กิจกรรมเสรีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 95.76 กิจกรรมกลางแจ้งคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.14 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.64 กิจกรรมเสริมประสบการณ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.68 กิจกรรมสร้างสรรค์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.70 และกิจกรรมเกมการศึกษาคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 2) การวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย 3) การออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การนำเสนอผลงานและการฝึกปฏิบัติ

ผลการตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมของผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมกลุ่มสนทนามีความเห็นตรงกันว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน แต่ควรปรับปรุงด้วยการเพิ่มวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และควรตรวจสอบเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้ตรงกับเวลาที่กำหนดของหน่วยการเรียนรู้ เพิ่มเวลาในหน่วยการเรียนรู้เรื่องการนำเสนอผลงานและการฝึกปฏิบัติการเขียนแผนและใบความรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ปรับปรุงด้านการใช้ภาษาและปรับเวลาที่ใช้บางกิจกรรมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

จากการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้จริงกับครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 30 คน พบว่า

2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และผ่านการประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.2 การติดตามผลการฝึกอบรมตามหลักสูตรของครูโรงเรียนอนุบาลพิมายจำนวน 5 คน ในการนำไปปฏิบัติในโรงเรียนหลังจากฝึกอบรมแล้ว 2 เดือน โดยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ พบว่า ครูมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าหลักสูตรประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยแต่ละหน่วยมีความเหมาะสมซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ หน่วยที่ 3 เป็นการออกแบบและการเขียนแผนการจัดกิจกรรมเด็ก $\bar{X} = 4.32$ หน่วยที่ 1 เป็นความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้เด็กปฐมวัย $\bar{X} = 4.25$ และหน่วยที่ 2 เป็น การ

วางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย $\bar{X} = 4.24$ ซึ่งใน 4 หน่วยการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย 6 กิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 88.23

2. ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 80 ตามวัตถุประสงค์ในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทุกรายการประเมิน มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.17 - 4.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่กำหนดไว้ มีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นการตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของครูเนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยจากเอกสาร แนวคิด ด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสำรวจความต้องการการพัฒนาสมรรถนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของงานวิจัยทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาได้ตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ

2.2 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัยมีแรงจูงใจให้เกิดความสนใจเข้ารับการฝึกอบรมเนื่องจากเป็นความรู้ที่ตรงกับความต้องการ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงเป็นแรงจูงใจที่ได้ผลตั้งอยู่บนความต้องการของบุคคลและความสนใจ อีกทั้งครูผู้สอนในระดับปฐมวัยยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กมาก่อน และผู้เข้ารับการอบรมจึงสามารถนำไปพัฒนาพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย

2.3 รูปแบบและกิจกรรมการฝึกอบรมของหลักสูตรในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ มีใบงานให้ปฏิบัติ มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม มีการให้รางวัลสำหรับผู้ที่มีความตั้งใจ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ซึ่งควรมีการหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ตามสภาพจริงในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สัมพันธ์กันทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย จึงตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ทำให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้เข้าใจรวดเร็ว แสดงความคิดเห็น และอภิปรายผลได้อย่างกว้างขวาง ผลงานที่ออกมาจึงมีความถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น

2.4 สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความพร้อม สะดวกและทันสมัยในการใช้งานจึงเกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมสร้างแรงจูงใจในการติดตามเรียนรู้ด้วยความตั้งใจ และเพิ่มความรู้ ความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

2.5 สถานที่ใช้ในการอบรมเลือกจัดฝึกอบรมที่โรงแรมพิมายอินน์เพราะเป็นสถานที่ที่การเดินทางสะดวกทั้งครูโรงเรียนเอกชนจากอำเภอต่าง ๆ และครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่อำเภอพิมาย อยู่ใกล้กับสถานีขนส่งอำเภอพิมาย ทำให้ครูที่จะเข้ารับการฝึกอบรมไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการหาสถานที่อบรมและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่สูง โรงแรมมีการดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี การใช้หลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าการตัดสินใจที่ถูกต้องที่เขามาร่วมฝึกอบรมในครั้งนี้ มีการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจแล้วยังได้รับสิ่งที่ดี ละเทคนิคการเขียนแผนการจัดกิจกรรมไปใช้ได้จริง ซึ่งการที่อบรมอยู่ในบรรยากาศดีและมีผู้บังคับบัญชารับทราบและให้การสนับสนุนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนด

2.6 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยการทดสอบและการทำกิจกรรมกลุ่มโดยวิธีลงมือปฏิบัติในระหว่างอบรมการตรวจผลงานกลุ่มโดยวิทยากรผู้ให้ความรู้กับครูที่เข้ารับการอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูที่สอนปฐมวัยสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยได้

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสมรรถนะครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยได้ถูกต้อง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยได้

2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถนำมาจัดกิจกรรมสำหรับใช้กับเด็กปฐมวัยในช่วงอายุ 3 - 5 ขวบ

2.2 ควรศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เด็กปฐมวัยในโรงเรียนรัฐบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551) คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. กรุงเทพฯ ฯ
- [2] สโลพร ตรีพงษ์พันธ์. (2545). ผู้นำกับการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลในยุคปัจจุบัน วารสารบริหาร การศึกษา มศว. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3.
- [3] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2545). การพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- [4] สงบ อินทรมณี. (2552). รูปแบบการพัฒนาครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามมาตรฐาน การปฏิบัติงานของคุรุสภา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต (การบริหารการศึกษา) นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- [5] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.).(2553). บทสรุปผู้บริหาร. ออนไลน์ วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2553. <http://www.onesqa.or.th>.
- [6] สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2551). การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า วิชาการ.
- [7] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูไทยใน สังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของ
ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.

**FACTORS AFFECTING WORK LIFE QUALITY AND ITS DEVELOPMENT
GUIDELINES OF THE PRINCIPALS UNDER PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREAS IN THE THREE SOUTHERN MOST PROVINCES**

อภิวรรณ ดำแสงสวัสดิ์¹, อีระ รุญเจริญ², ศรุดา ชัยสุวรรณ³, กรองทิพย์ นาควิเชตร⁴

Apiwan Damsaengsawat¹, Teera Runcharoen², Saruda Chaisuwan³, Krongtip Nakvichet⁴

¹ นักศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

² ศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน 2) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน และ 4) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นและมีค่าความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 4.75 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.969 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 287 คน โดยใช้ตารางเครจซี่ มอร์แกน ที่ระดับอัลฟา 0.05 ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน โดยใช้เขตพื้นที่เป็นชั้นในการสุ่ม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ต่อจากนั้นมีการจัดประชุมสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประมวลแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มีลักษณะหรือดำเนินการตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ ด้านระบบการบริหารงาน ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านภาวะผู้นำ ด้านลักษณะงานในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีคุณภาพชีวิตการทำงานโดย รวมอยู่ในระดับดี มีความพึงพอใจในการได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานที่ยุติธรรมและเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ที่เหลืออีก 4 ด้าน คือด้านความสัมพันธ์ที่

ดีกับบุคคลอื่นในองค์กรและชุมชน ความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน ความพึงพอใจในการได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้ามั่นคงในงาน อยู่ในระดับดีทั้งหมด

3. ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูง ($r=0.69$) แต่มีเพียง 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และด้านลักษณะงานในหน้าที่ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานผู้อำนวยการโรงเรียน โดยสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ร้อยละ 53.60 ส่วนปัจจัยอีก 2 ด้านคือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล และ ด้านระบบการบริหารงาน ไม่มีส่วนร่วมในการอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียนแต่อย่างใด

4. แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียนต์ องอาศัย

- 1) หลักการสร้างความสมานฉันท์ ด้วยแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
- 2) หลักการสร้างศรัทธาแก่ชุมชน
- 3) หลักการมีส่วนร่วม
- 4) หลักความยุติธรรมและเสมอภาค และ
- 5) หลักการพึ่งตนเอง

ส่วนวิธีการหรือกิจกรรม เป็นการพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีสื่อทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) สร้างเครือข่ายผู้อำนวยการโดยมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างภาวะผู้นำ ทั้งนี้ให้เน้นการพัฒนาตนเองของผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหลัก โดยมีเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนา

คำสำคัญ : ปัจจัย,คุณภาพชีวิตการทำงาน,แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน,สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The research objectives were 1) to determine the practice levels of the factors concerning quality of work life, 2) to determine the level of the quality of work life ,3) to study the factors affecting the quality of work life and 4) to study guideline for developing the determined factors affecting the quality of work life of the school directors .The developed questionnaire was administered to 287 subjects that were the school directors under primary education service areas in the Three Southern most Provinces of Thailand. The earned data were analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression by SPSS for Windows. Finally, the seminar of The Focus Group Discussion was run for collecting guidelines for developing the school directors about the determined factors which affected the quality of work life.

The Results

1. The school directors carried on “much” on the factors concerning the quality of work life both as a whole and individual aspects, including administrative system, personal characteristics, leadership, duty assignment, school environment, special duties and life and property security respectively.

2. The quality of work life of the school directors was considerably “good” but only the income satisfaction was justly and adequately “moderate”, the rest four factors were “good”.

3. The 7 affecting factors were highly related to the quality of work life ($r =0.69$). There were only 5 factors positively impacted to the quality of work life of the school directors. Those 5 affecting

factors could described the quality of work life up to 53.60% The rest two affecting factors ,including personal characteristics and administrative system, did not described the quality of work life exclusively.

4. Guidelines for developing the school directors on determined affecting factors should abide principles of 1) building understandings approaching and developing, 2)building community faith, 3) cooperating of all concerned, 4) utilizing justice and equity and 5) self-development. For development methods, the school directors should 1) utilize all activities for self-development by information technology, e-learning, 2) build networking among the school directors , 3) share knowledge , 4) build good relation and 5) promote leadership. Thus school directors must principally develop themselves and the education service area should take part in development management.

Key Words : The factors affecting , The quality of work life , Guidelines for developing , The Three Southern most Provinces of Thailand

บทนำ

ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่ประชากรที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภาษา ซึ่งเป็นเขตพิเศษเฉพาะกิจที่จะต้องดำเนินนโยบายในการพัฒนาและแก้ปัญหาทั้งทางด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจและการศึกษา [1] เนื่องจากมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคมอย่างมาก เช่น การลักลอบทำร้ายผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน ประชาชน ข้าราชการ และพระภิกษุ [2] สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา เช่น การที่โรงเรียนต้องหยุดสอน หรือหลาย ๆ ครั้งที่โรงเรียนถูกก่อความไม่สงบเผาจนได้รับความเสียหาย เกิดผลต่อการบริหารและประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ [3] ซึ่งคุณภาพการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนมีบทบาทเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการพัฒนา คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารเป็นลำดับแรกเพื่อให้ผู้อำนวยการมีความสามารถในการจัดการศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ไม่มีปัญหาใด ๆ หรือ ภัยคุกคามจากผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่

ดังนั้น สมรรถภาพในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและประสิทธิผลของโรงเรียน [4] ซึ่งน่าจะมีหลายปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลที่ส่งผล เช่น ปัจจัยด้านโรงเรียน ด้านผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านพฤติกรรมของครู และนักเรียน คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนและบรรยากาศในโรงเรียน [5] มีผลการวิจัยในทำนองเดียวกัน กล่าวว่าปัจจัยด้านโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน พฤติกรรมของครูและนักเรียน และด้านชุมชน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเช่นกัน [6] สำหรับคุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ควรมีส่วนที่เหมาะสม ทำให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความมั่นคงทั้งทางอารมณ์ และจิตวิญญาณ รวมทั้งสุขภาวะทางสังคม [7] คุณภาพชีวิตการทำงานจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดผลผลิตที่ดีของงาน [8] ความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตส่วนตัว จึงจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานมีคุณภาพ อันจะส่งผลให้โรงเรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย [9] การดำเนินงานของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้อำนวยการ

โรงเรียนระดับประถมศึกษา [10] ที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นเชิงรุกเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขัน นำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การจูงใจ การสร้างความเปรียบทางการแข่งขัน จะสามารถเพิ่มผลิตภาพในอนาคตได้ [11]

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ต่อ การกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนาการศึกษาสำหรับ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย

1. ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนจากการทำงานที่ยุติธรรมและเพียงพอ 2) การได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและความก้าวหน้ามั่นคงในงาน 3) ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในองค์กรและชุมชน 4) ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว และ 5) ความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน

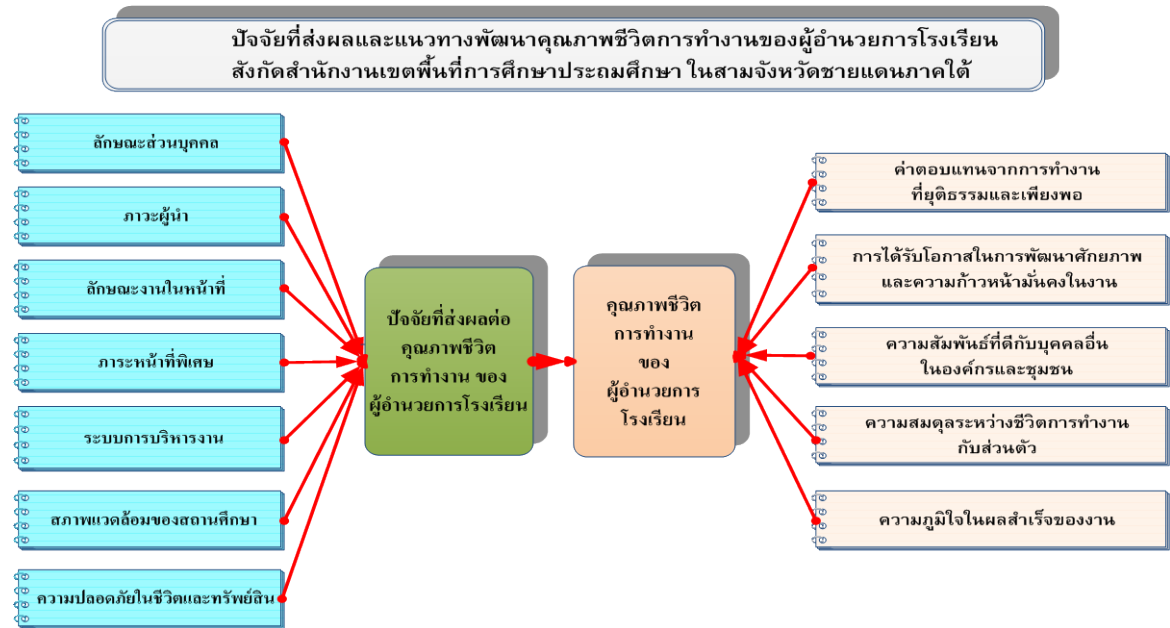
2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่คาดว่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) ลักษณะส่วนบุคคล 2) ภาวะผู้นำ 3) ลักษณะงานในหน้าที่ 4) ภาระหน้าที่พิเศษ 5) ระบบการบริหารงาน 6) สภาพแวดล้อมในการทำงาน และ 7) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ดำรงตำแหน่งปีการศึกษา 2555 จำนวน 925 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ทราบจำนวน โดยเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie & D.W. Mogan) ที่ค่าอัลฟา 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 287 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ใช้แบบวิธีผสม คือใช้วิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการและระเบียบวิธีวิจัย 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้วยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ค่าสถิติพื้นฐานประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษา ส่วนการวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตการทำงาน ของผู้บริหารโรงเรียน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Correlation Coefficient และการสร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและสามารถอธิบายได้เพียงใด

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนตามผลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 โดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน เพื่อระดมสมองแสวงหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยดังกล่าวและนำผลจากการสัมมนามาสังเคราะห์สรุปผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีลักษณะหรือดำเนินการตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านระบบการบริหารงาน 2) ด้านลักษณะส่วนบุคคล 3) ด้านภาวะผู้นำ 4) ด้านลักษณะงานในหน้าที่ 5) ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา 6) ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และ 7) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่าสถิติ		ระดับ การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1 ด้านระบบการบริหารงาน	4.47	0.46	มาก
2 ด้านลักษณะส่วนบุคคล	4.39	0.39	มาก
3 ด้านภาวะผู้นำ	4.34	0.38	มาก
4 ด้านลักษณะงานในหน้าที่	4.27	0.47	มาก
5 ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	4.08	0.54	มาก
6 ด้านภาระหน้าที่พิเศษ	3.88	0.55	มาก
7 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.61	0.56	มาก
รวม	4.19	0.33	มาก

2. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีคุณภาพชีวิตการทำงานโดย รวมอยู่ในระดับที่ดี มีเพียงความพึงพอใจในการได้รับคำตอบแทนจากการทำงานที่ยุติธรรมและเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ส่วนที่เหลืออีก 4 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในองค์กรและชุมชน ความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน ความพึงพอใจในการได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้ามั่นคงในงาน อยู่ในระดับดีทั้งหมด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

คุณภาพชีวิตการทำงาน ของผู้บริหารโรงเรียน	ค่าสถิติ		ระดับ การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1 ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในองค์กรและชุมชน	4.25	0.49	ดี
2 ความภูมิใจในผลสำเร็จของงาน	4.1	0.65	ดี
3 การได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ และความก้าวหน้ามั่นคงในงาน	3.88	0.54	ดี
4 ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	3.71	0.56	ดี
5 การได้รับคำตอบแทนจากการทำงานที่ยุติธรรม	3.43	0.65	ปานกลาง
รวม	3.84	0.41	ดี

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน

1) ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูง ($r=0.69$) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้าน อยู่ระหว่าง 0.230 - 0.703 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
X1	1													
X2	.639**	1												
X3	.568**	.614**	1											
X4	.244**	.352**	.346**	1										
X5	.538**	.517**	.585**	.194**	1									
X6	.353**	.382**	.483**	.496**	.413**	1								
X7	.256**	.260**	.314**	.260**	.284**	.466**	1							
X	.751**	.799**	.765**	.612**	.674**	.739**	.544**	1						
Y1	0.114	.235**	0.1	.361**	0.028	.351**	.487**	.353**	1					
Y2	.335**	.378**	.388**	.496**	.265**	.440**	.339**	.545**	.489**	1				
Y3	.546**	.573**	.617**	.336**	.590**	.486**	.353**	.703**	.226**	.477**	1			
Y4	.260**	.261**	.394**	.385**	.231**	.438**	.380**	.471**	.400**	.577**	.453**	1		
Y5	.361**	.382**	.525**	.230**	.337**	.420**	.264**	.505**	.133	.376**	.515**	.491**	1	
Y	.415**	.488**	.509**	.499**	.365**	.579**	.533**	.690**	.725**	.774**	.706**	.783**	.611**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมีเพียง 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และ ด้านลักษณะงานในหน้าที่ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานผู้บริหารโรงเรียน โดยสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงาน ร้อยละ 53.6 ส่วน ปัจจัยอีก 2 ด้านคือ ด้านลักษณะส่วนบุคคล และ ด้านระบบการบริหารงาน ไม่มีส่วนร่วมในการอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนแต่อย่างใด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน	R	R ²	b	SE _b	β	t	Sig.
Constant			0.446	0.232		1.922	0.056
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (X ₆)	0.579	0.336	0.157	0.046	0.203	3.395	0.001
ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (X ₇)	0.651	0.424	0.219	0.038	0.294	5.722	0.001
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ (X ₂)	0.701	0.491	0.189	0.063	0.174	2.979	0.003
ปัจจัยด้านภาระหน้าที่พิเศษ (X ₄)	0.725	0.525	0.16	0.04	0.213	4.003	0.001
ปัจจัยด้านลักษณะงานในหน้าที่ (X ₃)	0.732	0.536	0.122	0.054	0.139	2.274	0.024

2) จากการให้ผู้อำนวยการโรงเรียนลำดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน 3 ลำดับแรก ปรากฏว่าปัจจัยด้านที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านภาระหน้าที่พิเศษ ปัจจัยด้านระบบการบริหารงาน ด้านปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ และ ด้านลักษณะงานในหน้าที่

4. แนวทางการพัฒนา ทั้ง 5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ อำนวยการโรงเรียน จำต้องอาศัยหลักการพัฒนา 5 หลักการ คือ 1) หลักการสร้าง ความสมานฉันท์ ด้วยแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” 2) หลักการสร้างศรัทธาแก่ชุมชน 3) หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา 4) หลักความยุติธรรมและเสมอภาค และ 5) หลักการพึ่งตนเอง และใช้วิธีการหรือกิจกรรมในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) วิธีการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีสื่อทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) เพื่อพัฒนาตนเองเป็นหลัก สามารถพัฒนาได้ทุกที่ทุกเวลา 2) วิธีการสร้างเครือข่ายผู้อำนวยการโดยมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างภาวะผู้นำ และ 3) จัดสัมมนาโดยมีเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะต่าง ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อธิบายได้ว่า

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนมีลักษณะตามปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับที่มากที่สุด 7 ด้าน โดยที่ปัจจัยด้านระบบการบริหารงาน มากที่สุด และรองลงมาตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านภาระงานในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นั้นหมายถึงว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการดำเนินการหรือปฏิบัติได้ดี มีความสามารถในการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ได้ดีในทุกสถานการณ์ทุกสถานที่จึงไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่เสี่ยงภัยเช่นนี้มากนัก ซึ่งงานในหน้าที่เป็นงานหลักที่มีความสำคัญตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [12] ได้ระบุไว้ว่า งานในหน้าที่ซึ่งมีงานด้านวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารและจัดการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนที่จะต้องมีความรู้ มีความสามารถตามบทบาทหน้าที่และตามหลักเกณฑ์ที่ได้อบรมและสอบผ่านตามข้อกำหนดของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา อีกทั้งจัดระบบการบริหารเพื่อพร้อมรับการประเมินตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ผู้อำนวยการโรงเรียน บริหารจัดการได้ดี

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งพอที่จะมั่นใจได้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างดีไม่กระทบต่อการบริหารการศึกษามากนัก สามารถทำงานและเข้ากับชุมชนได้ดี จากผลการวิจัย ด้านการมีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย การทุ่มเทความสามารถในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในองค์กรและชุมชน อยู่ในระดับมาก นั้นเป็นสัญญาณที่ดีว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนตั้งใจ มุ่งมั่นทำงาน และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเองและเพื่อความสำเร็จในหน้าที่ ทั้ง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและมีความเสี่ยงสูง ซึ่งสอดคล้องตามแผนพัฒนาของรัฐบาล [13] ที่จะสร้างความเข้าใจกันทุกฝ่ายและเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการทุกคนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ และต้องการให้เป็นสังคมที่เปิดมากขึ้น เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจและยอมรับในความแตกต่าง

ทางศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างยอมรับในเกียรติและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน ซึ่งรัฐบาลได้ออกแผนการแก้ปัญหาและพัฒนาตามลำดับ เพื่อการแก้ไขสถานการณ์ตามความรุนแรงของเหตุการณ์ในแต่ละช่วงเวลา [14] แผนการพัฒนาพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552 – 2555 ทางรัฐบาลได้วางนโยบายแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ศักยภาพ ภูมิสังคม ที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาความไม่สงบ เสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคมและฟื้นฟูเศรษฐกิจให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ทั่วถึง อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และสันติสุข

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ/ภูมิใจในคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปในทางบวก โดยมีปัจจัย 5 ด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านแรก คือด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และด้านลักษณะงานในหน้าที่ โดยทั้ง 5 ด้านสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนถึงร้อยละ 53.60

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 5 ด้านนั้น ในด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา และ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับรัฐบาล [15] ที่ได้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาปัจจัยเหล่านี้ เช่น เพื่อระงับเหตุการณ์ และเพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งต้องการปลูกฝังสิ่งที่ดีแก่เยาวชนเพื่อเป็นการป้องกันที่ต้นเหตุ โดยการวางยุทธศาสตร์นโยบาย และแผนพัฒนาเกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น มีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553 ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม 2553 โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนงานโครงการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลเป็นอันดับ 3 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่ว่าผู้นำองค์กรจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถปรับเปลี่ยนได้ทุกสถานการณ์ และเป็นผู้นำเชิงรุกเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขัน นำเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน [16] และสอดคล้องกับแนวคิดของ Steers ที่ว่าภาวะผู้นำจะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ไปด้วยความเรียบร้อย ช่วยแก้ไขความขัดแย้งระหว่างส่วนต่าง ๆ ให้บรรลุความต้องการต่าง ๆ ทั้งด้านความพึงพอใจและเป้าหมายส่วนบุคคล [17]

ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน สามารถอธิบายผลของคุณภาพชีวิตการทำงานได้ร้อยละ 53.6 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 46.4 อาจเนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผล เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ทศนคติ หรืออื่น ๆ กรณีความแตกต่างของ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือภาษา ในความแตกต่างเหล่านี้มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนมาก อาจจะนำมาซึ่งพฤติกรรมในรูปแบบที่ทำร้าย ทำร้าย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อคู่อริหรือแม้แต่ตนเอง [18]

4. ผลจากการสัมมนาเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนต้องอาศัยหลักการหลายอย่างได้แก่

1) หลักการสร้างสมานฉันท์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามพระราชดำรัส “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยที่เข้าใจ คือ เข้าใจความเป็นไปทั้งหมดของความรุนแรง ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สาเหตุและอาการของปัญหา และความสำเร็จและความล้มเหลวของการแก้ปัญหาในอดีตและความเป็นไปได้ในอนาคต เข้าถึง หมายถึง การเข้าถึงความจริง ไม่ใช่รู้เพียงผิวเผิน เข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของคนในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเข้าใจในตนเองด้วย พัฒนา คือ การพัฒนาศักยภาพตนเอง เพื่อให้มีภูมิปัญญาความรู้ทันเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถเข้ากับประชาชน กลุ่มคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาด้านข้อมูล ข่าวสาร เพื่อให้มี

ความทันสมัยใช้ได้กับแต่ละพื้นที่และแต่ละสถานการณ์ ได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง [19]

2) หลักการสร้างศรัทธาแก่ชุมชน เป็นการลดช่องว่าง ทางสังคมได้ โดยอาศัยความสามารถในการสื่อสาร ความมีมนุษยสัมพันธ์ของตนเอง และอาศัยกลไกของภาครัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่น เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ เกิดความเชื่อถือ และเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน

3) หลักการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของเครือข่ายชุมชนศรัทธา ที่กล่าวไว้ว่าประชาชนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ และสุดท้ายประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของ สามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ [20]

4) หลักความเสมอภาคและความยุติธรรม โดยยึดความเท่าเทียมกัน มุ่งความสมดุล มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างยั่งยืน ใช้คุณธรรมและความรู้ในการบริหารและปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาล

5) หลักการพึ่งตนเอง สร้างภูมิคุ้มกันให้ตนเองและชุมชน สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสมานฉันท์และสันติสุข พัฒนาตนเอง เสริมสร้างภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถให้ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2552 - 2555 ที่มีเป้าหมายทางสังคมในการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติของตัวคน ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะความสามารถ และการมีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพและปกติสุขบนพื้นฐานความหลากหลายทาง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน [21]

ใน 5 หลักการที่กล่าวมา ต้องอาศัยกิจกรรมและวิธีการ ดังนี้ 1) โดยการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีสื่อ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) 2) โดยสร้างเครือข่ายผู้อำนวยการโรงเรียนด้วยกัน เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างภาวะผู้นำ 3) โดยการจัดอบรมสัมมนา ซึ่งมีเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องสนับสนุนดำเนินการพัฒนา และส่งเสริมด้านทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อจะทำให้การพัฒนาได้ผลดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้นำมาเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมี 5 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านภาวะผู้นำ ด้านภาระหน้าที่พิเศษ และด้านลักษณะงานในหน้าที่ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้อำนวยการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้น ควรดำเนินการ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน การสื่อสารออนไลน์ และการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนโดยการเรียนรู้ทาง e-learning

2. ควรมีการสร้าง ความมั่นใจในความปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนและครอบครัว โดยได้รับความคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน จากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเป็นอย่างดี ทั้งที่บ้านพักและสถานที่ทำงาน ควรมีการลาดตระเวนคุ้มครองจากทหารในขณะเดินทาง

3. ควรเลือกผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์ มีภาวะผู้นำสูงและควรเป็นคนที่ในพื้นที่ หรือมีภูมิลำเนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่าที่จะมาจากการสอบในเนื้อหาวิชาการเพียงอย่างเดียว

4. ควรนำความเจริญด้านการสื่อสารและการคมนาคม ลงในพื้นที่ให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยทาง ด้านจิตใจ เช่น ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติ บั้ติงาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เหตุผลเชิงจริยธรรม ประเพณีวัฒนธรรม และศาสนา

2) ในการเก็บข้อมูลของการศึกษาในครั้งต่อไป ควรเป็นการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปคลุกคลี พูดคุยกับคนในพื้นที่จริง เก็บข้อมูลอย่างรอบด้านจากคนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาจริง ๆ เพื่อได้ข้อมูลหลายมิติ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความต้องการต่าง ๆ ของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- [1] เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์. (2550). รายงานวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- [2] กรมประชาสัมพันธ์. (2555). การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2555, จาก http://yeawya.prd.go.th/view_ebook.php?id=23.
- [3] เบญจพล รังสีภานุรัตน์. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดองค์การเพื่อสนับสนุนการเอาชนะ ขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการทัพบก.
- [4] สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). กรณีศึกษา: ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : เรดเพิร์นครีเอชั่น.
- [5] Sergiovanni, T. J., Burlingame, M., & Coombs, F. S. (2007). *Educational governance and administration*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- [6] สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน: การพัฒนาและตรวจสอบ ความตรงของตัวแบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บั้ติติต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- [7] ชลาลัย นิมิบุตร. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) . บั้ติติตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- [8] Brook and Anderson, (2005). *Quality of work life*. In R. L. Shalock (Ed.), *Quality of life: Perspectives and issues* . pp. 27-40. Washington, DC : American Association on Mental Retardation.
- [9] Huse and Coming. (1989, 1995). *Improving life at work, behavioral science approach to organizational change*. Beverly Hill, CA: Goodyear.
- [10] พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2553). ผู้นำการบริหารยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- [11] ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- [12] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). บทบาทหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2555, จาก school.obec.go.th/bankudchiangmee/law.htm
- [13] ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ. (2550). การจัดการศึกษาตามวิถีอิสลามเพื่อบูรณาภาพสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- [14] กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.(2549). คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนตามแผนปฏิบัติการกรมการพัฒนาชุมชน . กรุงเทพมหานคร :กระทรวงมหาดไทย.
- [15] สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 2. (2555). คุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการสนองต่อรัฐบาล. สืบค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2555. จาก <http://www.ed-south.net/web2011>
- [16] ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [17] Steers,B.(1991). *Work system, Quality of working life and attitudes of workers: An empirical study towards the effects of team and non-teamwork*. New Technology, Work & Employment.
- [18] Tjosvol,D. (1991). *The conflict-positive organization: Stimulate diversity and creat unity*. Reading,MA: Addison-Wesley.
- [19] กรมประชาสัมพันธ์. (2555). การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2555, จาก http://yeawya.prd.go.th/view_ebook.php?id=23
- [20] เครือข่ายชุมชนศรัทธา. (2552). ชุมชนศรัทธา “กัมปง ตักวา” ทางรอดของการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้. ปัตตานี : ดาวฟิล์มวิดีโอ/กราฟิก.
- [21] คณะกรรมการรัฐมนตรีพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.(2552). แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปี 2552-2555). สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2555, จาก www.nesdb.go.th/portals/0/eco_datas/area/Plan_dev/Plan5P-5.pdf

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 11

A POLICY PROPOSAL FOR RESTRUCTURING ADMINISTRATIVE AND ACADEMIC MANAGEMENT SYSTEM ON GENERAL EDUCATION OF PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS UNDER GROUP 11

พระมหาหลด กุณฑุท¹, ธีระ รุญเจริญ², วิชัย วงษ์ใหญ่³, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรชัย⁴

Phramaha Lut Kunkhunthot¹, Teera Runcharoen², Wichai Wongyai³, Chamroenrat Chitchirachan⁴

¹ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ศาสตราจารย์ ดร., ศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³รองศาสตราจารย์ ดร., รองศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษารอบสภาวะของข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 (2) เพื่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 และ (3) เพื่อตรวจสอบยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ซึ่งประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยการไปสัมภาษณ์โรงเรียนดีเด่น 8 โรงเรียน และจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินของข้อเสนอเชิงนโยบายที่สร้างขึ้น โดยการจัดการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน และตอบแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน และของครู จำนวน 176 คน จาก 44 โรงเรียน มีผู้ประเมินโรงเรียนละ 4 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กรอบสาระข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วย การจัดระบบบริหาร 7 ด้าน และมีแนวการจัดการศึกษา 7 ด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องสูงมาก ($\bar{X} = 4.58$) และมีความเชื่อมั่นได้สูงมาก ($r = 0.910$)
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหาร มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับมาก ตามลำดับ และมีแนวการจัดการศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ระดับมากที่สุด ระดับมาก และระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการตรวจสอบยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหาร มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ระดับมาก และระดับมาก ตามลำดับ และมีแนวการจัดการศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ระดับมาก ระดับมาก และระดับมาก ตามลำดับ

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่นำไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษารอบคอบการจ้ดระบบบริหารโดย (1) เน้นการนำแนวทางการบริหารโดยคณะบุคคลหรือโดยคณะกรรมการเป็นหลัก (2) จัดการศึกษาโดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก (3) ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู (4) ใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งมาตรฐานภายใน และมาตรฐานภายนอกเป็นหลักในการบริหารและจัดการศึกษา (5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (6) พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (7) พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยมีแนวในการจัดการศึกษารอบคอบ (1) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) บูรณาการการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย (3) พัฒนาสมรรถนะให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (4) จัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยใช้วิธีที่หลากหลาย (5) ดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา (6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกคนทุกฝ่ายในชุมชน และ (7) ส่งเสริมและจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย, การจัดระบบบริหาร, การจัดการศึกษา, กลุ่มโรงเรียนที่ 11, โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา,

Abstract

The purposes of this research were : 1) to examine the policy proposal of administrative and educational management so that the recommendation can be made 2) to evaluate the usefulness of the newly created recommendation, and 3) to find the support for the usefulness of the recommendation. The research was conducted in three phases: In the first phase, the investigation of the management problems that the schools had been encountering by interviewing 8 school top administrators and having the focus group comprising of 9 experts. Then, the policy proposal was evaluated for its congruence of its appropriateness, feasibility and usefulness by 5 experts. The outcome of this phase was to set the policy proposal for the recommendation. In the second phase, the evaluation for its appropriateness, feasibility and usefulness of the newly created recommendation was made by having the focus group of 15 experts. In the final phase, the confirmation of the recommendation was validated by 176 school administrators, school board members and teachers from 44 schools; 4 persons from each school. The data were analyzed using by percentage, means and standard deviation. The research findings were as follows :

1. The policy proposal of the recommendation for the administrative policy consisted of 7 systems. In addition, the framework of the recommendation for the educational management policy consisted of 7 systems. The congruence was high ($\bar{X} = 4.58$) and the reliability was also high ($r=0.910$).
2. The levels of the appropriateness, feasibility and usefulness of the recommended administrative policy were rated as extremely high, high, and very high respectively. Similarly, the levels of

the appropriateness, feasibility and usefulness of the instructional management policy were rated as extremely high, very high and very high respectively.

3. The confirmation of the levels of the appropriateness, feasibility and usefulness of the recommended administrative policy was rated as extremely high, very high and very high respectively. Similarly, the confirmation of the levels of the appropriateness, feasibility and usefulness of the instructional management policy was rated as extremely high, very high and very high respectively.

The policy proposal for administrative policy consisted of 7 aspects, including (1) the schools' administration should be run by a team, (2) the educational management should be focused on the students' benefits, (3) the professional development of administrators and teachers should be promoted, (4) the educational standards, from within and outside, should be exercised, (5) the educational cooperation of the community should be promoted (6) the instruction emphasizing the student-center approach should be utilized and (7) the schools as the community of learning should be developed. In addition, the proposed policy for the educational management policy consisted of 7 aspects as well, including (1) the instruction should focus on students-centered approach, (2) the formal, non-formal and informal education should be integrated, (3) student's capacity of life-long learning should be developed, (4) different means of student's assessment should be used, (5) the curriculum based on the school's problems and needs should be conducted, (6) the corporation of the educational management in the community should be encouraged and (7) the educational aids and technology should be sufficiently provided.

Keyword: A Policy Proposal, Restructuring Administrative, Academic Management

System Educaton, Phrapariyattidhamma Schools Area 11, Phrapariyattidhamma Schools Concentrating on General Education,

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอน 54 ก 8 กรกฎาคม 2548) ได้กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการได้รับการศึกษา ดังนั้นรัฐจึงได้นำแนวคิดหรือเจตนารมณ์นี้มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้มีการปรับแก้ไขทุกฉบับ รวมทั้งได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับการมีสิทธิเสรีภาพดังกล่าวนี้ ซึ่งครอบคลุมการบริหารจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะที่มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 ซึ่งมีสถาบันพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อให้สถาบันพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมหาเถรสมาคม โดยรัฐส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถาบันพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับการศึกษาในรูปแบบอื่น และเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทำให้องค์กรทางศาสนาและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ [1]

จากการประเมินผลการปฏิบัติการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาโดยรวม ประสบปัญหาด้านการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนดไว้ อาจมีป้ ญหาหลายประการ เช่น ผู้บริหารโรงเรียนต่าง ๆ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์เป้าหมายและหลักการ ครูผู้สอนไม่เพียงพอและขาดความรู้ความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร การวัดผลประเมินผล และการประกันคุณภาพโดยรวม คุณภาพการศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านพื้นฐานของบทเรียน คุณภาพของปัจจัย และกระบวนการภายในโรงเรียน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพแวดล้อม ตลอดจนหลักสูตร ทำให้แต่ละโรงเรียนจัดกระบวนการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้เอง โดยกลุ่มโรงเรียนซึ่งให้คุณภาพการศึกษายังแตกต่างกันออกไปในแต่ละโรงเรียนซึ่งไม่ได้มาตรฐาน ที่ได้กำหนดไว้ [2]

จาก สภาพ ปัญหา ของการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าประสิทธิผลของโรงเรียนต่าง ๆ ในการที่จะผลิตบุคลากรทางศาสนาที่มีความรู้ความสามารถ ยังอยู่ในระดับต่ำและลดลงเรื่อย ๆ หากไม่ได้รับการแก้ไข อันส่งผลถึงประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป ได้รู้ได้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ซึ่งสาเหตุที่เป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่สำคัญหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านผู้บริหารโรงเรียน ด้านการขาดแคลนครู ด้านการขาดการเรียนการสอน ด้านวิธีการบริหารและการจัดองค์การ ปัจจัยเหล่านี้ได้มีผู้ศึกษาจำนวนมาก ได้พยายามศึกษาเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่โรงเรียนโดยเฉพาะ พระอูตร คงทอง [3] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาไปปฏิบัติพบว่า ด้านวิชาการ ด้านบุคลากรการศึกษา ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ ด้านธุรการและการเงิน และด้านการบริหารก ิจการนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในขณะที่ พระมหาสุตใจ คุณาพันธ์ [4] ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ ของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ พระมหาภุชชาติ อัมพันธ์แบน [5] ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พบว่า ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ส่งผลกระทบ บต่อการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี รวมทั้ง บุญเรือน หมั่นทรัพย์ [6] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก พบว่า ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ สุเมธธา จุลชาติ [7] ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น ได้แก่ ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครู จากปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ครูผู้สอนเพราะครูผู้สอนเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ด้านจิตภาพที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า ปัจจัยหลายประการโดยเฉพาะปัจจัย ด้านผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาแผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีผู้ศึกษาค้นคว้าจำนวนน้อยในกลุ่มที่ 11 อย่างไรก็ตามโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในหลาย ๆ ด้าน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 และหาข้อเปรียบเทียบการบริหารการศึกษา กลุ่มที่ 11 ภายใต้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ศึกษา กลุ่มที่ 11 ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก คือ (1) การจัดระบบบริหาร (2) การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ถ้ามีความชัดเจนมีนโยบายที่เหมาะสมทันสมัย ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้ดีขึ้นให้ทันสมัยยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาให้ชัดเจนอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ให้ได้คุณภาพยิ่งขึ้น อันเป็นการทบทวนและพัฒนาการจัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาเสียใหม่ก็นำนำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารอบสาระของข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11
2. เพื่อยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11
3. เพื่อตรวจสอบยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 เชียงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การจัดการศึกษาตามเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาในกลุ่มเนื้อหาสาระ
 - 1.1 การจัดระบบบริหาร
 - 1.2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา
2. ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตพื้นที่ที่ศึกษาครอบคลุมโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 11 รวม 44 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จาก 5 จังหวัด แต่ละจังหวัด ดังนี้ นครราชสีมา 12 แห่ง ชัยภูมิ 6 แห่ง บุรีรัมย์ 7 แห่ง สุรินทร์ 9 แห่ง ศรีสะเกษ 10 แห่ง [8]

วิธีดำเนินการวิจัย

- การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย
- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และโดยการไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น 8 โรงเรียน และจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อร่วมกันพิจารณาสภาพ ปัญหา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และสรุปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารและจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
 - ขั้นตอนที่ 2 การร่างข้อเสนอ เชิงนโยบายและประเมินความสอดคล้อง โดยการร่างตามกรอบสาระที่กำหนดไว้ซึ่งครอบคลุม การจัดระบบบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item of Objective Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับคุณภาพการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเนื้อหา

ที่ผ่านเกณฑ์ความสอดคล้องมาสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายที่สร้างขึ้น โดยการจัดการสัมมนาให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน โดยประเมินปากเปล่าและเป็นลายลักษณ์อักษรตลอดทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อพิจารณาแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบาย แล้วนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา เพื่อที่ได้นำไปตรวจสอบยืนยันของข้อเสนอเชิงนโยบาย ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบยืนยันข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยให้นำแบบประเมินไปตรวจสอบยืนยันในโรงเรียน ในสถานการณ์จริง โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน และครู จำนวน 176 คน จาก 44 โรงเรียน เป็นผู้ตรวจสอบยืนยัน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเขียนสรุปผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ที่เป็นประโยชน์และมีคุณภาพที่ดี ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ผลจากการศึกษา สภาพ ปัญหา ผลปรากฏว่า โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 มีสภาพ มีระบบการบริหารจัดการยังไม่เข้มแข็ง ขาดมาตรการที่ชัดเจนในการพัฒนาโรงเรียน ขาดยุทธศาสตร์และแนวทางในการจัดการศึกษา ระบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนายังไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชุมชน ไม่มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหาร และมีปัญหาผู้บริหารยึดแนวคิดของตนเป็นหลัก ปัญหาครูมีเงินเดือนน้อย ปัญหาการจัด การเรียนการสอน ปัญหาด้านงบประมาณ และปัญหาขาดผู้เข้ามาเรียน ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จึงมีความต้องการให้มีการประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู สื่อสารกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมด้วยตนเอง ให้คณะสงฆ์มีนโยบายเป็นเอกภาพในการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เสนอแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรให้ความเห็นชอบ และสนับสนุนงบประมาณการจัดการศึกษา

2. ผลการร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ปรากฏว่า ได้กรอบสาระเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดระบบบริหาร แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) การเน้นการนำแนวทางการบริหารโดยคณะบุคคลหรือโดยคณะกรรมการเป็นหลัก (2) การจัดการศึกษาโดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก (3) การส่งเสริมและพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู (4) การใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งมาตรฐานภายในและมาตรฐานภายนอกเป็นหลักในการบริหารและจัดการศึกษา (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (6) การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (7) การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งกา รเรียนรู้ และเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาร่างดังกล่าวมีการปรับจาก 9 ด้าน เหลือ 7 ด้าน ตามค่าสถิติ คือ (1) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การบูรณาการการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย (3) การพัฒนาสมรรถนะให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (4) การจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยใช้วิธีที่หลากหลาย (5) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา (6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกคนทุกฝ่ายในชุมชน และ (7) การส่งเสริมและจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

3. ผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ ของข้อเสนอเชิงนโยบายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลปรากฏว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้และประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งการจัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

4. ผลการศึกษาการตรวจสอบยืนยันในสถานการณ์จริงของข้อเสนอเชิงนโยบาย ผลปรากฏว่าทั้งการจัดระบบบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งการจัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เช่นเดียวกัน

จึงได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย (Policy Proposal) และแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายที่นำไปสู่คุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดระบบบริหารโดย

- (1) การเน้นการนำแนวทางการบริหารโดยคณะบุคคลหรือโดยคณะกรรมการเป็นหลัก
- (2) การจัดการศึกษาโดยเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นหลัก
- (3) การส่งเสริมและพัฒนาความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู
- (4) การใช้มาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งมาตรฐานภายใน และมาตรฐานภายนอกเป็นหลักในการบริหารและจัดการศึกษา
- (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- (6) การพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (7) การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้

แนวในการจัดการศึกษา

- (1) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (2) การบูรณาการการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- (3) การพัฒนาสมรรถนะให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
- (4) การจัดให้มีการประเมินผู้เรียนโดยใช้วิธีที่หลากหลาย
- (5) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา
- (6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกคนทุกฝ่ายในชุมชน
- (7) การส่งเสริมและจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

อภิปรายผล

1. เมื่อวิเคราะห์กรอบสาระตามหลักวิชา ปรากฏว่า ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายกลุ่มการจัดระบบบริหารเป็น 7 ด้าน แต่เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้ว ปรากฏว่า ซึ่งยังคงเหลือ 7 ด้าน และมีการปรับข้อบางด้านเท่านั้น ส่วนข้อเสนอเชิงนโยบายกลุ่มการจัดการศึกษาเป็น 9 ด้าน ซึ่งเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้วปรากฏว่า มีความเหลื่อมล้ำซ้ำซ้อนกัน จึงสกัดเหลือเพียง 7 ด้าน โดยรวมแล้ว จำเป็นต้องเหลืออย่างละ 7 ด้าน รวมมี 14 ด้าน ซึ่งทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านการตรวจสอบหลายขั้นตอน ความน่าเชื่อถือได้จึงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีสอาน [9] ที่พบว่า โครงสร้างระบบการบริหารสถานศึกษาโดยยึดแนวทางในการบริหารเป็น 7 ลักษณะ คือ (1) การยึดการบริหารโดยองค์กรคณะหรือคณะกรรมการเป็นหลัก (2) การเน้นผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นหลัก (3) การใช้บริหารมืออาชีพที่มีลักษณะเฉพาะและคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณ (4) การใช้มาตรฐานกำกับทั้งมาตรฐานภายในและภายนอก (5) การกระจายอำนาจบริหารไปสู่หน่วยปฏิบัติ (6) การมีองค์กร

วิชาชีพกำกับ (7) การมีการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของสมภาร คีโล [10] ที่พบว่า ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วยวัตถุประสงค์ 8 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการวิจัย ด้านนักศึกษา ด้านคณาจารย์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านหลักสูตร และด้านสื่อ นวัตกรรม และสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ วิชิต กำมันตะคุณ [11] ที่พบว่า มียุทธศาสตร์ในการผลักดัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของแผน 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่ สังคมแห่งภูมิปัญญา 2) การมีสุขภาวะที่ดี จิตใจ อารมณ์ กาย สติ ปัญญา มีความสมดุลเข้าถึงหลักธรรมของศาสนา 3) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ 4) ความเข้มแข็งสงบสันติและ แก้ปัญหาความยากจนให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข 5) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน 6) การพัฒนามน ความหลากหลายทางชีวภาพ 7) การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

2. สำหรับความเชื่อถือได้ของเครื่องมือเมื่อผู้วิจัยสร้างขึ้น ปรากฏว่า แบบประเมินข้อเสนอเชิง นโยบายมีความสอดคล้องโดยการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาทดลองใช้ มีความเชื่อมั่น ระดับสูงมาก ทั้งข้อเสนอเชิงนโยบายกลุ่มการจัดการระบบการบริหารและข้อเสนอเชิงนโยบายกลุ่ม การจัดการศึกษา ซึ่งทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านการตรวจสอบของเครื่องมือ ความน่าเชื่อถือได้ก็น่ามีมากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ ชนะวงษ์ [12] ที่พบว่า องค์ประกอบการบริหาร ได้แก่ โครงสร้างกระบวนการ บริหารงานวิชาการ โครงสร้างกระบวนการบริหารงานบุคคลและทั่วไป โครงสร้างกระบวนการบริหารงาน งบประมาณ โครงสร้างกระบวนการบริหารงานประเมิน และเมื่อนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปทดลองบริหารแก้ปัญหา อย่างมีระบบ ผลปรากฏว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารมีความถูกต้อง สมบูรณ์ นำไปปฏิบัติได้และมีประโยชน์ สามารถแก้ปัญหาได้ รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระพงษ์ สมเขาใหญ่ [13] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในระดับมากที่สุดทุกยุทธศาสตร์ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากและมากที่สุด ประกอบด้วย 1) กำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสม 2) พัฒนาระบบ การบริหารการจัดการ 3) ส่งเสริมการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 4) พัฒนาทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากรอย่าง ต่อเนื่อง 5) สนับสนุนทรัพยากรให้แก่สถาน ศึกษาตามความจำเป็นและความต้องการ และ 6) ดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม

3. จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของข้อเสนอเชิง นโยบายโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติทางโรงเรียน มีความแตกต่างกัน เฉพาะผลการประเมินความเหมาะสมของ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า เหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนผู้ปฏิบัติทางโรงเรียน ว่า เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนการประเมินอีก 2 ด้าน คือ ความเป็นไปได้ และประโยชน์ มีระดับการประเมินใน ระดับเดียวกัน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาโรงเรียนทั่วไป แบบเดิมมีกิจกรรมจำกัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับ หลักการจัดการศึกษา ที่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจใน 7 ด้าน ครบถ้วนสมบูรณ์จำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียน พระปริยัติธรรมสามัญศึกษาทั้งหลายเหล่านี้ เพราะว่า ถ้าการจัดการศึกษาพระปริยัติแผนกสามัญศึกษาก็เป็น มาตรฐานกับโรงเรียนทั่วไป นำใช้โอกาสของการอยู่วัด การเป็นพระ ทำให้การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพ สังคมมากขึ้น เช่น มีกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง พยายามให้พระให้นักเรียน เรียนตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานการวิจัยของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [14] ที่ได้เสนอแนวคิดปัจจัยการบริหารการศึกษาให้มี คุณภาพไว้ 7 ปัจจัย คือ (1) คุณภาพของสถานศึกษา (2) คุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากร (3) การผลิตและ พัฒนาครู (4) คุณภาพนักเรียนและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง (5) การสนับสนุนจากภาครัฐ (6) เทคโนโลยี ทางการศึกษา และ (7) สังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel [15] และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่ระบุว่า การบริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลควร ประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยทางการบริหาร 2) ด้านกระบวนการบริหาร 3) ด้านผลที่ได้รับ

4. จากการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏว่า หากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาได้นำการจัดระบบบริหารทั้ง 7 ด้าน และการจัดการศึกษา 7 ด้าน ไปใช้ในการดำเนินการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนก็คาดว่าสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้ดีขึ้น โดยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 จำต้องนำข้อเสนอเชิงนโยบายเหล่านี้ไปดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและครูของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่อยู่ในสังกัดและเกิดประโยชน์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ พระวิเชียรธรรมคุณาธาร [16] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [14] ที่พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้นควรเพิ่มนโยบายด้าน (1) การส่งเสริมการศึกษา ความรู้ขั้นพื้นฐานให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสเท่าเทียมกับนักเรียนทั่วไป (2) การส่งเสริมปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านวิชาการให้แก่พระภิกษุสามเณร (3) การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา (4) การเสริมสร้างพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่นและสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้นควรเพิ่มนโยบายด้าน (1) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาทในการสืบทอดพระพุทธศาสนา (2) การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนพระภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (3) การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยเปิดโอกาสให้เด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและ (4) การไม่เก็บค่าใช้จ่ายหรือเก็บค่าใช้จ่ายน้อย

5. บทเรียนจากการวิจัยครั้งนี้ หากเป็นเชิงประมาณและเชิงคุณภาพคอบคู่กันตามความเหมาะสมก็น่าเป็นผลการวิจัยที่เชื่อถือได้และสามารถนำไปขยายปรับปรุงและดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของโรงเรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของกรมการศาสนา [17] สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น (1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สอดคล้องกับสภาพบริบทท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเต็มตามศักยภาพ (3) การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ (4) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นศาสนทายาทที่ดี (5) การประสานสัมพันธ์กับวัดสถานศึกษาชุมชนในการจัดการศึกษาร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการรณรงค์ (6) การพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้รวมทั้งจัดแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมพอเพียงพอและหลากหลาย (7) การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับผู้เรียน (8) การส่งเสริมสนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายใน (9) การส่งเสริมวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนและเน้นข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ รุญเจริญ [18] ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา คือ (1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ /ประเภทอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (2) การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ (3) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (4) การพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี (5) การพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาในทุกๆระดับและประเภทการศึกษา

6. เนื่องจากการจัดระบบบริหารของคณะสงฆ์ที่ผ่านมาเห็นได้ว่า การจัดระบบบริหารของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาไม่เป็นระบบยืดหยุ่นแต่รูปแบบเดิม ขาดมาตรการที่ชัดเจนในการพัฒนาโรงเรียน ขาดนโยบายที่เป็นเอกภาพอันเดียวกัน จึงทำให้การจัดระบบบริหารไม่ได้มาตรฐานอาจขาดนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งก็เป็นได้ ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของนโยบายในการจัดระบบบริหารการเน้นการนำแนวทางการบริหารโดยคณะ

บุคคลหรือโดยคณะกรรมการเป็นหลัก และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของบุคคลทั้งภายใน และ ภายนอกสถานศึกษา ถ้ามีการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวมา จะช่วยให้การจัดระบบบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีรูปแบบในการจัดระบบบริหารเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้นควรเน้นการนำแนวทางการบริหารโดยคณะบุคคลหรือโดยคณะกรรมการเป็นหลัก คือ 1) ให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาโดยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีหน้าที่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด 2) ให้คณะกรรมการศึกษาสามารถตัดสินใจและการเสนอแนะในงานกา ารบริหารของโรงเรียนที่สำคัญ 3) ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณา และประเมินการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมการศาสนา [17] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [14] ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการศึกษาของบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา คือ 1) ให้โรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมจากบุคคลและหน่วยงานภายนอกให้มากที่สุด 2) ให้มีการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ให้โรงเรียนขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากบุคคลภายนอกให้มีบทบาทในการเรียนการสอนนักเรียน

7. เนื่องจากการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่ผ่านมาเห็นว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ อาจมีปัญหาหลายประการเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ขาดความรู้ความเข้าใจในนโยบายการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของนโยบายแต่ละด้านที่ศึกษามา อาจเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้พัฒนาโรงเรียน พัฒนาครู และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียนจึงนำข้อเสนอซึ่งนโยบายที่ค้นพบมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาโดยเน้นการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาสมรรถนะให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัย ของกรมการศาสนา [17] ที่วิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ 1) ให้โรงเรียนจัดแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการกลุ่ม 2) ให้มีการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย 3) ให้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องโดยเน้นการปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ ฤกษ์เจริญรวมทั้ง [18] สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ [8] ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต คือ 1) การสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักเรียน 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด 3) การกำหนดให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 4) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต 5) การเร่งพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกและความภูมิใจ 6) การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมเกี่ยวกับจิตสาธารณะ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบ วินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ควรนำผลวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายและวางแผนเพื่อสร้างยุทธศาสตร์ในการบริหารและจัดการการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก

สามัญศึกษา

1.2 กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ควรมีการนำข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปทดลองใช้บริหารจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาอย่างเต็มรูปแบบแล้วมีการประเมินผล ติดตามผลการบริหารจัดการ ซึ่งหากมีการนำไปดำเนินการจริงอย่างเต็มรูปแบบดังกล่าว ก่อให้เกิดผลลัพธ์ของการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม

1.3 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรนำเอาข้อเสนอเชิงนโยบายที่ค้นพบจากการวิจัย ไปปรับโครงสร้างระบบบริหารและจัดการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนตามข้อเสนอเชิงนโยบายและกระบวนการที่วิจัยได้ในครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลของข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่นำผลของข้อเสนอเชิงนโยบายไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมกระบวนการเรียนการสอนตามข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดระบบบริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาสู่คุณภาพที่ดีขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายวางแผนและสร้างยุทธศาสตร์ในการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ราชกิจจานุเบกษา. (2548). *กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548.* (เล่ม 122 ตอนที่ 24 ก, 8 กรกฎาคม 2548).
- [2] สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับอุดมศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา.
- [3] พระอุตร คงทอง. (2549). *การศึกษาปัจจัยที่มีต่อการนำนโยบาย การศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดธรรมมงคลเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร.* ปรินญาณิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [4] พระมหาสุตใจ คณาพันธ์. (2551). *การนำนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณี บทบาทมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- [5] พระมหาฤชชาติ อิมพันธ์แบน. (2551). *งานวิจัยผลกระทบของนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. ปรินญาณิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [6] บุญเรือน หมั่นทรัพย์. (2538). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน เอกชนคาทอลิก. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [7] สุมนชา จุลชาติ. (2546). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [8] สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2554*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- [9] วิจิตร ศรีสอ้าน. (2548). *อดีต ปัจจุบัน และอนาคตการบริหารการศึกษาไทย* เอกสารประกอบการบรรยาย. ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548.
- [10] สมภาร ศิโล. (2552). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [11] วิชิต กำมันตะคุณ. (2552). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาศักยภาพวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [12] อำนาจ ชนะวงษ์. (2550). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลเชิงระบบของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มจังหวัด (ร้อยแก่นสาร)*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [13] วีระพงษ์ สมเข่าใหญ่. (2554). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการศึกษาสถานศึกษาที่มีคุณภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- [14] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ : พรึทหวานกราฟฟิคจำกัด.
- [15] Hoy, W.K.; & Miskel, C.G. (2001). *Educational Administration Theory Research Practice*. 6th ed. New York : McGraw Hill.
- [16] พระวิเชียรธรรมคุณธาร. (2552). *60 ปีโรงเรียนบาลีสาริตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท..
- [17] กรมการศาสนา. (2552). *ทะเบียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจำนวนโรงเรียนจำนวนครูจำนวนนักเรียนประจำปีการศึกษา 2552*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- [18] วีระ รุญเจริญ. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์คดี จำกัด.

การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษาตาม สมรรถนะประจำสายงาน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

The Development of Knowledge, Abilities and Attitudes of School Administrators Based on the Functional Competency by Using Action Research

ผศ.ดร.ศิริ ถีอาสนา¹, ดร.จำเนียร พลหาญ² และ ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง³

Asst. Prof. Dr. Siri Theeasana, Dr. Chamnian Pollaharn, Dr. Natechanok Chansawang

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการ และเพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดมหาสารคาม ให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติสูงขึ้น โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนา ระยะที่ 2 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงาน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ข้อทดสอบก่อน-หลังการอบรม แนวการฝึกอบรม แบบศึกษาความพึงพอใจ และแบบประเมินคุณภาพเค้าโครงวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 คือผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1, 2 และ 3 จำนวน 247 คน คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการพัฒนา ในระยะที่ 2 จากเขต 3 และเขต 1 จำนวน 72 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีปัญหาในการปฏิบัติ และมีความต้องการพัฒนาตนเอง ตามสมรรถนะประจำสายงานด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ด้าน การสื่อสาร และการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล และด้านการมีวิสัยทัศน์ มีปัญหาในการปฏิบัติและมีความต้องการพัฒนาระดับปานกลางถึงมาก ผลการพัฒนาตามหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงจร พบว่าประสิทธิภาพ / ประสิทธิผลของการอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คะแนนทดสอบความรู้หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม คะแนนพัฒนาการสูงขึ้นทุกคน ผลการศึกษาเจตคติพบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมระดับมาก และผลการติดตามประเมินเค้าโครงวิจัยพบว่าส่วนใหญ่มีคุณภาพระดับดีมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติ , สมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ABSTRACT

The objectives of this research were to: study the problems and needs and develop the functional competency of school administrators under the Office of the Basic Education Commission, Maha Sarakham province, in order to obtain increased knowledge, abilities and attitudes by using action research. The research was conducted in two phases: phase 1 studied the problems and the development needs, phase 2 developed the functional competency of school administrators. The instruments consisted of a questionnaire, pretest and posttest papers, training guidelines, a satisfaction questionnaire form and an evaluation of qualitative proposal form. The samples of the phase 1 were 247 school administrators under Maha Sarakham Educational Service Area Office 1, 2, and 3. From these school administrators, 72 of them were selected from Maha Sarakham Educational Service Area Office 3 and 1 in phase 2. The statistics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation and the qualitative data were analyzed by content analysis.

The results of the research revealed that the school administrators had operational problems. They wanted to improve themselves in the functional competencies: analysis, synthesis and research at a high level. In other aspects, there were operational problems: communication and motivation, individual competency development and having vision. They wanted to develop at a moderate to high level. The results of the development based on principal action research for two spirals indicated that the efficiency and effectiveness of training was higher than the assigned criteria. After training the posttest score was higher than the pretest. Everyone had a higher developmental score. With regard to attitudes, it was found that the administrators were satisfied at a high level. Finally the proposal assessment follow up indicated that most of the school administrators were of excellent quality.

Key word : Development of knowledge, abilities and attitudes, Functional competency , Action research

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา จะเห็นได้จาก มาตรา 9 (4) มีหลักการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง [1] โดยหลักการแล้วผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญ และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารที่ดี แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะความเป็นผู้นำเชิงวิชาการ [2] สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) [3] ได้สรุปผลการสังเคราะห์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบแรก พ.ศ. 2544 - 2548) พบว่าผู้บริหารไม่ได้มาตรฐานในเรื่องการบริหารวิชาการ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา [4] จึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยเลือกใช้รูปแบบการพัฒนาที่ยืดสมรรถนะเป็นฐาน ได้แก่ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การวิจัย การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคคล และการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยและคณะได้เลือกศึกษาสมรรถนะประจำสายงานเท่านั้น เนื่องจากมีข้อมูลจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าสมรรถนะประจำสายงานเป็น

สมรรถนะที่ค่อนข้างมีปัญหา โดยเฉพาะสมรรถนะทางการวิจัย แม้ในระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) [5] ได้จัดให้มีโครงการยกระดับคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบ โดยผลิตชุดเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองก็ตาม แต่ยังคงขาดสาระสำคัญคือการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย

การพัฒนาโดยการฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบันและในอนาคต โดยเฉพาะการฝึกอบรมเชิงระบบ [6] ซึ่งผู้วิจัยและคณะจะดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และประเมินความต้องการจำเป็นของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามหลักของการวิจัยประเมินความจำเป็น [7] จัดทำโครงการฝึกอบรมตามปัญหาและความต้องการ และทำการฝึกอบรมตามแผน สังเกตหรือ เก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ทำการสะท้อนผลโดยวิพากษ์ วิจารณ์ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ ประกอบการวางแผนพัฒนาซ้ำอีก (Revise Plan) นั่นคือหลักและกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR) [8] [9] [10] การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ตามสมรรถนะประจำสายงาน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผู้วิจัยจะประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Benjamin S. Bloom [11] และทิสนา แชมมณี [12] ประกอบด้วยด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) และ ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) มาใช้ในการวิจัยโดยมุ่งหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งผ่านการพัฒนาแล้วมีความรู้ ความสามารถ และเจตคติตามสมรรถนะประจำสายงาน และสามารถขยายผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองตามสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดมหาสารคาม ให้มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติสูงขึ้น โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

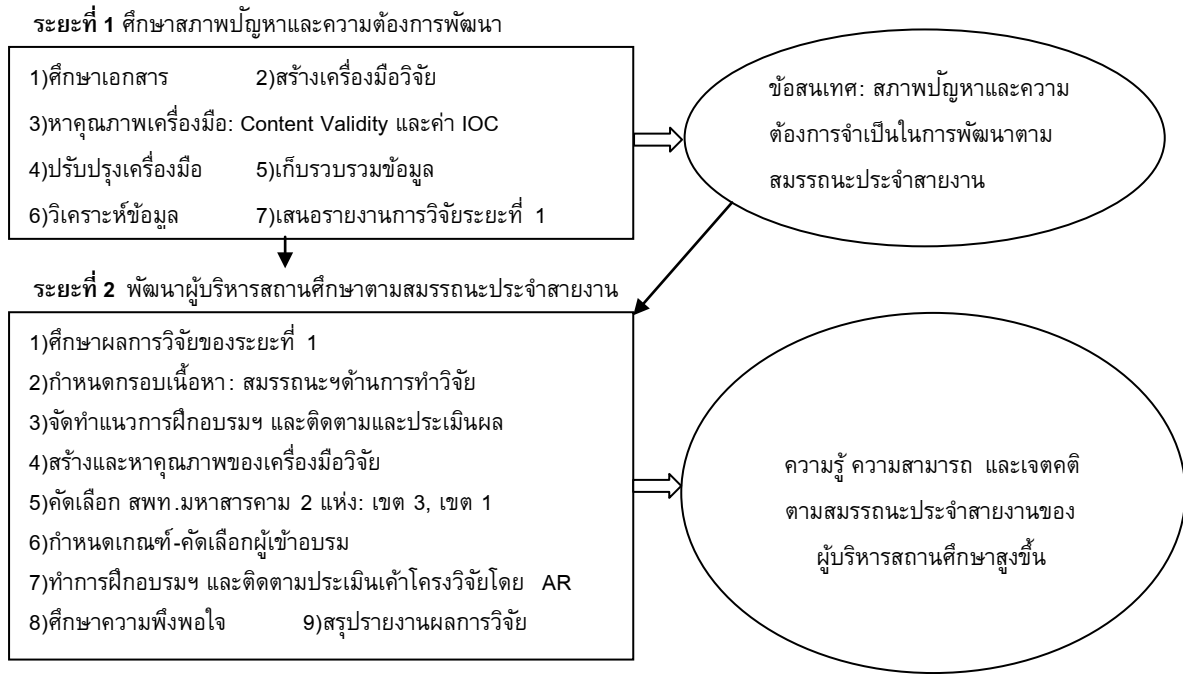
วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายที่ทำการพัฒนา
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1, 2 และ 3 จำนวน 641 คน สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 247 คน
 - 1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ทำการพัฒนา คัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความจำนงในพัฒนาตนเองจากการตอบแบบสอบถามในระยะที่ 1 และได้คัดเลือกจาก 2 เขต เท่านั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพท. มหาสารคาม เขต 3 จำนวน 44 คน และ เขต 1 จำนวน 28 คน รวม 72 คน
2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา
 - 2.1 สมรรถนะประจำสายงานประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคคล และการมีวิสัยทัศน์
 - 2.2 สมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย ประกอบด้วย การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา การกำหนดประเด็น และการตั้งหัวข้อการวิจัย การตั้งคำถาม วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การกำหนดขอบเขตการวิจัย การกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาการบริหารการศึกษา การเขียนวิธีดำเนินการวิจัย การเขียนอ้างอิง - บรรณานุกรม การเขียนเค้า

โครงการวิจัย การประเมินค่าโครงการวิจัย การฝึกนำเสนอค่าโครงการวิจัย และการนำเสนอร่างค่าโครงการวิจัย เพื่อประเมิน

โดยมีจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

3. การวิจัยครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังรายละเอียดตามแผนภาพที่ 2 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 สรุปขั้นตอนของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับข้อมูลกลับคืนมาร้อยละ 80.97 และในระยะที่ 2 พัฒนาความรู้ ความสามารถ และเจตคติของกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย โดยใช้ข้อทดสอบก่อน- หลังอบรม แนวการฝึกอบรม : แบบฝึก/ใบงาน แบบศึกษาความพึงพอใจ แบบประเมินค่าโครงการวิจัย

5. การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

5.1 ศึกษาระดับปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตามสมรรถนะประจำสายงาน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง และเสนอในรูปความเรียงสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

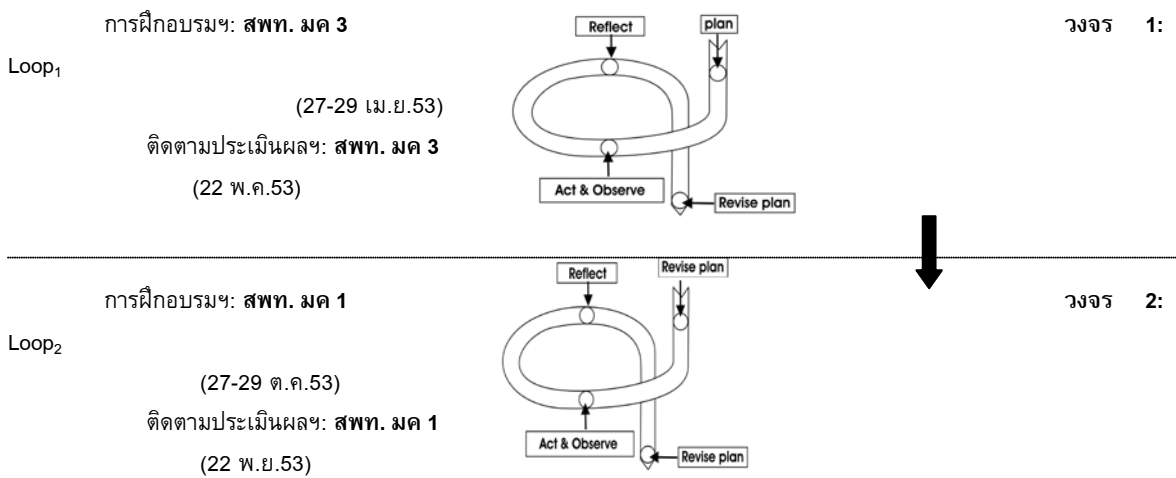
5.2 ศึกษาผลการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย โดยฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ติดตามประเมินค่าโครงการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดข้อมูลในรูปตาราง และทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้ง 4 ขั้น คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และทำการสะท้อนผลเพื่อวางแผนซ้ำในวงจรหรือครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพท. มหาสารคาม เขต 1-3 ส่วนใหญ่มีปัญหาและความต้องการพัฒนาตามสมรรถนะประจำสายงานด้านการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ มีความต้องการพัฒนาระดับปานกลางถึงมาก การ แสดงความจำนงเข้ารับการฝึกอบรมพบว่าส่วนใหญ่แสดง ความจำนงเข้าอบรมในประเด็นที่สนใจและได้ เลือกไว้ เท่านั้น และเหตุที่ต้องการพัฒนาตนเองในด้านนั้นๆ เนื่องจากเห็นว่าเป็นจุดอ่อนของตนเอง และต้องการพัฒนา ตนเองให้มีความเข้มแข็งขึ้น

2. ผลการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงาน

กำหนดกรอบการรายงานผลตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังแผนภาพที่ 3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 วงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้สรุปผลการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ผลการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการ ทำวิจัย วงจรที่ 1 (สพท.มหาสารคาม เขต 3)

2.1.1 วางแผน (Plan₁) ศึกษาปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเอง กำหนดกรอบการพัฒนา

2.1.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₁) คัดเลือกผู้เข้าอบรม จำนวน 44 คน กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาตาม สมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย ใช้ ร.ร.โกสุมพิทยาสรรค์ สพท.มหาสารคามเขต 3 เป็นสถานที่อบรม เมื่อ 27 – 29 เมษายน 2553

2.1.3 สังเกต (Observe₁) ค่าประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลเท่ากับ 86.42/80.96 คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เท่ากับ 21.40 และ 32.38 คะแนนพัฒนาการเฉลี่ยเท่ากับ 11.00 และมีความพึงพอใจอยู่ ในระดับมาก

2.1.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₁) ควรสลับที่นั่งของกลุ่มต่างๆ ทุกวัน ขอความร่วมมือให้ตรงต่อ เวลา ควรจัดทำป้ายนิเทศ ควรเพิ่มเวลาในเรื่องวิธีดำเนินการวิจัย ควรลดจำนวนผู้เข้าอบรม ควรแจกเอกสาร ก่อนการใช้ ควรอธิบายขั้นตอนของการ วิจัย และระยะของการวิจัย และวงจร (Loop) ของวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ ชัดเจน

2.2 ผลการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการ ทำวิจัย วงจรที่ 2 (สพท.มหาสารคาม เขต 1)

2.2.1 วางแผน หรือทบทวน (Plan₂ or Revise plan) นำข้อเสนอในรอบที่ 1 มาวางแผนซ้ำ

2.2.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₂) คัดเลือกผู้เข้าพัฒนาตนเอง จำนวน 28 คน ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้ห้องประชุมสารคามมูณี เป็นสถานที่อบรม เมื่อวันที่ 27 – 29 ตุลาคม 2553 รวม 3 วัน

2.2.3 สังเกต (Observe₂) คะแนนเฉลี่ยก่อน- หลังอบรมเท่ากับ 20.40 และ 32.17 คะแนนพัฒนาการเฉลี่ยเท่ากับ 11.78 ค่าประสิทธิภาพ/ประสิทธิผลของการฝึกอบรม (E₁/E₂) เท่ากับ 87.29/80.44 และมีความพึงพอใจระดับมาก

2.2.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₂) ครอบรายงานผลความคืบหน้าทุกวัน ควรปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพมากขึ้นก่อนนำไปใช้ครั้งต่อไป ควรประกาศชื่นชมผู้ที่สามารถทำคะแนนสูง และชื่นชมผู้มีคะแนนพัฒนาการ ควรชื่นชมผู้ที่ไม่เคยลาเคยขาด ควรแจกเอกสารก่อนการใช้อย่างน้อยหนึ่งวัน เรื่องการเขียนเค้าโครงการวิจัยควรขยายเวลาอีก ให้อธิบายให้ชัดเจนว่าจะใช้ Action Research ในระยะใดของการวิจัย เสนอให้คณะผู้วิจัยดูแลผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.3 ผลการติดตามประเมินผลเค้าโครงการวิจัย วงจรที่ 1 (สพท.มหาสารคาม เขต 3)

2.3.1 วางแผน (Plan₁) กำหนดวัน เวลา สถานที่ ขอบเขตด้านเนื้อหาและวิธีการประเมินเค้าโครงการวิจัย

2.3.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₁) ดำเนินการเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2553 ที่ห้องประชุมของสพท. มหาสารคาม เขต 3 กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการประเมิน แบ่งผู้เข้าประชุมออกเป็น 5 กลุ่ม สมาชิกของกลุ่มนำเสนอเค้าโครงการวิจัย วิพากษ์วิจารณ์ ทำการประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ ตั้งชมรมผู้บริหารนักวิจัย

2.3.3 สังเกต (Observe₁) เค้าโครงการวิจัยมีคุณภาพระดับดีมาก ร้อยละ 50.00 ระดับดี ร้อยละ 15.90 ระดับปานกลางร้อยละ 22.72 ระดับพอใช้ ร้อยละ 11.26

2.3.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₁) การวิเคราะห์ข้อมูลควรใช้สถิติง่ายๆ เน้นการเขียนผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับให้มุ่งไปที่ผลที่ตามมา ควร ให้อาจารย์กำลังใจแก่ผู้ที่มีผลงานวิจัยดีเด่น ควรมีองค์กรวิจัยเพื่อประสานงานและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ควรแต่งตั้งวิทยากรที่ให้การอบรมเป็นกรรมการที่ปรึกษา

2.4 ผลการติดตามประเมินผลเค้าโครงการวิจัย วงจรที่ 2 (สพท.มหาสารคาม เขต 1)

2.4.1 วางแผน (Plan₂) นำข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลในรอบที่ 1 มาวางแผนซ้ำ

2.4.2 ปฏิบัติตามแผน (Act₂) ดำเนินการเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553 ที่ห้องประชุมสารคามมูณี กำหนดประเด็นและวิธีการประเมินเค้าโครงการวิจัย แบ่งผู้เข้ารับการประเมินออกเป็น 5 กลุ่ม ให้สมาชิกของกลุ่มนำเสนอ วิพากษ์วิจารณ์ ทำการประเมิน และให้ข้อเสนอแนะ แต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษา

2.4.3 สังเกต (Observe₂) พบว่า เค้าโครงการวิจัยที่มีคุณภาพระดับดีมาก ร้อยละ 35.71 ระดับดี ร้อยละ 17.85 ระดับปานกลาง ร้อยละ 7.14 ระดับพอใช้ ร้อยละ 39.28

2.4.4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect₂) ควรมีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอแม้เสร็จสิ้นการอบรมก็ตาม ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล กรรมการที่ปรึกษาควรติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องวิจัยในชั้นเรียน วิจัยสถาบัน วิจัยและพัฒนา เพื่อเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์ให้มากขึ้น หัวหน้าโครงการวิจัยควรประสานงานกับทาง สพท. มหาสารคาม เขต 1 เพื่อสนับสนุน การจัดทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อภิปรายผล

ขออภิปรายผลในสาระสำคัญ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา

ผลการศึกษาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพท . มหาสารคาม เขต 1, 2 และ 3 โดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารมี ปัญหา และมีความต้องการพัฒนาตนเองตามสมรรถนะประจำสายงาน ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยอยู่ในระดับมาก การที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ มี ปัญหา และมีความต้องการพัฒนาตนเองด้านนี้มากกว่าด้านอื่นๆ นั้นแสดงว่าการวิจัยเป็นเรื่องของศาสตร์ชั้นสูง และมีความซับซ้อนพอสมควร ต้องคิดไตร่ตรองและใคร่ครวญอย่างรอบด้าน ดังที่ สุชาติ โสมประยुर และวรรณ โสมประยुर [13] กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นกระบวนการของการใ ช้สติปัญญาอย่างรอบด้านและเป็นระบบ บสอดคล้องกับ วิจารณ พานิช [14] เห็นว่า การวิจัยเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ เป้าหมายสูงของการวิจัยคือ การสร้างการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การสนับสนุนหรือจัดการวิจัยจึงเป็นการสนับสนุนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง การลงทุนด้านการทำวิจัยของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตด้วยความเชื่อว่า การสนับสนุน “คนฉลาด” ดังนั้น การที่ผู้วิจัยและคณะได้สนับสนุนให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองด้านการทำวิจัย จึงมีความมั่นใจว่าได้ดำเนินการถูกต้องแล้ว และผลของการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และ วรรณดี เกตแก้ว [14] ได้พบว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาขอเลื่อนเป็ นวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญผ่านกระบวนการประเมินผลงานวิชาการซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเพียงร้อยละ 3.58 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการทำวิจัยมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนางานตนเองได้

ส่วนสมรรถนะตามสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพท .มหาสารคาม เขต 1, 2 และ 3 ด้านอื่นๆ คือด้าน การสื่อสารและการจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล และด้านการมีวิสัยทัศน์ มีปัญหาในการปฏิบัติและมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เนื่องจากสมรรถนะอื่นๆ มีความซับซ้อนน้อยกว่า และอีกประการหนึ่งผู้บริหารได้ รับการพัฒนาสมรรถนะด้านเหล่านี้อยู่เสมอ จึงได้สั่งสมประสบการณ์ทั้งขณะปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษา และได้รับการอบรมอยู่เนืองๆ เช่นระยะที่ผู้วิจัยกำลังทำวิจัยเรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) [5] ได้จัดให้มีโครงการยกระดับคุณภาพครู และผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง ระบบ ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปีงบประมาณ 2553 – 2555 เป็นต้น

2. ผลการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงาน

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพท .มหาสารคาม เขต 3 และ เขต 1 เพื่อทำการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ และมีเจตคติที่ดีในสมรรถนะด้านนี้ให้สูงขึ้นกว่าเดิม โดยมีความเชื่อว่าสมรรถนะเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมและการพัฒนา า [16] และ [17] และผลการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัย และการติดตาม ประเมินค่าโครงการวิจัยโดยใช้โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รอบที่ 1- 2 นั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตและขออภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

ข้อสังเกตจากการใช้หลักกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยการฝึกอบรม และการติดตามประเมินผลค่าโครงการวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษา สพท .มหาสารคาม เขต 3 และเขต 1 ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จด้วยดี ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และเจตคติ ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ดังเช่น O'Brien, R. [18] ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญและประโยชน์ของวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้เช่น หลักของการสะท้อนผล จากการสังเกต สถานการณ์ การศึกษาเอกสาร จะทำให้เห็นความเป็นจริงขององค์การมากยิ่งขึ้น อันจ ะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ หลักการสะท้อนผลจากผู้ปฏิบัติงานจริง จะทำให้เข้าใจปัญหาและจะสามารถนำหลักการทฤษฎีการปฏิบัติให้

เหมาะสมกับบริบทได้ดี หลักของความร่วมมือ ถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ทุกคนเท่าเทียมกันทั้งในด้านความคิด และการปฏิบัติ หลักเลี่ยงการลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และหลักของทฤษฎี หลักการปฏิบัติ สู่หลักการใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์หรือบูรณาการระหว่างหลักการทฤษฎี และการปฏิบัติจริง สู่หลักการใหม่ได้

ข้อสังเกตจากการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในระหว่างการฝึกอบรม 3 วัน และการติดตามประเมินผลเค้าโครงวิจัย 1 วัน โดยใช้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จะเห็นได้ว่าประสบความสำเร็จเช่นกัน ผู้เข้ารับอบรมมีความพึงพอใจ จะเห็นได้จากการสะท้อนผลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนความรู้สึกละท้อนว่า มีความพึงพอใจต่อการอบรมมาก จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามหลักการของการพัฒนาบุคลากรโดยใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ดังเช่น ธงชัย สันติวงษ์ [19] ซึ่งกล่าวว่าการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรซึ่งการอบรมเป็นกระบวนการที่มีระบบมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของบุคลากร ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมจะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ทำให้เกิดผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร เช่นเดียวกับ สมคิด บางโม [20] และ [21] ได้กล่าวว่าคล้ายคลึงกันว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการฝึกอบรมเชิงกระบวนการที่เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคลโดยมุ่งเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและองค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการทำวิจัยของผู้บริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการเกิดจากการประยุกต์ใช้หลักกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR) หลักวิจัยและพัฒนา (R & D) หลักและแนวคิดการพัฒนาเจตคติตามรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจิตพิสัย (Affective Domain) ตามแนวคิดของนักวิชาการดังที่กล่าวถึงแล้ว อย่างเข้มข้น และเอาจริงเอาจังนั่นเอง

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับเงินสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 จัดสรรงบประมาณ โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *กรณีตัวอย่าง: รูปแบบการวิจัยและพัฒนาทั้งโรงเรียนของนักวิจัยในพื้นที่ โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- [2] ชีระ รุณเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท แอล. ที. เพรส จำกัด.
- [3] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2549). *สรุปผลการสังเคราะห์การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รอบแรก พ.ศ.2544-2548)*. [Online] แหล่งที่มา: www.onesqa.or.th/th/download/index.PPphp?SystemMenuID=1&SystemModuleKey=195-160k- [15 กันยายน 2551]
- [4] สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2551). *เอกสารเผยแพร่: แบบประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา*. [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.nidtep.go.th/competency/book.htm>. [11 ตุลาคม 2553].

- [5] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2553). เอกสารวิชาการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่; โครงการยกระดับ คุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาทั้งระบบภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปีงบประมาณ 2553 – 2555. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] เสน่ห์ จัยโต. (2544). การฝึกอบรมเชิงระบบ (System Training). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- [7] สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการ (Needs Assessment Research). กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมดาเพรส. จำกัด.
- [8] Kemmis & Mc Taggart. (1988). *The Action Research Planner*. (3rd ed.) Victoria: Deakin University Press.
- [9] คงศักดิ์ ธาตุทอง. (2540). การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องอาจารย์พี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกสอน. ขอนแก่น, ภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [10] ศิริ ถิลาสนา. (2550, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนชีวศึกษาเอกชน โดยใช้ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ: กรณีศึกษา. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 20(3): 311-330.
- [11] Benjamin S. Bloom (1985). *Bloom's theories*. [Online] Available from: http://en.wikipedia.org/wiki/Benjamin_Bloom. [2008, September 10]
- [12] ทิศนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- [13] สุชาติ โสมประยูร และ วรณี โสมประยูร. (2547). เทคนิคและประสบการณ์งานวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- [14] วิจารย์ พานิช. (2546). การบริหารงานวิจัย แนวคิดจากประสบการณ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- [15] เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และวรณี เกตุแก้ว. (2552). การศึกษาข้อบกพร่องของผลงานทางวิชาการที่เสนอขอเลื่อน เป็นวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ก.ค.ศ กระทรวงศึกษาธิการ.
- [16] ประจักษ์ ทรัพย์อุดม. (2550). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย Competency. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.
- [17] สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2553). Competency: เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้. [Online]. แหล่งที่มา : http://202.183.190.2/dwnld/pworld/pw53/53_human2.pdf. [15 กันยายน 2553].
- [18] O'Brien, R. (2001). *An Overview of the Methodological Approach of Action Research*. Faculty of Information Studies, University of Toronto.
- [19] ธงชัย สันติวงษ์. (2545). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- [20] สมคิด บางโม. (2549). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.
- [21] Barb Nefer. (2009). *How to Develop a Training Workshop*. [Online] Available from: http://www.ehow.com/how_4965163_develop-training-workshop.html. [2010, October 23]

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the Academic Work Management by using the Knowledge Management Process, Kalasinpittayasan School, under jurisdiction of the Office of Secondary Educational Service Area 24, through: 1) Kemmis and Mc Taggart' Approach, the key informants were 5 administrators, and 8 Learning Substance Chiefs of Kalasinpittayasan School, 2) the Observation, 3) the In-depth Interview, and 4) the Participatory Observation. Data were analyzed by using Phenomenological Analysis.

The research findings found that the Academic Work Management by using the Knowledge Management Process in Kalasinpittayasan School, under jurisdiction of the Office of Secondary Educational Service Area 24, consisted of 3 major factors including: 1) the Academic Work Management including the learning process development which consisted of the activities in establishing the Knowledge Management Plans, organizing the Learning Process, and supervising the Instruction, 2) the Knowledge Management Process consisted of the Knowledge Specification, the Knowledge Development, the Knowledge Management Organization, the Knowledge Sharing, and the Knowledge Application, and 3) the factor supporting Knowledge Management to be successful, consisted of the Leadership, the Organizational Culture, the Technology, the Measurement, the Effectiveness Structure from development of Academic Work Management by using the Knowledge Management Process through Participatory Action Research to be applied in Management Changes as: (1) the administrators' Participatory Management, the teachers' Knowledge Management Team (KM Teachers in Academic Teamwork) in every phase, (2) the administrators supported the Knowledge Sharing, the Technology Usage for Instructional Management, (3) the teachers use Knowledge Management for developing the Learning Process, and (4) the students had skills in Analytical Thinking, Synthetic Thinking, and Knowledge Sharing for their work.

Keywords : Teacher Development, Critical Thinking Skill Development of Students.

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงมุ่งให้สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และเป็นหน่วยที่ให้บริการการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนโดยตรงได้มีการนำการจัดการความรู้ไปใช้จนประสบความสำเร็จ เนื่องจากสถานศึกษาจะเป็นแหล่งที่สร้างความรู้ที่มีพลังมากที่สุด [5] ไม่เพียงแต่การจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเท่านั้นที่มีความจำเป็นจะต้องนำศาสตร์แห่งการจัดการความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการศึกษา ในระดับสถานศึกษาก็ต้องมีการนำกลยุทธ์การจัดการความรู้มาใช้จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของประเทศในยุคสังคมแห่งความรู้ได้ [1] องค์การภาครัฐระดับบนต่างมีนโยบายสนองต่อกรอบแนวคิด ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการจัดการความรู้ ซึ่งยังมีช่องว่างอยู่บางส่วนที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงในระดับล่างได้ และจากการทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ด้านการจัดการความรู้แล้วพบว่าผู้วิจัยสามารถที่จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้ไม่มากนักน้อย จึงมีการออกแบบแนวคิดใน

การศึกษาพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. ประเมินการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กรอบความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษา นักบริหารด้านการจัดการความรู้ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ทั้งหมด และแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผลการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่เอื้อหรือมีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ (Knowledge Management Enablers/ Influences) ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการความรู้ [2] ได้แก่ ภาวะผู้นำ (Leadership) วัฒนธรรมองค์การ (Culture) เทคโนโลยี (Technology) การวัดผล (Measurement) และโครงสร้าง (Structure)
2. กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process Model) เป็นแกนหลักของการจัดการความรู้ [5] ประกอบด้วย การระบุความรู้ (Knowledge Identification) การพัฒนาความรู้ (Knowledge Development) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) และการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Use)
3. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนและองค์กรอื่นๆ 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันอื่น 12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแทกการ์ท ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำหรือดำเนินการ การสังเกตการสะท้อนหรือการทบทวนผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง
2. แบบสังเกต

3. แบบประเมิน

ระยะเวลาการวิจัย

ระหว่างวันที่ ระหว่าง 1 มิถุนายน 2555 ถึง 20 มิถุนายน 2555

สถานที่ทำการวิจัย

โรงเรียนเทพศิรินทร์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
2. ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) และสัมภาษณ์

ระยะที่ 2 พัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนเทพศิรินทร์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

เครื่องมือการวิจัย [7] ได้แก่ กรอบแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนเทพศิรินทร์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นกรอบแนวทางการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการจัดบันทึกข้อมูลจากการประชุมและเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม

ระยะเวลาการวิจัย

ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2555 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2555

สถานที่ทำการวิจัย

โรงเรียนเทพศิรินทร์พิทยาสรรพ์ ในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

การสร้างความสนใจร่วมกัน ในเรื่องการจัดการความรู้ ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนและทีมงานวิชาการ มาร่วมประชุมปรึกษาพร้อมทั้งอธิบายวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายเข้าใจ ในระหว่างวันที่ 9-11 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ว่าสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นการดำเนินการในรูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนและทีมงานวิชาการ ควบคู่กับการใช้วงจรเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแทกการ์ท นอกจากนั้น ผู้วิจัยการสร้างความสนใจร่วมกัน ในเรื่องการจัดการความรู้โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ” ในระหว่างวันที่ 16-18 กรกฎาคม 2555 เชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้ มาให้ความรู้ และผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การประยุกต์ใช้ การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนและทีมงานวิชาการ นอกจากนี้ยังดำเนินการให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการจัดการความรู้

ระยะที่ 3 ประเมินการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนเทพศิรินทร์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

เครื่องมือ ประกอบด้วย

1. แบบสังเกต ใช้บันทึกการสังเกตในระหว่างการปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัยในแต่ละวงรอบ
2. แบบสัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ
3. แบบประเมิน ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัย หลังจบการปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัย

ระยะเวลา

ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2552 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2555

สถานที่

ห้องประชุมเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบโดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งพิจารณากริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักและสมาชิกที่ทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับผลการถอดเทปและการบันทึกภาคสนาม วิธีการอื่น นอกจากนี้ใช้วิธีการตรวจสอบจากสมาชิก (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่านหรือไปถามซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ดังนี้

1. ได้พัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. ประสิทธิภาพของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ด้านการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้ การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ควรประกอบด้วย การระบุมุมมอง การพัฒนาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ 3) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำกลยุทธ์ วัฒนธรรม เทคโนโลยี การวัดผล และ โครงสร้าง ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้อำนวยการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เช่น การทำโครงการ การเขียนแผนภาพความคิด เป็นต้น การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ มีนิเทศการเรียนรู้การสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการนิเทศแบบอื่นๆ

กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วยกระบวนการระบุความรู้ การพัฒนาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยกระบวนการระบุความรู้ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู ดำเนินการประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่มี และความรู้ที่ไม่มีในสถานศึกษาในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่จำเป็นในแต่ละสาระการเรียนรู้ ในการพัฒนาความรู้ เพื่อให้ได้ข้อสรุป จากนั้นดำเนินการประชุมจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ และมีการนำแผนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบมีการปรับเนื้อหากิจกรรม การวัดผล ในแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสม ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ นั้นดำเนินการพัฒนา/สร้างความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD เป็นต้น และจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ รายชื่อผู้รู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ในรูปเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ยังรวบรวมเอกสารการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้มาเก็บให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ KM ที่วิชาการ ดำเนินการรวบรวมความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ในรูปเอกสารหรือ VCD และส่งมอบให้ครูเป็นรายบุคคล นอกจากนี้จัดทำมุมความรู้เกี่ยวกับ KM และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ด้านการสร้างความรู้ โรงเรียนพาศึกษาศึกษาดูงานด้าน KM และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การอบรมโครงการ และฝึกนักเรียนให้ทำโครงการ ด้านการแบ่งปันความรู้ จัดให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมประจำเดือน มีนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในแต่ละสาระการเรียนรู้ และจัดตลาดนัดความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ ครูมีการเรียนรู้จากการอบรม และดูงาน และจากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และนำความรู้ที่ได้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเห็นจากผลงานนักเรียน จากการจัดตลาดนัดความรู้ที่มาร่วมจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของครูจากการผลิตสื่อประกอบการสอน แฟ้มงานครู ผลงานนักเรียน เช่น โครงการ การเขียนแผนภาพความคิด (Mind Map) ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ หรือการจัดนิทรรศการศิลปะของนักเรียน รางวัลโครงการคุณธรรมในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และโครงการคณิตศาสตร์ อัจฉริยะ

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม เทคโนโลยี การวัดผล และโครงสร้าง พบว่า ด้านภาวะผู้นำนั้น ผู้นำเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดการความรู้ ประกอบกับวัฒนธรรมที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่แล้วก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าไปจัดการความรู้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งปฏิบัติมาเป็นประจำในการประชุมประจำเดือนหรือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่โรงเรียนให้ครูนิเทศกันเองและเมื่อพบปัญหาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานตามโครงการ หรือ แผนงาน เมื่อผู้วิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียน KM ที่วิชาการร่วมกันดำเนินการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ ผู้อำนวยการได้มีการใช้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้อำนวยการจะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ และใช้กลยุทธ์แบบชี้หน้า โดยผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสนใจ ให้การสนับสนุน และผลักดันทุกวิถีทาง มีการติดตาม ให้นำเสนอความคืบหน้ากันในที่ประชุม และพัฒนาบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมสำคัญๆ ที่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างขององค์ความรู้ต่างๆ ด้านการวัดผล มีการติดตามวัดผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ครูส่วนใหญ่มีอายุมากแต่ก็มีประสบการณ์สูง ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้พบว่า ครูมักพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเป็นประจำ ครูมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น เช่น มีการใช้ E-Book ในการจัดการเรียนรู้

ด้านประสิทธิผลของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการสังเกต

สัมภาษณ์ และร่วมสกัดเอาความคิดหลักที่เป็นตัวร่วมสำคัญจากผลการร่วมปฏิบัติงานตามแผน สามารถสรุป ประสิทธิภาพของรูปแบบได้ 3 ประเด็น คือ

1. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร คือ เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่เป็น KM ทีมงานวิชาการในทุกชั้นตอนของ การดำเนินงานจัดการความรู้ จนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และผู้บริหารใช้กลยุทธ์ในการชี้แนะ คือ สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงาน ประกาศให้ทุกคนทราบว่าโรงเรียนต้องจัดการความรู้ ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น จัดโครงสร้างให้เอื้อต่อการจัดการความรู้ โดยแต่งตั้ง KM ทีมงานวิชาการ สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหาร และมีการกำหนดตัวชี้วัดการจัดการความรู้ด้านวิชาการ

2. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้ ทำให้ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้ ทำให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน มีการทำงานที่เป็นระบบ จาก การเรียนรู้โดยการทำโครงการ และการเขียนแผนภาพความคิดในการเรียนรู้เนื้อหาในวิชาต่างๆ ซึ่งเห็นได้จาก ผลงานนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ครั้งนี้ ผลการวิจัยที่ควรนำมา อภิปรายมีดังนี้

ด้านการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ด้านกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วย การระบุความรู้ การพัฒนาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาองค์ประกอบ การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ [6]

โดยแต่ละองค์ประกอบของกระบวนการจัดการความรู้ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านการ ระบุความรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญอันดับแรกที่โรงเรียนต้องดำเนินการในการจัดการความรู้ ทั้งนี้เพราะการระบุความรู้ทำให้ผู้บริหาร ครู รู้เป้าหมายที่จะบรรลุ ตามภารกิจ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน การที่โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์

ด้านการพัฒนาความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่โรงเรียนดำเนินการ มีการแสวงหาความรู้มาพัฒนาครู ให้สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้นำแผนการเรียนรู้ออกไปใช้จัดกิจกรรมกับนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีการปรับ

กิจกรรม เนื้อหา การวัดผล จนได้แผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบนี้เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งสำหรับองค์ที่ต้องการจัดการความรู้ให้สำเร็จจะต้องนำไปปฏิบัติ [3]

ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า เป็นองค์ประกอบที่โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ได้ดำเนินการโดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และกำหนดความรู้ที่ต้องจัดเก็บในแต่ละสาระการเรียนรู้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น CD VCD และมีการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และรายชื่อผู้รู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ในรูปเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวบรวมเอกสารการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทำให้สะดวกต่อการนำไปใช้เมื่อต้องการ

ด้านการแบ่งปันความรู้ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนดำเนินการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมประจำเดือน นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนในแต่ละสาระการเรียนรู้ และจัดตลาดนัดความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อจบภาคเรียน และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่อำนวยความสะดวกและครุให้มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการมา จนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของทุกคนในโรงเรียน เมื่อได้รับความรู้ จากกิจกรรม สัมมนา ศึกษา ดูงาน หรือศึกษาด้วยตนเอง

ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ มีการเรียนจากการอบรม การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติงาน การนำความรู้ที่ได้ไปใช้ โดยเห็นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผลงานนักเรียน ผลงานครูจากการจัดตลาดนัดความรู้มาจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น โครงการงาน การเขียนแผนภาพความคิด (Mind Map) ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ หรือการจัดนิทรรศการศิลปะของนักเรียน เป็นต้น

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม เทคโนโลยี การวัดผล และโครงสร้าง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ในโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ ประสบผลสำเร็จ เพราะผลจากการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำนั้น ผู้นำเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ โดยผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดการความรู้ ประกอบกับวัฒนธรรมที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่แล้วก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าไปจัดการความรู้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งปฏิบัติมาเป็นประจำในการประชุมประจำเดือน หรือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่โรงเรียนให้ครูนิเทศกันเอง และเมื่อพบปัญหาหารือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ปัญหาหรือการจัดการเรียนการสอน หรือการปฏิบัติงานตามโครงการ หรือเมื่อดำเนินการจัดการความรู้ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้มีการใช้กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนมีวัฒนธรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหา และกิจกรรมปฏิบัติในการประชุมประจำเดือน หรือการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมสิ่งที่สร้างยาก โดยเฉพาะการแบ่งปันความรู้หรือการถ่ายทอดความรู้ ต้องอาศัยการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้บริหาร และจัดบรรยากาศให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล และไม่ปิดบังความรู้ที่ได้มาใหม่ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการจัดการความรู้ให้สำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของฮลูฟิค , เปาโลดี และเรฟสกี [8]

ด้านเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเก็บข้อมูลของโรงเรียน การรับส่งงานทาง E-Office และการจัดการเรียนการสอน การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นของครู และนักเรียน การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอน เช่น E-Book ในวิชาต่างๆ หรือ สื่อ CAI ประกอบการสอน เป็นต้น

ด้านการวัดผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดทำตัวชี้วัดการจัดการความรู้ในแผนจัดกา รความรู้เพื่อบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และมีการประเมินผลในระหว่างดำเนินการ เมื่อสิ้นการดำเนินการ [2]

ด้านโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดบุคคลหรือทีมงานที่รับผิดชอบในการจัดการความรู้ในองค์กร กำหนดเครือข่ายการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ชัดเจน มีโรงเรียนเครือข่ายเรียนรู้ คือ โรงเรียนอนุกุลนารี โรงเรียนเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ คีย์เซอร์ [9]

ด้านประสิทธิผลของการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า จากการร่วมสกัดเอาความคิดหลักที่เป็นตัวร่วมสำคัญจากผลการร่วมปฏิบัติงานตามแผน สามารถสรุปประสิทธิผลของการพัฒนาได้ 3 ประเด็น คือ

ประสิทธิผลจากการนำการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปใช้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร คือ เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่เป็น KM ทีมงานวิชาการ ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานจัดการความรู้ จนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และผู้บริหารใช้กลยุทธ์ในการชี้นำ

ประสิทธิผลจากการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปใช้ ทำให้ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอน ให้มีความสำคัญกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสิ่งที่พบในการวิจัยครั้งนี้ คือสิ่งที่ทำให้ครูให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการจัดการความรู้ นอกเหนือจากการเป็นนโยบายของผู้บริหารแล้ว ครูมีแรงจูงใจจากการทำวิทยฐานะเพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาและนำไปใช้สอนนักเรียน มีการวัดผลอย่างเป็นระบบ มีการรายงานผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อตัวครูแล้วยังเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและโรงเรียนการประเมินภายนอกครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนควรกำหนดให้การจัดการความรู้เป็นนโยบายเชิงรุกโดยดำเนินการดังนี้

- 1.1 ประกาศนโยบายจัดการความรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบและสื่อสารให้เข้าใจว่าทำไมต้องจัดการความรู้
- 1.2 บริหารแบบมีส่วนร่วมให้ทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และปรับปรุง
- 1.3 นำผลประเมินการจัดการความรู้มาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาผลงาน ความดี ความชอบ
- 1.4 จัดอบรมด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา
- 1.5 แต่งตั้ง KM ทีมงานวิชาการ
- 1.6 ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จด้านการจัดการความรู้
- 1.7 ร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ เป้าหมาย การจัดการความรู้งานวิชาการ
- 1.8 จัดทำแผนการจัดการความรู้โดยให้ครูทุกคนเข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ตามแผน
- 1.9 สร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้
- 1.10 ใช้กลยุทธ์แบบชี้นำ สนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจ จัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวก
- 1.11 ประเมินผลการจัดการความรู้เมื่อสิ้นสุดแผนเพื่อมาปรับปรุงพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานสถานศึกษาด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

2.4 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ

2.5 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ล้วนอย่างภาคภูมิใจ เนื่องจากการได้รับความดูแลเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมเจตน์ ภูศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรรวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- [2] บุญดี บุญญาภิจ. (2548). **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : จริวัฒน์ เอ็กซ์เพรส.
- [3] บุญส่ง หาญพานิช. (2546). **การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย**.
- [4] วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] วิจารณ พานิช. (2547 ข, ธันวาคม). **ความรู้ยุคใหม่ อยู่ในคนมากกว่าตำรา**. สานปฏิรูป, 160-168.
- [6] วิลาวลัย มาคุ้ม. (2549). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- [7] สุภางค์ จันทวนิช. (2548). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- [8] Hlupic, V., Pouloudi, A., & Rzevski, G. (2002). **Toward and integrate approach to knowledge Management : "hard", "soft", "abstract" issue**. Knowledge Management Process, 9(2), 91-102.
- [9] Keyser, R.L. (2004). **Assessing the relationship between knowledge management and plantPerformance at the Tennessee valley authority**. Doctoral Dissertation, Industrial and System

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

THE STUDY OF NEEDS IN ACADEMIC ADMINISTRATION BY QUALITY FUNTION DEPLOYMENT OF MATTHAYOM SUWITSEREEANUSRON SCHOOL

กาญจนา ทับทิมศรี¹, จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์²

Kanjana Tabtimsri¹, Jaruwann Ploydoungrat²

¹นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ด้วยเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ ที่มีต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (QFD) ในการวิเคราะห์ผลข้อมูลความต้องการ เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการที่แท้จริง จากการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านบ้านคุณภาพ (QFD) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยวิเคราะห์ผลจากการคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญ (%) ได้ผลของความต้องการที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดของความต้องการของบุคลากร คือ ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการวางแผนตามหลักการทำงานแบบ PDCA ส่วนความต้องการของนักเรียน คือ ต้องการให้มีการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีการจัดสาระการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน และความต้องการของผู้ปกครอง คือ ต้องการให้มีการจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อกา รเรียนรู้และมีการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ เช่น กำหนดวิธีการวางแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ประชุมบุคลากรทุกคนเพื่อกำหนดการวางแผนการทำงานแบบ PDCA 2) ด้านการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น จัดทำแผนการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 3) ด้านการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น จัดงบประมาณในการจัดทำสื่อและกำหนดแผนงานกิจกรรมวิชาการ จัดบุคลากรเข้ามานิเทศให้ตรงกับสาขาวิชา 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล เช่น จัดทำรูปแบบการประเมินหน่วยการเรียนรู้เป็นรายวิชา กำหนดรูปแบบการวัดประเมินผลการเรียนในการสอบเก็บคะแนน

คำสำคัญ: การกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objective of this study were to study the development model to improve the quality of academic administration of Matthayomsuwitserianusorn School Prawet district Bangkok administration metropolitan. Qualitative research methodology used was quality function deployment QFD in 4 aspects were planning on an academic administration, learning management system, managing teaching and learning and evaluation. All of participation were inner and outer Matthayomsuwitseeanusorn school. The 60 sample consisted of teachers, students and parents. The instrument of this study was structured interview. The collected data was analyses by quality function deployment. The results are :

1. The result of the arrangement in the development model to improve the quality of academic administration. The collected data was analyzed by percentage. The administration of four aspects was high which all parties should be involved in planning on PDCA and the need of the student were planning on learning theory and practice and planning on the standard learning and the need of parents were the sufficient for material and managed learning interesting.

2. The development model to improve the quality of academic administration for respond teacher, students and parents of Matthayomsuwitserianusorn School for 4 aspects 1) planning on an academic administration for instance decide the procedure that comfort to the curriculum and meeting for planning on scheduled work plan on PDCA. 2) Learning management system for instance preparing curriculum for training and professional experiences 3) managing teaching and learning for instance funding in the preparation of media and planning on of academic administration activities and allocation of personnel educational supervision match program 4) Evaluation for instance preparing a model of the unit for each subject and decide the form of the evaluation for test score.

Keyword: Quality Function Deployment, Academic Administration.

บทนำ

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ เป็นสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่ประกาศจัดตั้งเพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่3) และตอนปลาย (ช่วงชั้นที่4) โดยได้แยกจากโรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ ตามมติคณะกรรมการ .. ที่ 6/2548 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2548 กำหนดเปิดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ซึ่งโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์เป็นหนึ่งในสถานศึกษาของกรุงเทพมหานครที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายใน จากสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 จนถึงปัจจุบัน [1,2]

จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ที่ผ่านมา นั้น พบว่าองค์ประกอบด้านการบริหารงานวิชาการ ที่ว่าด้วยสถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น มีการกำกับ ติดตามนิเทศงานเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู มีนโยบายในการประเมินผล ดี ติดตามอย่างต่อเนื่อง นั้นได้ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้และที่สำคัญคือองค์ประกอบด้านผลการเรียนรู้ในตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ ที่ว่าด้วยข้อ 3.3 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร โดยนักเรียนต้องมีความรู้ ทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระอยู่ในระดับดี และมีผลการทดสอบทาง

การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามเกณฑ์นั้น ซึ่งจากผลการประเมินตามเกณฑ์ดังกล่าว ปรากฏว่า โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ ได้รับผลการประเมินตามเกณฑ์ด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ ควรปรับปรุง [3] เพราะอันเนื่องมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสาระนั้น มีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์และอีกส่วนหนึ่งนั้น เป็นผลมาจากผลการทดสอบทางการศึกษาภายในนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง (โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์. 2553: 3)

จะเห็นได้ว่าจากปัญหาผลการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์นั้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน มัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ ในเรื่องของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน มีขอบข่ายกว้างขวาง ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาระบบงานที่พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนหรือผลผลิตให้แก่สังคม มีคุณภาพที่พึงประสงค์สะท้อนให้เห็นการใช้เทคนิคหรือวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม [4] การแก้ปัญหาทางการศึกษาจำเป็นต้องแก้ที่กระบวนการจัดการศึกษา[5] ด้วยเหตุนี้การประเมินความต้องการจำเป็นจึงเข้ามาเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เนื่องจากให้ข้อมูลที่ช่วยปรับปรุงจุดที่จำเป็นต้องแก้ไข วิธีการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจึงควรนำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาองค์กร

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความต้องการของ บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment: QFD) [6] เพื่อให้ได้ความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ โดยเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (Quality Function Deployment: QFD) นั้นเป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี ในส่วนของการวิเคราะห์ให้ได้ลำดับความสำคัญและรายละเอียดของความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ [7,8] ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพต่อไปตามความเหมาะสมตามความต้องการของบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนา การบริหารงานวิชาการ ของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (QFD) ในการหาความต้องการแท้จริง
2. ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มประชากร ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน ซึ่งได้มาจากโครงสร้างการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โดยกลุ่มผู้เกี่ยวข้องภายใน คือ บุคลากร นักเรียน และกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอก คือ ผู้ปกครอง ของ โรงเรียน มัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554 ซึ่งได้แก่ บุคลากร จำนวน 64 คน นักเรียนจำนวน 1,311 คน และผู้ปกครองนักเรียนที่มาจากผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผ่าน หาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในลักษณะความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และครูในโรงเรียนในพื้นที่ ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และ โปรแกรมคิวเอฟดีทูล (QFD Tool)

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรต่อกลุ่มตัวอย่างตามวิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ [9] โดยใช้หลักเกณฑ์การคำนวณจาก 30% เป็นสัดส่วนของประชากร แล้วทำการจำนวนบุคลากร 20 คน จำนวนนักเรียน 20 คน และผู้ปกครอง จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน

ผลการวิจัย

1. สรุปผลการเก็บรวบรวมความต้องการที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ได้ผู้วิจัยได้รวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและทำการตีความด้วยหลักการของ KJ [10] สามารถสรุปความต้องการทั้ง 4 ด้าน ของ บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองได้แสดงไว้ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปความต้องการในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	ความต้องการ
บุคลากร	<ol style="list-style-type: none"> 1) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) มีการวางแผนตามหลักสูตรและนำเทคโนโลยีมาช่วย 3) ควรมีการบันทึกการสอนทุกวันหลังเลิกเรียน 4) จัดวิชาบังคับให้อยู่ตอนเช้าและไม่จัดให้ครูสอบติดต่อกันเกิน 3 คาบ 5) มีการสอบคัดเลือกและลดปริมาณนักเรียนต่อห้อง 6) จัดครูผู้สอนตรงสาขาจบมา 7) จัดทำเอกสารประกอบการเรียนให้ตรงกับหลักสูตรสถานศึกษา 8) จัดทำสื่อการสอนเพิ่มความเข้มข้นวิชาการและลดกิจกรรม 9) จัดให้นักเรียนมีการฝึกปฏิบัติจริงและเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์จริงมาบรรยาย 10) จัดสรรงบประมาณในการจัดทำสื่อ 11) จัดห้องสมุดให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ 12) มีผู้ประสบการณ์จริงมานิเทศน์ 13) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 14) จัดบุคลากรภายนอกมาแนะแนวและให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล 15) จัดประเมินทุกหน่วยการเรียนรู้และให้คะแนนจากแบบฝึกหัด
นักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1) นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) มีการจัดสาระการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐาน 3) ควรมีช่องทางหมายเหตุสำหรับนักเรียนที่ไปกิจกรรม 4) จัดวิชาปฏิบัติให้มีคาบเรียน 2 ชั่วโมงและไม่เกิน 8 คาบต่อวัน 5) ลดปริมาณนักเรียนต่อห้องลดและมีห้องประจำ

กลุ่มตัวอย่าง	ความต้องการ
	6) จัดครูสอนตรงวิชาเอกและสอนตรงเวลา 7) มีหนังสือแจกให้กลับบ้านพร้อมใบงานเสริมหรือแบบฝึกหัดหลังเรียน 8) มีสื่อการสอนที่มีสาระที่ได้มาตรฐาน 9) มีฝึกปฏิบัติจริงและสามารถเลือกเรียนได้ 10) มีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสอน 11) มีระบบค้นหาข้อมูลจากอิเล็กทรอนิกส์ 12) มีผู้มาวิเคราะห์ผลการเรียนและเพิ่มมากขึ้น 13) จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ 14) มีแผนแนวทุกระดับชั้นและเป็นรายบุคคล 15) ให้ความสำคัญที่ปลายภาคและมีการสอบย่อยน้อยลง
ผู้ปกครอง	1) เน้นเรื่องการเรียนการสอนควรให้ความสนใจกับเด็กนักเรียน 2) จัดการเรียนการสอนที่ทันต่อเหตุการณ์ 3) มีการตรวจสอบครูให้เข้าสอนตรงเวลา 4) ไม่ควรจัดวิชาหลักมาอยู่ในวันเดียวกัน 5) ควรจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อการเรียนรู้ 6) จัดครูเข้าสอนตรงสาขาที่จบมาและเหมาะสมกับนักเรียน 7) จัดสรรแบบเรียนและสื่อการสอนให้ก่อนเปิดเทอม 8) ปรับปรุงรายวิชาในหลักสูตรภาษาอังกฤษ 9) ให้นักเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริงและเป็นระบบ 10) ควรมียุทธศาสตร์ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียน 11) มีหนังสือที่หลากหลาย 12) เพิ่มการนิเทศเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ 13) จัดรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ 14) เพิ่มข้อมูลในการแนะแนว 15) จัดให้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน

จากตารางที่ 1 พบว่าความต้องการของผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนได้แก่ ครู และ นักเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียนได้แก่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีความต้องการในการบริหารและพัฒนาวิชาการของโรงเรียนที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านดำเนินการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจากเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการที่ได้ตีความหมายของบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง แล้วนำมาคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญ (%) ของแต่ละความต้องการด้วยตารางเมตริกซ์บ้านคุณภาพได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลำดับความสำคัญของความต้องการของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง

ผู้ที่เกี่ยวข้องภายใน	ความต้องการของผู้ใช้	
1) บุคลากร	รายละเอียดความต้องการ	ค่าน้ำหนักความสำคัญ
	ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนตามหลักการทำงาน PDCA	10
	จัดประเมินทุกหน่วยการเรียนและให้คะแนนจากแบบฝึกหัด	8

ผู้ที่เกี่ยวข้องภายใน	ความต้องการของผู้ใช้	
	มีการวางแผนตามหลักสูตรและนำเทคโนโลยีมาช่วย	8
	จัดทำสื่อการสอนเพิ่มความเข้มแข็งวิชาการและลดกิจกรรม	8
	จัดให้นักเรียนมีการฝึกปฏิบัติจริงและเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์จริงมาบรรยาย	8
	มีผู้ประสบการณ์จริงมาพิเศษ	8
	จัดครูผู้สอนตรงสาขาจบมา	7
	จัดทำเอกสารประกอบการเรียนให้ตรงกับหลักสูตรสถานศึกษา	7
	จัดวิชาบังคับให้อยู่ตอนเช้าและไม่จัดให้ครูสอบติดต่อกันเกิน 3 คาบ	7
	ควรมีการบันทึกการสอนทุกวันหลังเลิกเรียน	6
	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	5
	มีการสอบคัดเลือกและลดปริมาณนักเรียนต่อห้อง	5
	จัดสรรงบประมาณในการจัดทำสื่อ	5
	จัดห้องสมุดให้มีบรรยากาศในการเรียนรู้	5
	จัดบุคคลภายนอกมาแนะแนวและให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล	3
2) นักเรียน	จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	10
	มีการจัดสาระการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน	10
	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน	9
	มีฝึกปฏิบัติจริงและสามารถเลือกเรียนได้	8
	มีหนังสือแจกให้กลับบ้านพร้อมใบงานเสริมหรือแบบฝึกหัดหลังเรียน	8
	จัดครูสอนตรงวิชาเอกและสอนตรงเวลา	7
	จัดวิชาปฏิบัติให้มีคาบเรียน 2 ชั่วโมงและไม่เกิน 8 คาบต่อวัน	7
	มีสื่อการสอนที่มีสาระที่ได้มาตรฐาน	7
	ลดปริมาณนักเรียนต่อห้องลดและมีห้องประจำ	7
	มีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสอน	7
	มีระบบค้นหาข้อมูลจากอิเล็กทรอนิกส์	7
	มีผู้มาพิเศษผลการเรียนและเพิ่มมากขึ้น	6
	ควรมีช่องหมายเหตุสำหรับนักเรียนที่ไปกิจกรรม	4
	มีแนะแนวทุกระดับชั้นและเป็นรายบุคคล	3
	ให้เห็นการสอบที่ปลายภาคและมีการสอบย่อยน้อยลง	3
3) ผู้ปกครอง	ควรจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อการเรียนรู้	11
	จัดรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	10
	เน้นเรื่องการเรียนการสอนควรให้ความสนใจกับเด็กนักเรียน	8
	จัดสรรแบบเรียนและสื่อการสอนให้ก่อนเปิดเทอม	8
	เพิ่มข้อมูลในการแนะแนว	7
	จัดการเรียนการสอนที่ทันต่อเหตุการณ์	7
	มีการตรวจสอบครูให้เข้าสอนตรงเวลา	7

ผู้ที่เกี่ยวข้องภายใน	ความต้องการของผู้ใช้	
	ไม่ควรจัดวิชาหลักมาอยู่ในวันเดียวกัน	7
	ให้นักเรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริงและเป็นระบบ	6
	จัดครูเข้าสอนตรงสาขาที่จบมาและเหมาะสมกับนักเรียน	6
	ควรมีสื่อการเรียนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียน	6
	ปรับปรุงรายวิชาในหลักสูตรภาษาอังกฤษ	5
	มีหนังสือที่หลากหลาย	5
	เพิ่มการนิเทศน์เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ	4
	จัดให้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน	3

จากตาราง 2 พบว่าความต้องการของบุคลากร นักเรียนและเครือข่ายผู้ปกครองทั้ง 15 ปัจจัย ความต้องการที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดของบุคลากร คือ จะต้องการทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนตามหลักการทํางาน PDCA ค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดของนักเรียนคือ จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดของผู้ปกครองคือ ควรจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อการเรียนรู้

จากผลความต้องการที่ได้นั้นจะนำไปสู่การหาคำตอบของข้อมูลเชิงเทคนิคและทำการเปรียบเทียบกับผู้แข่งขันเพื่อที่จำค่านวณหาน้ำหนักเป้าหมายและกำหนดทิศทางการของ เป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางของการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

3. แนวทางการวางแผนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

จากผลลัพธ์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเทคนิคและค่านวณหาน้ำหนักเป้าหมายในการพัฒนาการบริหารวิชาการตามความต้องการ 10 อันดับแรกจากความต้องการทั้งหมดของบุคลากร นักเรียน และ เครือข่ายผู้ปกครอง นำมาสู่การกำหนดทิศทาง ของเป้าหมายหรือแนวทางการบริหารวิชาการของ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้านได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนางานเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ ได้แก่
 - 1.1 กำหนดวิธีการวางแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร
 - 1.2 ประชุมบุคลากรทุกคนเพื่อกำหนดการวางแผนการทํางานแบบ PDCA
 - 1.3 กำหนดมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
 - 1.4 กำหนดการจัดกระบวนกรเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
 - 1.5 ทำแบบประเมิน แบบสอบถามความต้องการของนักเรียน
 - 1.6 จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - 1.7 มีการติดตามข้อมูลเพื่อการมาใช้ในการเรียนการสอน
 - 1.8 สํารวจแบบเรียนและสื่อการสอนก่อนเปิดเรียน
 - 1.9 มีการพิจารณาการจัดตารางสอนตามธรรมชาติของแต่ละวิชา
 - 1.10 มีการประชุมนิเทศนักเรียนทุกเดือน
2. แนวทางการพัฒนางานการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่
 - 2.1 จัดทำแผนการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
 - 2.2 จัดกลุ่มผู้เรียนตามความรู้ ความสามารถของนักเรียน
 - 2.3 มีการกำหนดรายวิชาและเวลาเรียนในการจัดตารางสอน

- 2.4 มีการสำรวจความพร้อมของบุคลากร ครูผู้สอนแต่ละวิชา
- 2.5 จัดชั่วโมงปฏิบัติและให้นักเรียนเลือกวิชาตามความถนัดหรือสนใจ
- 2.6 จัดสรรสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในแต่ละห้องเรียน
- 2.7 จัดทำสื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย
- 2.8 จัดทำระบบสืบค้นห้องสมุดจากอิเล็กทรอนิกส์
- 2.9 จัดทำเอกสารประกอบการแนะแนว
- 2.10 จัดสรรหนังสือให้เหมาะสมทันสมัย
3. แนวทางการพัฒนางานการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่
 - 3.1 จัดงบประมาณในการจัดทำสื่อและกำหนดแผนงานกิจกรรมวิชาการ
 - 3.2 จัดบุคลากรเข้ามานิเทศให้ตรงกับสาขาวิชา
 - 3.3 มีการคัดเลือกหรือจัดทำแบบเรียนให้ตรงตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตร
 - 3.4 จัดทำแบบฝึกหัดหรือใบงานเสริมให้นักเรียนในแต่ละวิชา
 - 3.5 จัดสรรสื่อการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามกลุ่มสาระ
 - 3.6 จัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
 - 3.7 จัดให้มีชั่วโมงเรียนในการฝึกปฏิบัติจริง
4. แนวทางการพัฒนางานการวัดผลและประเมินผล ได้แก่
 - 4.1 จัดทำรูปแบบการประเมินหน่วยการเรียนรู้เป็นรายวิชา
 - 4.2 จัดบุคลากรเข้านิเทศตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียน
 - 4.3 กำหนดรูปแบบการวัดประเมินผลการเรียนในการสอบเก็บคะแนน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสวีศรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน คือ บุคลากร นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง จำนวน 60 คน ในประเด็นของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ใน 4 ด้าน คือ ด้านเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อหาความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ซึ่งในการสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองนั้นทำโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ความต้องการด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เป็นคำถามปลายเปิด แล้วนำผลข้อมูลความต้องการของบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองนั้น ขั้นตอนพบว่าความต้องการของบุคลากร นักเรียน และเครือข่ายผู้ปกครองทั้ง 15 ปีัจจุบันนี้ ผู้วิจัยได้นำมาคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญ (%) ความต้องการที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ความต้องการของบุคลากร คือ จะต้องการทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการวางแผนตามหลักการทำงาน PDCA ของนักเรียนคือ จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และของเครือข่ายผู้ปกครองคือ ควรจัดห้องเรียนให้เพียงพอต่อการเรียนรู้ ต่อมาผู้วิจัยได้นำข้อมูลความต้องการทั้งหมด มาทำการวิเคราะห์ผ่านกระบวนการเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพหรือบ้านคุณภาพ(QFD)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองด้วยเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ (QFD) นั้นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการทำให้ผู้วิจัย สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ ได้ดังนี้

1. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากร ทั้ง 15 ปัจจัยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือโรงเรียนนาคานาวาอุปถัมภ์ จะเห็นได้ว่าน้ำหนักเป้าหมายในการพัฒนา (%) โดยสัมพัทธ์ 10 อันดับแรก ได้แนวทางในการพัฒนา คือ การกำหนดวิธีการวางแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดทำรูปแบบการประเมินหน่วยการเรียนรู้เป็นรายวิชา การประชุมบุคลากรทุกคนเพื่อกำหนดการวางแผนการทำงานแบบ PDCA การจัดทำแผนการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การจัดงบประมาณในการจัดทำสื่อและกำหนดแผนงานกิจกรรมวิชาการ จัดกลุ่มผู้เรียนตามความรู้ ความสามารถของนักเรียน การจัดบุคลากรเข้ามานิเทศให้ตรงกับสาขาวิชา การคัดเลือกหรือจัดทำแบบเรียนให้ตรงตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตร มีการกำหนดรายวิชาและเวลาเรียนในการจัดตารางสอน และการสำรวจความพร้อมของบุคลากร ครูผู้สอนแต่ละวิชา

2. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนทั้ง 15 ปัจจัยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือโรงเรียนนาคานาวาอุปถัมภ์ จะเห็นได้ว่าน้ำหนักเป้าหมายในการพัฒนา (%) โดยสัมพัทธ์ 10 อันดับแรก คือ การกำหนดมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ การแบบฝึกหัดหรือใบงานเสริมให้นักเรียนในแต่ละวิชา การจัดทำชั่วโมงปฏิบัติและให้นักเรียนเลือกวิชาตามความถนัดหรือสนใจ การกำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การจัดบุคลากรเข้านิเทศตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียน การจัดสรรสื่อการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามกลุ่มสาระ และการจัดสรรสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในแต่ละห้องเรียน

3. แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองทั้ง 15 ปัจจัยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือโรงเรียนนาคานาวาอุปถัมภ์จะเห็นได้ว่าน้ำหนักเป้าหมายในการพัฒนา (%) โดยสัมพัทธ์ 10 อันดับแรก คือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีการติดตามข้อมูลเพื่อการใช้งานในการเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการเรียนรู้ที่น่าสนใจ การจัดทำชั่วโมงเรียนในการฝึกปฏิบัติจริง การจัดทำสื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย การสำรวจแบบเรียนและสื่อการสอนก่อนเปิดเรียน การจัดทำเอกสารประกอบการแนะแนว การพิจารณาการจัดตารางสอนตามธรรมชาติของแต่ละวิชา การจัดสรรหนังสือให้เหมาะสมทันสมัย และการประชุมนิเทศนักเรียนทุกเดือน

เอกสารอ้างอิง

- [1] มัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ . (2554) . *สารสนเทศประจำปี 2554*. กรุงเทพฯ : โรงเรียน
- [2] มัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ . (2551) . *หลักสูตรสถานศึกษา 2551*. กรุงเทพฯ : โรงเรียน
- [3] กลุ่มงานนโยบายและแผนการศึกษา. (2552) *แผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ.2552* . สำนักงาน
ยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร:
- [4] สุวิมล ร่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
- [5] จุฑามาศ เกิดแก้วฟ้า. (2533). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

- [6] มณฑลีส ศาสสนันท์. (2550). *การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและ วิศวกรรมย้อนรอย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [7] เพียรพันธุ์ กิจพาณิชย์เจริญ. (2552). *ศึกษามรรณะการบริหารวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ การศึกษา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [8] วราภรณ์ จิ่งสุวดี. (2553). *การประยุกต์เทคนิคการกระจายหน้าที่การทำงานเชิงคุณภาพเพื่อ การวางแผนปรับปรุงคุณภาพการบริหาร โรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์. ปริญญาโท ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- [9] บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* .(พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น การพิมพ์
- [10] Shen, Tan, KG., & Xie, M.(2000) *An Integrated to Innovative Product Deployment Using Kano's Model and QFD*. *European Journal of Innovation Management* 3,2: 91-99.
- [11] Tan, Kay C. & Pawitra, Theresis A. (2001). *Research and Concepts Integrating SRVQUAL and Kano's Model and QFD for Service Excellence Deployment*. *Managing Service Quality* 11, 6: 418-430.
- [12] Yoshida Masami (2008), *Improvement of a Distance Education Project by Quality Function Deployment(QFD)*, *Paper Presented at a Workshop on International e-learning Conferences 2008: E-learning Generation 2.0 (ICE2008)*, Workshop 21th ,Nov, 2008, at Impact Convention Center, Bangkok.

ประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียน มัธยมศึกษา

The challenges of educational quality development for Secondary School

สมเจษฎ์ ศรีสมจักร¹, ดร.ประยุทธ ชุสอห์น², ดร.กนกอร สมปราชญ์³

Somjed Srisomjak¹, Dr.Prayuth Chusorn², Dr.Kanokorn Somprach³

¹นักศึกษาหลักสูตรดุขุฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นที่ 10

²อาจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุขุฎฐิบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³รองศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุขุฎฐิบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ต้องการทราบว่าประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง ซึ่งดำเนินการโดยสังเคราะห์บทความจากฐานข้อมูล ScienceDirect, Education Research complete และ Emerald ตั้งแต่ปี 2008 - 2012 จำนวน 33 บทความ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา และผู้มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 9 คน และศึกษาดูงานกรณีตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การตรวจสอบถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation)

ผลการศึกษา พบว่า จากการสังเคราะห์ วิเคราะห์บทความจากวารสารวิชาการต่างประเทศมีโรงเรียนใช้เกณฑ์คุณภาพหรือระบบคุณภาพได้แก่ MBNQA, EFQM, Deming และ TQM ประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการมุ่งเน้นนักเรียนและตลาด และ 3) ด้านการมุ่งเน้นครูและบุคลากรในโรงเรียน

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, ประเด็นท้าทาย

Abstract

The investigation current issues for quality of secondary school education be interested to studies important challenging issues relating to the continuous improvement of quality for secondary schools. By reviewing several articles and journals from credible on-line sources for academic publications such as Science Direct, Education Research Complete and Emerald, published between 2008 - 2012, there were 33 publications that have significant and relevant contents relating to the issue of improvement of educational quality. These publications are consequently synthesized using content analysis technique. In combination, a focus group discussion was conducted, which were attended by 9 experts in the field of educational development and management at secondary level. Moreover, there

was an onsite observation of good practices at a selected school that displays high standard of academic performance and continuous improvement of quality and students. The learning outcomes from three phases of the investigation are synthesized and analyzed for increased reliability through data triangulation technique.

The result of this investigation identifies a number of key criteria for education quality that were implemented in schools, for example MBNQA, EFQM, Deming and TQM. The challenging issues that undermine the continuous development of quality for secondary school education were found to be 1) organizational leadership 2) student-focused development and marketing 3) professional development for teachers and supporting staff.

Keyword: Educational Quality Development, Challenges Issues

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิต เพื่อให้เด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองจึงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลสำเร็จ การบริหารคุณภาพสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในองค์กรประเภทต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำ แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารคุณภาพอย่างต่อเนื่องมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงาน และพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ส่งผลให้เกิดความเป็นเลิศทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องเป็นระบบสำหรับพัฒนาคุณภาพแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดวิสัยทัศน์ นวัตกรรมที่มุ่งเน้นการตอบสนองความพึงพอใจอย่างเป็นรูปธรรมโดยการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง [1] ต้องการภาวะความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารระดับสูงต่อกิจกรรมทั้งหลายในกระบวนการ [2] มีการดำเนินการรักษาและปรับปรุงคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในองค์กร [3] เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด องค์กรที่นำระบบบริหารคุณภาพมาใช้ได้อย่างสัมฤทธิ์ผลนั้นจะเห็นได้จากการมีบุคลากรได้รับการฝึกและกระตุ้นให้มีสำนึกด้านคุณภาพ มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่สร้างสรรค์ ริเริ่มไว้วางใจซึ่งกันและกัน และทุกคนทุ่มเทให้แก่งานแสวงหาคุณภาพที่ดีกว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรยังมีพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญ โดยเชื่อว่าองค์กรที่ให้การสนับสนุนบุคลากรทุกคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ค้นพบแนวความคิดใหม่ และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การสร้างสรรค์และการจัดการ องค์กรความรู้เพื่อก่อให้เกิดนวัตกรรม [1,4] เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ [2] การนำหลักการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ไปใช้ในองค์กรการศึกษานั้นสามารถทำได้เนื่องจากมีองค์ประกอบที่สามารถเชื่อมได้กับหลักการให้บริการการศึกษา สามารถกล่าวได้ว่าในสถาบันการศึกษา ผู้สอนและผู้เรียนถูกมองว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด และคนเหล่านี้มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จและต้องการทำทลายความสามารถของตน ควรมุ่งเน้นความสำคัญไปที่การพัฒนาตัวผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องของการเพิ่มพูนความรู้ การยกระดับทักษะและขีดความสามารถ และการให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดเป็นคุณภาพที่ฝังตัวเป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษา

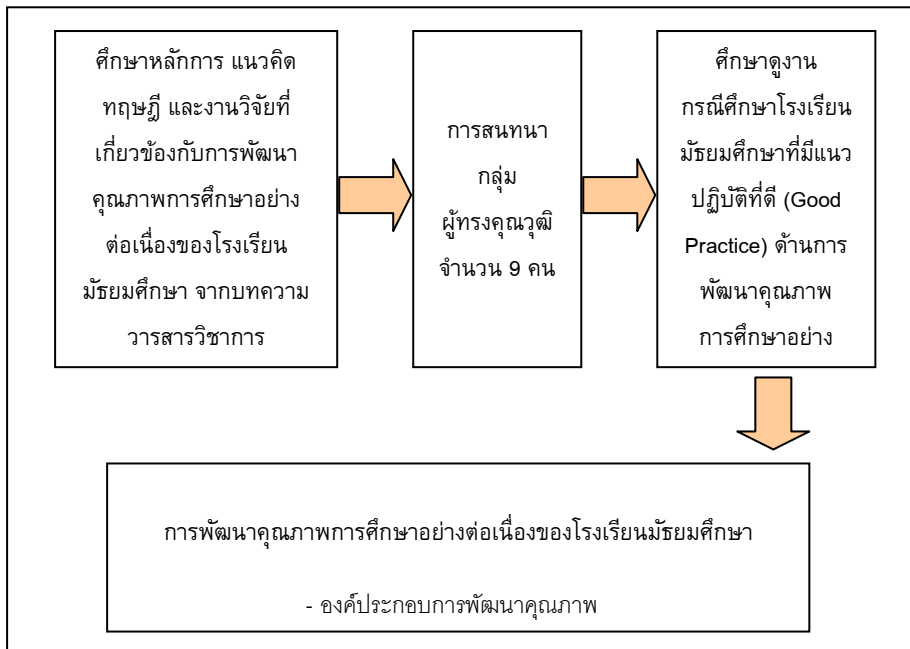
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารงานในระบบโรงเรียน ให้บรรลุถึงคุณประโยชน์ของการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่ผู้เรียน เป็นกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียนในแง่ของการปฏิบัติการกิจให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ [5] ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การวิจัยเพื่อศึกษาประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา จากบทความวารสารวิชาการต่างประเทศที่สืบค้นจากฐานข้อมูล ScienceDirect, Education Research complete และ Emerald ตั้งแต่ปี 2008 - 2012 จำนวน 33 บทความ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์บทความ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกสรุปรายละเอียดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ประเด็นเกณฑ์คุณภาพหรือระบบคุณภาพที่ใช้และนำมาวิเคราะห์ห้วงค์ประ ะกอบของการพัฒนาคุณภาพจำแนกเป็น 1) การนำองค์การ 2) การวางแผน 3) การ

มุ่งเน้นตลาดและลูกค้า 4) การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์

ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา และผู้มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 9 คน ดำเนินการในวันที่ 22 ธันวาคม 2555 เวลา 9.00 - 12.00 น. ณ ห้อง 1413 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เรื่อง การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการอภิปรายผลการวิจัย

ระยะที่ 3 ศึกษาคุณนกรณศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาคุณภาพพิเศษ (Premium School) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียน และการสังเกตการจัดการเรียนการสอน ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 11 - 17 มกราคม 2556

ระยะที่ 4 ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) และสรุปประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

สภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษาตาม ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยจากบทความวารสารวิชาการต่างประเทศที่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูล ScienceDirect, Education Research complete และ Emerald ตั้งแต่ปี 2008 - 2012 จำนวน 33 บทความ พบว่าเกณฑ์คุณภาพหรือระบบคุณภาพที่โรงเรียนมัศึกษานำมาใช้ มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาเกณฑ์คุณภาพหรือระบบคุณภาพที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระบบคุณภาพ	จำนวน	ร้อยละ
MBNQA	5	15.15
EFQM	8	24.24
Deming	3	9.09
TQM	17	51.52
รวม	33	100.00

จากเกณฑ์คุณภาพหรือระบบคุณภาพที่นำมาใช้ในโรงเรียนมัศึกษาทั้ง MBNQA, EFQM, Deming และ TQM ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพ และจำแนกออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การนำองค์การ 2) การวางแผน 3) การมุ่งเน้นตลาดและลูกค้า 4) การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์ จากนั้นนำมาแจกแจงความถี่เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษารายองค์ประกอบที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพ	จำนวน (n = 33)	ร้อยละ
1) การนำองค์การ	20	60.60
2) การวางแผน	4	12.12
3) การมุ่งเน้นนักเรียนและตลาด	18	54.55
4) การวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้	3	9.09
5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากรในโรงเรียน	18	54.55
6) การจัดการกระบวนการ	4	12.12
7) ผลลัพธ์	3	9.09

จากการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ หลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 3 องค์ประกอบแรก ที่พบว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่กำหนดเป็นประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ จำนวน 9 คน สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

การนำองค์การ มีความสำคัญในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้นำมีบทบาทในการนำองค์การต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จัดทำกลยุทธ์ เป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์ สร้างค่านิยมที่ถูกต้องสองครั้งเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ สื่อสารเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจนทั่วถึงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ สร้างภาวะผู้นำที่ชัดเจน รวดเร็ว มีการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ มีความรอบรู้ ผู้นำมีการมอบอำนาจอย่างเหมาะสม และทำให้องค์กรเกิดความยั่งยืนด้วยการจัดการความรู้ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

การมุ่งเน้นนักเรียนและตลาด ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าใครคือลูกค้า ให้ความสำคัญกับลูกค้า หาความต้องการและความคาดหวังโดย การรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งชุมชนด้วย เพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน เข้าใจทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน และโรงเรียนมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

การมุ่งเน้นครูและบุคลากรในโรงเรียน มีความสำคัญโดยการพัฒนาความรู้ความสามารถ และศักยภาพของบุคลากร พัฒนาคุณภาพครูโดยมองที่ระบบ ทำให้บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ทำงานเป็นทีมเพื่อนำทีมไปสู่ความยั่งยืนและความเป็นระบบ ให้ครูมีสิทธิในการตัดสินใจ เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในเชิงบวก

การศึกษาดูงาน กรณีตัวอย่างโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาคุณภาพพิเศษ (Premium School) ปีการศึกษา 2554 จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียน และการสังเกตการจัดการเรียนการสอนสรุปได้ดังนี้

การนำองค์การ ผู้นำมีการกระจายอำนาจไปตามหมวดวิชาและกลุ่มงาน ทั้งในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณซึ่งอาจมีความเสี่ยงในเรื่องของการเบิกจ่ายเงินตามระเบียบราชการ ซึ่งจะต้องยอมรับและหาวิธีควบคุมความเสี่ยงนั้น แต่การกระจายอำนาจทำให้การทำงานของหมวดวิชาและกลุ่มงานต่างๆ คล่องตัว

ขึ้นมาก การให้เกียรติครูทุกคนเพื่อสร้างความสุขในการทำงาน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยใช้ตัวอย่างนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ มีการสื่อสารกับครูว่า “ครูรู้เหนื่อยกว่าเด็กไม่ได้ เด็กเก่งครูจะต้องเก่งมาก” เพื่อให้ครูเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา และการมุ่งเน้นที่คุณภาพของผู้เรียนมากกว่าการประเมินตามตัวชี้วัด

การมุ่งเน้นนักเรียนและตลาด การมองในแง่บวกกับเด็กนักเรียน มีการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่สุภาพ การจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อความต้องการของครู นักเรียน และชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดสอนวิชาเพิ่มเติมให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นวิชาที่เตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย การจัดบรรยากาศของห้องสมุดที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน เป็น Easy Library ห้องสมุดมีชีวิตโดยลดกฎเกณฑ์ และขั้นตอนที่ซับซ้อนลง ใช้สีสันสดใส มีอุปกรณ์ IT ทำให้ดึงดูดใจให้นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุด การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนมีสีสันที่สวยงาม ดึงดูดเด็กวัยรุ่น และมีรูปแบบการนั่งเรียนที่แตกต่างจากเดิม เช่น นั่งเรียนที่พื้น เรียนในห้องที่เป็นกระจกใส การเรียนการสอนมีการสอดแทรกวิถีชีวิตของโรงเรียนที่ว่า “ภายในปี 2555 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน เป็นผู้นำในด้านการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการสู่มาตรฐานความเป็นสากล ภายใต้บริบทของวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตแบบพอเพียง” ดังตัวอย่างจากการสอนของหลักสูตรนานาชาติที่ในชั้นเรียนครูชาวต่างชาติสอนภาษาอังกฤษโดยมีการอภิปรายเรื่องการใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดอาคารสถานที่ และห้องเรียนให้ตรงกับกลุ่มสาระฯ เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและโดดเด่น มีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยเหลือกันในลักษณะคลอกันระหว่างนักเรียน ที่มีผลการเรียนดี-ปาน-อ่อน มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นเอง มามีส่วนช่วยในการเรียน การสอน และการจัดการบริหารในโรงเรียน

การมุ่งเน้นครูและบุคลากรในโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพของครู ที่มีทั้งการจัดขึ้นเองในช่วงปิดเทอม และส่งเข้าอบรมกับส่วนกลาง การจัดการความรู้และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีรุ่นพี่ที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับรุ่นน้องเพื่อเตรียมเกษียณ ครูผู้นิเทศ การเล่าเรื่อง มีเว็บ KM สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้กับครู จาก การสื่อสาร “ครูรู้เหนื่อยกว่าเด็กไม่ได้ เด็กเก่งครูจะต้องเก่งมาก” และส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

สรุปและอภิปรายผล

และสรุปประเด็นท้าทายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ดังนี้

1. การนำองค์การ มีความสำคัญเป็นอันดับแรกในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้นำมีบทบาทในการนำองค์การที่ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน จัดทำกลยุทธ์ เป้าหมาย กำหนดผลการดำเนินการที่คาดหวัง มีการสร้างค่านิยมการทำงานสู่องค์กรเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศ สื่อสาร เป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจนทั่วถึงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ ติดตามผลลัพธ์สำคัญเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ [6] ให้การสนับสนุนทุกภาคส่วนเพื่อเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานด้านคุณภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการพัฒนาคุณภาพ [7] สร้างบรรยากาศที่นำไปสู่นวัตกรรม มีความรอบรู้ พัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำอย่างต่อเนื่อง [8] นอกจากนี้ผู้นำจะต้องมีการมอบอำนาจอย่างเหมาะสม [5,9] สร้างแรงจูงใจ สร้างคุณค่าและความผูกพันแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี และทำให้องค์กรเกิดความยั่งยืนด้วยการจัดการความรู้ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีกลยุทธ์ดังนี้

1.1 พัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านระบบคุณภาพให้กับผู้นำโรงเรียน

1.2 ประสานนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน

2. การมุ่งเน้นนักเรียนและตลาด การกำหนดกลุ่มลูกค้าให้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับลูกค้า หากความต้องการและความคาดหวังโดยการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน [8-9] ให้ทุกคนมีส่วนร่วมรวมทั้งชุมชนด้วย

เพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน เข้าใจทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน และโรงเรียนมีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน [9]

มีกลยุทธ์ดังนี้

- 2.1 พัฒนาระบบข้อมูลผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญของโรงเรียน
- 2.2 พัฒนาศักยภาพด้านวิชาการ และทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน
- 2.3 พัฒนาหลักสูตรตามความสนใจและหลักสูตรท้องถิ่น

3. การมุ่งเน้นครูและบุคลากรในโรงเรียน เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถและศักยภาพของบุคลากร [10] พัฒนาคุณภาพครูโดยมองที่ระบบ ทำให้บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ [6] ทำงานเป็นทีมเพื่อนำทีมไปสู่ความยั่งยืนและความเป็นระบบ [9] ให้ครูมีสิทธิ์ในการตัดสินใจ เปิดกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในเชิงบวก

มีกลยุทธ์ดังนี้

- 3.1 พัฒนาความรู้ความสามารถด้านระบบคุณภาพ ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน (Soft Skill) ให้กับครูและบุคลากร เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสร้างนวัตกรรม
- 3.2 เสริมสร้างความผูกพันและความพึงพอใจต่อองค์กรให้กับครูและบุคลากร
- 3.3 จัดระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- [1] Molina, L.; NS-Montes, J.L.; & Ruiz-Moreno, A. (2007, April). Relationship between quality management practices and knowledge transfer. *Journal of Operations Management*. 25: 682-701.
- [2] Hurt, V.D. (1996). *Quality in America*. Chicago: IRWIN Professional Publishing
- [3] Ishikawa, K. (1985). *What is Total Quality Control? The Japanese Way*. London: Prentice-Hall.
- [4] McAdam, R. (2004). Knowledge creation and idea generation: a critical quality perspective. *Technovation*. 24: 697-705.
- [5] Ngware M.W.; Wamukuru D.K.; & Odebero S.O. (2006). Total quality management in secondary schools in Kenya: extent of practice. *Quality Assurance in Education*. 14(4): 339-362.
- [6] Schumacher, G. (2011, January). Key Factors for Success fully Implementing and Sustaining Quality Improvement in K-12 Education. *The Journal for Quality & Participation*. 1: 17-20.
- [7] Ah-Teck J.C.; & Starr K. (2012). Principals' Perceptions of the Use of Total Quality Management Concepts for School Improvement in Mauritius: Leading or Misleading?. *The International Journal of Learning*. 18(4). Retrieved December 15, 2012, from, <http://www.Learning-Journal.com>
- [8] Erturguta R.; & Soysekercib S. (2009). The problem of sustainability of organizational success in public educational institutions: a research on the education administrators in Turkey. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 1: 2092-2102.
- [9] De Jager, H.J.; & Nieuwenhuis, F. J. (2005, November). Linkages between total quality management and the outcomes-based approach in an education environment. *Quality in Higher Education*.

11(3): 251-260.

- [10] Leng, N.W. (2009). Total Quality Management Principles that Influence the Integration of Information and Communications Technology into the Classroom. *The Asia-Pacific Education Researcher*. 18(2): 317-327.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

**INSTRUCTIONAL LEADERSHIP OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOL IN
BENJASIRI SCHOOLS CLUSTERE UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2**

พรชัย ธนปารมีกุล¹, สมชาย เทพแสง²

Pornchai Thanaparamkul¹, Somchai Thepsaeng²

¹นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์การอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 249 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งของครูเป็นชั้น (Strata) โดยมีครูเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .96 สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานใช้การทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (t-test for Independent sample) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน
2. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ประสบการณ์การอบรม พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการของครู, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the instructional leadership of teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2, categorized by position, teaching experiences, and experience in training. The sample included 249 teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2. The instrument was a questionnaire. The data were analyzed by percentage mean and standard deviation and testing the hypothesis by t-test for Independent sample and One Way ANOVA by applying SPSS for windows program.

The research result revealed that:

1. The instructional leadership of teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2 as a whole was at a high level. Considering each aspect, the scores of each aspect of the instructional leadership of teachers was at a high level.

2. The result of the comparison of the instructional leadership of teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2, categorized by position as a whole and each individual aspect showed that there was differently perceived at .05 level of significance in each different position.

3. The result of the comparison of the instructional leadership of teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2, categorized by teaching experiences as a whole and each individual aspect showed that there was differently perceived at .05 level of significance in different experiences of teaching.

4. The result of the comparison of the instructional leadership of teachers in secondary school in Benjasiri schools cluster under the secondary education service area office 2, categorized by experience in training showed that there was not differently perceived as a whole but there was differently perceived at .05 level of significance as considering each aspect.

Keyword: instructional leadership of teachers , secondary school

บทนำ

ประเทศไทยนั้นได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการการศึกษา [1] โดยได้มีจุดมุ่งหมายคือ การศึกษาต้องพัฒนา คนไทยให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยมีแนวทางจัดการศึกษาให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญและครูต้องมีความ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามมา รวมทั้งเกิดความพร้อมในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ

ด้วยเหตุนี้การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพ ย่อมส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติ โดยคนที่มีคุณภาพต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีภูมิปัญญา ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 – 2559): ฉบับปรับปรุง ที่ต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ ทั้งนี้ผู้ที่ให้ความรู้ในระบบการศึกษา นั่นคือ ครู ที่จะต้องเป็นแบบอย่างให้กับเด็กในการแสวงหาความรู้ ดังนั้นครูจึงควรเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อสร้างเด็กที่มีคุณภาพ เมื่อคุณภาพเกิดขึ้นในเด็กอนาคตสังคมก็จะเกิดคุณภาพตามมา เมื่อสังคมมีคุณภาพสิ่งที่จะตามมาคือคุณภาพของคนไทยจะได้รับการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นคุณภาพของครูเป็นสำคัญดังแนวนโยบายในข้อ 1.6 กล่าวถึงการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีเป้าหมายให้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้สามารถเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีคุณธรรม จริยธรรม มีขวัญกำลังใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาความรู้ทั้งด้านการบริหารจัดการและทางด้านวิชาการเพื่อให้เป็นแบบอย่างในการเฝ้าหาความรู้ในการพัฒนาตนเองแก่ผู้เรียน [2]

การพัฒนาครูจะต้องได้รับการพัฒนาและเอาใจใส่อย่างจริงจัง ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรกมิได้มุ่งเน้นในเรื่องของการปฏิรูปครู อาจารย์ และกระบวนการเรียนการสอนมากเท่าที่ควร มุ่งเน้นแต่การแก้ไขกฎหมายและการปรับโครงสร้างขององค์กร แนวทางแก้ไขปัญหในเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาคือ ต้องปฏิรูปครู อาจารย์และการจัดการเรียนการสอนที่ปัจจุบันมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ให้มีคุณภาพอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่นั้นเกิดจากปัญหาทางด้านคุณภาพของครู ครูขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่องโดยที่ครูส่วนใหญ่มักไม่มีการหาความรู้ใหม่ๆซึ่งเป็นแบบอย่างที่ไม่ควรเพราะการที่จะพัฒนาคนนั้นผู้ที่เป็นแบบอย่างต้องเป็นบุคคลที่มีการพัฒนาด้านความรู้โดยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สร้างตนเองให้กลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือการเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อที่จะเป็นแบบอย่างแก่เด็กในการพัฒนาคุณภาพของชีวิต[3]

ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของชาติข้างต้น ครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นภาวะผู้นำหนึ่งที่ครูพึงมีเนื่องจากบทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถสร้างวิสัยทัศน์ เช่น วิสัยทัศน์เกี่ยวกับการ เตรียมความพร้อมนักเรียนสำหรับสังคมไทยในอนาคต ผู้นำจะต้องกำหนดว่าต้องการให้โรงเรียนพัฒนาไปในทิศทางใด จะเลือกนำวิธีการสอนรูปแบบใดมาใช้ จะจัดกระบวนการสอนอย่างไร มีข้อตกลงอะไร และคณะทำงานจะปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เป็นต้น [4] ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภารกิจหลักของการศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นสิ่งที่พึงมีในตัวของผู้สอนเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการจะส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษา [5]

ความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการนั้นสอดคล้องตามสาระหลักของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 7 ว่าด้วยเรื่อง ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพของกระทรวงศึกษาธิการ ครูผู้สอนต้องมีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถโดยที่ครูผู้สอนแต่ละท่านจะมีกระบวนการในการเป็นผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน ซึ่งลักษณะของผู้นำทางวิชาการนั้นจะช่วยให้ครูผู้สอนแต่ละท่านได้มีการพัฒนาวิธีการ กระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพกับนักเรียนมากที่สุด [6]

ดังที่ได้กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูและนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัย โดยแบ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขต เบญจสิริ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 3. ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และ 4. ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาตนเองในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการ พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ อันส่งผลต่อความรู้ ความสามารถของนักเรียนทั้งทางด้านบุคลิกภาพการเป็นผู้นำและพัฒนาตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เป็นที่ไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการสอน และ ประสบการณ์การอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในปี 2554 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง โรงเรียนปทุมคงคา โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย และโรงเรียนสิริรัตนารวมทั้งสิ้น 566 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในปี 2554 จำนวนทั้งสิ้น 249 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดประชากรของเครจซี่และมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้และการหาคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) ได้แก่แบบสอบถามเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 หาคุณภาพเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในลักษณะความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยมีค่าตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.0 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามแนวคิดของ ครอนบาค (Cronbach's) ผลปรากฏว่ามีค่าความเชื่อมั่น .96

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้รับคืนจำนวน 249 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน แสดงไว้ตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.05	0.39	มาก
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.15	0.46	มาก
ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน	3.99	0.53	มาก
ด้านการวิจัยในชั้นเรียน	3.91	0.61	มาก
รวม	4.03	0.43	มาก

จากตาราง 1 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.46) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.39) ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.53) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.91$, S.D.= 0.61) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยจำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการสอน และ ประสบการณ์การอบรม

ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง แสดงไว้ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.95	0.98		
	ภายในกลุ่ม	245	34.93	0.14	6.90*	0.001
	รวม	248	37.88			
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.83	1.61		
	ภายในกลุ่ม	245	46.52	0.19	8.47*	0.001
	รวม	248	51.34			
ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.35	0.45		
	ภายในกลุ่ม	245	68.13	0.28	1.62	0.186
	รวม	248	69.48			
ด้านการวิจัยในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	4.57	1.52		
	ภายในกลุ่ม	245	86.68	0.35	4.30*	0.006
	รวม	248	91.25			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.75	0.92		
	ภายในกลุ่ม	245	42.63	0.17	5.26*	0.002
	รวม	248	45.38			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีตำแหน่งต่างกันมีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 3 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.80	0.90		
	ภายในกลุ่ม	246	36.07	0.15	6.15*	0.002
	รวม	248	37.88			
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	5.83	2.91		
	ภายในกลุ่ม	246	45.51	0.19	15.75*	0.001
	รวม	248	51.34			
ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.39	1.69		
	ภายในกลุ่ม	246	66.09	0.27	6.31*	0.002
	รวม	248	69.48			
ด้านการวิจัยในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	8.94	4.47		
	ภายในกลุ่ม	246	82.31	0.33	13.35*	0.001
	รวม	248	91.25			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	3.57	1.78		
	ภายในกลุ่ม	246	41.81	0.17	10.49*	0.001
	รวม	248	45.38			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การอบรม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2	ประสบการณ์การอบรม				t	p
	1 - 50 ครั้ง		ตั้งแต่ 51 ครั้งขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.01	0.35	4.19	0.47	3.23*	0.001
ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.14	0.45	4.16	0.46	0.32	0.751
ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน	4.02	0.51	3.93	0.58	1.14	0.255
ด้านการวิจัยในชั้นเรียน	3.92	0.6	3.88	0.62	0.45	0.652
รวม	4.02	0.41	4.04	0.48	0.29	0.769

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ไม่พบความแตกต่าง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต เบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยา เขต เบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การอบรม ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้าน การบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการใช้วัตกรรมการเรียนการสอน และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 7 ว่าด้วยเรื่อง ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มีการส่งเสริมพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และตามมาตรฐาน วิชาชีพของกระทรวงศึกษาธิการ ครูผู้สอนจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับนักเรียนมากที่สุด [6] และโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริได้มีการ ตอบสนองนโยบายในการพัฒนาคุณภาพของครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธ กิจ และเป้าประสงค์ที่เหมือนกันคือ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน อย่างเต็มตามศักยภาพและมีภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต เบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีภาวะผู้นำทาง วิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฉานันท์ เรือนดา หลวง [7] ได้ศึกษา พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงในผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มี ประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สุวัฒน์ อินทวงศ์ [8] ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีม ตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า ครูผู้สอนที่มี ประสบการณ์แตกต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับการทำงานโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางส ติติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การอบรมครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ เสริมบุญ วิจิตรไพศาล [9] ได้ศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสตรีนันทบุรี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การอบรมแตกต่างกันมีความคิดต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตลอดจนคำแนะนำจากอาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552-2561)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- [2] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง(พ.ศ.2552-2559): ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- [3] วิทยากร เชียงกุล. (2549). *รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี2547/2548 ...รากเหง้าของปัญหาและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- [4] สุภัคกาญจน์ ฤทธิ์ละคร. (2548). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 3 (กรณีศึกษา)*. รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2553, จาก [ฐานข้อมูลปริญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ](#).
- [5] ชฎากาญจน์ เจริญชนม์. (2553). *ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1*. รายงานการศึกษาอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2554, จาก [ฐานข้อมูลปริญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ](#).
- [6] พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. (2545, 8 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 2 – 19. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.tamanoon.com/eduact/>.
- [7] ณิชฎานันท์ เรือนดาหลวง. (2551). *พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2555, จาก [ฐานข้อมูลปริญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ](#).

- [8] สุวัฒน์ อินทวงศ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการทำงานเป็นทีม ตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2555, จาก ฐานข้อมูลปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [9] เสริมบุญ วิจิตรไพศาล. (2548). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนสตรีนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2555, จาก ฐานข้อมูลปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา

GUIDELINES FOR PRIMARY SCHOOL IDENTITY BUILDING IN ORDER TO PROMOTE EDUCATION ORGANIZING QUALITY .

เจตนิพัทธ์ ชูช่วย¹ ดร.ธีระ รุญเจริญ² ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรยา³ ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ⁴

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) กำหนดกรอบสาระของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนประถมศึกษา และประเมินความสอดคล้องระหว่างแนวทางกับคุณภาพการจัดการศึกษา (2) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้น และ(3) ตรวจสอบยืนยันแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนในสถานการณ์จริง โดยดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการสร้างอัตลักษณ์เป็นกรณีศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกครบสามแล้ว จำนวน 12 โรงเรียน และจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน เพื่อประมวลปัญหาและแนวทางในการแก้ไข ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน และ ตรวจสอบความสอดคล้อง (Item of Objective Congruence, IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำไปสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ เพื่อนำ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทางที่สร้างขึ้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 คน และขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทาง ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของจังหวัดสงขลาทั้ง 3 เขต ๆ ละ 15 โรงเรียน และแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และ ครูตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 คน(โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย) รวมทั้งสิ้น 225 คน และนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. กรอบสาระของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน ประกอบด้วย หลักการสร้างอัตลักษณ์ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา การนำอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งมีความสอดคล้องและมีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก

2. ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏว่าแนวทาง ในการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน

3. ผลการตรวจสอบยืนยันแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน ปรากฏว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน

ดังนั้นในการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ มีดังนี้ (1) อาศัยหลักความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของการสร้างอัตลักษณ์ หลักความร่วมมือของทุกคน ทุกฝ่าย หลักความสอดคล้องตามบริบทของโรงเรียน หลักความเป็นไปได้ และหลักความยั่งยืน (2) พัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ระดมความคิดและสร้างการมีส่วนร่วม ของทุกคน ทุกฝ่าย ตลอดทั้งเผยแพร่ ให้เป็นที่รับทราบ ทั่วไป ทั้งด้าน ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา (3) นำอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร การบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการปฏิบัติในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) ดำเนินการประเมินผลของการใช้อัตลักษณ์ โดย การติดตามผลการดำเนินการ ผลของการใช้อัตลักษณ์ การนำผลมาปรับปรุงแก้ไข และเผยแพร่ต่อไป

คำสำคัญ : แนวทาง, การสร้างอัตลักษณ์, การส่งเสริม, คุณภาพการจัดการศึกษา,โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

The research objectives were (1) to determine guidelines for promoting the primary school identity building and to evaluate the objective congruence index , (2) to evaluate the suitability, the possibility and the benefit of the guidelines and (3) to carry on confirmatory study on the found guidelines in real situation. Four steps were utilized, namely, Step I to identify problems of building school identity of the schools which quality assurances were evaluated by the office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) and then the focus group discussion was taken place by 12 experts for collecting more problems and problems solving ; Step II to draft identity building guidelines and was IOC evaluated by 5 specialists, and the met criteria items were taken to construct the guidelines evaluation questionnaire, including, the suitability, the possibility and the benefit towards education organizing; and Step III to carry on identity building guidelines confirmatory study by the top concerned school personnel with 225 persons who worked under the jurisdiction of the 3 primary education offices in Songkla Province and the data were analyzed for finding frequency, percentage, and SD by SPSS for windows program.

The Findings

1. The identity building included principles, guidelines methods, procedures for philosophy, ideology, vision, missions, and school aims, guideline implementation and identify results evaluation with very high congruence and reliability.

2. As evaluated by the experts, there were found that all three evaluation criteria, including, suitability, possibility and benefit were rated "much".

3. As well as the evaluation of the experts, there were found that all three evaluation criteria as evaluated by the confirmatory personnel in real situation were also rated "much".

It could be concluded that identity building guidelines for promoting education organizing quality which were suitable, possible and beneficial were as follows: (1) using the principles of the consistency among determined factors, all concerned persons co-operation, school context, possibility and the principle of continuity, (2) developing the knowledge and understanding of the concerned personnel on identity building, carrying on brain storming of all persons and distributing the built identity and its implementing result, (3) carrying on the built identity for curriculum building, instruction and all other practices and (4) carrying on identity evaluation by following up activities, the result evaluation, modifying and distributing consequently.

Key word : guidelines, identity building, promoting, education quality and primary school.

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ความรู้และกระบวนการบริหารขององค์กรหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อองค์กรอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความห่างไกลไม่ได้เป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ร่วมกัน ความจำเป็นในการพัฒนาองค์การให้มีศักยภาพ มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์กร ดังนั้นการท่าองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ดียิ่งขึ้น การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่พัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เริ่มจากการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี เพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยคู่กับสากล โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต [1] และ[2]

คุณภาพการศึกษาเป็นค่าที่ทุกฝ่ายในสังคมได้เรียกร้องให้ภาคการศึกษาของรัฐได้ดำเนินการพิจารณา ทบทวนเป็นลำดับแรก ตามภารกิจที่รัฐบาลหรือสังคมไทยมอบหมายเหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะว่า ผลการดำเนินงานของภาคการศึกษาของรัฐที่ได้ไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเมื่อเทียบกับประสิทธิภาพของเยาวชน ที่สำเร็จการศึกษาผ่านกระบวนการต่างๆ ที่รับผิดชอบ) ผลการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาวัตถุมากกว่าการพัฒนาคน) กระบวนการจัดการเรียน การสอน กระบวนการบริหารการศึกษาและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไม่สามารถที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ [3]

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2552-2559) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล เป็นฐานหลักของการพัฒนา เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคม มีคุณธรรม ภูมิปัญญา การเรียนรู้และเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นเป้าหมาย และฐานหลักของการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้าน ทักษะ ความรู้ ประสิทธิภาพ บุคลิกภาพ คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนจนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ได้กำหนดไว้ในระยะเวลา 9 ปี ถึง 12 ปี แต่เป็น “การศึกษาตลอดชีวิต” สำหรับประชาชนทุกคน (Education for All) เพื่อสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต บุคคลในสังคมไทยได้รับการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานมีความรับผิดชอบ การพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ โดย ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดผู้เรียนสามารถ

จะเรียนรู้โดยวิธีใดก็ได้ สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และยกระดับการศึกษาของประเทศให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันกับนานาชาติได้

การปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทุกฝ่าย ร่วมกันทำงาน เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ โดยใช้หลัก 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทย ซึ่งไม่ใช่เฉพาะต้องเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขเท่านั้นแต่จะต้องดำรงความเป็นไทยและรู้เท่าทันสถานการณ์ของโลกด้วย 2) พัฒนาคุณภาพครู 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมาย 3 ประการ คือ 3 ดี คือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุก ภาคส่วน มีการทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่ม ปรับแนวความคิดการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีรูปแบบที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ความต้องการของบุคคลและชุมชน ใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น ยึดถือประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งฝึกทักษะกระบวนการ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ทุกสถานที่ทุกเวลา [5]

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น การประกันคุณภาพของผู้เรียน ให้มีคุณธรรม มีทักษะความรู้ความสามารถตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ และสร้างความมั่นใจให้กับสังคมและผู้รับบริการว่า ดำเนินการอย่างมีคุณภาพทุกด้าน ของผู้เรียนเป็นหลัก คือ มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในรอบหนึ่งและรอบสองทั้ง 3 ระดับสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพ และมาตรฐานที่จะต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาในแต่ละเรื่องล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาสังคม ยังขาดตัวบ่งชี้ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินที่มีรายละเอียดครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้ายังไม่พบหลักฐานอ้างอิงในเชิงเอกสารว่า ได้มีนักวิจัยหรือหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการประเมินคุณภาพได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่อง อัตลักษณ์ของสถานศึกษา[6]

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554) ได้กำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามไว้ เป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มตัวบ่งชี้ พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม แต่สำหรับกลุ่ม ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ ให้คำจำกัดความหมายถึงตัวบ่งชี้ที่ประเมินผลผลิตคุณภาพของผู้เรียนตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน รวมทั้งความสำเร็จตามจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการสร้าง อัตลักษณ์ของโรงเรียน มาใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม การประเมินในรอบที่ 1 เน้นการประเมินแบบอิงเกณฑ์ ในรอบที่ 2 เน้นการประเมินแบบอิงเกณฑ์และอิงตน ในรอบที่ 3 ความสำคัญอยู่ที่อิงเกณฑ์ ในอนาคตจะต้องเน้นการประเมินแบบอิงเกณฑ์ตัวชี้วัด ที่เป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น ในการดำเนินการ แสวงหา วิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ได้การสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน [7]

ในการประกันคุณภาพการศึกษารอบสาม สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้กำหนดตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ของสถานศึกษาไว้ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ใหม่ โรงเรียนค่อนข้างมีความยุ่งยากในการดำเนินการสร้างอัตลักษณ์ จึงทำให้มีปัญหา มาก ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาเรื่องแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ที่ต้องอาศัยขั้นตอนและแนวทางที่เหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา และนำไปใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชั้นพื้นฐาน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อกำหนดกรอบสาระของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนประถมศึกษา และประเมินความสอดคล้องระหว่างแนวทางกับคุณภาพการจัดการศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ที่สร้างขึ้น
3. เพื่อตรวจสอบยืนยันแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนในสถานการณ์จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดย

- (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) ศึกษาจากกรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สามแล้ว จำนวน 12 โรงเรียน
- (3) จัดสัมมนาศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและประเมินแนวทางขั้นต้น โดย

- (1) กำหนดรายละเอียดของแนวทาง
- (2) ร่างแนวทางตามกรอบแนวคิด
- (3) ประเมินความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ โดย

(1) สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของ แนวทาง แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปผล

(2) ดำเนินการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์ และ ผู้อำนวยการโรงเรียน

- (3) สรุปและปรับปรุงแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบยืนยันแนวทางในสถานการณ์จริง

ผู้วิจัยใช้ผู้ตรวจสอบยืนยันแนวทางตามสถานการณ์จริง ในโรงเรียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกสามแล้ว และโรงเรียนที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกสาม ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และครูตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา เพื่อตรวจสอบยืนยัน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ของแนวทาง โดยปรับปรุงแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของแนวทาง ที่พัฒนาขึ้นจาก ขั้นตอนที่ 3 นำไปเก็บข้อมูลและวิเคราะห์รายงานผล

ผลการวิจัย

1. กรอบสาระของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. หลักการกำหนดแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ 2. วิธีที่ใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน 3. การนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ 4. แนวทางการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2. แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ซึ่งประกอบด้วย (1) หลักการกำหนดแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ (2) วิธีที่ใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน (3) การนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ และ (4) แนวทางการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ต่อการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ ของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม

แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ประโยชน์	
	\bar{X}	ระดับการแปลผล	\bar{X}	ระดับการแปลผล	\bar{X}	ระดับการแปลผล
1. หลักการกำหนดแนวทางการสร้างอัตลักษณ์	4.11	มาก	3.72	มาก	4.23	มาก
2. วิธีที่ใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน	4.26	มาก	3.98	มาก	4.38	มาก
2.1 แนวทางการกำหนดปรัชญา	4.32	มาก	3.92	มาก	4.52	มากที่สุด
2.2 แนวทางการสร้างปณิธาน	4.07	มาก	3.67	มาก	4.17	มาก
2.3 แนวทางการสร้างวิสัยทัศน์	4.48	มาก	4.28	มาก	4.55	มากที่สุด
2.4 แนวทางการกำหนดพันธกิจ	4.28	มาก	3.92	มาก	4.30	มาก
2.5 แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน	4.14	มาก	4.13	มาก	4.38	มาก
3. การนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ	4.66	มากที่สุด	4.37	มาก	4.61	มากที่สุด
4. แนวทางการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.41	มาก	4.24	มาก	4.61	มากที่สุด
รวม	4.38	มาก	4.10	มาก	4.46	มาก

3. ผลการประเมินแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านของผู้ตรวจสอบยืนยัน มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์ในระดับมากทุกด้าน ดังเช่นเดียวกันกับตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ ของแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยผู้ตรวจสอบยืนยัน สถานการณ์จริงในภาพรวม

แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ประโยชน์	
	\bar{X}	ระดับการแปลผล	\bar{X}	ระดับการแปลผล	\bar{X}	ระดับการแปลผล
1. หลักการกำหนดแนวทางการสร้างอัตลักษณ์	4.33	มาก	4.17	มาก	4.35	มาก
2. วิธีที่ใช้ในการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน	4.20	มาก	4.07	มาก	4.22	มาก
2.1 แนวทางการกำหนดปรัชญา	4.23	มาก	4.07	มาก	4.25	มาก
2.2 แนวทางการสร้างปณิธาน	4.15	มาก	4.03	มาก	4.17	มาก
2.3 แนวทางการสร้างวิสัยทัศน์	4.26	มาก	4.13	มาก	4.27	มาก
2.4 แนวทางการกำหนดพันธกิจ	4.23	มาก	4.11	มาก	4.27	มาก
2.5 แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน	4.15	มาก	3.99	มาก	4.14	มาก
3. การนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ	4.33	มาก	4.12	มาก	4.27	มาก
4. แนวทางการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.16	มาก	4.00	มาก	4.17	มาก
รวม	4.24	มาก	4.09	มาก	4.25	มาก

อนึ่ง ผลการประเมินแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่สร้างขึ้นของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ตรวจสอบยืนยันในสถานการณ์จริง มีระดับการประเมินอยู่ในระดับเดียวกัน ทั้งความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ ของ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน จำแนกตามกลุ่มผู้ประเมิน

แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ระดับความเหมาะสม(\bar{X})		ระดับความเป็นไปได้(\bar{X})		ระดับประโยชน์(\bar{X})	
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ตรวจสอบยืนยัน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ตรวจสอบยืนยัน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ตรวจสอบยืนยัน
1. หลักการสร้างอัตลักษณ์	4.11	4.33	3.72	4.17	4.23	4.35
2. แนวทางการสร้างอัตลักษณ์	4.45	4.31	4.17	4.18	4.48	4.35
3. แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ตามองค์ประกอบ ได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน	4.26	4.20	3.98	4.07	4.38	4.22
4. การนำอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ	4.66	4.33	4.37	4.12	4.61	4.27
5. การประเมินผลอัตลักษณ์โรงเรียน	4.41	4.16	4.24	4.00	4.61	4.17
รวม	4.38	4.24	4.10	4.09	4.46	4.25

สรุปและอภิปรายผล

จากผลของแนวทางการอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ถ้าโรงเรียนได้ดำเนินการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน ตามแนวทางที่พัฒนาขึ้นดังกล่าว ก็น่าจะเป็นประโยชน์และทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมาก แสดงว่า การดำเนินการตามแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน สามารถดำเนินการได้

ผลการประเมินประโยชน์ของแนวทางอยู่ในระดับมาก แสดงว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีประโยชน์ในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากการศึกษาทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัย หลักการ แนวทาง การสร้างอัตลักษณ์ ตามองค์ประกอบได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน การนำอัตลักษณ์ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2545) ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนรับรู้การกระจายอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แต่ยังไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อกำหนดดำเนินการอย่างจริงจังมากนัก 2) โรงเรียนส่วนใหญ่โดยเฉพะมัธยมศึกษาได้ดำเนินการด้านการปฏิรูปการจัดการศึกษา คือ ได้มีการทำรายงานการประเมินตนเองและจัดทำรายงาน และได้รับประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 3) ประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการกระจายการศึกษา คือ ผู้บริหารจะยกประเด็นงบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ ไม่เพียงพอ ไม่ได้ยกประเด็นปัญหากระบวนการ และปัญหาผลผลิต 4) ผลงานของโรงเรียนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ 5) การใช้คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโรงเรียนยังไม่สามารถทำได้มากนัก เพราะแนวคิดตามวัฒนธรรมปฏิบัติเดิม และขาดความรู้ความสามารถและความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ 6) มีการยอมรับและเห็นด้วยกับการจัดการศึกษา ตามแนวปฏิรูปในระดับมาก แต่การดำเนินการยังไม่มากนัก ผู้วิจัยคิดว่าหากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันก็จะเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งนี้ การสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

2. จากการศึกษา สร้างและประเมินแนวทางขั้นต้น พบว่า แนวทางที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับการนำไปดำเนินการ และมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ วิทวัส สัตยารักษ์ (2552) ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชน ผลการวิจัยพบว่า จาก 8 องค์ประกอบเดิมของการสร้าง แบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชน หลังจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจัดองค์ประกอบใหม่และตั้งชื่อใหม่ 6 องค์ประกอบ ซึ่งพิจารณาค่าไอเกนในแต่ละองค์ประกอบ หลังจำกัด ปัจจัย การใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนอโรโกนอล ด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ พิจารณาได้ 6 องค์ประกอบ ที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 47 ตัวบ่งชี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 4.51 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตอนที่ 1 ได้องค์ประกอบตัวบ่งชี้การสร้างแบรนด์ เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนของการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชน 6 องค์ประกอบใหม่ ประกอบด้วย 1) ความเป็นนานาชาติ 2) ด้านองค์การแห่งการเปลี่ยนแปลง

3) ด้านการรับรู้ชื่อเสียง 4) ด้านอัตลักษณ์ 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร 6) ด้านสัมพันธภาพ ผู้วิจัยนำองค์ประหลัททั้ง 6 ของการสร้าง แปรนตัมมหาวิทยาลัยเอกชน สู่การพัฒนาแนวทางการสร้างแปรนตัมมหาวิทยาลัยเอกชน ในตอ ๕ ที่ของ การวิจัย โดยจัดเวทีสัมมนาระดมความคิดเห็น ณ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อเสนอ ข้อคิดเห็นตรวจรูปแบบมาตรฐานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำเสนอความคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการสื่อสาร แปรนตัมของมหาวิทยาลัยเอกชน การประเมินแปรนตัมของมหาวิทยาลัยเอกชน การมุ่งเน้นแนวทางพัฒนา มหาวิทยาลัยสู่ความเป็นนานาชาติ การพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลงและการกำหนดรูปแบบแปรนตัม ของมหาวิทยาลัย และการกำหนดแนวทางต่าง ๆ ดังนี้ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการการสร้างแปรนตัม 2) การ จัดตั้งคณะกรรมการการสร้างแปรนตัม 3) โครงสร้างการสร้างแปรนตัม ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ การโฆษณา ทั้ง ภายใตและภายนอกองค์กร 4) การสร้างแปรนตัมร่วมกับหน่วยงานภายนอก 5) การพัฒนาเครือข่ายและการสร้าง แปรนตัมผ่านสื่อมวลชน 6) โครงการสำรวจความคิดเห็นและประเมินการรับรู้แปรนตัม และกำหนดเกณฑ์ในการ ประเมินแปรนตัม 7) การจัดทำคู่มือการสร้างแปรนตัมมหาวิทยาลัย

3. จากการศึกษา การประเมินแนวทาง พบว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการ การศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ๖ ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ หลักการสร้างอัตลักษณ์ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ตาม องค์ประกอบ ได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน การนำอัตลักษณ์ ไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลอัตลักษณ์ของโรงเรียน สามารถนำไปใช้ในการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริม คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการพัฒนาคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนชั้นพื้นฐานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนารูปแบบ การบริหารคุณภาพทั้งองค์การในการบริหารโรงเรียนชั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการ บริหารคุณภาพทั้งองค์การของโรงเรียนชั้นพื้นฐานด้านการนำองค์กรและการวางแผนแนวทาง มีค่าเฉลี่ยสูง 3 อันดับแรก ได้แก่ มีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน แสดงถึงความมุ่งมั่น ในการพัฒนาคุณภาพ มี แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้านระบบและกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เน้นความเป็นเลิศ ทางวิชาการ กระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ระบบดูแลช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีคุณภาพมี ความสามารถที่โดดเด่น ด้านทรัพยากรบุคคลแล ะทีมงาน ได้แก่ แผนการพัฒนาบุคลากร การแต่งตั้ง คณะกรรมการและมอบอำนาจหน้าที่ให้กับหัวหน้าทีมคุณภาพ การมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจนตามระเบียบปฏิบัติ ราชการด้านการวิเคราะห์ การประเมินและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ มีโครงสร้างองค์การอย่างเป็นระบบประเมิน สภาพความต้องการที่ ระบบเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความจำเป็นของ โรงเรียน ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สาระหลักสู ตรสอดคล้องกับสภาพผู้เรียนและ ท้องถิ่นและด้านผลลัพธ์ของภารกิจ ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคมและเคารพในสิทธิของ ผู้อื่น ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4. จากผลการตรวจสอบยืนยัน ในสถานการณ์จริงโดยผู้ตรวจสอบยืนยัน ซึ่งประกอบด้วย ประธาน กรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการ เรียนรู้ ปรากฏว่าแนวทางที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์ ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้าง อัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการ การศึกษาของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียน ที่เกิดจากการระดม ความคิดจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากร และชุมชน ตา มลัษณะเด่นของโรงเรียน ชุมชน

และท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมการขับเคลื่อน กำหนดกรอบตัวชี้วัด การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่เป็นยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น ตามแนวทางดำเนินการสร้างอัตลักษณ์ โดยใช้มิติที่ประชุมให้ ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ช่วยทำแผนแนวทาง แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมให้เกิดเป็นลักษณะติดตัวผู้เรียน ตามองค์ประกอบการสร้าง ได้แก่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน มีวิธีการปฏิบัติโดย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน ปิดประกาศข้อตกลงเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม และมอบหมายให้ครู บุคลากร นำไปอบรมผู้เรียนในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และวิธีการประเมิน ติดตามผลประเมิน ตามกรอบตัวชี้วัดที่กำหนด มีการรายงานผลการประเมินอัตลักษณ์ของผู้เรียน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบ ในส่วนที่เกิดผลดี ต่อโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น มาปฏิบัติจริงให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ดังนั้น แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ควรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้เป็นแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ดีขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- (1) โรงเรียนควรนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ไปดำเนินการได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องและมีประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น
- (2) โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของโรงเรียน/ชุมชน และสามารถนำเอาจุดเด่นของชุมชนมาดำเนินการจัดทำหลักสูตรและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนด้วย
- (3) โรงเรียนควรดำเนินการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยคณะกรรมการเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรตั้งเป้าหมายไว้สูงสุดเพราะล้วนแต่จะเกิดประโยชน์สำหรับผู้เรียนและคุณภาพของการศึกษา
- (4) โรงเรียนควรดำเนินการสร้างอัตลักษณ์ตาม ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งโรงเรียนตามที่ได้กำหนดไว้
- (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำแนวทางที่พัฒนาขั้นนี้ไปสู่การปฏิบัติจริงและจัดให้มีการประเมินแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นไป
- (6) โรงเรียนควรมุ่งเน้นการพัฒนา ครู บุคลากร ผู้เรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียน นำเพื่อที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาผลกระทบจากการนำแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น
- (2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนในแนวทาง อื่นๆ เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- (3) ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการสร้างอัตลักษณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา ” ได้คำแนะนำปรึกษาจากศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุดา ชัยสุวรรณ ที่เป็นกรรมการที่ปรึกษา ดูแลเอาใจใส่ในการเสริมสร้างประสบการณ์แนวคิดให้ผู้วิจัยได้มีโอกาส ได้พัฒนาตนตามศักยภาพ และให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ จนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ให้เกิดความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรงทิพย์ นาควิเชตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุดา ชัยสุวรรณ กรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ให้คำปรึกษา และคำชี้แนะแนวทางในการวิจัย

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้รักของผู้วิจัยทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธีระ รุญเจริญ. (2548). รายงานการประเมินโครงการผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ : กรณีศึกษา. รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ :ข้าวฟ่าง.
- [2] วิจารย์ พานิช. (2547). องค์การแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้. เอกสารประกอบคำบรรยาย การบริหารภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 1 สถาบันพระปกเกล้า.
- [3] ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์. (2542). แนวคิดในการดำเนินการประกันคุณภาพทางการศึกษา. วารสารวิชาการ. กรุงเทพฯ : (2) : 34-41.
- [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ : สกศ. สิ่งพิมพ์.
- [5] อภิสสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (มีนาคม 2553). งานสมัชชาขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2.
- [6] ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- [7] สำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). คู่มือประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558). ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554.

แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE FACTORS AFFECTING STUDENT QUALITY OF THE PROVINCIAL MUNICIPAL SCHOOLS IN NORTH CENTRAL PROVINCES.

ณัฐกุลจิรา สุกุณา¹, ดร.ธีระ รุญเจริญ², ดร.ศรดา ชัยสุวรรณ³, ดร.สงวนพงศ์ ชวนชม⁴

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁴อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการตามปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน (2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง และ (4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน พร้อมทั้งสร้างเครื่องมือฉบับร่าง และตรวจสอบความสอดคล้อง (Item of Objective Congruence, IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำไปสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 50 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และปรับปรุงเครื่องมือได้ฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลและนำกลับมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ระยะที่ 2 จัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน เพื่อประมวลแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และการเรียนของนักเรียนได้ดำเนินการบริหารและจัดการเรียนรู้ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับนี้ 1) ปัจจัยด้านการบริหารของผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน 3) ปัจจัยด้านการสอนของครู 4) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และ 5) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน

2. นักเรียนมีคุณภาพทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ผู้เรียนมีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ดี 2) ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ 5) ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการดำเนินการของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารของผู้บริหาร 3) ด้านการสอนของครู 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5) ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับคุณภาพนักเรียน ($r = 0.773$) และมีเพียง 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการสอนของครู ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน โดยอธิบายคุณภาพ

ของนักเรียนได้ร้อยละ 63.00 ส่วนอีก 2 ปัจจัย คือ การบริหารของผู้บริหาร และการดำเนินการของผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนแต่อย่างใด

4. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการดำเนินการของโรงเรียน การสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน จะมีประสิทธิผลโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การพึ่งตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการพัฒนา และพัฒนาโดยใช้วิธีที่หลากหลายตามความเหมาะสม เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทั้งครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ศึกษานิเทศก์ ตลอดทั้งนักเรียน และเทศบาลเมืองอำนาจความสะอาด สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรในสังกัด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, คุณภาพนักเรียน, โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the administration factor which effect to the quality of the students 2) to study the quality level of students in schools under control of the Municipality 3) to study the factor which effect to the quality of the students in schools under control of the Municipality and 4) to study the development methods which effect to the quality of the students by using questionnaires which had index of confidence at .9933. The samplings were 175 of the directors, the deputy directors and the informative knowledge group leaders from 29 schools by using Krejcie & Morgan's table chart at the index of confidence of 95 percent. The data were analyzed by SPSS for windows for finding \bar{X} , SD., Simple Correlation. Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis. Moreover, the seminar was set up with academic experts in order to collect guidelines for development of determined factors which affected the quality of the students.

The Findings

1. The administrators the teachers, the parents and the students practiced "much" on administration. All factors understudy were practiced "much", including, management, school work, instruction, parent cooperation, and student learning respectively.

2. The students' quality on 1) good health and mind 2) inquiry mind and continuous learning 3) moral, ethics' and required value 4) achievements and 5) thinking and doing was high.

3. The five factors, including 1) school operation 2) management, 3) instruction 4) parents cooperation and 5) student learning related to the quality of the students highly ($r = 0.773$). Only 3 factors on teaching method, student learning and school work could describe the quality of the students as high as 63 percent, while the factors of management and parent cooperation did not affect the quality of the students any how.

4. The guidelines for developing the 3 determined factors (1) should include principles on cooperation of all concerned (2) should develop teachers continuously, (3) should carry on self – support, (4) should make understanding, accessing and developing and principle of good governance (5) should use integrated methods, including, learning from multimedia, knowledge changing among

teachers and administrators, cooperation all concerned inside and outside persons and following up the students continuously and should bring all concerned to take part in developing the determined factors.

Key word : development guidelines, factors, student quality, The provincial Municipal school

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ สมาพันธ์ สันติวิธี มีวิถีประชาธิปไตย มีความภาคภูมิใจในความเป็นมนุษย์และความเป็นคนไทยบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกา - กิวัตน์ มีทักษะในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เกิดการสร้างสังคมภูมิปัญญา รักษาและพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา การรักษาวรรณธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ไปสู่ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551: 19) ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้กำหนด ความมุ่งหมาย ในการจัดการศึกษาไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ก็ได้กำหนดไว้ในตัวบ่งชี้และมาตรฐานตามกฎกระทรวงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข [1]

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการศึกษามาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะสำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ นั้นจะต้องยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่เรียกว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกคน (All for Education) ตลอดทั้งพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข [2]

สำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการศึกษา นั้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังที่ระบุไว้ในหมวด 5 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งประกอบด้วย 1. การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ 2. การบริหารและการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริม การปกครองส่วนท้องถิ่น 3. การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชน ซึ่งในส่วนของจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นระบุไว้ในมาตรา 41 และ มาตรา 42 โดยให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของกรม- ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในทุกภาคส่วนไม่ว่ารัฐ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเอกชนล้วนแต่เป็นกำลังสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อการสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา ซึ่งจะต้องปฏิรูปสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องมีการเปลี่ยนแปลง และมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล (ปรีชา สุคนสมาน และคณะ, 2545: 2) ซึ่งการบริหารและจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น 2 รูปแบบ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553: 39) ดังนี้ รูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาลมี 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รูปแบบพิเศษซึ่งมีเฉพาะท้องถิ่นที่บางแห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และทุกหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นนี้ มีหน้าที่ส่งเสริมจัดการศึกษาตามมาตรา 16 (9) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ระบุว่าให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่จัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง [3]และ[4]

ในส่วนของเทศบาลซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ระบบการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เทศบาลที่ไม่มีจัดการศึกษาในระบบส่วนใหญ่ก็จะจัดการศึกษานอกระบบหรือการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักเลขาธิการการศึกษา, 2550: 54-55) เทศบาลนคร เทศบาลเมือง ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนหรือใกล้เคียงชุมชนจะมีการจัดการศึกษาในระบบจำนวนมาก โรงเรียนในชุมชนเริ่มมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนรวมทั้งการใช้ประโยชน์จากแหล่งวิชาการในชุมชนมาปรับปรุงโรงเรียนการสอนในโรงเรียนด้วย (ธีระ รุญเจริญ, 2550: 25) [5]และ[6]

ผลการจัดการศึกษาปรากฏว่าการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดต่าง ๆ พบว่า สถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพดีใน 7 มาตรฐาน ด้านผู้เรียนนั้น สถานศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพดีเกินครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50 ขึ้นไป) มี 5 ใน 7 มาตรฐาน โดยมาตรฐานระดับดีที่มีร้อยละของสถานศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 50 มีอยู่สองมาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร [7]

สำหรับเทศบาลเมือง ซึ่งมีการจัดการศึกษาในระดับค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเทศบาลเมืองในจังหวัดภาคกลางจะมีเทศบาลเมืองทั้งหมด 31 เทศบาลเมือง และมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 83 โรงเรียน ที่จัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของชุมชน ซึ่งในปัจจุบันปัญหาการจัดการศึกษาจำเป็นจะต้องร่วมมือทุกฝ่ายไม่ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ และประชาชนในชุมชนแต่ละฝ่ายก็จะมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง แต่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การสร้างเด็กและเยาวชน บุตร ธิดาที่อยู่ในวัยเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุข อยู่ในสังคมด้วยขวัญกำลังใจที่ดี โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในชุมชนทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ จำนวนมาก ซึ่งเทศบาลเมืองเหล่านี้จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยเพื่อสนองความต้องการของประชาชน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพตลอดเวลา เพื่อจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนแต่การจัดการศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองดังกล่าวยังมีปัจจัยหลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษา เช่น โครงสร้างการบริหารกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษา ทรัพยากรในการบริหาร การจัดการเรียนการสอนของครู สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก สื่อและ

เทคโนโลยี ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ความร่วมมือในการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและผู้นำชุมชน บทบาทความสัมพันธ์พ่อแม่กับการศึกษาของลูก

จากการศึกษางานการวิจัยปรากฏว่าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเทศบาล โดยเฉพาะเทศบาลเมืองยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโดยตรง ส่วน ใหญ่จะมีการวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองดังกล่าว เพื่อให้มีความสามารถในการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โดย

- (1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่ & มอแกร์แกน และสุ่มอย่างง่าย
- (3) นำตัวแปรที่ได้สร้างข้อคำถามและพัฒนาเป็นเครื่องมือในรูปแบบของแบบสอบถาม
- (4) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) Try out กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง และปรับปรุงเครื่องมือได้ฉบับสมบูรณ์
- (5) นำแบบสอบถามที่ได้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลเชิงสถิติ

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โดย

- (1) สัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องชาญเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา 14 ท่าน ทำการเก็บข้อมูล โดยการอัติวดีไอและจดบันทึก
- (2) นำผลจากการประชุมกลุ่มสนทนาผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์สรุปผล และเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

1. กรอบสาระของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การดำเนินการของโรงเรียน 2. การบริหารของผู้บริหาร 3. การสอนของครู 4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 5. การเรียนรู้ของนักเรียน ปรากฏว่า โรงเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และการเรียนของนักเรียนดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

การปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน	ค่าสถิติ		ระดับ การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน	4.11	0.50	มาก
2. ปัจจัยด้านการบริหารของผู้บริหาร	4.16	0.62	มาก
3. ปัจจัยด้านการสอนของครู	4.09	0.53	มาก
4. ปัจจัยด้านผู้ปกครอง	3.80	0.58	มาก
5. ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน	3.75	0.62	มาก
รวม	4.00	0.48	มาก

2. คุณภาพนักเรียนซึ่งประกอบด้วย (1) มีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ดี (2) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (3) ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (4) ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น (5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการประเมินคุณภาพนักเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

การประเมินคุณภาพนักเรียน	ค่าสถิติ		ระดับ การแปลผล
	\bar{X}	S.D.	
1. ผู้เรียนมีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ดี	4.14	0.50	มาก
2. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	4.07	0.51	มาก
3. ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.13	0.46	มาก
4. ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น	3.94	0.52	มาก
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน	4.02	0.49	มาก
รวม	4.05	0.45	มาก

3. จากปัจจัยในการดำเนินการทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่า มีเพียง 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนได้แก่ ปัจจัยด้าน การสอนของครู ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน ทั้ง 3 ปัจจัยข้างต้นสามารถอธิบายคุณภาพนักเรียนได้ประมาณร้อยละ 64 ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน	R	R ²	b	SE _b	β	t	Sig.
Constant			1.090	0.182		5.978	.000*
ปัจจัยด้านการสอนของครู(A ₃)	0.722	0.521	0.309	0.060	0.361	5.187	.000*
ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน(A ₅)	0.786	0.618	0.256	0.046	0.351	5.616	.000*
ปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน(A ₁)	0.798	0.637	0.178	0.060	0.199	2.972	.003*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนอีก 2 ปัจจัย คือ การบริหารของผู้บริหาร และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีส่วนในการอธิบายคุณภาพนักเรียนแต่อย่างใด

4. ในการประมวลแนวทางพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ด้านที่มีประสิทธิภาพ คือ ปัจจัยด้านการสอนของครู ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน จำเป็นต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1 การยึดหลักการ 1) หลักการมีส่วนร่วม 2) หลักการพัฒนาครู 3) หลักการพึ่งตนเอง 4) หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา 5) หลักธรรมาภิบาล

4.2 การใช้วิธีการพัฒนาครบรอบคลุม 1) ด้านการสอนของครู 2) ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ด้านการดำเนินการของโรงเรียน

4.3 ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ศึกษานิเทศก์ และนักเรียน

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน อธิบายได้ว่า

1) จากสภาพการดำเนินการโรงเรียนเทศบาลเมือง ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยปัจจัยด้านการบริหารของผู้บริหารอยู่ในอันดับแรก และรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน ปัจจัยด้านการสอนของครู แสดงว่า สภาพการดำเนินการของโรงเรียนเทศบาลเมืองดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำของสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดี ทำให้การดำเนินงานในส่วนดังกล่าวดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ ภารดี อนันต์นาวิ (2553: 77-78) ว่า ผู้บริหารจะช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคคลในกลุ่มโดยใช้ความรู้ความสามารถที่จะช่วยกันทำงาน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูถือว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญและถือว่าเป็นบุคลากรหลักของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่สอนนักเรียนมีลักษณะการสอนที่ดี มีการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลในการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2041: 11) ได้กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องมีแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข รักอยากเรียนรู้และเห็นคุณค่าของตนเอง [8] และ [9]

2) คุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองในเขตภาคกลางตอนบน ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม เป็นการประเมินจัดการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอก เพื่อมุ่งการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งเริ่มต้นจากการประเมินคุณภาพภายในเพื่อวางแผนพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของตนเอง ต่อจากนั้นการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพของโรงเรียน เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานหรือคุณภาพที่คาดหวังเกิดขึ้นกับผู้เรียน ในการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของผู้เรียน ในภาพรวมคุณภาพค่อนข้างดี ซึ่งในการประเมินของโรงเรียนอาจจะค่อนข้างล่าเอียงอยู่บ้าง ที่ผู้เข้าประเมินกลัวว่านักเรียนของตนเอง เมื่อเข้าไปเรียนที่อื่นแล้วจะสู้เขาไม่ได้ ถ้าประเมินตามสภาพจริงก็เลยประเมินให้สูงไว้ก่อน จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลเมือง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยรายการปัจจัยด้านผู้เรียนมีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ดีอยู่ในอันดับแรก และรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และ

เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แสดงว่า การดำเนินการบริหารของโรงเรียน มีจุดเน้นที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ โคธีรานุรักษ์(2547: 7) กล่าวว่า การมีสุขภาพดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บจำเป็นต้องให้วัยะทำงานครบทุกส่วนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการผ่อนคลายความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรร นาควงศ์ (2547: 1-2) กล่าวว่า การออกกำลังกายมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะทำเพลิดเพลิน ร่างกาย และจิตใจ ได้ผ่อนคลายความเครียดสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี นักเรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นจุดเน้นที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อสร้างนิสัยให้นักเรียนมีความขยันและสนใจเรียนหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 3) ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาไทย โดยยึดคุณธรรม นำความรู้สร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ในการพัฒนา โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปสู่สถาบันครอบครัวและชุมชน [10] , [11] และ [12]

3) ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพนักเรียน โดยภาพรวมค่อนข้างสูง แสดงว่า ปัจจัยด้านการสอนของครู ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน ปัจจัยด้านการบริหารของผู้บริหาร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ทั้ง 5 ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยหลักที่ทางเทศบาลเมืองและโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองจะต้องให้ความสนใจ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากการศึกษาปัจจัยทั้ง 5 ปรากฏว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับสูง มีเพียง 3 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านการสอนของครู ส่วนปัจจัยรองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียน โดยทั้ง 3 ปัจจัย สามารถอธิบายคุณภาพนักเรียน ร้อยละ 63.00 ถ้าโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ได้แก่ ปัจจัยด้านการสอนของครู ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และปัจจัยด้านการดำเนินการของโรงเรียนก็จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัจจัยด้านการสอนของครู ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนการสอนตามความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนให้ปฏิบัติกิจกรรม แก้ปัญหาหรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเกต ทดลอง ตลอดจนจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาส สร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อน ๆ จากการทำกิจกรรม ซึ่งตรงกับหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัยของ ทิศนา ขัมมณี (2555 : 121) อธิบายว่า ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีส่วน ร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน คือ ได้เคลื่อนไหวปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ (กาย) ได้ใช้ความคิด (สติปัญญา) ได้ปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (สังคม) และเกิดอารมณ์ความรู้สึกอันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง (อารมณ์) การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวจะเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิเดช ขวัญเมือง (2550 : 91) พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการจัดการเรียนของนักเรียน และ กนกทอง มหา วงศ์นันท์ (2550 : 101-102) พบว่า การรับรู้พฤติกรรมการสอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน [13] , [14] และ [15]

4) ผลจากการสัมมนาเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน มี 3 ด้าน คือ ด้านการสอนของครู ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านการดำเนินการของโรงเรียน จากการประชุมกลุ่มสนทนาอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

ปัจจัยด้านการสอนของครู ครูจะต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักโรงเรียนและสนใจการเรียน พัฒนาครูให้มีความเข้าใจในเรื่องปฏิรูปการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และครูจะต้องรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดทั้งให้ผู้เรียนมี

ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 ก : 6 - 7) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดย ครู ผู้บริหาร พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องเข้าใจตัวผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง และที่สำคัญยิ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง [16]

ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของนักเรียน จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยสร้างจิตสำนึก ความเป็นนักเรียนให้รู้จักเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ดีที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารกำหนดนโยบายต่อ ครูผู้สอน ให้ชัดเจน ที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเอง สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เรียน สร้างบรรยากาศให้มีความพร้อมในการพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนพึ่งตนเองควบคู่กับทักษะชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน

ปัจจัยด้านการดำเนินของโรงเรียน การกำหนดโครงสร้างระบบบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องจัดบริหารงานโดยยึด หลัก PDCA สายงานในการบริหารจะต้องเอื้ออำนวยในการประสานงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน การประเมินภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ควรกำหนดตัวเลขมาตรฐานตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตรงกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การประสานงานระหว่างเขตพื้นที่ การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรยึดหลักความสะดวก คล่องตัวเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนต้องพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้โดยโรงเรียนเทศบาลเมืองกำหนดกลยุทธ์เชิงวิสัยทัศน์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนกระบวนการทำงานต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงเป้าหมายของโรงเรียนเป็นหลัก โรงเรียนต้องส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูหรือการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- (1) โรงเรียนควรนำแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนไปพัฒนาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- (2) โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และเข้าใจบริบทของโรงเรียน ชุมชน และสามารถนำมาประมวลเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน
- (3) โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน จากผู้มีส่วนร่วมทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้เรียนและคุณภาพของการศึกษา
- (4) เทศบาลควรนำแนวทางที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงและจัดให้มีการประเมินแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรมีการวิจัยภายใต้หัวข้อวิจัยเดิม แต่เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ เปรียบเทียบผลการวิจัย เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนเทศบาลเมืองในเขตจังหวัดภาคกลางตอนล่าง เป็นต้น
- (2) ควรศึกษาวิจัย 2 ด้าน คือ การบริหารกับแนวทางการพัฒนาครูผู้สอนที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน เป็นต้น
- (3) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลให้ชัดเจน โดยมีการทดลองการพัฒนาในสถานการณ์จริง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนสังกัดเทศบาลเมือง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ” ได้คำแนะนำปรึกษาจากศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตดา ชัยสุวรรณ และอาจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ชวนชม ที่เป็นกรรมการที่ปรึกษา ดูแลเอาใจใส่ในการเสริมสร้างประสบการณ์แนวคิดให้ผู้วิจัยได้มีโอกาส ได้พัฒนาตนตามศักยภาพ และให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ จนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ให้เกิดความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ตันยะ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตดา ชัยสุวรรณ และ อาจารย์ ดร.สงวนพงศ์ ชวนชม กรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ให้คำปรึกษา และคำชี้แนะแนวทางในการวิจัย

คุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – พ.ศ.2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 – พ.ศ.2559**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (องค์กรมหาชน).(2547). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**.
- [3] ปรีชา สุนคนสมาน และคณะ. (2545). “พัฒนาคนด้วยการศึกษา” วารสารวิชาการ” (3)5 มีนาคม 2545.
- [4] เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). **การจัดการศึกษาท้องถิ่นโดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทบุ๊ค พอยท์ จำกัด.
- [5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **รายงานผลการวิจัย เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- [6] ธีระ รุญเจริญ . (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ้า.
- [7] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (องค์กรมหาชน). (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม พ.ศ.2554 – พ.ศ.2558 ฉบับสถานศึกษา แก้ไขเพิ่มเติม (พฤษภาคม พ.ศ.2554)**. กรุงเทพฯ : บริษัทออฟเซ็ท พลัส จำกัด.
- [8] ภาวดี อนันต์นาวิ. (2553). **“ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ”**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **ชุดคู่มือผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง เล่มที่ 5**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- [10] ชามูวิทช์ โคธีรานุรักษ์. (2547). **“การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ปัจจัยหนึ่งของการมีสุขภาพดี”**, ในแนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย.

- [11] เสกสรร นาควงศ์ (2547). "อาหารและน้ำในการออกกำลังกาย". วันชยัปกายแบบสบาย สไตส์สีดอกเลา
กรุงเทพฯ : กรมอนามัย.
- [12] กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์เกษตรกรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- [13] ทิศนา แคมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [14] สิทธิเดช ขวัญเรือง. (2550). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยบางประการกับ
ความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร**.
ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [15] กนกทอง มหาวงศนันท์ (2550). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถ
ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [16] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ปฏิรูปการเรียนรู้สำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.(2543). **คู่มือการตรวจสอบและ ประเมินสถานศึกษา**.
กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

การบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

THE MANAGEMENT OF LEARNING ACTIVITY FOR DEVELOPING THE USAGE OF THAI AS A SECOND LANGUAGE FOR COMMUNICATIVE SKILL OF FOREIGN STUDENTS CHIANG MAI INTERNATIONAL SCHOOL

วรวรรณ นิมิตพงษ์กุล¹, วีระศักดิ์ ชมภูคำ², เกตุมณี มากมี³, สงบ ประเสริฐพันธุ์⁴

Worawan Nimitpongkul¹, Veerasak chompookum²; katmanee Makmee³, Sa-gnop Prasertpan⁴

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{2,3}รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ และศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนต่างชาติ ระดับมัธยมปลาย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเลือก ในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 คน ซึ่งเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Selected) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ มี 4 ชุด ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้สวัสดิ์ โลกใบใหม่ ความสุข และมหัศจรรย์ไทยแลนด์ 2)เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบหลักฐานผลการเรียน และแนวทางการวิพากษ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการศึกษาสภาพการใช้ภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับอ่อน นักเรียนประสบปัญหาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมถึงลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ประสบปัญหาทั้งในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และด้านสื่อ อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ พบว่านักเรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาไทย และมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 74.48

ผลการศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่พบว่า

การวางแผนงานวิชาการ มีวางแผนงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานชัดเจน โดยประสาน การดำเนินงานร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และผู้แทนครูจากภาควิชาต่าง ๆ เพื่อจัดทำ แผนปฏิบัติงานล่วงหน้า มีการประชุมเพื่อพิจารณาการพัฒนาหลักสูตรการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการ สื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีการจัดทำรายละเอียดของวิชา การวางแผน และ การจัดทำเอกสารคู่มือจัดการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ต่าง ๆ มีการวางแผนและระบุ ค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน

การดำเนินงานด้านการเรียนการสอน มีการดำเนินการตามขั้นตอน จัดชั้นเรียน ห้องเรียน และสิ่ง อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน รวมถึงสื่อประสมที่หลากหลายรูปแบบและหลากหลายช่องทางให้นักเรียน ได้ศึกษาทุกโอกาส

การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการตรวจสอบและจัดเตรียมจัดชุดการเรียนรู้ พร้อมอุปกรณ์ ส่งเสริมการเรียนการสอน ร่วมมือกับศูนย์บริการวิชาการ ห้องสมุด เพื่อจัดแหล่งการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาและ ค้นคว้าเพิ่มเติม

การวัดและประเมินผลได้พัฒนาแบบประเมินที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเรื่องที่เรียน ครอบคลุมทั้ง ทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ออกแบบข้อสอบให้มีลักษณะที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตัวอักษรอ่าน ง่าย และมีขนาดที่เหมาะสมกับสายตาของนักเรียน มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนรู้, การใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง, การสื่อสาร, นักเรียนต่างชาติ, โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

Abstract

The purposes of this research are to study the use of Thai as a second language by foreign students in Chiang Mai International School, and concurrently to investigate the effectiveness of a newly developed Thai language learning module being used. This research is also conducted to study the management of Thai language learning as a second language in Chiang Mai International School. The sample was 20 purposive selected foreign students attending grade 9-12 in academic year 2012, who registered Thai language as an elective subject. There were 2 types of research instruments used in this study. The first was an innovative Thai language learning module which consisted of 4 sets of learning, namely: Sawaddee, New World, Happiness, and Amazing Thailand. The second was data collecting tools which was consisted of students' pre - and - post test of the learning module using forms, interviews, learning progress and result evaluation forms, and guidelines for criticism and improvement. The statistics used for data analyses are percentages, means, standard deviation and effective indexes.

The results of the study were as follows:

The average level of the use of Thai as a second language by foreign students is considerably weak. Foreign students were still facing difficulties in listening, speaking, reading and writing. The learning management was also been under a problematic system of curricular activities, learning result evaluation, and learning aids/teaching assist media.

Foreign students' Thai language skills were developed through the learning module, leading to a learning progressive point of 74.48%

The results of study on the management of Thai language learning as a second language in Chiang Mai International School in all 4 aspects are as follows:

Academic planning: Having a systematic planning, clear and well thought out execution - by getting all concerned parties involved in advanced action planning, specific meetings on ways to develop Thai learning as a second language, detailing the subject matters, providing useful guidance for lesson planning, as well as learning aids/ teaching assist media, with budget support included.

Teaching and Learning: Having sufficient class rooms that are well equipped with teaching facilities and a positive learning environment, supported by student convenience - based - self learning multimedia.

Learning management: Learning aids, learning support materials, as well as other relevant tools, equipment and media are well prepared. Library, self - study center, and other academic services are provided.

Examination and Evaluation: Contents and contexts of examinations are well suited to learning contents and contexts, and are learner - friendly: easy to read and easy to understand, yet covering all skills of listening, speaking, reading, and writing.

Key word: Management of Learning Activity, Usage of Second Language, Communication, Foreign Students, Chiang Mai International School

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และภาษาที่มนุษย์ในสังคมใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น ก็เพื่อการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและความต้องการใช้ภาษาสื่อความหมายไปสู่ผู้อื่น ด้วยการพูดและการเขียน ในขณะเดียวกัน การทำความเข้าใจเรื่องราว ความคิด ความรู้สึก ความต้องการกับผู้อื่น กระทำได้ด้วยด้วยการฟัง การอ่านและการสังเกต เนื่องจากความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษได้ถูกบันทึกและบอกเล่าสืบต่อกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า จนถึงคนรุ่นหลังเพื่อให้ได้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือศึกษาแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และรับสิ่งที่เป็นประโยชน์นั้นมาใช้พัฒนาตนและสังคม

โรงเรียนนานาชาติ เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสากลตลอดระยะเวลา 50 กว่าปี นับตั้งแต่พุทธศักราช 2534 มาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนนานาชาติขยายตัวและกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศถึง 124 โรงเรียนใต้การบริหารจัดการหลักสูตรอย่างหลากหลาย อาทิเช่น หลักสูตรสหราชอาณาจักร หลักสูตรอเมริกัน หลักสูตรญี่ปุ่น ฯลฯ เป็นต้น แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของการบริหารหลักสูตรภายในของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ เพื่อสนองตอบต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผสมผสานกับการอยู่ท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมและความแตกต่างของภาษานั้นเอง อย่างไรก็ตาม หลักสูตรที่นำมาจากต่างประเทศ มักจะขาดความเข้าใจในความเป็น “ตะวันออก” เนื่องจากรูปแบบของหลักสูตร ถูกพัฒนามบนพื้นฐานของปรัชญาตะวันตกเสียเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนนานาชาติหลายแห่ง จึงใช้วิธีพัฒนาหลักสูตรจากต่างประเทศ โดยปรับปรุงรายละเอียดเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับบริบทของความเป็นตะวันออก และบรรจุวิชาภาษาไทยเข้าไปในหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนในโรงเรียนนานาชาติทุกระดับชั้นได้เรียนเป็นภาษาที่สอง

การเรียนการสอนภาษาที่สองในฐานะภาษาต่างประเทศ ปัจจุบันได้รับความนิยมมากขึ้นโดยเฉพาะในยุคศหัสวรรษใหม่ ยุคข้อมูลข่าวสารและยุคโลกาภิวัตน์ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั่วโลกได้เปิดสอนหลักสูตร

ภาษาไทย หรือหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เช่น หลักสูตรเอเชียศึกษา หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา รวมแล้วประมาณ 114 สถาบัน กระจายอยู่ในทวีปเอเชีย ยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย [1] อย่างไรก็ตาม การเรียนภาษาไทยนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะภาษาไทยมีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งใช้สืบทอดกันมาและมีวิวัฒนาการไปตามกระแสธรรมชาติ [2] และลักษณะเฉพาะของภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยเสียง รูปพยางค์ สระวรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ รวมถึงคำในภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษาซึ่งต้องใช้ให้เหมาะแก่กาลเทศะและบุคคล [3]

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นผู้ใช้ต้องตระหนักว่า การอ่านและการฟังภาษาไทยเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว การเปิดรับความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนภาษาไทย เป็นทักษะของการแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น วัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาไทย จึงมุ่งมองไปเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ เมื่อผู้เรียนเข้าใจในวัตถุประสงค์ และศึกษาฝึกฝนการนำทักษะภาษาไทยทั้ง 4 ด้านอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้และควรใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามเกณฑ์ ใช้ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ

นักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติ ต้องเรียนภาษาไทยตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อสร้างช่องทางในการพัฒนาทักษะภาษาไทย และเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนต่างชาติเรียนรู้และเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนจนถึงวัฒนธรรมอันดีงามของไทยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ศิวีไล พลมณี ได้นำเสนอ ปัญหาของการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อเป็นภาษาที่สองหรือในฐานะภาษาต่างประเทศว่า มีปัญหาการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ การขาดพื้นฐานในการเรียนภาษาไทยของผู้เรียน ผู้เรียนจำไม่ได้ ไม่พูด ออกเสียงไม่ถูกต้อง เรียงคำในโครงสร้างประโยคภาษาไทยไม่ถูกขาดความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณี เบื่อการเรียน ข้อจำกัดของเวลาเรียนการสอน ขาดเนื้อหาหรือใช้เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และผู้เรียนไม่ชอบเข้าสังคม ดังนั้น จึงถือเป็นภาระสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เพื่อไม่ให้ช่องว่างระหว่างนักเรียนต่างชาติและการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยขยายวงกว้างออกไป ซึ่งก็ได้รับการตอบสนองจากนักวิชาการ ที่ทำการศึกษาวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ โดยมีการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การศึกษาของสมปอง ศรีวิชัย [4] ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยพายัพ การศึกษาของวิไลพร จินเมือง [5] เรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง คำ ลักษณะนาม สำหรับสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศ การวิจัยของธนาวรรณ อยู่ ประยงค์ [6] ที่ศึกษาการใช้ภาษาและวิธีการเรียนภาษาไทยของนักศึกษานานาชาติโครงการไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การพัฒนาบทเรียนเสริมทักษะการพูดคำไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้วยเทคนิคท่องจำคำสัมผัสสำหรับชาวต่างชาติที่พูดภาษาจีนเป็นภาษาแม่ ของชาลี ศรีพุทธาธรรม [7] การวิจัยของวิลักษณ์ ศรีป่าซาง [8] ที่สร้างหนังสือเรียนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างชาติ การศึกษาของวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา [9] ได้พัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างประเทศที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง การศึกษาของวันเพ็ญ เดียวสมคิด [10] ที่ศึกษาการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองตามแนวการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) เพื่อพัฒนาความพร้อมทางภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านปลาตาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ หรือการวิจัยของอดิสรณ์ ประทุมถิ่น [11] เรื่องการสร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติที่สถาบัน NUS Extension มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยต่าง ๆ ข้างต้นพบว่า สามารถช่วยแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี

การจัดการเรียนรู้ภาษาที่สองสำหรับชาวต่างชาติในปัจจุบัน พบว่า มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนแบบโครงงานการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code-Learning) การสอนตามแนวธรรมชาติ (Natural Approach) รวมถึงการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) ซึ่งมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ได้มากมาย การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้แบบองค์รวม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และนำความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนรู้ซึ่งส่งผลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งผู้เรียน ผู้สอน วิธีการเรียนและผลที่ได้รับจากการเรียน การเรียนรู้ในยุคต่อไปจึงเป็นการเรียนรู้ที่เป็นการบูรณาการ [12] ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการภายในวิชา หรือการบูรณาการระหว่างวิชา ซึ่งทำได้ในหลายลักษณะ อาทิ การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) การบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) และการสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ (Transdisciplinary Instruction) [13] สำหรับลักษณะของการจัดการเรียนการสอนผู้สอนอาจจะพิจารณาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของการเรียนวิชาภาษาไทย ที่โรงเรียนแต่ละแห่งประสบไม่เหมือนกัน หรือ การเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรสากลเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางของแต่ละสถานศึกษา ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ต่างกัน โดยลักษณะการเรียนการสอนที่นิยมใช้ สามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ คือ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบคู่ขนาน ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป การบูรณาการแบบสหวิทยาการ โดยนำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยง และการบูรณาการแบบโครงการ ที่จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการ [14]

ปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสำหรับชาวต่างชาติ ยังไม่สามารถระบุหรือยืนยันว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบใดที่ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด เพราะพื้นที่ของปัญหาไม่ได้ตั้งอยู่บนเดียวกันไปเสียทั้งหมด แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ที่แม้แต่ผู้เรียนเองก็ไม่สามารถควบคุมได้ อาทิเช่น ความแตกต่างของวัฒนธรรม ความแตกต่างของเชื้อชาติและสัญชาติ ระดับสติปัญญา ระดับของทัศนคติที่มีต่อการเรียนภาษา โอกาสของการนำทักษะทางภาษาไปใช้ รวมถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ฯลฯ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning) การบูรณาการภาษากับวัฒนธรรม (Integration of Culture in Language Learning) การบูรณาการวรรณคดีกับการเรียนภาษา (Integration of Literature in Language Learning) ก็อาจจะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติให้ดีขึ้น แต่ก็ควรมีการศึกษาและพัฒนาให้เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนต่างชาติสามารถใช้ภาษาที่สองคือ ภาษาไทย ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ (Chiang Mai International School – CMIS) เป็นโรงเรียนของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย และเป็นโรงเรียนนานาชาติแห่งแรกที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งขึ้นในส่วนภูมิภาค โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง ปัจจุบันจัดการศึกษาในระดับชั้นเตรียมอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 (Grade 12) มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 460 คน จาก 35 สัญชาติ [15] การบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพ และความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคล จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้โดยการสังเกต พบว่าโรงเรียนสนับสนุนความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ชมรมดนตรี ชมรมศิลปการละคร ชมรมศิลปะ ชมรมกีฬา โดยแต่ละชมรมจะแจ้งคุณสมบัติ (Requirement) ของสมาชิกไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนสำรวจความสามารถของตนเองได้ในขั้นต้นเพื่อเข้าร่วมชมรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้

โรงเรียนจัดกิจกรรมและชั่วโมงพิเศษเพื่อช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนตามความถนัดและความสนใจ เช่น ชั่วโมงค้นคว้าอิสระ (Independent Study) ชั่วโมงเรียนอิสระ (Study Hall) ชั่วโมงสร้างเสริมการเรียนรู้ (Enrichment Period) รวมถึงกิจกรรมลูกเสือ (Boy Scout) กิจกรรมนักศึกษาวิชาทหาร (ROTC) และการบริการสาธารณะ (Community Services)

ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โรงเรียนได้จัดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนไทยทุกคน และเป็นวิชาเลือกสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติที่สนใจเรียนเป็นภาษาที่สองในทุกระดับชั้น จากการศึกษาเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และจากการศึกษาหลักฐานใบแจ้งผลการเรียนพบว่า นักเรียนต่างชาติที่เลือกเรียนวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพูดออกเสียงไม่ชัด มีข้อจำกัดการใช้คำ การเรียงประโยค เขียนและอ่านไม่คล่อง และมีเจตคติที่ไม่ค่อยดีกับการเรียนภาษาไทย เมื่อเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนระดับมัธยมปลาย ที่เลือกเรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สอง พบว่า นักเรียนเลือกเรียนภาษาอื่น เช่น ภาษาจีน ฝรั่งเศส และสเปน มากกว่าเลือกเรียนภาษาไทยทั้ง ๆ ที่นักเรียนเหล่านั้นอาศัยอยู่ในประเทศไทย และต้องใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และการรับรู้ข่าวสารข้อมูล สอดคล้องกับผลการวิจัยของธิดิญา แสงมณี [16] ที่พบปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนต่างชาติว่า เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความง่าย ไม่ท้าทาย นักเรียนส่วนใหญ่ออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดเจน เรียงคำให้เป็นประโยคไม่ถูกต้อง โอกาสในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนคนไทยมีน้อย สื่อการสอนน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนไม่น่าสนใจและไม่ได้นำเสนอในสถานการณ์จริง

จากปัญหาและสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ โดยอาศัยแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนต่างชาติสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งเป็นแนวทางการพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับนักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง (The One Group Pre-test Post-test Design) [17]

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ โดยใช้ชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่

1.1 ปัญหาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ เนื้อหาที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย ปัญหาพื้นฐานการเรียนภาษาไทย สภาพความแตกต่างของนักเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ทักษะการใช้ภาษาไทยทั้ง 4 ด้าน และโอกาสการนำไปใช้ ด้านเนื้อหา การเรียนสื่อการสอน การจัดกิจกรรม การประเมินผล ความร่วมมือจากผู้ปกครองและการพัฒนาครูผู้สอน

1.2 สภาพการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ เนื้อหาการศึกษาได้แก่ สภาพการเลือกเรียนและผลการเรียนภาษาไทยในฐานะเป็นภาษาที่สอง ปัญหาด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ลักษณะการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทยทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล สื่ออุปกรณ์

2. การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ แบ่งเนื้อหาการศึกษาได้ 2 ลักษณะดังนี้

2.1 เนื้อหาของชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ชุดสวัสดิ์ ชุดโลกใบใหม่ ชุดความสุข และชุดมหัศจรรย์ไทยแลนด์

2.2 การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้

3. การบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ประเด็นเนื้อหาการศึกษา ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ การดำเนินงานด้านการเรียนการสอน การบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คณะผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาไทยให้นักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 นักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (Grades 9-12)

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาไทยโรงเรียนนานาชาตินานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 12 ราย ได้จากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

กลุ่มที่ 2 นักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Grades 9-12) จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์คือ เป็นนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในปีการศึกษา 2555

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือสำหรับครูผู้สอน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพการใช้ภาษา และลักษณะการจัดการเรียนรู้การใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

เครื่องมือสำหรับนักเรียนต่างชาติ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบตรวจสอบหลักฐานคะแนนสอบหรือผลการเรียนที่ผ่านมา และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

เครื่องมือสำหรับการวิพากษ์ ได้แก่ แนวทางการวิพากษ์การบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการใช้ภาษาไทยและลักษณะการจัดการเรียนรู้ การใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และพัฒนาชุดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

2. การใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

2.1 การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น สถานที่ สื่อประกอบการสอนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง คู่มือจัดการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

2.2 อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ให้นักเรียนเข้าใจ

2.3 ทดสอบก่อน (Pre-test) การใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ตรวจสอบบันทึกคะแนน

2.4 ให้นักเรียนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

2.5 หลังจากการเรียนด้วยชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่เสร็จสิ้น ทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (Post-test) ตรวจสอบบันทึกคะแนน

2.6 รวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

4. ดำเนินการวิพากษ์การบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

5. ปรับปรุงแก้ไขและสรุปการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัย

1. สภาพการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับอ่อน และประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการฟัง พบว่า มีปัญหาเรื่องการฟังคำศัพท์ ปัญหาเรื่องการแปลประโยค ด้านการพูด พบว่า มีปัญหาเรื่องการออกเสียงไม่ชัดเจนทั้งการออกเสียงพยัญชนะ สระ คำควบกล้ำ คำที่มีตัวสะกด และการผันเสียงวรรณยุกต์ ปัญหาเรื่องความกล้าในการพูดและการแสดงออก ด้านการอ่าน พบว่า มีปัญหาในการอ่านคำศัพท์ ทั้งเรื่องการออกเสียงผิด ออกเสียงไม่ถูกต้อง การอ่านซ้ำ การเว้นวรรคไม่ถูกต้อง การออกเสียงสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว และการผันเสียงวรรณยุกต์ ปัญหาเรื่องการอ่านประโยค เพราะไม่เข้าใจคำศัพท์ ไม่เข้าใจรูปประโยค ไม่เข้าใจการลำดับข้อความในประโยค ด้านการเขียน พบว่า มีปัญหาเรื่องการเขียนตัวอักษรไทย การสะกดคำ ผิด การใช้คำศัพท์ผิดความหมาย การใช้คำสรรพนาม การใช้คำสันธาน การ

ใช้คำลักษณะนาม การเขียนรูปวรรณยุกต์ การเขียนสระผิด หรือวางตัวการ์นต์ผิดตำแหน่ง การใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ ปัญหาในการเขียนเรียงลำดับคำและการเขียนข้อความเป็นประโยค การใช้คำเกิน และการขาดคำ

ลักษณะการจัดการเรียนรู้การใช้ภาษาไทย พบว่า การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้เดิม มีการใช้สื่ออุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ประกอบการเรียนรู้อารมณ์ รูปแบบการสอนส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยาย และมีการฝึกปฏิบัติทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบอื่นมาผสมผสานในการจัดการเรียนรู้บ้าง แต่ยังไม่ชัดเจนและครบถ้วน ปัญหาที่พบคือ ด้านเนื้อหา พบว่า เนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนรู้อย่างขาดการบูรณาการร่วมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ การจัดลำดับเนื้อหาการเรียนรู้อย่างขาดความเหมาะสมกับระยะเวลา และจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้อาจเรื่องไม่น่าสนใจ ไม่ครบถ้วน ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่เหมาะสมระดับชั้นของนักเรียน และขาดความชัดเจน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยังไม่หลากหลาย ขาดความน่าสนใจ ขาดลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนมีน้อย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บางกิจกรรมไม่เหมาะสมกับเนื้อหา ไม่กระตุ้นการเรียนรู้ และขาดการบูรณาการ รวมถึงการขาดแนวทางเพื่อส่งเสริมการนำไป ใช้ในสถานการณ์จริง ด้านการวัดประเมินผล พบว่า เครื่องมือยังขาดความหลากหลาย เครื่องมือบางประเภทขาดความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียน ด้านสื่ออุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีจำนวนไม่เพียงพอและขาดความหลากหลาย สื่อบางประเภทล้าสมัย ไม่น่า สนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนน้อย บางชนิดมีสภาพชำรุด การนำไปใช้งานค่อนข้างลำบาก ไม่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนหรือส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา

2. การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีขั้นตอนและกระบวนการที่สำคัญคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเนื้อหาโดยใช้วิธีการบูรณาการเนื้อหาและหัวข้อ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดชุดการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 สร้างชุดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 5 การหาประสิทธิภาพ โดยชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ มีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นชุดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ย่อยจำนวน 4 ชุด ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง สวัสดิ์ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง โลกใบใหม่ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง ความสุข และชุดการเรียนรู้ เรื่อง มหัศจรรย์ไทยแลนด์ โดยแต่ละชุดการเรียนรู้ ประกอบด้วย คู่มือจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 เล่ม แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน และสื่อประกอบการเรียนรู้ 1 ชุด ส่วนเนื้อหาของชุดการเรียนรู้ แต่ละชุดจะแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้เป็น 5 หน่วย รวมมีเนื้อหาการเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 20 หน่วย แต่ละหน่วยการเรียนรู้มีส่วนประกอบสำคัญคือ คำอธิบายเนื้อหา แบบฝึก คำศัพท์ บทสนทนา โครงสร้างประโยค การทบทวน และแบบฝึกหัด โดยเน้นด้าน การสื่อสารของนักเรียนต่างชาติในทุกด้าน ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ใช้วิธีการเรียนรู้ภาษาโดยใช้รูปแบบโฟนิกส์ (Phonics) และการบูรณาการเนื้อหาในมิติทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ของประเทศไทย

3. ผลการศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ โดยใช้ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ พบว่า สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 74.48

สรุป

ชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ จากการทดลองใช้ พบว่า ชุดการเรียนรู้ทุกหน่วยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการออกแบบชุดการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาสาระโดยอิงหลักสูตรแกนกลางวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับโรงเรียนนานาชาติ ของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และพัฒนารูปแบบชุดการเรียนรู้ บนพื้นฐานแนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบถ่ายโยงการเรียนรู้และแบบบูรณาการ สามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ (Apply and Action) เนื้อหาที่ปรากฏในชุดการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาการทาง ภาษาด้านจิตพิสัย กล่าวคือ มุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาคำความรู้ และเพิ่มพูนทักษะด้วยตนเองนอกเวลาเรียน ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยมากขึ้น เนื่องจากได้เรียนตามระดับความสามารถของตนสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาไทยให้แก่นักเรียนในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับการนำทฤษฎีการวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำของสกินเนอร์ [18] มาใช้ เพราะชุดการเรียนรู้มีแรงเสริม (Empower) ในทันที เนื่องจากมีคำถามคำตอบ ตลอดเวลา นักเรียนทำงานตามลำพังได้ มีความรู้สึกอิสระ เพื่อนไม่ ล้อเลียนเมื่อตอบผิด การออกแบบสื่อหรือกิจกรรมการเรียนการสอนยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งตอบสนองต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก (Learner-Centered) เพราะ “ผู้เรียนคือผู้เรียนรู้” ครูมีหน้าที่เพียง อำนวยความสะดวกให้ (Facilitator) ครูจึงต้องตระหนัก และหาสิ่งเร้าสิ่งกระตุ้น (Motivator) อยู่ตลอดเวลาสอดคล้องกับแนวคิดของ Vandenberghe, Vincent [19] ใน Educational Equity: Social interactions might matter ที่ว่าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่ง Dirkx, John M. [20] เห็นด้วยว่า Feeling, Emotion, Imagination มีอิทธิพลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมาก

นักเรียนในโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่มีพื้นฐานความคิด และภูมิหลังมาจากกลุ่มตะวันตกซึ่งมีความเป็น Self-Directed Learner ในระดับที่สูงกว่านักเรียนจากกลุ่มตะวันออก โดยเฉพาะจากประเทศไทย ภายใต้สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ครูอาจจะไม่มีความเป็นตัวของตัวเองหรือมีความเป็นอัตตาสูงนั้น Davis, Bonnie M. [21] กล่าวว่า เป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะทำให้ครูคนอื่นคิดเหมือนเราได้ แต่...หากเรามีหน้าที่ในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เราจะต้องเข้าใจวัฒนธรรม ความเชื่อเพราะ “Each person is a unique individual” การที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดของคุณให้เกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าวจึงค่อนข้างยากและท้าทายด้วยเช่นกัน

เป้าหมายของการจัดการศึกษานานาชาติ โดยเฉพาะกรณีของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย สำหรับนักเรียนต่างชาติของโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ แท้ที่จริงได้มีคำกล่าวมานานแล้วว่า Education is Growth ซึ่งแม้ในเป้าหมายการประเมินของ สมศ. หรือแม้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือ การทดสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ก็ตาม ต่างได้กำหนดไว้ว่า “เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้” นั้นจึงสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของ Benadusi, Luciano [22] ; Hutmacher, Walo [23] และ Vandenberghe, Vincent [19] ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับบริบทระบบสังคมนั้น ๆ นั่นคือ การจัดการศึกษาไม่สามารถเลียนแบบ ลอกแบบจากที่ใด ๆ ได้ แต่จะต้องสอดคล้องกับบริบท นั้น ๆ เช่นเดียวกับการออกแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อประกอบการเรียนการสอนที่จะพัฒนาต้องยึดหลักการดังกล่าว รวมถึงสภาพปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ที่นั้น ๆ เป็นสำคัญ การออกแบบชุดการเรียนรู้ในงานวิจัย ชิ้นนี้จึงเกิดขึ้นภายใต้ความเชื่อในหลักการข้างต้น แม้ว่าเมื่อนำไปทดลองใช้จะเกิดความเห็นแตกต่างระหว่างครูผู้สอนและความคิดเห็นของผู้เรียนก็ตาม

จากการค้นพบปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดจากชุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ ทั้ง 4 ชุด อันได้แก่ การใช้รูปภาพประกอบ ที่ขาดความชัดเจนในแง่ของความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาคำศัพท์และความหมายของคำ โดยนักเรียนผู้ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ดังกล่าวให้ความเห็นว่าควรเลือกภาพที่สื่อความหมายตรงกับบริบทของเรื่องที่เรียน เพราะนักเรียนที่ มาจากวัฒนธรรมอื่นเกิดความไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ปรากฏในภาพ ต้องการสื่อความหมายที่แท้จริงว่าอย่างไร ตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรควรใช้ขนาดตัวอักษรที่ช่วยให้อ่านง่าย มองเห็นลักษณะและรายละเอียดของตัวอักษรชัดเจนโดยเฉพาะตัวอักษรที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ฏ ฎ ฐ ฐาน ฯ มณโฑ เป็นต้น

นอกจากนี้ สภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียน นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุดการเรียนรู้ไม่สามารถแก้ปัญหาการพัฒนาการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของนักเรียนได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจาก นักเรียนมีภูมิหลังที่ต่างกัน และในความแตกต่างนั้น บางจุดไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ความรู้สึก ทักษะคิด ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูไม่สามารถประเมินความต่างนี้ได้ในระยะแรก อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างกันของผู้เรียนที่อยู่ร่วมกันในห้องเรียนเดียว ก็สามารถแปรเปลี่ยนให้เป็นโอกาสได้ อาทิเช่น เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมภายในกลุ่ม เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องเรียน (Cooperative Learning) เนื่องจากเป็นสิ่งที่นักเรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่มที่ลดความสามารถนักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น รับผิดชอบต่อตนเองและเพื่อนในกลุ่ม สอดคล้องกับกรมวิชาการ [24] ว่าพื้นฐานของการเรียนโดยการร่วมมือขึ้นอยู่กับ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วย อธิปไตยกันดี นักเรียนใช้ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มอย่างเหมาะสม

ปัญหาที่พบอีกคือ สภาพของนักเรียนต่างชาติ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง เมื่อเข้ามาเป็นผู้เรียนใหม่ จะเกิด Culture Shock เนื่องจากต้องเผชิญหน้ากับภาษาที่สองในเวลาเดียวกันถึง 2 ภาษา อันได้แก่ ภาษาอังกฤษ (ในฐานะภาษาหลัก) และภาษาไทย (ในฐานะวิชาบังคับเลือก) และต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่สองและที่สาม ในกรณีเช่นนี้ ครูต้องจัดชั่วโมงเรียนเสริมให้นักเรียนนอกชั้นเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนดังกล่าว สามารถเรียนทันกับเพื่อนร่วมชั้น จากการสังเกตพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนจากตะวันตก จะซักถามและกระตือรือร้นกับเรื่องที่เรียน ส่วนนักเรียนเอเชีย จะไม่ซักถามในห้องเรียน เมื่อไม่เข้าใจบทเรียน นักเรียนกลุ่มนี้จะพบครูนอกเวลาเรียน เพื่อขอคำอธิบายเพิ่มเติม นอกจากนี้ นักเรียนชาติตะวันตก จะแสดงออกทางความคิดและแสดงออกทางท่าทางได้ชัดเจนกว่านักเรียนเอเชีย แต่ในบางหน่วยการเรียน เช่น มารยาทไทย (Thai Etiquette) นักเรียนเอเชียสามารถแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมชาติมากกว่า เนื่องจากความเป็นชนชาติเอเชีย ซึ่งมีวัฒนธรรมของชาติไม่ต่างของไทยมากนัก

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภารกิจนักเรียนมัธยมปลายในด้านอื่น นอกเหนือจากการเรียนปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมการประชุมนักเรียน (Assembly) กิจกรรมกีฬาตามฤดูกาล (Tournaments) กิจกรรมสภานักเรียน (StuCo) ล้วนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญกับนักเรียนมัธยมปลายเป็นอย่างมาก ครูต้องอนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เพราะนโยบายของโรงเรียนเน้นการมีส่วนร่วมทั้งระบบ (หมายถึง การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและนักเรียน) นอกจากนี้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ อาทิ วันนานาชาติ (International Day) วันวัฒนธรรมไทย (Thai Day) ละครเวที (School Musical and Drama) ทั้งสามกิจกรรมนี้ นักเรียนต้องใช้เวลาเพื่อเข้าร่วมการฝึกซ้อมการแสดง และฝึกประสบการณ์ทำงานร่วมกับทีมงานอื่น ๆ ติดต่อกันระยะสั้น ๆ ทำให้กระทบต่อแผนการสอนที่เตรียมไว้ นอกจากนี้ การทัศนศึกษาของนักเรียนบางชั้น ทำให้กระทบต่อการเรียนของนักเรียนที่เหลือ เนื่องจากวิชาภาษาไทย เป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนต่างชาติชั้นมัธยมปลายที่เข้าใหม่ ต้องมาเรียนร่วมกัน หากนักเรียนเกรด 11 ไปทัศนศึกษา นักเรียนชั้นอื่น ๆ ก็ยังเข้าเรียนตามปกติ แม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง แต่ก็มีผลกระทบต่อบรรยากาศของ

ห้องเรียน และนักเรียนก็ขาดความต่อเนื่องของการเรียนรู้และการทำกิจกรรม ดังนั้น ต้องจัดเวลาเพื่อสอนเสริมให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ โดยอาศัยช่วงเวลาที่ว่างจากภารกิจในการสอนตามปกติ ทำให้ครูที่เป็นนักวิจัยไม่สามารถทดลองใช้ชุดฝึกการเรียนรู้ได้ครบถ้วนทุกกิจกรรม ปัญหา และอุปสรรคที่พบอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนนอกชั้นเรียนคือ นักเรียนบางกลุ่ม ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามวันและเวลาที่กำหนดในแผน เนื่องจากกระทบเวลาเรียนของวิชาอื่น ๆ อย่างน้อย 3 วิชา (ระบบการเรียนระดับมัธยมปลายของโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ใช้ระบบ Block Course หมุนเวียนตั้งแต่ Block A ถึง Block G เรียงตามลำดับตัวอักษร และใช้การนับตัวเลข Day 1-2-3-4-5 แทนการใช้วันในสัปดาห์ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ครบถ้วน การจัดการเรียนระบบนี้ ทำให้นักเรียนแต่ละคนได้ออกแบบตารางเรียนของตนเองตามความสนใจและความถนัดทางการเรียน ดังนั้น กิจกรรมส่วนใหญ่ต้องจัดในห้องเรียน หรือหากจำเป็นต้องจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่นการนำนักเรียนไปทัศนศึกษา ก็ต้องขออนุญาตจากครูใหญ่เป็นรายกรณี

ปัญหาและอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเพิ่มเติมและวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่แท้จริง รวมทั้ง เก็บรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อเด่นและข้อด้อยของชุดการเรียนรู้ รวมถึงทบทวนจากบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน คำบอกเล่า คำถาม และคำแนะนำที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาษาที่สองสำหรับการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติต่อไป ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนควรเป็นแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บริหารจัดการตนเองร่วมกับเพื่อนที่คล่องความสามารถและคล่องวัฒนธรรม จะทำให้เกิดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ชุดการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นและสะดวกต่อการใช้ (Flexible and Simple) คือ นักเรียนสามารถนำไปใช้ในที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ทั้งด้านขนาด รูปแบบของชุดการเรียนรู้ และด้านเนื้อหาที่มีความทันสมัย เหมาะกับวัยและสภาพของผู้เรียนทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาภาษาที่สองเพื่อการสื่อสารของนักเรียนต่างชาติ ดำเนินจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การเรียนการสอนต้องเอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกลอยลางแสวงหาและอยากค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้น จะกลายเป็นความจำ ที่คงทน และสามารถนำไปเชื่อมโยงกับความคิดรวบยอดในสาขาวิชาต่าง ๆ บนพื้นฐานความเชื่อว่าเนื้อหาและกระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งอาจจะช่วยให้เข้าใจวิชาอื่นได้ดีขึ้น นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศรีวิไล พลมณี. (2545). *พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] สมพร จารุณฎ. (2541). *ภาษาไทยวันนี้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- [3] _____. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- [4] สมปอง ศรีวิชัย.(2545). *การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยพายัพ.การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- [5] วิไลพร จินเมือง.(2545). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง คำ ลักษณะนาม สำหรับสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศ.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- [6] ธนารรรถ อยู่ประยงค์. (2548). *การใช้ภาษาและวิธีการเรียนภาษาไทยของนักศึกษานานาชาติ โครงการไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

- [7] ชาลี ศรีพุทธาธรรม. (2548). การพัฒนาบทเรียนเสริมทักษะการพูดคำไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยเทคนิคท่องจำคำสัมผัสสำหรับชาวต่างชาติที่พูดภาษาจีน เป็นภาษาแม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [8] วิลักษณ์ ศรีป่าซาง.(2549).การสร้างหนังสือเรียนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างชาติ.เชียงใหม่:ภาควิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตพายัพ.
- [9] วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา. (2549). การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างประเทศที่เน้นการเรียนรู้ตามสภาพจริง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [10] วันเพ็ญ เดียวสมคิด. (2551). การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองตามแนวการสอนแบบโฟนิกส์เพื่อพัฒนาความพร้อมทางภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลบ้านปลาตาว อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [11] อติสรณ์ ประทุมถิ่น. (2554). การสร้างแบบเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศระดับพื้นฐานสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติที่สถาบัน NUS Extension มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [12] วิชัย วงษ์ใหญ่.(2537).กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.กรุงเทพฯ:สุวีรียสาส์น.
- [13] วิเศษณ์ ชินวงศ์.(2544). “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.” วารสารวิชาการ.4(5) : 23-29.
- [14] กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- [15] โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่. (2555). รายงานประจำปี. เชียงใหม่: โรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่.
- [16] ธิตินญา แสงมณี.(2546). สภาพปัญหาและแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวต่างประเทศโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- [17] เกตุมณี มากมี. (2550). การวิจัยทางการศึกษาพิเศษ. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- [18] พรรณี ชูทัย.(2538).จิตวิทยาการเรียนการสอน.(พิมพ์ครั้งที่ 4).กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี่
- [19] Vandenberghe, Vincent(2001). “Educational Equity: Social interactions might matter” in Hutmacher, Walo; Cochrane, Douglas and Bottani, Norberto(Eds.) *Pursuit of Equity in Education*. London: Kluwer Academic Publishers.
- [20] Dirkx, John M.(2001). “The power of feeling, emotion, imagination, and the construction of meaning in adult learning” in Merriam, Sharan B.(Editor) *The New Update on Adult Learning Theory*. San Francisco: Jossey-Bass.
- [21] Davis, Bonnie M.(2008). *How to coach teachers who don't think like you*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- [22] Benadusi, Luciano (2001). “Equity and Education: A critical review of sociological research and thought” in Hutmacher, Walo; Cochrane, Douglas and Bottani, Norberto (Eds.) *Pursuit of Equity in Education*. London: Kluwer Academic Publishers.
- [23] Hutmacher, Walo(2001) “Introduction” in Hutmacher, Walo; Cochrane, Douglas and Bottani, Norberto(Eds.) *Pursuit of Equity in Education*. London: Kluwer Academic Publishers.
- [24] _____(2544).เอกสารชุดเทคนิคการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหลักสูตร.

รายละเอียดการเตรียมบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ วารสารบริหารการศึกษามศว

ต้นฉบับคำแนะนำการเตรียม

บทความที่รับตีพิมพ์ลงวารสารได้แก่ 1) นิพนธ์ต้นฉบับที่เป็นบทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ 3) บทความวิชาการ 4) บทวิจารณ์เชิงวิชาการ โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ เอ 4 (พิมพ์หน้าเดียว) จำนวนไม่เกิน 12 หน้า

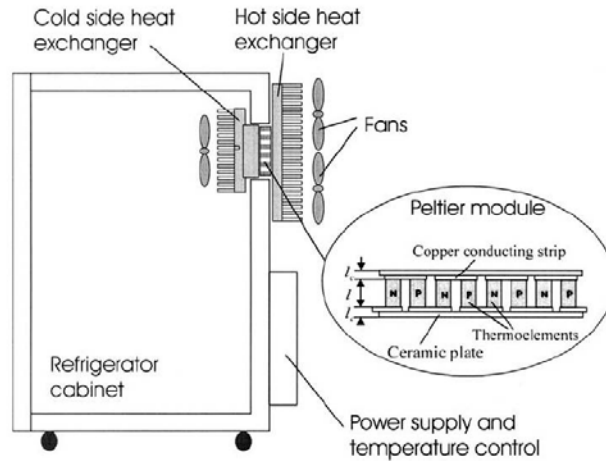
ส่วนประกอบของบทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล และเอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ : ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ตีพิมพ์บทความเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยด้วย

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

- ขนาดกระดาษ เอ 4
- กรอบของข้อความ ในแต่ละหน้าให้มีขอบเขตดังนี้ จากขอบบนของกระดาษ 1.25 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว
- ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์
- ตัวอักษร ใช้บราววัลเลีย นิว (Browallia New) และพิมพ์ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) ขนาด 18 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย – อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย
 - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย – อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ข้อความบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
 - คำสำคัญ (Keyword) ให้พิมพ์ต่อจากส่วนของบทคัดย่อ (Abstract) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 4-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - รายละเอียดบทความ
 - หัวข้อใหญ่ ขนาด 16 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - หัวข้อรอง ขนาด 14 point, กำหนดขีดซ้าย, ตัวหนา
 - ตัวอักษร ขนาด 14 point, กำหนดขีดขอบ, ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
 - ภาพและตาราง กรณีมีภาพและตารางประกอบ ชื่อภาพให้ระบุคำว่า ภาพที่ ไว้ได้ภาพประกอบ และจัดข้อความบรรยายภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ชื่อตารางให้ระบุคำว่า ตารางที่ พร้อมทั้งข้อความบรรยายตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ และได้ภาพประกอบหรือตารางให้บอกแหล่งที่มา โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพประกอบหรือเส้นค้นใต้ตาราง 1 บรรทัด (ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point, ตัวปกติ)
- ตัวอย่าง ภาพประกอบที่นำมาอ้างและการบอกแหล่งอ้างอิง

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างของตู้เย็นด้วยเทอร์โมอิเล็กทริก

ที่มา: Min, G.; & Rowe, D.M. (2006). Experimental evaluation of prototype thermoelectric domestic refrigerators. *Applied Energy*. 83: 133-152.

ตัวอย่าง ตารางที่นำมาอ้างและการบอกแหล่งอ้างอิง

ตารางที่ 1 แสดงคุณสมบัติของการกันแดดของอุปกรณ์ในห้องสมุด

รูปแบบอุปกรณ์กันแดด	ค่า Transmitted Radiation Impact	หมายเหตุ
1. อุปกรณ์กันแดดติดตั้งภายในอาคาร : มู่ลี่สีเงิน (Inside Venetian Blind Reflective Aluminum)	0.45	ติดตั้งเรียบร้อยแล้ว
2. อุปกรณ์กันแดดติดตั้งภายนอกอาคาร : แบบเกล็ด (Outside Venetian Blind)	0.15	ดำเนินการติดตั้งในงานวิจัย

ที่มา: Olgay Victor. (1992). *Design with Climate: Bioclimatic Approach to Architectural Regionalism*. New York: Van Nostrand Reinhold. 61-81.

- กิตติกรรมประกาศ ให้ประกาศเฉพาะการได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
- การพิมพ์อ้างอิงที่แทรกในเนื้อหาของบทความ

1) ใช้การอ้างอิงระบบลำดับหมายเลข โดยระบบลำดับหมายเลขอ้างอิงท้ายข้อความหรือชื่อบุคคลที่นำมา

อ้างอิง ให้เริ่ม จากหมายเลข 1,2,3 ไปตามลำดับที่อ้างอิงก่อน- หลัง โดยใช้เลขอารบิกอยู่ในวงเล็บใหญ่ เช่น มีค่า OTTV ไม่เกิน 50 วัตต์ต่อตารางเมตร [1] ออกตามความในพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ .ศ. 2535 [2]

2) ทุกครั้งที่มีการอ้างอิงซ้ำจะต้องใช้หมายเลขเดิมในการอ้างอิง

3) การอ้างอิงแทรกในตารางหรือในคำอธิบายตารางให้ใช้หมายเลขที่สอดคล้องกับที่ได้อ้างอิงมาก่อนแล้วในเนื้อเรื่อง

4) การอ้างอิงจากเอกสารมากกว่า 1 ฉบับ ถ้ามีการอ้างอิงต่อเนื่องกันจะใช้เครื่องหมายยัติภังค์ (hyphen หรือ -) เชื่อมระหว่างฉบับแรกถึงฉบับสุดท้าย เช่น [1-5] แต่ถ้าอ้างอิงเอกสารที่มีลำดับไม่ต่อเนื่องกัน จะใช้เครื่องหมายจุลภาค (comma หรือ ,) เช่น [4,8,12]

- การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1) เอกสารอ้างอิงทุกฉบับจะต้องมีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงในบทความ

2) ต้องพิมพ์เรียงลำดับการอ้างอิงตามหมายเลขที่กำหนดไว้ภายในวงเล็บใหญ่ที่ได้อ้างอิงถึงในบทความ โดยไม่ต้องแยกภาษาและประเภทของเอกสารอ้างอิง

3) หมายเลขลำดับการอ้างอิงให้พิมพ์ชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ถ้ารายละเอียดของเอกสารอ้างอิงมีความยาวมากกว่าหนึ่งบรรทัด ให้พิมพ์ต่อบรรทัดถัดไปโดยย่อหน้า (โดยเว้นระยะ 7 ช่วงตัวอักษร หรือเริ่มพิมพ์ช่วงตัวอักษรที่ 8

การจัดพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะแตกต่างกันตามชนิดของเอกสารที่นำมาอ้างอิง ให้จัดพิมพ์ตามข้อแนะนำ ดังนี้

1. อ้างอิงจากหนังสือ ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อผู้แต่ง //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง //ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี) //เมืองที่พิมพ์ :/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

[1] ไพจิตร ยิ่งศิริวัฒน์. (2541). *เนื้อดินเซรามิกส์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

[2] Kotler Philip; & Gary Armstrong. (2003). *Principles of Marketing*. 9th Ed. Boston: McGraw-Hill.

2. อ้างอิงจากวารสาร ใช้รูปแบบดังนี้

ชื่อ/ชื่อสกุลผู้เขียนบทความ //(ปี,วัน/เดือน) //ชื่อบทความ //ชื่อวารสาร //ปีที่(ฉบับที่) :/หน้าที่อ้าง.

ตัวอย่าง

[3] ชัยรัตน์ นรินรัตน์. (2553, มกราคม-มิถุนายน). นอนกรน..การหายใจติดขัดขณะหลับ. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 2(3): 1-13.

[4] Doran, Kirk. (1996, January). Unified Disparity: Theory and Practice of Union Listing. *Computer in Libraries*. 16(1): 39-42.

3. อ้างอิงจากเอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ/หนังสือรวมบทความวิชาการ ใช้รูปแบบดังนี้
ชื่อผู้เขียน //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อบทความหรือชื่อตอน //ใน //ชื่อหนังสือ //ชื่อบรรณาธิการหรือชื่อผู้รวบรวม
(ถ้ามี) //หน้าที่ตีพิมพ์บทความหรือต่อนั้น //ครั้งที่พิมพ์ //สถานที่พิมพ์ //ชื่อสำนักพิมพ์หรือผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

[5] แม้นมาส ชวลิต, คุณหญิง. (2526). การก้าวเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด. ใน เอกสารการสัมมนา
ทางวิชาการเรื่อง ก้าวแรกของการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของห้องสมุด. หน้า 1-7. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

[6] Tichner, Fred J. (1981). Apprenticeship and Employee Training. In *The New Encyclopedia
Britannica, Macropedia, V.1.* pp. 1018-1023. Chicago: Encyclopedia Britannica.

4. อ้างอิงจากปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ ใช้รูปแบบดังนี้
ชื่อผู้แต่ง //(ปีที่พิมพ์) //ชื่อเรื่อง //ชื่อปริญญา (สาขาหรือวิชาเอก) //เมืองที่พิมพ์/หน่วยงาน //ถ่ายเอกสาร.

ตัวอย่าง

[7] สิริสุมาลัย ชนะมา. (2548). การพัฒนารูปแบบการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาสังคมศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

[8] Patamaporn Yenbamrung. (1992). *The Emerging Electronic University: A Study of Student
Cost-Effectiveness.* Dissertation, Ph.D. (Library and Information Science). Austin:
Graduate school The University of Texas at Austin. Photocopied.

5. อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ ใช้รูปแบบดังนี้

ข้อมูลจากหนังสือออนไลน์

ผู้แต่ง //(ปีที่พิมพ์หรือปีที่สืบค้น) //ชื่อเรื่อง //สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์ //สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี (หรือ Retrieved/
เดือน/วัน/ปี), จาก(from) /ชื่อเว็บไซต์

ตัวอย่าง

[9] ทบวงมหาวิทยาลัย. (2544). กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 15
พฤศจิกายน 2544, จาก http://www.qa.mua.go.th/Thai/seminar_document.htm

[10] Davies, J. Eric; Wisdom, Stella; & Creaser, Claire. (2000). *Out of Sight but Not Out of Mind:
Visually Impaired People's Perspectives of Library and Information Services.*
Loughborough: LISU. Retrieved September 20, 2003, from [www.lboro.ac.uk/departments/
dils/lisu/public.html](http://www.lboro.ac.uk/departments/dils/lisu/public.html)

ข้อมูลที่เบ็ดเสร็จบทความจากวารสารออนไลน์

ผู้แต่ง //(ปีที่พิมพ์, วันเดือนของวารสารหรือปีที่สืบค้น) //ชื่อบทความ //ชื่อวารสาร //ปีที่(ฉบับที่): หน้า(ถ้ามี) //
สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี (หรือ Retrieved/เดือน/วัน/ปี), จาก(from) /ชื่อเว็บไซต์

ตัวอย่าง

[11] พิษณุ กล้าการนา. (2545, พฤษภาคม-มิถุนายน). เตรียมรับมือกับภาวะโลกร้อน. *หมอออนไลน์*. 11(6).
สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2546, จาก <http://moph.go.th/ops/doctor/backreport.htm>

[12] Bearman, David. (2000, December). Intellectual Property Conservancies. *D-Lib Magazine*.
6(12). Retrieved June 30, 2002, from [http://www.dlib.org/dlib/december/bearman/
12bearman.html](http://www.dlib.org/dlib/december/bearman/12bearman.html)

ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิจัย

การพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในฝัน (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) (18)

THE DEVELOPMENT OF CAUSAL STRUCTURAL RELATIONSHIP OF FACTORS AFFECTED TO SUCCESS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT IN LAB SCHOOLS

(ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) (18)

บุญจันทร์ สีสันต์¹, จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์², วิชัย วงษ์ใหญ่³, ราชันย์ บุญธิมา⁴

Boonchan Sisan¹, Jaruwan Ploydoungrat², Wichai Wongyai³, Rachan Boontima⁴

¹นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²อาจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴อาจารย์ สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

	บทคัดย่อ (16)	
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
.....		
คำสำคัญ: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
.....		
	Abstract (16)	
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
.....		
Keyword: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
.....		
บทนำ/Introduction (16)		
(14).....		
วัตถุประสงค์ของการวิจัย/Aims (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....		
อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย/Materials and methods (16)		
(14).....		
ผลการวิจัย/Results (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....		
สรุปและอภิปรายผล/Conclusions and Discussion (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....		
กิตติกรรมประกาศ/Acknowledgements (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....		
เอกสารอ้างอิง/References (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด
(14).....		

ตัวอย่างแบบฟอร์มบทความวิชาการ

ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ในสถานศึกษา (18)

Strategic knowledge management in schools

(ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่) (18)

จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์¹, (14)

Jaruwan Ployduangrat, (14)

¹ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (14)

¹Department of Educational Administration Faculty of Education Srinakharinwirot University (14)

บทคัดย่อ	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	(16)
(14).....			
.....			
คำสำคัญ: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
Abstract			(16)
(14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
.....			
Keyword: (14).....	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
.....			
บทนำ/Introduction (16)			
(14).....			
เนื้อเรื่อง ทฤษฎี (ในส่วนนี้ควรสรุปเป็นกรอบทฤษฎีให้ได้) (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
(14).....			
การปฏิบัติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (16)			
(14).....			
การนำไปใช้/การบูรณาการ/แนวคิด/บทวิเคราะห์ (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
(14).....			
สรุปและอภิปราย /ข้อเสนอแนะของผู้เขียนเชิงวิชาการ (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
(14).....			
กิตติกรรมประกาศ/Acknowledgements (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
(14).....			
เอกสารอ้างอิง/References (16)	}	เว้นห่างลงไป 1 บรรทัด	
(14).....			

